

План за интегрирано развитие на община Царево за периода 2021-2027 г.

Юли 2021 г.

Съдържание

Използвани съкращения.....	6
Речник на използваните термини	11
Списък на таблиците	13
Списък на фигурите.....	14
1. Въведение.....	16
1.1. Цели и обхват на ПИРО Царево	16
1.2. Структура и съдържание на ПИРО Царево	17
1.3. Законодателна рамка и времеви хоризонт на действие.....	18
1.4. Стратегически документи.....	18
1.5. Отговорности по разработване и приемането на ПИРО Царево.....	20
1.6. Актуализация на ПИРО.....	20
1.7. Наблюдение и оценка на ПИРО.....	20
2. Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциала за развитие на община Царево	21
2.1. Териториален обхват.....	21
2.2. Пространствена позиция: граници, площ, населени места и кметства.....	22
2.3. Местоположение, площ, морфология, съседство и административен център.....	22
2.4. Населени места, кметства и административен център.....	26
2.5. Природна система и природно-ресурсен потенциал.	29
2.6. Климат и климатични ресурси.....	30
2.7. Води и водни ресурси, акватория.....	33
2.8. Минерални суровини	38
2.9. Почви.....	38
3. Анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциала за развитие на община Царево	40
3.1. Анализ на общинската икономика	40
3.1.1. Индустрия	44
3.1.2. Селско стопанство.....	45
3.2. Демографска динамика и структура, естествен прираст.....	55
3.2.1. Икономическа активност, равнище на безработицата	68
3.2.2. Доходи, бедност и неравенства	70
3.3. Образователна система: образователна, териториална структура и тенденции	75

3.3.1.	Предучилищно образование.....	75
3.3.2.	Училищно образование	76
3.4.	Здравеопазване: състояние и медицински грижи	79
3.5.	Туризм.....	80
3.6.	Спорт, физическа активност и масовост.....	85
3.7.	Социални услуги.....	87
3.8.	Инфраструктура: състояние, транспортна свързаност, достъпност и пространствена интегритет	88
3.8.1.	Състояние.....	88
3.8.2.	Енергийна мрежа и ВЕИ. Енергийна ефективност.....	90
3.8.3.	Телекомуникационна мрежа.....	93
3.9.	Екология: състояние и устойчивост на околната среда	95
3.9.1.	Атмосферен въздух.....	95
3.9.2.	Почви	96
3.9.3.	Води	96
3.9.4.	Зелени площи	97
3.10.	Екологични услуги: водоснабдяване и канализация, пречистване на питейни и отпадъчни води, организация и управление на битовите отпадъци	98
3.10.1.	Водоснабдяване	98
3.10.2.	Канализация	99
3.10.3.	Управление на отпадъците.....	100
3.10.4.	Национална екологична мрежа – Защитени територии и защитени зони (с отчитане на припокривания).	102
3.10.5.	Пространствена структура на защитените територии в обхвата на Националната мрежа Натура 2000.....	103
3.10.6.	Специфична флора.....	106
3.11.	Административен капацитет на общинската администрация: състояние, оценка и укрепване.....	107
3.11.1.	Структура на общинската администрация: административен капацитет.....	108
3.11.2.	Структура на общинската администрация: функционален капацитет.....	108
3.11.3.	Общински съвет	111
3.11.4.	Укрепване на административния капацитет	112
3.11.5.	Системен модел за реализация на ПИРО.....	115
3.12.	Културна дейност	116
3.12.1.	Териториална структура на културно-историческото наследство	116

3.12.2.	Недвижимо културно-историческо наследство извън населените места.....	117
3.12.3.	Културно-исторически ценности и политики за достъпност.....	120
3.12.4.	Нематериални културно-исторически ценности.....	128
3.12.5.	Читалища	129
3.13.	Пространствена структура, функции и йерархичност на населените места. Зониране на селищната мрежа.....	131
3.13.1.	Интегриране със съседните общини и преход към устойчиво развитие на населените места	134
3.13.2.	Съседство на община Царево: анализ, оценка и насоки	135
3.13.3.	Силни страни и ограничения на съседството за развитие.....	135
3.13.4.	Интегрирани проекти за изпълнение със съседни общини	136
3.14.	Интегриран SWOT анализ.....	136
3.15.	Взаимообвързаност на общината с районите на национално ниво (в съответствие с НЦТР)	139
3.16.	Източници на информация	142
4.	Част II: Цели и приоритети за развитие 2021 – 2027 г	143
4.1.	Визия за развитие на общината	143
4.2.	Специфичен потенциал и времеви хоризонти на усвояване	144
4.3.	Интегриране на икономическите, социалните, екологичните и геополитическите фактори за устойчиво локално, регионално и пространствено развитие.....	146
4.4.	Ограничаване и преодоляване на неравенствата между градските и селските територии	148
4.5.	Стратегически цели и приоритети	150
5.	Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.....	168
5.1.	Цели на Комуникационната стратегия	168
5.2.	Принципи на Комуникационната стратегия.....	169
5.3.	Целеви групи на комуникационната стратегия.....	170
5.4.	Анализ на ситуацията	172
5.5.	Приоритети на Комуникационната стратегия.....	175
5.6.	Времеви хоризонт за изпълнение – 2021- 2027 г.	176
5.7.	Основни форми на комуникация.....	178
5.8.	Мониторинг и оценка на ефективността	181

6.	Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини	183
6.1.1.	Приоритетни зони за въздействие в общината	183
7.	Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.	191
8.	Програма за развитие на туризма на територията на община Царево	193
8.1.	Институционална рамка	194
8.2.	Стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие на туризма.....	197
8.2.1.	Стратегически цели и приоритети на община Царево за устойчиво развитие на туризма 200	
8.2.2.	Приоритетни мероприятия и дейности за изпълнение.....	202
8.2.3.	Наблюдение и оценка на изпълнението на програмата.....	207
9.	Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия	208
9.1.	Сектор „Селско стопанство“	212
9.2.	Сектор „Биоразнообразие“	217
9.3.	Сектор „Гори“	222
9.4.	Сектор „Води“	225
9.5.	Сектор „Туризм“	227
9.6.	Сектор „Човешко здраве“	231
9.7.	Запазване на екологичния комфорт в урбанизираните територии	234
9.8.	Ресурсна осигуреност	235
10.	Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО ...	236
10.1.	Индикатори за продукт.....	239
10.2.	Индикатори за резултати.....	239

Използвани съкращения

АЗ	Агенция по заетостта
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АПИ	Агенция Пътна инфраструктура
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
БАСЕТ	Българска асоциация за селски и екологичен туризъм
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектроенергетическа централа
ВОИ	Вътрешни отоплителни инсталации
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ГИС	Географска информационна система
ГКПП	Гранично-контролен пропускателен пункт
ГПМ	Газопредаваща мрежа
ГППДМП	Групово практикуване за първична дентална медицинска помощ
ГС	Газоразпределителна станция
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСГРАОН	Единна система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки

Използвани съкращения

ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗА	Закон за администрацията
ЗЗРК	Закон за закрила и развитие на културата
ЗЗТ	Закон за защита на територията
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗПКОНПИ	Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИЗП	Използваеми земеделски площи
ИПВГР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИППМП	Индивидуална практика за първична медицинска помощ.
ИППДМП	Индивидуална практика за първична дентална медицинска помощ
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата на ЕС в България
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
КЕП	Коефициент за естествен прираст
КФ	Кохезионен фонд
МЕ	Министерство на енергетиката
МЗ	Министерство на здравеопазването

Използвани съкращения

МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МИ	Министерство на икономиката
МИГ	Местна инициативна група
МК	Министерство на културата
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МС	Министерски съвет
МТ	Министерство на туризма
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НАПОО	Национална агенция за професионално образование и обучение
НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
НЕМ	Национална екологична мрежа
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НКЖИ	Национална компания „Железопътна инфраструктура“
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКЦ	Недвижими културни ценности
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НЦТР	Национален център за териториално развитие
НЧ	Народно читалище
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда

Използвани съкращения

ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПА	Общопрактикуващ лекар
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 година
ОПТ	Оперативна програма „Транспорт“
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПТТИ	Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“
ОУПО	Общ устройствен план на община
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ППЗРР	Правилник за прилагане на закона за регионално развитие
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейна вода
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РСР	Регионални схеми за пространствено развитие
СБДПАР	Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация
СГО	Структури на гражданското общество
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СЦР	Северен централен район от ниво 2
ТЕЛК	териториална експертна лекарска комисия
ТП	Териториално поделение
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ

Използвани съкращения

ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques – Обща класификация на териториалните единици за статистически цели
ЗАТУРБ	Закон за административно-териториалното устройство на Република България
ЗКИР	Закон за кадастъра и имотния регистър
ЗМСП	Закон за малките и средните предприятия
ЗМПВВП	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България

Речник на използваните термини

Агломерационен ареал - “Functional Urban Area” (FUA) – активна част от територията на община или на група общини, в която се осъществяват интензивни функционални връзки между града-център и други населени места и обекти.

Агломерационно ядро – самостоятелен град-център или с пространствено приобщени към него съседни населени места и други обекти в обща непрекъсната пространствена система.

Акватория – част (зона) от земното водно пространство с определени граници (водна повърхност на Земята) и утвърден статут на достъпност.

Брутен вътрешен продукт (БВП) - характеризира крайния резултат от икономическата дейност и се измерва с добавената стойност, създадена при производството на стоки и услуги от единиците, резиденти на икономическата територия на страната.

Екологично състояние на повърхностни води – състояние, определено от биологични, физико-химични и хидроморфологични елементи на качеството на водите.

Екологичен отпечатък – индекс за измерване потребностите на общност от хора при усвояването на природни ресурси на конкретно земно пространство, и абсорбирането на отпадъчните материали в природната среда.

Електронно управление (е-управление) – обобщаващ термин разкриващ използването на информационни и комуникационни технологии при предоставяне на публични услуги на човешките ресурси и взаимодействие между потребителите услуги чрез използване на статистически и математически модели и методи при обработката на данни, информация и знания, осигуряващи по-високо ниво на ефективност на управлението.

Интермодален транспорт - комбиниран транспорт на хора или стоки като се използват два или повече вида транспортни средства (за въздушен, железопътен, плавателен или автомобилен транспорт).

Интелигентна специализация – процес свързан с разделението на труда в условия на икономика на знанието с широко приложение на иновации в плановата и управленската дейност.

Интегрирано пространствено развитие – общо, цялостно развитие на част от земното пространство, при което се свързват функционално ресурси и дейности, подчинени на определени цели, ефективност и ефикасност.

Културен коридор - традиционно териториално направление в даден регион, по чието протежение циркулират културни ценности, идеи и иновации в един постоянен континуитет на връзки, влияния и взаимодействия.

Културен маршрут – традиционен път, материално детерминирано историческо трасе, съответства на определена историческа функция и цел, включва материални и нематериални културни феномени.

Малки населени места – села или градове съгласно градовете с население до 30 000 жители.

Местообитание - район със специфични абиотични и биотични фактори, в който определен растителен или животински вид се намира в някои от стадията на своя жизнен цикъл.

Оси на урбанистично развитие – (полицентрични зони), пространства с линеен характер, формирани при интегрирането на полюсите на развитие с транспортно-комуникационната мрежа на страната.

Производителност на труда – икономически показател измерващ количеството произведени стоки и услуги (продукти) от единица труд за определено време и на определена територия.

Пространствено планиране - процесът на създаване на териториална основа за координиране на секторните политики на национално, регионално и местно ниво чрез система от йерархично обвързани документи, които в съответствие с териториалния потенциал определят стратегията за интегрирано пространствено развитие.

Пространствено развитие – еволюция на части от земното пространство (райони, региони) във всичките им измерения (икономически, социални, екологични и природни).

Територии с особена териториално-устройствена защита - защитени територии за природозащита по Закона за защитените територии, за защита на културно-исторически обекти по Закона за културното наследство, други територии със специфична характеристика, чийто режим на устройство и контрол се уреждат в отделни закони (високопланинските и крайграничните територии, морското крайбрежие, територията на Столицата и други), свлачищните територии.

Трансевропейска транспортна мрежа (TEN-T) – обща транзитна транспортна система от автомобилни пътища, железопътни линии, водни пътища, пристанища и летища на Европейския съюз.

Транспортен коридор – земно пространство с точно определени граници, което може да включва автомагистрала, железопътна линия, плавателен канал или варианти на тяхното съчетаване.

Изменение на климата - отнася се до структурни изменения на климатичната система на Земята, причинени пряко или косвено от човешката дейност, извършват се синхронно с естествената динамика на климата, за сравними по продължителност периоди от време.

Глобално затопяне – процес на постепенно увеличаване на температурата на земната повърхност, като една от последиците е засиляване на радиацията, увеличаване нивото на Световния океан, намаляване площта на ледниците, причинени главно от антропогенни емисии.

Адаптация - процес на приспособяване към реалните или очаквани последици от изменение на климата и предприемане на действия за ограничаване и предотвратяване на щетите, които те причиняват – сега и в бъдеще. В социалните системи адаптацията цели ограничаване и намаляване вредите за хората. В определени случаи човешката намеса улеснява адаптирането към очаквани промени и ограничава нежелани и вредни последици.

Уязвимост към изменението на климата е степента, до която всяка система е възприемчива и не може да се справи с негативните въздействия, които изменението на климата ѝ налага. Уязвимостта е функция на естеството, величината и степента на изменение на климата, на които е изложена системата и нейната чувствителност и адаптивен капацитет.

Устойчивост - противоположна на уязвимостта. Способност на социалната или екологичната система да абсорбира смущенията и запазва базовата структура и начини на функциониране, на самоорганизация и адаптиране към стреса и промяната.

Риск – отклонение от очаквани резултати, при което възникват опасности за изпълнението на поставените цели, задачи и мерки. Често рискът се представя като вероятност за възникване на непредвидени събития и/или тенденции, ако тези събития или тенденции се появят.

Списък на таблиците

Таблица 1.	Икономически активни предприятия на територията на община Царево за периода 2011 г. – 2019 г.	41
Таблица 2	Динамика на произведена продукция в община Царево за периода 2011 г. – 2019 г.	41
Таблица 3	Динамика на основните икономически показатели в община Царево за периода 2011 г. – 2019 г. Източник НСИ	42
Таблица 4	Преките чуждестранни инвестиции за периода 2014 г. - 2019 г. (хиляди лева).	43
Таблица 5	Разходи за придобиване на ДМА за периода 2014 г. -2019 г. (хиляди лева).	43
Таблица 6	Брой регистрирани земеделски стопани на територията на община Царево.	46
Таблица 7	Засети земи с основни земеделски култури за периода 2014 г. -2020 г. (дка)	48
Таблица 8	Отглеждани животни на територията на община Царево за периода 2014-2020 стопанска година.	50
Таблица 9	Население в селата на община Царево. Източник НСИ.	56
Таблица 10	Гъстота на населението по населени места към 31.12.2019 година.	56
Таблица 11	Брой население в градовете и селата.	57
Таблица 12	Брой на населението по населени места и пол.	59
Таблица 13	Брой население под, в и над трудоспособна възраст по пол в градовете и селата.	65
Таблица 14	Средногодишен брой регистрирани безработни.	68
Таблица 15	Структура на регистрираните безработни в община Царево (брой).	69
Таблица 16	Основни индикатори за бедност в област Бургас.	72
Таблица 17	Места за настаняване. Източник: община Царево.	81
Таблица 18	Заведения за хранене и забавление. Източник: община Царево.	81
Таблица 19	Реализиран брой нощувки. Източник: община Царево.	82
Таблица 20	Енергоспестяващи мерки в общински сгради. Източник: община Царево.	92
Таблица 22	Битови отпадъци в община Царево. Източник: НСИ.	101
Таблица 23	Защитени територии в община Царево. Източник: МОСВ.	103
Таблица 24	Защитени зони в община Царево. Източник: МОСВ.	104
Таблица 25	Системен модел за реализация на ПИРО.	115

Списък на фигурите

Фигура 1	Карта на община Царево.	22
Фигура 2	Териториални води.	23
Фигура 3	Температура по месеци.....	30
Фигура 4	Максимални и минимални температури.....	31
Фигура 5	Количество на валежите по месеци.....	32
Фигура 6	Скорост на ветровете по месеци.	33
Фигура 7	Брой нефинансови предприятия по икономически дейности. Източник: НСИ.....	42
Фигура 8	Баланс на територията на община Царево (декари). Източник: НСИ.	44
Фигура 9	Общ брой регистрирани земеделски стопани. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.....	46
Фигура 10	Брой регистрирани земеделски стопани по години. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.....	48
Фигура 11	Структура на посевните площи с основни земеделски култури в декари. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.....	49
Фигура 12	Общ брой животновъдни обекти. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас	50
Фигура 13	Общ брой отглеждани животни. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.	51
Фигура 14	Разпределение на горите по възраст.....	53
Фигура 15	Брой население в селата. Източник НСИ.....	57
Фигура 16	Брой население в общината. Източник НСИ.....	58
Фигура 17	Население по възрастови групи. Източник НСИ.	60
Фигура 18	Брой население в градовете на община Царево по възрастови групи. Източник НСИ.	61
Фигура 19	Брой население в селата на община Царево по възрастови групи. Източник НСИ.	61
Фигура 20	Дял на населението от 0 до 15-годишна възраст от общото население. Източник НСИ.	62
Фигура 21	Дял на населението над 60-годишна възраст от общото население. Източник НСИ.	62
Фигура 22	Брой население под, в и над трудоспособна възраст.....	64
Фигура 23	КВС на населението. Източник: НСИ.....	66
Фигура 24	Механичен прираст на населението. Източник: НСИ.....	68
Фигура 25	Средна месечна брутна работна заплата в област Бургас. Източник: НСИ.....	70
Фигура 26	Средна брутна месечна работна заплата област Бургас в началото на 2020 година.	70
Фигура 27	Средна брутна месечна работна заплата по общини област Бургас. Източник: НСИ.	70
Фигура 28	Средномесечна линия на бедност на едно лице от домакинство по области за 2019 година. Източник: НСИ.....	71
Фигура 29	Относителен дял на бедните по тип домакинство. Източник: НСИ.	73
Фигура 30	Разпределение на бедните пенсионери по области за 2020 година. Източник: НСИ.	74

Фигура 31	Брой деца в детските градини по пол. Източник: НСИ.....	75
Фигура 32	Брой ученици в училищата. Източник: НСИ.	76
Фигура 33	Брой ученици, завършили основно и средно образование. Източник: НСИ. .	77
Фигура 34	Брой напуснали ученици между 1-7(8) клас. Източник: НСИ.....	78
Фигура 35	Брой население на 1 лекар в област Бургас. Източник: НСИ.	80
Фигура 36	Пътна карта на България.....	89
Фигура 37	Класация DESI за 2020 г.....	94
Фигура 38	Органограма на общинската администрация Царево.....	108
Фигура 39	Урбанистичен модел, състояние 2019 година. Източник: НЦТР.....	132

РАБОТЕН ВАРИАНТ

1. Въведение

Планът за интегрирано развитие е стратегически и системен средносрочен документ за планова и управленска дейност на община Царево (ПИРО) през периода 2021-2027 г. Териториалният обхват на ПИРО включва интегрираното геопространство на 13 населени места: град Царево - общински център, град Ахтопол и селата Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Лозенец, Резово, Синеморец и Фазаново. ПИРО е цялостен и завършен документ, в който са интегрирани ресурсите, сравнителните предимства на местоположението, приетите секторни програми, стратегии и актуалната геополитическа ситуация. Планът на община Царево е функционално взаимосвързан с утвърдените и действащи национални стратегии и програми в Република България и представлява обоснована конкретизация на дефинираните в тях цели, приоритети и мерки.

ПИРО Царево е разработен в съответствие с регламентите, директивите и инструментите в областта на локалното и регионалното развитие и политика на Европейския съюз. Специално внимание е отделено на нормативната база в областта на местното самоуправление, интересите и публичните потребности на местните общности, на териториалното устройство, опазването на околната среда и климатичните промени, кадастъра и имотния регистър, устойчивото развитие и пространствената синергия при управлението на територията. Планът е в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС през 2021 – 2027 и главно в частта на политика 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“. Структурата и съдържанието на разработения стратегическия документ е в съответствие с утвърдените „Методически указания за разработване и прилагане на ПИРО през периода 2021-2027 г.“ на МРРБ, от м. март 2020.

1.1. Цели и обхват на ПИРО Царево

ПИРО Царево е неделима част от стратегическите документи за пространствено развитие и управление на територията на Република България. В него са интегрирани измеренията и съдържанието на локалното, регионалното и пространственото развитие на общината. Целта е през периода 2021 – 2027 г. да се реализират обосновани промени в качеството на живот, в условията на труд, в повишаване на образователното и културното равнище и на средната продължителност на живот на местните общности. На базата на извършения анализ на икономическото, социалното, екологичното състояние и оценката на геополитическата ситуация, нуждите и потенциала за развитие на общината, природното и културно наследство, съществуващите проблеми и мястото на общината в областното, регионалното и националното пространство както и отчетените потребности на местните общности и националните приоритети за развитие, са дефинирани визията, целите и мерките за изпълнение на Плана. Приложени са иновативни и интегрирани подходи и методи за

териториално и градско развитие, включени са местни инициативи, Програма за развитие на туризма, предложено е ресурсно осигуряване, като условие за постигане на националните и регионалните цели и приоритети.

ПИРО Царево включва територията на общината, като в някои приоритети и мерки са включени и съседни територии. Заедно с това са определени зони за приложение на интегриран подход при изпълнение на конкретни приоритети и мерки, дефинирани са целите за устойчиво съхранение и усвояване на потенциалите за развитие със съседните общини. Възприетият подход позволява постигане на устойчиво нарастване на синергетичния ефект при управление на секторните политики в община Царево и съседните общини.

1.2. Структура и съдържание на ПИРО Царево

Структурата на ПИРО Царево е в съответствие с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 години, публикувани от МРРБ. Утвърдената структура е следната:

Документът е разработен съгласно следната структура:

1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Царево, включващ:
 - обща характеристика на общината: местоположение, географски особености и природни ресурси;
 - местна икономика;
 - социална сфера и човешки ресурси;
 - инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията;
 - екологично състояние и рискове;
 - анализ на административния капацитет на общинската администрация;
 - анализ на културно-историческото наследство;
 - връзките на общината със съседните общини;
 - значими големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение;
 - SWOT анализ;
2. Цели и приоритети за развитие на общината през периода 2021-2027 г.;
3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на достъпност до информация и публичност;
4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход - приоритетни зони за въздействие;
5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;

6. Мерки за ограничаване на локалното изменение на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
8. Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗРР;
9. Използвани източници;
10. Приложения 1, 1А, 2, 3 и 3а.

1.3. Законодателна рамка и времеви хоризонт на действие

Разработването на ПИРО е регламентирано в ЗРР, както и в Правилника за неговото приложение (ППЗРР). Планът е част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие на България. Използван е йерархичен подход при интегриране на стратегическите документи: АНКПР 2019 г., Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮИР 2020 и ПИРО Царево 2021 г. Времевият хоризонт на действие Те се изготвят за период от 7 години, като ПИРО определя за този период целите и приоритетите за развитието на общината в съответствие с тези, посочени в интегрираната стратегия за развитието на ЮИР.

1.4. Стратегически документи

В съдържанието на ПИРО Царево са приложени следните стратегически документи:

Да преобразим света: програма до 2030 г. за устойчиво развитие, приета от Организацията на обединените нации (ООН) през септември 2015 година (Програма 2030). Представява нова амбициозна рамка за постигане на устойчиво развитие и ограничаване и намаляване на бедността. Включва 17 цели и 169 целеви показатели и всъщност е план за действие на международната общност и националните правителства до 2030 г. за рязко ограничаване на бедността и глада в света; последователна политика за преодоляване на неравенствата в и между страните; преход към формиране на мирни и справедливи общества, които да не изключват никого; защита правата на човека и насърчаване на справедливостта и равенството на половете, активно включване на жените и деvojките в управленски дейности, осигуряване на достъп до образование, здравеопазване и прехрана; гарантиране на дълготрайно опазване на планетата и природните ѝ ресурси; създаване на условия за устойчив икономически растеж, споделен просперитет и достойна работа за всички, като се отчитат различните степени и специфики на национално развитие и възможности.

- Документът „Към устойчива Европа до 2030 г.“, съдържа насоки за ускоряване на действията както в рамките на ЕС, така и в другите части на света с цел изпълнение на визията и целите на Програма 2030 на ООН. За целта ЕС поставя основите на политиката за устойчиво бъдеще:

- преход от линейна към кръгова икономика с цел намаляване на количеството отпадъци и необходимостта от усвояване на нови ресурси;

- устойчивост на веригата „от фермата до трапезата“ – аграрният сектор и селските райони са от решаващо значение за благосъстоянието на европейците и целта е постигане на устойчива и здравословна продоволствена система, основана на принципите на кръговата икономика, трансформация на производството в иновативно, здравословно, щадящо околната среда и съдържащо хуманно отношение към животните и гарантиране на безопасна и питателна храна;
- преход към зелена енергетика, умни градове, сгради и мобилност, ориентирани към бъдещето – чиста енергия, енергийна ефективност, ВЕИ;
- гарантиране на социално справедлив преход: насърчаване на социалните права и благосъстояние за всички; осигуряване на качествена база за достойни работни места, образование, обучение, учене през целия живот; добро здраве в чиста околна среда.

Национална програма за развитие България 2030 – прилага приоритетите на ЕС към националните нужди и специфики и определя три стратегически цели:

- технологична трансформация;
- демографски подем;
- намаляване на неравенствата.

и 5 оси на развитие:

- **Иновативна и интелигентна България** с три национални приоритета: образование и умения; наука и научна инфраструктура; интелигентна индустрия;
- **Зелена и устойчива България** – с три национални приоритета: кръгова и нисковъглеродна икономика; чист въздух и биоразнообразие; устойчиво селско стопанство;
- **Свързана и интегрирана България** – с три национални приоритета: транспортна свързаност; цифрова свързаност; местно развитие;
- **Отзивчива и справедлива България** – с два национални приоритета: институционална рамка и социално включване;
- **Духовна и жизнена България** – с два национални приоритета: здраве и спорт; култура, наследство и туризъм.

Интегрирана териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Югоизточен регион (ЮИР) 2021-2027 – средносрочен стратегически планов документ, определящ политическата, икономическата, пространствената и секторната рамка на развитието на региона за периода 2021-2027 години, разработен в съответствие с НКПР и АНКПР и отчита секторните стратегии в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. В него са дефинирани следните приоритети за развитието на региона:

- Подкрепа за интелигентна и динамична икономика на ЮИР;
- Подобряване на образователното равнище на населението и качеството на живот в ЮИР;
- Териториално сближаване и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони.

1.5. Отговорности по разработване и приемането на ПИРО Царево

Съгласно чл. 19 от ППЗРР кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координация и контрол по изпълнението на стратегическия документ. Приемането на ПИРО се извършва на базата на публично обсъждане и съгласуване с широк кръг от заинтересовани страни – жителите на общината от различни възрастови групи, представители на бизнеса, НПО, граждански сдружения и др. Техните становища и коментари са включени в съдържанието по преценка на Общинския съвет.

Кметът на общината предоставя на Общинския съвет плана за интегрирано развитие за обсъждане и приемане. След одобряването документа се представя от Кмета на общината пред Областния съвет.

ПИРО и решението на Общинския съвет за неговото приемане се публикуват на интернет страницата на Общината и на портала за обществени консултации на Министерски съвет.

1.6. Актуализация на ПИРО

Актуализацията на ПИРО се извършва при следните обстоятелства:

- извършени промени в икономическите и социалните условия на общината;
- настъпили промени в националното законодателство или в правото на ЕС;
- утвърдени промени в национални и регионални секторни стратегии, концепции и програми, които влияят на изпълнението му;
- при изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативни разчети за финансови ресурси от ЕС. Актуализира се и Програмата за изпълнение на плана.

Актуализираният ПИРО се приема при условията и реда за изработване и приемане на плана.

1.7. Наблюдение и оценка на ПИРО

Изпълнението на ПИРО се отчита ежегодно с доклад на Кмета, за оценка на Програмата за реализация (чл. 24 от ППЗРР). В средата на периода по изпълнение на плана се извършва междинна оценка, включваща:

- оценка на постигнатите начални резултати;

- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- обосновани изводи и препоръки.

След изтичане на срока по изпълнение на ПИРО се извършва последваща оценка, не по-късно от една година, като тя включва:

- оценка на изпълнените цели и устойчивост на резултатите;
- интегрална оценка на общото изпълнение и промените в качеството на живота;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси и управлението на общината;
- изводи и препоръки относно провеждане на политика за регионално и местно развитие и управление.

2. Част I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциала за развитие на община Царево

2.1. Териториален обхват

Община Царево е позиционирана в югоизточната периферия на Бургаска област, в обхвата на Югоизточния статистически район от териториално статистическо ниво NUTS 2. В зависимост от интензитета и достигнатата степен на урбанизираност и териториалния характер на урбанизационния процес, общината се отнася към средно

урбанизирани в страната¹. Отдалечеността на община Царево от Бургас е причина тя да не попада в обхвата на агломерационния ареал, формиращ се от областния център².

2.2. Пространствена позиция: граници, площ, населени места и кметства

Фигура 1 Карта на община Царево.

Особеностите на пространствената позиция на община Царево са: широк излаз на изток към черноморското крайбрежие, естествена отвореност на север и североизток за свободно движение на въздушните маси и принадлежност към континентално-средиземноморската климатична област. Освен това, административният център - Царево и гр. Ахтопол са със статут на климатични морски курорти с национално значение, а с. Синеморец – е морски курорт от местно (локално) значение³. От всички черноморски общини на България, община Царево разполага с най-дългата крайбрежна ивица и акватория.

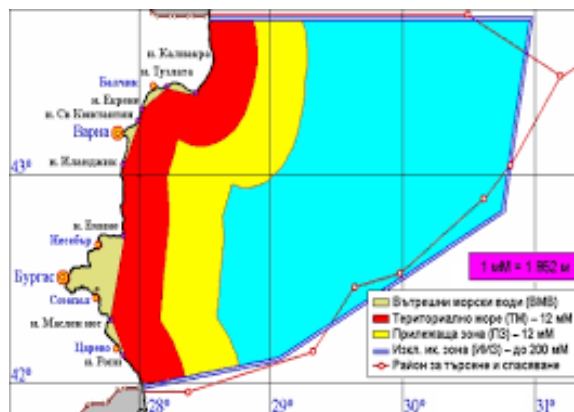
Позиционирана е изцяло в обхвата на граничната планина Странджа. В южната периферия попадат части от долното течение на р. Велека и р. Резовска. По долината на р. Резовска преминава държавната граница между България с Република Турция – по талвега на р. Резовска и продължава на изток в акваторията на морския басейн. По границата с Турция няма отворен граничен пункт. Община Царево е външна, гранична територия за България и Европейския съюз.

2.3. Местоположение, площ, морфология, съседство и административен център

- 1 Социално-икономически анализ на районите в България, 2019, Национален център за териториално развитие (НЦТР), втори етап, част – I, с. 47
- 2 Социално-икономически анализ на районите в България, 2019, НЦТР, част I, с. 104
- 3 Закон за здравето/ДВ, бр. 70/10.08.2004 и Решение на МС № 153 от 24.02.2012 г.; Държавен вестник, бр. 18/02.03.2012

Местоположението на община Царево е гранично, периферно и стратегически важно за България. Двете граници - източната с Черно море, и южната - с Турция, са естествени. Източната морска граница е с по-голяма специфика и продължава във вътрешността на морския басейн.

Морското пространство на България, част от което е крайбрежието на община Царево, включва 5 елемента: вътрешни морски води, териториално море, прилежаща зона, континентален шелф и изключителна икономическа зона (Вж. Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Р България, ДВ бр. 12/11.02.2000, чл.5, ал.1)

Фигура 2 Териториални води.

В съответствие с Конвенцията на ООН по морско право вътрешните морски води, териториалното море - с обхват от 12 морски мили (22,2 км) , вкл. въздушното пространство и морското дъно, са част от националното пространство на България. То е под юрисдикцията на българското законодателство и в него действат и се прилагат българските закони. Южната граница на общината е част от държавната граница на България и преминава по талвега на река Резовска – с дължина около 45 км. Отворен е един граничен пункт в съседната община Малко Търново. Това са важни специфики на общинското пространство на Царево са – единство на територия и акватория, външна граница за Европейския съюз и най-близкото пространство до протока Босфор, както и до най-големия мегаполис в Южна Европа - Истанбул. На север община Царево граничи с община Приморско, а на запад - с община Малко Търново. В тези граници площта на община Царево е 530.1 км², (6.6% от територията на област Бургас). По този показател общината се отнася към групата на средно големите по площ общини в страната.

Акваторията на Черно море включва водното пространство от бреговата линия до 200 м във вътрешността на морския басейн (Вж. Закон за устройството на черноморското крайбрежие, чл.3, ал.2/ ДВ, бр. 48/15 юни, 2007). Освен това на територията на черноморското крайбрежие са обособени две зони – зона „А“ с режим на особена териториалноустройствена защита. Тя включва плажните ивици и 100 м от бреговата линия към вътрешността на сушата, извън границите на населените места. Втората зона – „Б“ е със специфични характеристики и специален режим на опазване на териториалните и акваториалните ресурси. Нейната ширина е 2 км от границата на зона „А“, с изключение на урбанизираните територии на населените места (ЗУ на черноморското крайбрежие, чл.9, чл.10 и чл.11).

Граничното и преходно местоположение на общината определя нейните функции - организиране и поддържане на граничен контрол, изпълнение на политики за трансгранично развитие, съхранение устойчивостта на уникалните екосистеми, защита на регионалната и националната сигурност на страната. Стратегическото предимство на община Царево е широкия излаз към Черно море. Общината граничи чрез морския басейн с 6 държави – две членки на ЕС – България и Румъния, три членуват в НАТО – България, Румъния и Турция, две страни са кандидатки за членство в ЕС и НАТО и Русия. Черноморският регион е бързо разрастващ се и динамичен пазар. В него се съдържат допълнителни и неусвоени потенциали за стратегически инвестиции и заедно с това възможности за трансформирането му в глобален център на важни транспортни, енергийни и информационни потоци като условие за интегриране с друг глобален проект - „Един пояс, един път“. Всичко това разкрива геополитическите сравнителни предимства за развитието на общината.

Периферността на местоположението на общината се компенсира частично от близостта до стратегически важните протоци Босфор и Дарданели, значителните ресурси на континентално-средиземноморската климатична област, относително малката надморска височина и горското богатство. След края на Балканската война (1913 година) и подписаните международни договори е определена границата между България и Османската империя. Тя преминава по долината на река Резовска и продължава в Черно море. По-късно Ньойският договор (27.11.1919 година) отново потвърждава тази граница. Процесът на делимитация на водните пространства между съседните държави България и Турция продължава до 1997 година, когато е подписано поредното Споразумение за статута на държавната граница в района на устието на река Резовска. Въпреки това, през 2010 година Президентът на Република Турция отново заявява, че „...източната граница на ЕС опира до проблема с река Резовска и спорната линия“. Следователно повече от един век този сегмент от държавната граница на България се оспорва от турска страна.

Пространствената позиция на община Царево определя структурата, динамиката и специфичните особености на природния комплекс. За него е характерна изразена преходност и хетерогенност. Община Царево е на прехода между умерената и континентално-средиземноморска климатична област, а структурата и динамиката на природния комплекс е под влиянието на морските басейни (Черно и Егейско море), планинския корпус на Странджа и доминиращите въздушни маси от север, североизток и юг. За природната система са типичното и продължително топло лято и мека зима, положителни зимни средни температури, по-малки температурни амплитуди през годината, силно начупена брегова линия, наличие на средиземноморски растителни видове, добре формирани влажни зони по долните течения на реките Велека и Резовска, и уникалното биоразнообразие. Към факторите моделиращи структурата и динамиката на природния комплекс се отнасят - морския басейн, надморската височина на релефа и неговата разчлененост, динамиката на въздушните маси и комплексното влияние на топлата и митична планина Странджа.

Към морфograфските особености се включва и почвеното многообразие, привлекателните скални форми, малките заливи и образуванията плажни ивици. Западно от крайбрежието са просторните и заоблени масиви на Странджа, заети с естествени дъбови гори. Съчетанието на море и плажни ивици, по-малка соленост на морската вода, планина и естествени гори, климатичен комфорт и сравнително малка средна гъстота на населението и селищната мрежа, разкриват част от сравнителните предимства и потенциалите за развитие и специализация на общинската икономика.

В морфograфско отношение община Царево принадлежи към Преходната планинско-котловинна морфоструктурна зона и формира нейната югоизточна част – Странджанско-Сакарската. Крайбрежието и шелфът са част от друга морфograфска единица – Западния (Румелийски) сектор на Черно море, с ширина от 80 км до 150 км. Сакаро-Странджанската част от Преходната планинско-котловинна зона е с площ 6 105.5 км² (19.8% от площта на страната), като на община Царево се падат 8.4% от нея. С важно значение за интегрирано развитие на общината е надморската височина. Най-високият връх е Папия – 502 м, а средната надморска височина е около 180 м или денивелацията на релефа е между 0 и 502 м. В зависимост от надморската височина на релефа общинското пространство е разпределено в три височинни пояса – низинен (до 200 м) – 50.2%, хълмист (до 600 м) – 49.2% и нископланински (от 600 до 1000 м) – 0.6%. Морфograфският анализ установява, че над 99.0% от площта на община Царево е в обхвата на низинния и хълмистия височинен пояс. Сравнително малката надморска височина е важно предимство за развитие на устойчива селищна мрежа, за изграждане на транспортната инфраструктура, оптимизиране на достъпността и преход към устойчива и ефективна пространствена организация на дейностите в общината.

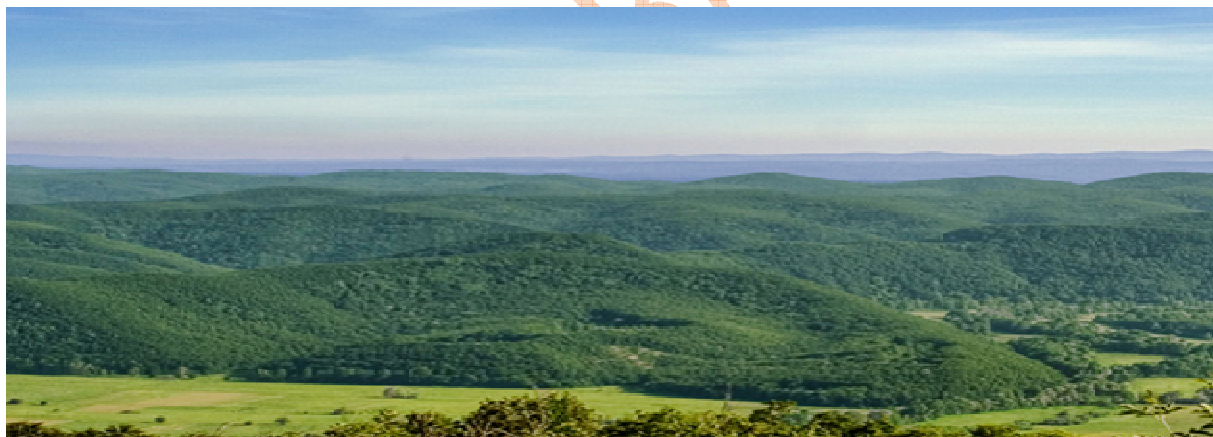
Тектонските процеси, скалният строеж и активната абразия на морската вода са формирали неповторими с красотата си крайбрежни форми. В обхвата на общината попадат общо 19 плажни ивици, като по-големи по площ са при къмпингите Юг, Корал, Оазис, селата Синеморец и Лозенец и град Ахтопол.

Природното богатство се допълва от ксеротермните дъбови гори, наличието на по-малки ареали, заети от цер и благуи, и запазени уникални средиземноморски флорни видове, някои от които ендемични. В границите на общината е Евксинтската растителна провинция, район Южно крайбрежие. Уникалното природно многообразие и неговото опазване се реализира чрез провежданите политики и създадената мрежа защитени територии – първият в България природен резерват „Силкосия“ (село Кости), открит през 1933 година, по-късно създадените резервати „Узунбужак“ (по-голямата част е на територията на община Малко Търново) и „Тисовица“ (село Българи); защитени местности общо 32 – устието на р. Велека, „Силистар“, Горна Еленица, Марина река (село Изгрев) и др.; и природни забележителности - „Попова скала“, „Дядо Вълчо“, „Наково кладенче“, устието на река Велека и др. Те са обединени в най-големия природен парк на страната – Странджа с площ 1 161 км² или 15.0% от територията на област Бургас.

Местоположението, особеностите и ресурсите на природната система на територията на община Царево, както и достъпният планински масив на Странджа, обуславят обитаването на тези земи от човека от дълбока древност. За траките – едни от най-древните обитатели на тази територия, планината Странджа е била свещена. От този период са открити и запазени много артефакти. Те са неразделна част от културното богатство на общината и фундамент за развитие на културен туризъм.

2.4. Населени места, кметства и административен център

Селищната мрежа на общината е формирана от 13 населени места – в т.ч. Царево и Ахтопол градове, село Бродилово, село Българи, село Варвара, село Велика, село Изгрев, село Кондолово, село Кости, село Лозенец, село Резово, село Синеморец и село Фазаново. На юг от Бургас, общинският център Царево е най-голямото по население селище на Южното Черноморие. В Националната концепция за пространствено развитие, Царево е в групата на малките градове - от IV йерархично ниво⁴. Дефинираните приоритети за развитие на тази група градове са насочени към прилагане на политики за задържане и обръщане на доминиращата негативна демографска динамика, подобряване на възрастовата структура на човешките ресурси, увеличаване на средната продължителност на живота и повишаване качеството на живота.

Административният център на общината – град Царево, е древно селище, възникнало през античността. Отстои на 64 км от областния център Бургас и 56 км от Малко Търново. Югозападно от Малко Търново е най-близкият граничен пункт на Царево с Република Турция при село Дерекьой – 65 км. Отдалечеността на Царево от близките областни градове е следната - Кърджали (134 км), разстояние по-малко от съседните областни градове – Сливен (178 км) и Ямбол (156 км). Разстоянието от Царево до Лозенград (Къркларели, Турция) е 134 км (попада в радиуса на град Кърджали), а до Одрин (Едирне) е 167 км (в сходна отдалеченост със Сливен и Ямбол). В зависимост от разстоянията на съседните административно-политически и културни центрове

около Царево се формират четири зони на отдалеченост (изохрони) – *първата*, най-близка до 20 км, към която принадлежат градовете Ахтопол (15 км) и Приморско (17 км) и време за преодоляване (изохрон) 20'; *втората*, на отстояние 40 км, включва Созопол (37 км) и село Резово (31 км) с изохрон 45'; *третата*, отдалечена до 65 км и изохрон 90', формирана от областния център Бургас и Малко Търново, вкл. до ГКПП; и *четвъртата* – над 65 км с изохрон над 120', която обхваща радиално разположените областни градове Ямбол, Сливен, Кърджали, Къркларели и Одрин (в Турция). Царево отстои на еднакви разстояния от Пловдив и най-големия град в Южна и Югоизточна Европа – Истанбул, 316 км. Всъщност това са ареалите, в които се генерират основна част от туристическите потоци към туристическа дестинация Царево през летния сезон.

Отдалечеността и разстоянията до съседните населени места разкрива изразена централност и достъпност на град Царево. Съществуват възможности за разширяване на комуникациите на града чрез използване на интегриран транспорт – сухоземен, воден, въздушен (летищен комплекс Бургас и малката писта за частни самолети при Приморско). В зависимост от местоположението населените места в община Царево се обединяват в две групи – *първата*, крайбрежни, които са демографски по устойчиви (Царево, Лозенец, Ахтопол, Варвара, Синеморец и Резово) с доминиране на морския рекреативен туризъм и поддържащи административни, културни, образователни и социални услуги, и спешна здравна помощ, и *втората* – села в хълмистия и нископланински височинен пояс, с изчерпани човешки ресурси, уникални традиции и култура и съхранен природно-ресурсен потенциал, към която се отнасят селата Бродилово, Кости, Кондолово, Българи, Изгрев, Велика и Фазаново.

В зависимост от политиките за устройство, организация и управление на общинското пространство, населените места се оценяват и в териториално-функционален план. Обособяват се три селищно-функционални зони – *крайбрежна, междинна* (Бродилово, Изгрев, Велика и Фазаново – отдалечени до 15 км от крайбрежието) и *хълмиста* (Българи и Кондолово – във вътрешността на Странджа и отдалечени до 25 км, разположени на по-голяма надморска височина - 300 м).

Административно-териториалното устройство на община Царево включва общински център – град Царево, 6 кметства – Ахтопол, Лозенец, Варвара, Синеморец, Бродилово и Кости, както и 6 села с кметски наместници – Фазаново, Велика, Резово, Изгрев, Българи и Кондолово. Предимствата за интегрирано развитие се разширяват при условие, че се осъществяват общи политики със съседните общини - Приморско и Малко Търново. За тях туризмът (морски, културен, екологичен), граничността и транспортните комуникации са стратегически приоритети. Синергичният ефект от интегрираното развитие ще нараства при условие, че се свържат ефикасно основните приоритети на общините Царево и Приморско с транспортно-граничните функции и ресурси на община Малко Търново. Друг важен приоритет е поддържането на устойчиво и ефективно усвояване на уникалния природно-ресурсен потенциал. От

средата на XX в. Царево винаги е бил обособен локален и регионален център за административни, образователни и културни услуги, както и за здравна помощ и социални услуги в крайбрежната и югоизточна зона на България. Неговите локални организиращи функции за социално-икономическото развитие на граничната, преходна и периферна част в областта и района имат изразена географско-историческа детерминираност.

Община Царево включва град Царево, който е и общински център, град Ахтопол и 11 села: Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Лозенец, Резово, Синеморец и Фазаново.

Град Ахтопол е разположен на скалист полуостров на брега на Черно море и в подножието на планината Странджа. Намира се на 14 км южно от Царево и на 5 км северно от устието на река Велека. Градът е част от територията на Природен парк Странджа.

Село Бродилово е разположено в планината Странджа, в подножието на вулканичния масив Голяма Папия. Локализирано е на левия бряг на река Велека при брод, който е дал името му, и на 15 км южно от Царево. Селото е в границите на Природен парк Странджа. Днес от брода не са останали следи, вероятно поради промяна на речното корито, а над реката има мост.

Село Българи се намира в източната част на планината Странджа. Разположено е върху плоския гръб на един рид, заобиколен от дълбоки долчини, на 17 км от Царево. Околностите на селото са заети от вековни гори с подлес от зеленика.

Варвара е малко село, разположено на брега на Черно море в подножието на странджанския връх Папия. То е единственото селище между градовете Царево – 5 км, и Ахтопол – 3 км. Намира се на територията на Природен парк Странджа.

Село Велика отстои на 10 км от Царево, на 3 км от курортно селище Лозенец и на 11 км от Приморско. Локализирано е в северното подножие на странджанския връх Голеш (434 м). Близко е до плажовете на Лозенец и Китен.

Село Изгрев се намира на 5 км югозападно от град Царево и на около 5 км северозападно от най-високия връх в Северна Странджа – Папия (502 м).

Село Кондолово се намира в района на Странджа планина на 24 км от Царево по пътя за Малко Търново. Уникалното е запазената типична странджанска архитектура от края на XIX – началото на XX век.

Село Кости е близо до границата на България с Турция в Странджа планина, на 25 км югозападно от Царево и на 91 км югоизточно от Бургас. Разположено е по терасите на река Велека. През него е минавал старият път от Малко Търново за Василико (днес Царево) и за Ахтопол.

Курортното черноморско **селище Лозенец** носи това име от 1931 година, основано през 1924 година като място за почивка на жителите от село Велика. Селото отстои 60 км южно от град Бургас, между морските градове Китен и Царево.

Село Резово е най-южното селище по българското Черноморие. Разположено е на 11 км южно от Синеморец, на 17 км от Ахтопол, на 5 км от защитената местност Силистар, на няколкостотин метра северно от турската граница и на 36 км от Лозенец.

Село Синеморец се намира на 5 км северно от защитената местност Силистар, на 11 км северно от Резово, на 6 км южно от град Ахтопол, на 20 км от Царево, на 35 км от Приморско и на 83 км от Бургас. Северно от село Синеморец е разположено устието на река Велека.

Село Фазаново е на 15 км от Царево и 77 км от Бургас. Разположено върху невисоки и заравнени ридове между Странджа и морето. Южно от Фазаново протича р. Орешка, която събира водите си с река Узунчаирска и двете поставят началото на р. Китенска (Караагач).

Град Царево – общинския център е в съседство с гр. Ахтопол и отстои на 70 км югоизточно от Бургас. В миналото е известен като Василико и Мичурин. Характерно за града е неговото разположение - на два полуострова. Южно е връх Папия.

Пространствената структура на селищната мрежа е локализирана относително равномерно в общинското пространство. Морското крайбрежие е оказало влияние при нейното формиране и разпределението на човешките ресурси. Един от приоритетите за развитие следва да бъде насочен към населените места в планинската част, със съхранена уникална природна среда и естествени ресурси.

2.5. Природна система и природно-ресурсен потенциал.

Природно-ресурсният потенциал е основен елемент от природния капитал на всяка част на националното пространство. Неговата структура, запаси и качествени характеристики определят териториалното разделение на труда и величината на диференциалната рента, профила и специализацията на икономиката и нейната ефективност. Класификацията на природните ресурси на невъзобновими (минерални суровини) и възобновими (неизчерпаеми) е в основата на диференциацията на провежданите локални, регионални и национални политики. Важна особеност която следва да се отчита системно е обратната зависимост, съществуваща между основните икономически измерители – брутна добавена стойност (вкл. и БВП) и стойността на природния капитал. Известно е, че при нарастване на формираната добавена стойност, количествените и качествените характеристики на природния капитал на определена територия намаляват. При тази ситуация определящо значение има запазването на екологичния комфорт на територията. Но брутният вътрешен продукт, не съдържа разходите по опазване на природната среда, което изисква допълнителни мерки за ефективното управление на територията. Политиките за развитие и устройство на общината през периода 2021 –

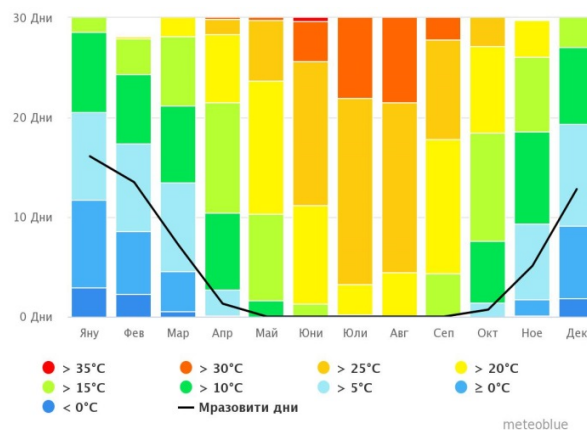
2027 г. са базирани на тези особености и принципи. Друг важен принцип е функционалното интегриране на секторните и териториалните дейности с цел поддържане на устойчива ефективност и ефикасност на управленската дейност. (Вж. НКПР, 2019, Актуализиран вариант, МРРБ).

Структурата на природно-ресурсния потенциал включва основните компоненти на природната среда, взаимодействието между тях и тенденциите, проявяващи се в тяхната динамика.

2.6. Климат и климатични ресурси

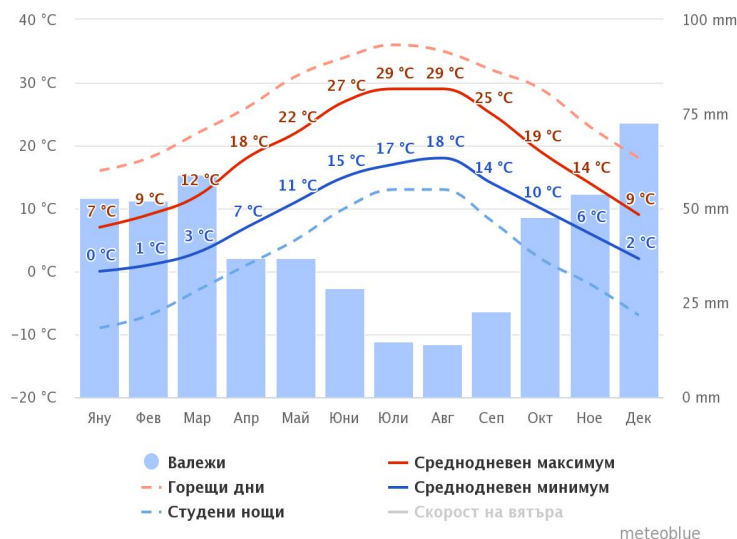
По основни климатични, хидроложки и почвено-растителни характеристики, пространството на община Царево се отнася към континентално-средиземноморската климатична област. В локалната и регионалната природна система, с най-голямо влияние е климатичната система и усвояваните от човека климатични ресурси. Климатът в общината се характеризира с топло и продължително лято, мека зима с положителни средни януарски температури, по-малка годишна амплитуда на температурата на въздуха, есенно-зимен максимум и летен минимум на валежите и липса на устойчива ежегодна снежна покривка в земите до 400 м н.в. Причините са влиянието на водните басейни (Черно и Егейско море), голямата честота на средиземноморските циклони, преминаващи в полосата III – A по западното крайбрежие на Черно море и релефа, вкл и надморската височина. Бризовата циркулация типична през топлото полугодие на годината определя природния комфорт по крайбрежието. Тя е причина за по-ниските температури, по-високата влажност на въздуха и оптимални условия за рекреация.

Средногодишните температури са положителни (13.4°C) за общината. Средната януарска температура е 4.0°C при Царево и Ахтопол и по-ниска в селата Българи и Кондолово – около 3.0°C поради по-голямата надморска височина. Анализът на зимните температури установява, че за отделни години абсолютните минимални температури падат под минус 15.0°C. Тези аномалии се дължат на специфичната топография и преноса на студени въздушни маси от север и североизток.

Фигура 3 Температура по месеци.

Положителните януарски температури обуславят по-широкото разпространение на субтропични растителни видове. През лятото максималните температури достигат граници до 40°C, като на юг по крайбрежието при село Резово те намаляват.

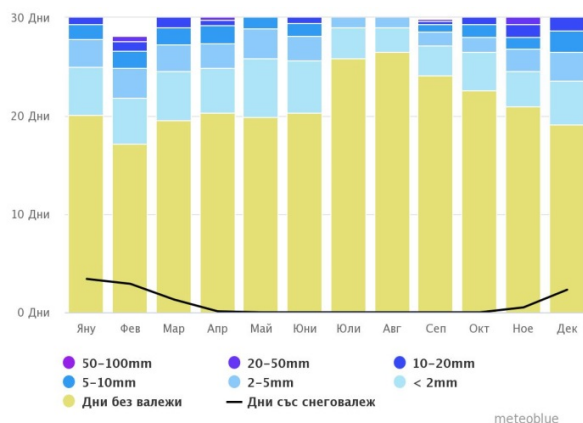
Фигура 4 Максимални и минимални температури.

На територията на общината са измерени едни от най-високите температурни суми – 4 000°C и най-продължителен вегетационен период – 230 дни (Ст. Велев, 2010, С., с.160). Сумарната слънчева радиация през годината в равнинните и хълмистите зони е между 5 000 и 6 000 MJ/m². Около 2/3 от това количество обуславя изпарението, а другата част за нагряване на приземния въздух. Слънчевата радиация е с най-високи стойности по Южното Черноморие.

Температурният режим през късната пролет, летния сезон и ранната есен са основание за удължаване на туристическия сезон в общината – от началото на м. май до средата на м. октомври.

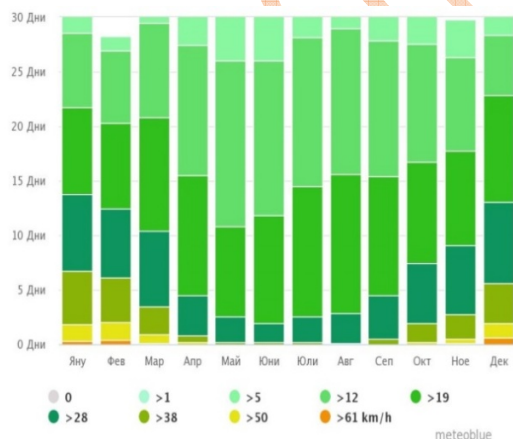
Валежите в община Царево са близки до средните за страната. Те са с изразен максимум през ноември и декември, а минимумът е през лятото – август и септември. Валежните количества при Царево са 2 пъти повече през годината, в сравнение с тези на север от Бурга. Годишните валежни суми се колебаят от 600 до 1 200 мм в отделни части на общината (при Резово са измерени 700 мм, като на запад в направление към Малко Търново се увеличават и достигат 1 200 мм).

Значителните валежни количества са резултат от движението и траекторията на средиземноморските циклони, експозицията на планинските ридове на Странджа и морските басейни (География на България, 2002, ФорКом, С., с.152). При проследяване режима на валежите и промените в индекса на континенталност през годината се разкрива, че по Странджанското крайбрежие те са типично средиземноморски, а не с преходен характер. През студеното полугодие валежните количества от сняг са между 6,0 и 12,0% от общите, годишни валежни количества.

Фигура 5 Количество на валежите по месеци.

С увеличаване на надморската височина нараства и натрупването на снежна покривка. Тя се задържа средно между 3-7 дни по крайбрежието и над 20 дни в земите с надморска височина над 300 м. Валежите от сняг са типични за месеците януари и февруари. Влажността на въздуха е важна характеристика за микроклимата. Средната годишна влажност на въздуха е над средната за страната – между 75.0 и 78.0%. Друга особеност са интензивните валежи, типични през топлото полугодие. Такива валежи са регистрирани през пролетта на 2006 година, а формираният воден отток по река Резовска разруши изкуствено създаденото речно корито и премина южно по естествената речна долина.

Преобладаващите ветрове са с посока север - североизточни, северозападни и по-малко югозападни. За България климата е субтропичен само за Южното Черноморие и долината на река Струма, южно от Кресненския пролом. Само в тези територии температурата на въздуха се поддържа устойчиво над 200С през месеците юни, юли, август и септември. Средната скорост на ветровете по крайбрежието е 1-2 m/s и се увеличават с нарастване на надморската

В резултат на неблагоприятните климатични явления през годината аграрното стопанство понася значителни щети. Наложително е те да бъдат прецизно измервани и остойностявани, като неотменимо условие за дефиниране на конкретни ограничителни мерки и провеждане на ефективни политики за развитие. Най-рискови са късните пролетни и ранните есенни мразове, градушки и продължителни засушавания. През последните три десетилетия, продължава цикълът на засушаване, без да се установява тенденция на задълбочаване. За периода е характерно по-често нахлуване на тропичен въздух през лятото от юг и причинявайки увеличение на температурите (Вж. География на България, 2002, ФорКом, С., с.160). Климатичните ресурси на територията на община Царево позволяват удължаване на туристическия сезон, отглеждане на топлолюбиви култури, организиране на целогодишна паша за животновъдството.

2.7. Води и водни ресурси, акватория

Хидрографията на община Царево се формира от речните системи (вкл. езера и блата), изградените водностопански обекти (язовири) и изворите на подземните води. Към водното богатство се включва и акваторията на Черно море и заедно с хидрографската мрежа изграждат водната система. Управлението и устойчивото развитие на хидросистемата на община Царево се извършва от РИОСВ – Бургас. Важна особеност е, че в териториалния обхват на РИОСВ Бургас са включени части от две басейнови дирекции - „Черноморски район“ (БДЧР) и „Източнобеломорски район“ (БДИБР). Това е резултат от преходния характер на пространствената позиция на общината и предопределя спецификите на политиките за управление на водните ресурси. Локалната (общинска) водна система е генетично и функционално взаимосвързана с типа климат, скалния строеж и почвено-растителната покривка и принадлежи към Черноморския басейнов район.

Територията на община Царево попада в две водоносни зони – *значително водоносна* в земите с надморска височина над 400 м, и *слабо водоносна*, включваща ниската, урбанизирана част. Общо водните ресурси в Странджа и Сакар се определят на 730 млн. m³ (Геогр. на България, ..., с.197, табл.3.8). От тези ресурси около $\frac{3}{4}$ се падат на Странджа. Повърхностните води заемат 0,9% от общата площ. Те са 3 пъти по-малко от тези на областта и 2 пъти по-малко от средните за страната. Интегрирането на повърхностните с подземните води формират основния ресурс за водоснабдяване и водоползване от общинската икономика.

Речната система на община Царево се формира от реките Китенска (Караагач, Орляшка), Велека и Резовска. Допълва се и от по-малки реки и притоци – Черна вода, Попска, Доладере, Узунчаирска, Колибарски дол, Тисовица, Трионска.

Пространствената конфигурация на речната система в общината разкрива обособяването на три основни водни оси, които заедно с крайбрежието, моделират привлекателната среда за организиран живот и селищна дейност от античността до наши дни.

В северната част на община Царево е река Китенска, като част от нейното долно течение (устieto) попада в община Приморско. Притоци на Китенска река са Трионска, Тисовица и Узунчаирска. Долината на река Тисовица е със статут на природен резерват с уникално биоразнообразие. Южно от град Ахтопол и на запад до село Кости е долината на най-голямата (по дължина и площ на водосбора) река Велека. Колебанията на речния отток са големи – при слабо влажна година намалява с 60.0% в сравнение с години с висока влажност. Реката „разполовява“ и свързва териториите на двете съседни общини – Царево и Малко Търново. В речния басейн са малките леви притоци – Колибарски дол и Селмата. На юг от река Велека е граничната Резовска река със специален статут на достъп и водоизползване. Около $\frac{1}{4}$ от водосбора на реката е в България, а по-голямата част – $\frac{3}{4}$ в Турция.

Площта на община Царево принадлежи към хидроложката област със средиземноморско климатично влияние върху оттока (География на България, 2002, ФорКом, С., с. 243). За крайбрежната зона е характерна по-голяма водоносност и по-резки колебания на речния отток (Цит.сър., с.243-244). За страната речния отток се формира от валежите (средно 25,0%), но основната част се пада на подземните води (39,0%). От структурата и формирането на речния отток зависи водоносността и количеството на водните ресурси. Речният отток се образува от две съставки – устойчива и неустойчива. Важна особеност е, че устойчивата компонента на реките в общината съставлява $\frac{1}{3}$ от общия, сумарния отток. По-големия дял на неустойчивата компонента е причина за изразителни колебания на оттока през годината. Освен това през отделните сезони тя се характеризира с изразена динамика, резултат от колебанията на валежните количества, предизвиква неравномерно овлажняване и влияе върху земеделието. Годишните колебания на речния отток са големи. Ограничаването на тези състояния на речните води през годината налага изграждане на изкуствени водоеми, с цел устойчиво водоснабдяване на населените места и осигуряването на необходимите водни количества за общинската икономика. За трите реки – Велека, Резовска и Китенска, типични явления са приижданията, резултат от значителни валежни количества през зимния максимум. Поройни валежи са характерни и през пролетта, причиняващи резки наводнения. Съпроводени са с нанасяне на значителни щети – на пътната мрежа, на горското стопанство, земеделието и на комуналната инфраструктура. Заедно с това те усилват проявлението на ерозионно-денудационните и акумулативните процеси във водосборите на реките.

Приижданията на реките са екстремни състояния на речните течения и се наблюдават и регистрират с цел намаляване на загубите от природни бедствия. В зависимост от годишната им динамика, проявление и цикличност, се прилагат политики за ефективно използване на речните водни ресурси. По степен на поройност реките в община Царево

се отнасят към силно поройните области със средна честота на проявление 8-9 случая за една година. За регулиране на колебанията на речния отток, в землището на село Лозенец е изграден язовирът – „Потурнашки“, а в землището на град Царево язовирът – „Хаджи Яни“.

Средногодишната температура на речните води в общината е 10,9°C (Цит. съч., с.221). Използваните хидрометрични станции за мониторинг на територията на общината са недостатъчни. Целесъобразно е да се открият нови пунктове за наблюдение и контрол по поречията на реките Китенска, Велека и Резовска. Причините са съществуващите различия в годишния режим на оттока и необходимостта от устойчиво водоснабдяване. Набраната и анализирана допълнителна информация ще конкретизира мерките и дейностите за ефективно, интегрирано и балансирано усвояване и опазване на речните ресурси в общината. Долните течения на р. Велека и р. Резовска формират добре изразена влажна зона. Те са част от трасето на пътя на прелетните птици *Via Pontica* и следва да се оценяват като свързваща зона за системно развитие на територията и акваторията, и опазване на биоразнообразието в община Царево.⁵ Водните ресурси на двете големи реки в общината – Велека и Резовска, не се усвояват пълноценно и ефективно. Те са важен и неизползван ефикасно стратегически ресурс. Целесъобразно е изграждане на нов язовир за битово водоснабдяване на р. Велека, за населените места и особено за туристическата дейност в общините Царево и Малко Търново.

Подземните води се класифицират в зависимост от химичния им състав. Площта на община Царево се отнася към въглекиселата и морска провинция. (Цит.съч., с. 236-237). С по-ограничени запаси са пресните подземни води. В зависимост от хидрогеоложките условия те се разделят на грунтови и напорни. Характеристиките им са резултат от водообменните процеси между повърхностните водни обекти и водоносните подземни хоризонти. Запасите и разпределението им са резултат от съчетанието на геоложки и физикогеографски фактори – скален състав, климат, релеф, повърхностни води, почви и растителност. Съседството на община Царево до големия Бургаски теригенен подземен воден комплекс е основание за извършване на допълнителни (регионални и локални) проучвания, като основа за изграждане на нови пресноводни напорни системи. Специфична особеност са окарстените скални комплекси в Странджа (и общината) и наличието на множество извори. С по-голям дебит са Сколчаново кладенче, Наков кладенец, Буков извор, Св. Марина, Трите вриса, и др.

Към водното богатство на общината се отнасят и териториалните води на Черно море – съответно шелфовата зона и ресурсите в нея. За интегрираното развитие на крайбрежието и вътрешната (планинска) зона, важно значение имат колебанията на водното равнище. Поради вътрешноконтиненталния характер на морския басейн,

5 В началото на 2021 г. предстои приемане на Морски пространствен план на Р България (МППБ). Стратегическият документ е за периода 2021 -2035 г. Разработва се на основание Директива 2014/89/ЕС на Европейския парламент и на Съвета на Европа от 23.07.2014 г. След приемането на морския план ще се предложат целесъобразни допълнения към Плана за интегрирано развитие на община Царево.

колебанията на морското ниво са сравнително малки. Максимумът е през месеците май или юни, а минимумът през октомври – ноември. Амплитудата на промените в морското ниво по крайбрежието установяват основно чрез приливните вълни, достигащи на височина от 3 до 15 см и период на проявление през 12 – 13 часа. По-съществено влияние имат абсолютните колебания на морското ниво. При екстремни хидрометеорологични условия, морските вълни достигат до 1.5 м с нарастваща абразия и разрушителна сила. Обикновено такива ситуации възникват под влияние на силни североизточни ветрове (със скорост 10m/s), причиняващи щормови вълни. Височината на тези вълни достига до 5 – 7 м. Тогава щетите нанесени от приливните вълни по крайбрежието са съпроводени със значителни загуби на материални активи. Силно вълнение по крайбрежието е типично за периода октомври – март.

През XX в. в Черно море са регистрирани два случая на цунами – 1927 и 1966 г. Тяхното влияние е с най-силно проявление по руското и турското крайбрежие или в отдалечена от крайбрежието на община Царево акватория. При такива екстремни ситуации са възможни бедствия по южното българско крайбрежие в естуарите на реките Велека и Резовска. Ето защо е целесъобразно при разработването на Морския пространствен план на България да се включат конкретни мерки за ограничаване на щетите при природни бедствия и интегрирано, ефективно и устойчиво усвояване на водното богатство в община Царево.

За развитие на морския туризъм голямо предимство е ниската соленост на морската вода. По крайбрежието на община Царево солеността се колебае от 16,6‰ при н. Сиврибурун (близо до с. Резово) до 17,0‰ при устието на р. Китенска Караагач. Пространствените различия в солеността на морската вода не са изразителни. Те не оказват силно влияние върху развитието на социални и икономически дейности. Известни промени в солеността на морската вода се проявяват през годишните сезони – по-висока е солеността през есента, достигаща до и над 17,0‰, и по-ниска през пролетта – намаляваща до 16,0‰. Особеностите на морската вода – соленост и температура, се отнасят обаче за повърхностния слой на териториалните води в акваторията – до 50 м от крайбрежната линия към вътрешността на морския басейн. (Геогр. На България, 2002, ФорКом, С., с. 252).

В акваторията температурата на морската вода се променя под влияние на годишните сезони и вертикалния водообмен. Влиянието на реките, вливащи се в Черно море в близост до акваторията на общината, върху температурата на морската вода по крайбрежието е по-слабо изразено. През летния сезон температурата в повърхностния слой на морската вода достига до 26° – 28°C. Екологичното състояние на повърхностните води в акваторията и на реките е оптимално. Капацитетът на пречиствателната станция за отпадни води при Царево осигурява поддържане на екологичните стандарти на пречистените води за периода до 2027 година.

Китенска река води началото си от странджанския рид Босна под името Стара Визица. Почти по цялото си протежение протича в дълбока и залесена долина и през карстов район, което е причина за загубата на вода в речното корито. Влива се в югоизточната част на залива Караагач на Черно море, южно от град Китен. При устието си образува дълбок лиман, който на места достига до 14 м дълбочина. Площта на водосборния басейн на реката е 182 км². Основните притоци са: леви – Тиклешка, Илиева и Узунчаирска реки; десни – Трионска река. Китенска река е изключително богата на риба и редки растителни и животински видове. По течението на реката няма населени места.

Река Велека е с дължина 147 км, от които на турска територия 24 км, а на българска – 123 км и е на 21 място по дължина сред българските реки. Тя е най-голямата река в Югоизточна България. Води началото си от карстови извори в планината Странджа в Турция. В продължение на 2 км е граница между Турция и България. Влива се в Черно море. Площта на водосборния басейн на реката е 955 км². Басейнът има продълговата форма с посока запад – изток. Тя благоприятства бързото оттичане на валежите и формиране на големи по обем високи вълни в оттока. Долината на р. Велека е с малка средна надморска височина - 311 м. Част от водосбора е на надморска височина между 300 и 600 м.

Левите притоци са повече на брой и по-многоводни от десните. Те се спускат по южния склон на рида Босна. По-важни леви притоци са реките Младежка, Дяволски дол, Стръмница, Еленица и Трашка, повечето от които извираат от рида Босна. Най-големият приток е Младежка река (30.4 км, с водосборна площ 232.2 км²). Някои от по-малките притоци на Велека пресъхват при сухи години през летния период поради интензивно изпарение и инфилтрация.

Десните притоци извираат от билото на Резовски рид и формират речните долини по неговите северни склонове. От тях по-големи са реките Мечи дол (Айdere), Катун, Язменски дол, Лигурски дол и Колибарски дол. Най-дълга е река Мечи дол (25.3 км, с водосборна площ 95.1 км²).

Река Велека, въпреки по-голямата си дължина, по долината има 2 малки населени места – селата Кости и Бродилово.

Водите на реката са едни от най-чистите в България. В долното течение при селата Кости и Бродилово има обработваеми земи и водите се използват за напояване. Последните 8 км от течението са плавателни за малки морски съдове.

Резовска река е с дължина 112 км, като почти по цялото си протежение служи за граница между Турция и България. Тя се образува от сливането на река Паспалдереси (лява) и Велика (дясна) на територията на Турция. Площта на водосборния басейн на Резовска река е 738 км², от които 183 км² на българска територия. Притоците пресъхват през лятото, като само на отделни места се запазват вирове с голяма дълбочина – 2-3 метра. Долината на реката е със силно врязани, стръмни и облесени

брегове. Пълноводието е през януари-април – 64% от годишния отток, а през юли-септември е с едва 6% от годишния отток. В устието на реката е разположено село Резово.

2.8. Минерални суровини

Територията на общината е част от Бургаско-Странджанския руден район. Има индикации за търсене на медни и медно-полиметални рудни формации. Минералните суровини в община Царево към 2021 г. обаче са малко и с ограничени запаси. Геоложките и геодинамични процеси са факторите за тяхното формиране. Още в древността се поставя начало на добив на медни руди. По-късно, през средновековието рудодобива се преустановява. Тогава започва добив на скални материали. През втората половина на XX в. рудодобива е възстановен. Независимо от това, през последните десетилетия добивната промишленост в общината претърпява сериозни промени. Причините са изчерпани запаси на полиметални руди, изостанали, технологии, замърсяване. Останки от рудодобивна дейност са множеството “рупи”.

Находище за медно-пиритна руда има в местността Скорните, между с. Българи и с. Кондолово, но запасите са незначителни. Поради това не се разработва. Установени са и множество рудопроявления на меднопорфирни руди, по-значителни от които са в Силистар, с. Старо Резово и землището на с. Изгрев. По данни на Националния геофонд в общината има индикации за откриване на златни и железни руди.

От неметалните суровини се добива габродиорит при с. Изгрев – в местността „Оскруша“. Находището се експлоатира от Бургаски медни мини ЕАД, като суровината се транспортира за обработване до Малко Търново. Запасите са 800 хил.м³.

Проблем пред добива на минералните суровини (метални и неметални) е защитения статут на голяма част от територията, което затруднява проучвателните дейности и бъдеща експлоатация на находищата.

2.9. Почви

Почвената покривка е формирана под влияние на геоложкия строеж, особеностите на релефа – надморска височина, експозиция на склоновете, както и влиянието на микроклимата. Тя се характеризира с голямо разнообразие. Установени са зонални и азонални почвени типове. В зависимост от почвеното райониране на страната, територията на община Царево е в границите на Балкано-Средиземноморската почвена подобласт и Странджанската провинция (География на България, 2002, ФорКом, С., с. 305 и 312). В северната част и крайбрежието доминират планосолите (кисели почви), лесивирани (светли – albic, Lva) и ранкери, които често са в комбинация.

Почвената покривка е тясно свързана с естеството на геоложката основа, с особеностите на релефа, с характера на климатичните условия, спецификата на растителността и стопанската дейност на човека. Преобладаващите почвени типове на

територията на община Царево и частта на Странджа, включена в тази територия са: алувиално ливадни, жълтоземи, червеноземи и планосоли.

Алувиално ливадните почви са разположени в най-ниските дренирани, наносни терени по поречието на р. Велека (селата Кости, Бродилово, Синеморец). Това са млади почви, образувани от речните наноси. При формирането им важно значение има повишеното ниво на подпочвените води, както и различното им обрасване с растителност. Характеризират се със следните особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса; подложени са на периодично (може да не е ежегодно), регулярно заливане и затлачване с наноси; наличие на водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, тополя, бряст, полски ясен) и тревноливадна (власатка и др.). Поради периодичното отлагане на нови материали, наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по песъчливост и химичен състав пластове наслоявания на речните наноси.

Жълтоземите представляват охристожълти и сивожълти кисели почви с високо съдържание на обменен алуминий, откъдето идва и международното им име алисали. Те са уникални за Европа и България. Разпространени са само в Странджа и по долините на реките Велека и Резовска. Върху тях са развити широколистни колхидско-понтийски гори, представени от източен горун и благуи, с характерен подлес от вечнозелената странджанска зеленика. Тези почви са сенчести и са почти без тревна покривка. Дълбочината на почвеният им профил варира от 50–60 до 80 см, а на хумусния хоризонт – 15–25 см.

Червеноземите са типични за Странджа. Уникални са не само за България, но и за Балканския полуостров и цяла Европа с многобройни реликтни и южноевксински флористични видове (флора от ендемични понтийски видове), както и със специфичното си развитие на елементарни вътрепочвени процеси – алитизация, феритизация и рубефикация. Образуват се под влиянието на субтропичен (средиземноморски) по-влажнен климат с годишна сума на валежите 700 – 800 мм и зимен максимум без трайна снежна покривка, топло и сухо лято. Почвеният профил е с дълбочина от 50–75 до 110 см. Най-характерната им особеност е яркочервеният цвят на хоризонт В, който е изпъстрен от охристо-жълти, зеленикави, черно-кафяви и синкави петна и жилки.

Планосоли – или старите псевдоподзолисти светлосиви горски почви; оподзолени канелени горски; канелено-псевдоподзолисти почви. Това са почви с елувиален Е-хоризонт и водонепроницаем глинест Вt-хоризонт под него. Всяка година планосолите изпитват периодично повърхностно преовлажнение от задържане на валежни води в пониженията и съответно силно изсушаване през сухия период. В практиката са известни с името “повърхностно преовлажнени почви”. Преовлажнението протича в най-активните (повърхностни) почвени хоризонти и предизвиква интензивни изменения в окислително-редукционните условия,

интензифицира микробиологичната дейност и появата на желязно-манганови хидрооксиди в илувиалния хоризонт и сиви и ръждиви петна в слабопропускливия глинест хоризонт.

Планосолите са разпространени са под формата на по-големи и компактни или по-малки ареали предимно на заравнени или слабо наклонени терени (наклони от 1 до 3%). В южна България са застъпени широко в Странджа, Сакар, Дервентските възвишения и др. Освен климата и растителността, върху образуването на планосолите, влияние оказват и почвообразуващите материали (елувий), както и преотложените палеогенски и старокватернерни седименти на киселите скали (гранити, пясъчници, гранитогнайси).

3. Анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциала за развитие на община Царево

Устойчивото развитие е фундаментална цел на ЕС, която е заложена в Договора за Европейския съюз. Неговата същност е свързана с преход към по-добър и качествен начин на живот за нас и бъдещите поколения. Идеята за устойчивост предполага икономическият растеж, социалното сближаване и опазването на околната среда да се интегрират ефективно и да се допълват взаимно. Устойчивото развитие е новата философия за организация и управление на усвоеното от човека земно пространство.

3.1. Анализ на общинската икономика

Икономиката на община Царево е доминирана от туристическия сектор, който е сезонен, с продължителност между 4 и 6 месеца. Заедно с това, при формиране на брутна добавена стойност, специализиращи функции имат горското стопанство, морската икономика и с по-малък дял аграрния сектор. Тези дейности са важни, защото компенсират и допълват сезонния характер на туризма през годината. В резултат на това се ограничава безработицата, осигурява се постоянна заетост и задоволяване на местните общности с хранителни и промишлени стоки.

Профилът на общинската икономика се допълва от добивната промишленост, корабостроене, хранително-вкусова промишленост и сектор услуги. Към 2019 г. на територията на общината са регистрирани 916 предприятия⁶. Анализът на тяхната структура установява, че те са микро и малки фирми. Най-голям е броят на търговските фирми – 307, а туристическите фирми - хотелиерство и ресторантьорство - 276. От табл. №1 се установява, че през последните 9 години, броят на предприятията на територията на общината се е увеличил със 189 (21,0%). В сравнение с област Бургас – 16,4%, увеличаването на фирмите в общината е по-голямо, което е индикатор за нарастваща икономическа активност. Важен показател е заетостта на работната сила. Към 2019 г. заетите лица в общината са 2 048 д., а наетите – 1 346. В сектора на

⁶ По данни на НСИ, 2020 г.

търговията заетите са 633, а наетите – 378 души; в хотелиерството и ресторантьорството – съответно заетите са 814, а наетите – 610 души. Структурата на заетостта показва поддържането на относителна балансираност между икономическите сектори.

Таблица 1. Икономически активни предприятия на територията на община Царево за периода 2011 г. – 2019 г.

	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2018 г.	2019 г.
Община Царево	727 бр.	803 бр.	835 бр.	911 бр.	916 бр.

Източник: НСИ

В другите подсектори по-голям брой предприятия има в строителството – 40; дейности с недвижими имоти – 68; култура, спорт и развлечения – 30; селско, горско и рибно стопанство – 33; преработваща промишленост – 21. За периода 2011 – 2019 г. е характерно, че заетите в тях бавно нарастват.

Към 2019 г. произведената продукция в общината е 71 352 хил. лв. Нейната секторна структура е следната:

Хотели и ресторанти – 31 135 хил. лв. или 43.6%. Сравнителният анализ установява увеличение с 3.5 процентни пункта спрямо предходната 2018 г. Важна особеност е, че тези резултати са за период, който предхожда пандемията COVID 19. От 2020 г. стойностите на основните измерители ще бъдат съществено променени. Това ще наложи своевременна актуализация и частични корекции на ПИРО още през 2022 г. Продукцията на сектор селско, горско и рибно стопанство е 5 410 хил. лв. (7,6%), на строителството – 9 966 хил. лв. (14,0%), а на преработващата промишленост – 3 326 хил. лв. (4,7%). Всъщност това са секторите, които формират близо 70,0% от произведената продукция в общината.

Към 2019 г. общите приходи от дейности в общината са 126 274 хил. лв., а нетните приходи от продажби - 115 789 хил. лв. с оборот 116 079 хил. лв.

Таблица 2. Динамика на произведена продукция в община Царево за периода 2011 г. – 2019 г.

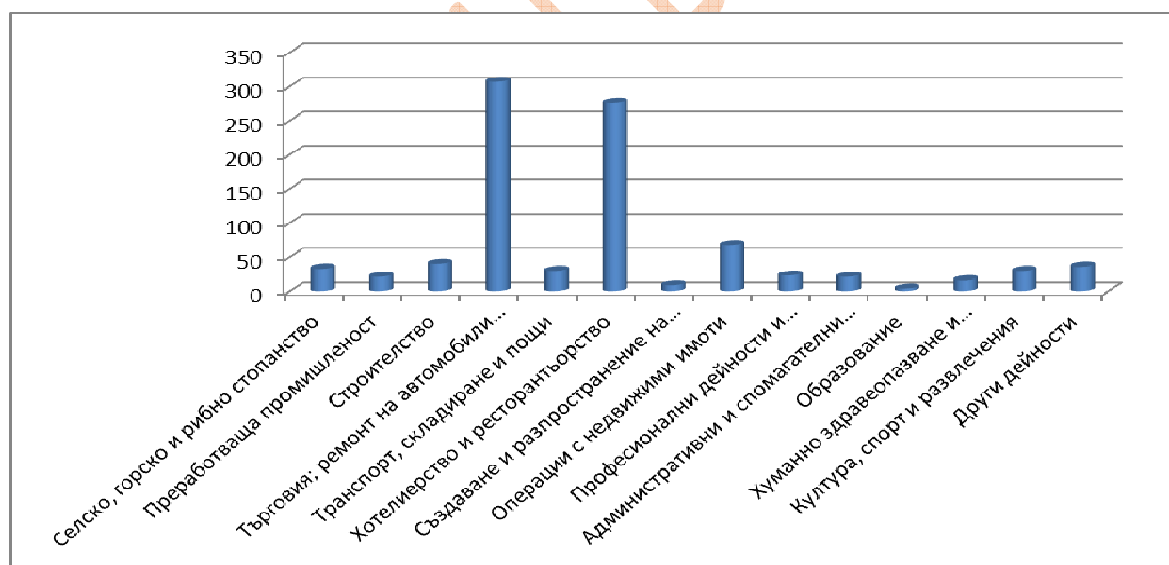
Икономически дейности (КИД - 2008)		2011 г.	2012 г.	2013 г.	2018 г.	2019 г.
1	Общо община Царево	35795	44362	41045	65260	71352
A	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	4049	4461	3595	5945	5410
B	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ
C	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	2985	3639	3508	2519	3326
D	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	-	-
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

F	СТРОИТЕЛСТВО	4080	7114	1500	8883	9966
G	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	6136	6770	6949	10312	10513
H	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	2025	1931	2477	3454	3763
I	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	9041	14429	16619	26405	31135
J	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	232	393
L	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	5008	3558	3615	2660	2758
M	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	74	211	164	1027	864
N	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	339	577	711	350	241
P	ОБРАЗОВАНИЕ	13	77	74	38	74
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	1026	938	967	1162	1050
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	502	296	521	1308	1359
S	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	254	191	353	835	425

Източник: НСИ

Таблица 3 Динамика на основните икономически показатели в община Царево за периода 2011 г. – 2019 г. Източник: НСИ

Икономически показатели	мярка	2011	2012	2013	2018	2019
Предприятия	брой	727	803	835	911	916
Произведена продукция	хил. лв.	37795	44362	41045	65260	71352
Приходи от дейността	хил. лв.	78354	83820	85536	121486	126274
Заети лица	брой	1811	1939	1855	2081	2048

Фигура 7 Брой нефинансови предприятия по икономически дейности. Източник: НСИ.

Чуждестранни преки инвестиции

Преките чуждестранни инвестиции са определящ фактор за устойчивото развитие, профила и ефективността на общинската икономика. При проследяване на тяхната динамика в общината се разкриват процеси на неустойчивост – например до 2015 г.

техния обем се увеличава, след което следва спад и бавна тенденция на нарастване. Причините за това са икономическата криза, конюнктурата на международния туристически пазар и периферното, гранично положение на община Царево.

Таблица 4 Преките чуждестранни инвестиции за периода 2014 г. - 2019 г. (хиляди лева).

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Община Царево	14991.5	16592.5	12687.8	12364.5	13348.9	15805.6

Източник НСИ

Преките чуждестранни инвестиции през 2019 г. са общо 15 805.6 хил. лв. (Вж. Табл.4). През последните години, особено след 2017 г. обемът на преките чуждестранни инвестиции нараства. Факторите за това са рязкото увеличение на инвестиционната активност на бизнеса в общината и успешно реализирани проекти.

Дълготрайните материални активи

Дълготрайните материални активи са основен икономически показател, за характеризиране на местната икономика. По своята същност те могат да се представят като специфични ресурси, придобити в резултат на минали сделки. Освен това те определят профила и дейността на фирмите и предприятията за продължително време (повече от един планов период). Дълготрайните активи са инвестирани средства, целящи увеличаването на капитала и разширяване функциите на предприятията.

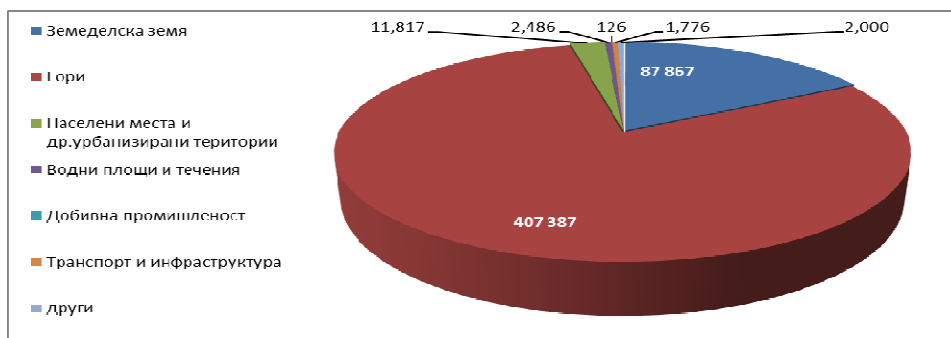
Таблица 5 Разходи за придобиване на ДМА за периода 2014 г. -2019 г. (хиляди лева).

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Община Царево	24977	13907	9709	8509	17796	14812

Източник НСИ

През 2019 г., разходите за придобиване на ДМА намаляват с 16,0% спрямо 2018 г., достигайки до 14 812 хил. лв. През изследвания период се разкрива известна предпазливост в инвестиционната активност от местния бизнес. Инвестициите в ДМА са резултат на собствено и европейско финансиране, най-вече чрез изпълнени мерки за модернизации и иновации. През периода 2021 – 2027 г. управлението на ДМА в общината следва да се насочи към модернизация, дигитализация и стимулиране на инвестиционния процес към иновативни, високотехнологични дейности с висока добавена стойност.

3.1.1. Индустрия

Фигура 8 Баланс на територията на община Царево (декари). Източник: НСИ.

Добивна промишленост

Добивът и усвояването на природни ресурси в общината е с традиции. Най-голям е добива на инертни материали – пясък и баластра. Край село Изгрев има карьера за добив на габро, чийто запас е 800 хил.м³. В землището на с. Изгрев е открито находище на базалтоандезит. Поради малките запаси не се експлоатира.

Дърводобив:

Дърводобивът е застъпен широко поради добрата осигуреност със суровини – горите на Странджа. Добива се дъб, който се използва за направа на висококачествен паркет.

Корабостроене

Град Царево е най-голямото пристанище на юг от Бургас. Предимствата за развитие са традициите и пазарното търсене, излиза на морско крайбрежие, развития туризъм и новия статут на пристанището. От 1995 година то е международно. Създадени са условия за целогодишно домукване на морските съдове.

Фирма Стъклопласт СД е създадена през 1990 г. от специалисти за производство на лодки и стъклопластмасови изделия. Всъщност корабостроенето на малки плавателни съдове е с традиции в Царево. Началото се поставя през 70-те години на XX в. Основната дейност на фирмата е запазена до сега - производство на екипировка на широка гама от лодки и катамарани, оборудване за кораби и лодки, както и широк набор от стъклопластмасови изделия за промишлеността и бита.

Фирма Пасат България АД е специализирана за производство на продукти от стъклопласт. Крайната продукция са катамарани, военни катери до 25 м, водни пъргалки в различни конфигурации, малки туристически и рибарски лодки, контейнери за разделно събиране на отпадъци, сателитни антени, шейни и др.

Целесъобразно е разширяване на кейовите места и предлаганите сервизни услуги за ремонт и допълнително оборудване на морските съдове. Корабостроенето трябва да се запази като основен, специализиращ отрасъл на промишлеността в общинската икономика през периода 2021 – 2027 г.

Хранително-вкусова промишленост

Рибоконсервната промишленост е важен отрасъл за района на общината и традиционен поминък. В областта на преработката и търговията с риба работят и няколко частни фирми, като „Лимнос – Георги Пейчев” ЕТ.

Структурата на хранително-вкусовата промишленост се допълва от микро-предприятия за производство на хляб и хлебни изделия, сладкарски изделия и др. Всички са с местно значение и целят задоволяване на нуждите на населението на общината и на туризма. Хранителната промишленост в Царево е с възможности за снабдяване с хранителни продукти и на съседните общини – Приморско и Малко Търново.

Дървопреработване

Дървопреработването се развива във връзка със засиленото строителство и наличието на суровина с добри качества в близост, което свежда до минимум транспортните разходи. Освен в ТПК, то се упражнява в малки предприятия в Царево и Кости. Оборудването в тези предприятия е на сравнително добро ниво и не е предпоставка за каквото и да е по-сериозно замърсяване на атмосферния въздух.

На територията на общината са регистрирани две ТПК – ТПК „Колективен труд“ град Ахтопол и ТПК „МИР“ село Бродилово. Изброените ТПК, разполагат със собственост, която предимно отдават под наем. На територията на общината са обособени две държавни лесничейства - в град Царево и село Кости и две потребителски кооперации - в градовете Царево и Ахтопол.

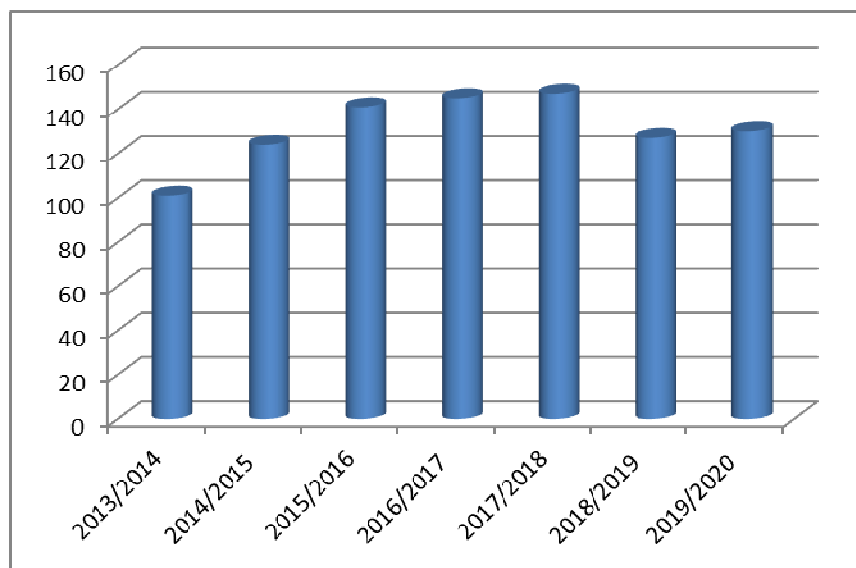
Строителство

Този отрасъл се развива значително през последните 20 години и бележи значителен подем, който се дължи изключително на развитието на туризма и нуждата от развитие на туристическата инфраструктура. Строителната промишленост е представена най-вече от частни фирми, като строителни обекти на територията на общината имат редица строителни компании от вътрешността на страната. Този подотрасъл бележи значителен ръст и се очаква да нарасне (в зависимост от конюктурата) в следващите години, като подемът е обвързан с доразвитието на туризма и необходимостта от изграждане и подновяване на туристическата и комунална инфраструктура и жилищния фонд. Нивото на използваното оборудване е задоволително. Замърсяването на атмосферния въздух от предприятията на този отрасъл в повечето случаи е със сезонен и локален характер. То е основно, следствие от неорганизиран емисии на прах.

3.1.2. Селско стопанство

Селското стопанство е основен, структуроопределящ и специализиращ отрасъл за общината. Както в малките села на България, така и в селата на община Царево

селското стопанство е основна икономическа дейност, а произвежданата продукция е предназначена главно за отделните домакинства.

Фигура 9 Общ брой регистрирани земеделски стопани.
Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас

Общият брой регистрирани земеделски стопани през стопанската година 2019/2020 на територията на общината са 130. От тях в градовете Царево и Ахтопол са съответно 17 и 19, а останалите 96 в селата. Най-много регистрирани земеделски стопани има в селата: Бродилово, Варвара, Велика, Лозенец и Фазаново.

През стопанската година 2019-2020 година общият брой на регистрираните земеделски стопани в общината се е увеличил спрямо общия брой през началната за разглеждания период 2013/2014 година с 29 земеделски производители. Най-много регистрирани земеделци има в тригодишния период 2015/2016 – 2017/2018. През периода 2018/2019 – 2019/2020 техният брой намалява. Причините за това са най-вече ниска стойност на получената държавна субсидия и края на програмния период 2014-2020 г. Целесъобразно е през новия програмния период 2021-2027 г., следвайки общата селскостопанска политика и приоритети за развитие, секторът да подпомогнат на база реалните потребности и нужди.

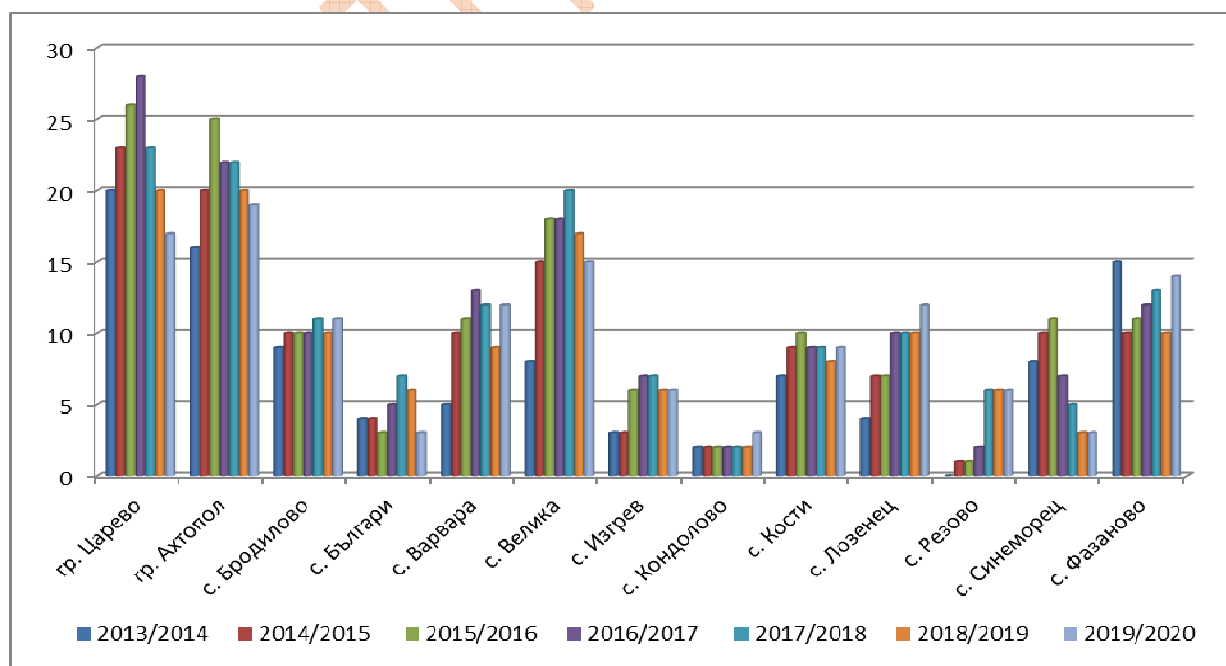
Таблица 6 Брой регистрирани земеделски стопани на територията на община Царево.

Населено място	2013/2014 стопанска година	2014/2015 стопанска година	2015/2016 стопанска година	2016/2017 стопанска година	2017/2018 стопанска година	2018/2019 стопанска година	2019/2020 стопанска година
гр. Царево	20	23	26	28	23	20	17
гр. Ахтопол	16	20	25	22	22	20	19
с. Бродилово	9	10	10	10	11	10	11
с. Българи	4	4	3	5	7	6	3

с. Варвара	5	10	11	13	12	9	12
с. Велика	8	15	18	18	20	17	15
с. Изгрев	3	3	6	7	7	6	6
с. Кондолово	2	2	2	2	2	2	3
с. Кости	7	9	10	9	9	8	9
с. Лозенец	4	7	7	10	10	10	12
с. Резово	0	1	1	2	6	6	6
с. Синеморец	8	10	11	7	5	3	3
с. Фазаново	15	10	11	12	13	10	14
Общо	101	124	141	145	147	127	130

Източник: Областна дирекция „Земеделне“, Бургас.

Видно от таблица № 6 се установява, че регистрираните земеделски стопани в община Царево към 2020 г. е 130. Следва да се отбележи, че броят им непрекъснато се увеличава до стопанската 2017/2018 г., след което броят им намалява. Анализирани по населени места, броят на земеделските стопани намалява с равномерни темпове в повечето населени места в общината. Най-голям е броя на земеделските стопани в Царево и Ахтопол – общо 36 към 2020 г., както и в селата Варвара, Велика, Лозенец и Фазаново. Най-нисък е броят на земеделските стопани в селата Българи, Кондолово и Синеморец.

Фигура 10 Брой регистрирани земеделски стопани по години. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.

Земеделие

Земеделските земи са едва 18% от площта на общината, като селищата, разположени по крайбрежието (западно от морския басейн) имат малко земеделски земи. Те са разпокъсани, на места изоставени, а напоителните системи разрушени. Много от обработваемите земеделски земи не се ползват по предназначение. Същевременно осигуреността със земеделска земя на 1 ж. е общо добра. Сравнително малката гъстота на населението е причина за по-големия среден размер земеделска земя на 1 ж. за общината - около 10 дка/жител. С най-голям дял земеделски площи са крайбрежните селища, чиито землища са с преобладаващо равнинен характер на терена. Такива са Лозенец – 56,0%, Царево – 31,0%, Варвара – 38,0% и Ахтопол – 87,0%.

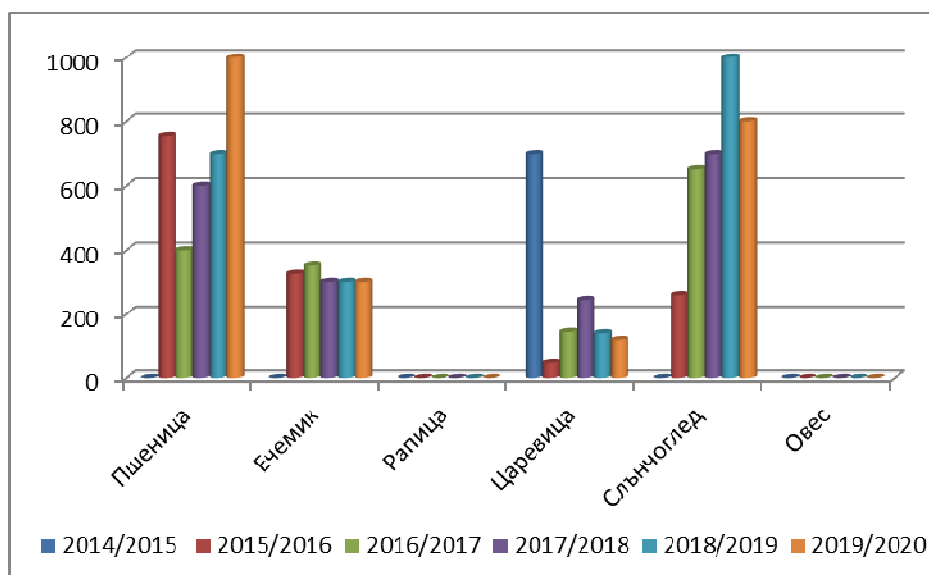
Таблица 7 Засети земи с основни земеделски култури за периода 2014 г. -2020 г. (дка)

Стопанска година	Пшеница	Ечемик	Рапица	Царевица	Слънчоглед	Овес
2014/2015	0	0	0	700	0	0
2015/2016	755	325	0	50	260	0
2016/2017	400	350	0	145	650	0
2017/2018	600	300	0	245	700	0
2018/2019	700	300	0	140	1000	0
2019/2020	1000	300	0	120	800	0

Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.

С най-нисък относителен дял на земеделските територии са селата от вътрешността на общината, разположени на хълмисти терени с преобладаващ горски фонд, като Кондолово – 7,0% и Кости – 11,0%. Относителният дял за земеделските земи за останалите населени места варира между 10,0% и 19,0%.

Общината има традиции в производството на зърнени и технически култури. Продукцията е предназначена за местно и/или семейно задоволяване. Съгласно данните на Областна дирекция „Земеделие“, град Бургас, основните земеделски култури са от пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед. Рапица и овес не се отглеждат.

Фигура 11 Структура на посевните площи с основни земеделски култури в декари. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас

Зърнени култури, зеленчукопроизводство и овощарство

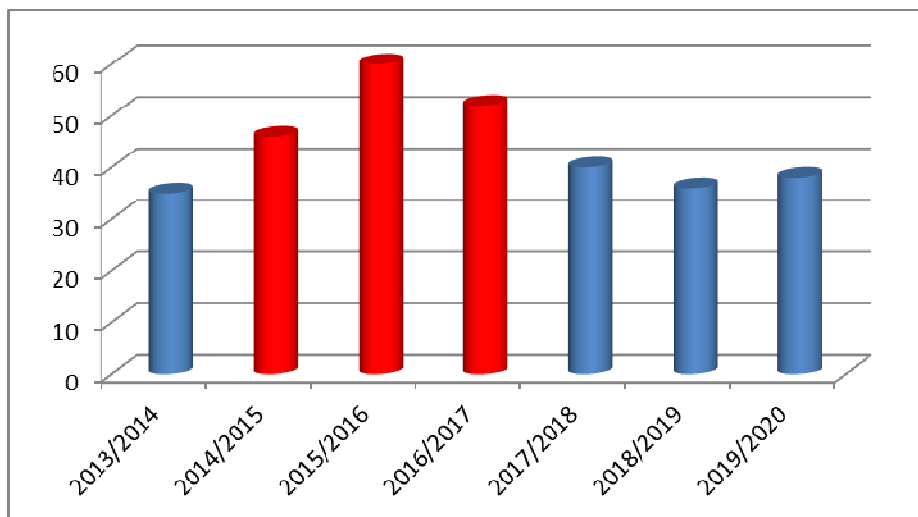
Зеленчукопроизводството и овощарството не са особено развити в общината, освен за удовлетворяване на семейни нужди. Природо-географските особености и най-вече климатът са благоприятни за успешно разгръщане на тези два подотрасли не само като биопроизводство, но и с множество екзотични за страната ни плодове и зеленчуци за нуждите на хранителната инфраструктура на туризма в общината, както и за търговия с други общини и райони. Освен това, на базата на развитието им могат да се създадат малки предприятия за спедиция, пакетиране, консервиране и/или сушене на продукцията.

Лозарството е с големи традиции в община Царево. Природните условия са изключително благоприятни за отглеждане на лозовата култура – оптимален микроклимат, продължително слънчево греене, подходящи почви, малка надморска височина, които гарантират високо качество на гроздовите реколти. След 2007 г. започна процес на подобряване на отглежданите сортове грозде. Винените сортове са: Мискет Отонел, Пино Шардоне, Совиньон блан, Траминер, Мерло, Каберне Совиньон, Каберне фран, Мавруд, Сира, Пино ноар. От десертните сортове интерес представляват ранните едроплодни и безсеменни сортове – Възторг, Наслада, Русалка 3, Кондарев и др.

Животновъдство

Природо-географските особености на района са били определящи за функционалната характеристика на селското стопанство и исторически са обособили характерното традиционно предимство на животновъдството пред земеделието.

Преди години са отглеждани говеда, но по време на световната финансова криза 2007-2009 години много от стадата са ликвидирани поради скъпото им изхранване. В момента се отглеждат повече кози, овце, постепенно се увеличава и броят на кравите.

Фигура 12 Общ брой животновъдни обекти. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас

Броят на животновъдните ферми в общината през анализирания период се увеличава за периода 2014 – 2017. След това те намаляват. Най-голям брой селскостопански животни се отглеждат в Царево и Ахтопол, а по-малко в селата Лозенец и Синеморец.

През периода 2013 – 2020 г. по данни на Областна дирекция „Земеделие“ Бургас, най-голям е броят на отглежданите овце, кози и крави (табл. 8). Това са подотраслите, които определят специализацията на животновъдството в общината. Непълна е информацията за отглежданите свине в общината – регистрирани са в Царево и Ахтопол през 2013/2014.

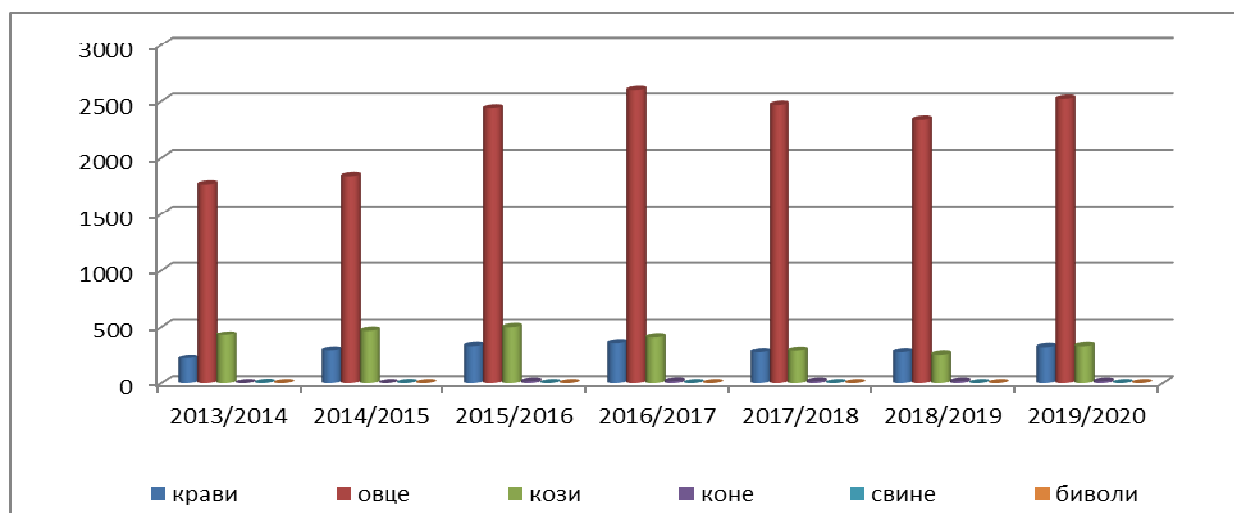
Таблица 8 Отглеждани животни на територията на община Царево за периода 2014-2020 стопанска година.

	2014 г. (брой общо)	2015 г. (брой общо)	2016 г. (брой общо)	2017 г. (брой общо)	2018 г. (брой общо)	2019 г. (брой общо)	2020 г. (брой общо)
Брой обекти	35	46	60	52	40	36	38
Крави	219	291	330	353	276	276	320
Овце	1765	1834	2439	2605	2469	2334	2520
Кози	426	468	499	402	289	255	329
Свине	2	1	0	0	0	0	0
Коне	0	0	16	17	16	16	16

Биволи	0	0	0	0	0	0	0
---------------	---	---	---	---	---	---	---

Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.

Преобладаващите отглеждани животни на територията на общината са овце, следвани от кози и крави. В село Фазаново през целия разглеждан период са отглеждани само крави, които в началото са били 37, в следващите години постепенно намаляват и 2020 година са 3. Най-много животни се отглеждат в градовете Царево и Ахтопол.

Фигура 13 Общ брой отглеждани животни. Източник: Областна дирекция „Земеделие“, Бургас.

Пчеларство

В последните години на територията на община Царево бяха положени множество усилия за развитие на сектора, включително за защита на произведеният в Странджа манов мед като защитено наименование за произход (ЗНП). Същевременно след 2018 г., мановият мед непрекъснато повишава своята цена при реализация в страната и в Европейския съюз. Това от своя страна предизвиква голям интерес в пчеларските среди а и сред местното население на община Царево, като през 2020 г., за поредна такава се наблюдава повишаване броя на пчелните семейства (почти 3000) спрямо предходната 2019 г. Ежегодно на територията на община Царево се провеждат събития, целящи популяризацията на продукта а именно:

- “Фестивал на Странджанския манов мед и Странджански цветен пчелен прашец”;
- На територията н община се е организирил „Първи световен симпозиум по мановия мед“

За доразвитието на сектора е необходимо на първо място да бъдат разработени конкретни мерки за популяризиране „Странджанския манов мед“ и произведените пчелните продукти създадени в региона. Следва да се предприемат законови мерки насочени към ограничаване смъртността на пчелните семейства и субсидиране ангажираните в сектора. Не на последно място, създаване на местно сдружение на

пчеларите на територията на общината, което ще ограничи дъмпинга и ще защити местните производители.

Горско стопанство

Горският фонд в община Царево е 407 620 дка, или 79,0% от територията. Той се стопанисва от две държавни лесничейства (ДЛ) – в град Царево и село Кости. Отделно структурно звено е управлението на природен парк Странджа локализирано в гр. Малко Търново.

Горите имат високи експлоатационни качества. В Странджа те са остатък от терциерната растителност, съхранила се поради отдалечеността, и от кватернерните залежавания, меката зима, високите валежи и въздушна влажност. За странджанските гори е характерна инверсията, при която мезофилните букови гори с подлес от зеленика заемат долините части на склоновете, а дъбовите гори се простират над тях.

Дървесните видове в горите на парка са 47. От тях 19 вида са неместни, залесени в парка чрез горски култури, 17 предимно върху малки площи, от които иглолистните са 10 вида. По последни данни местните горски дървесни и храстови видове са общо 113.

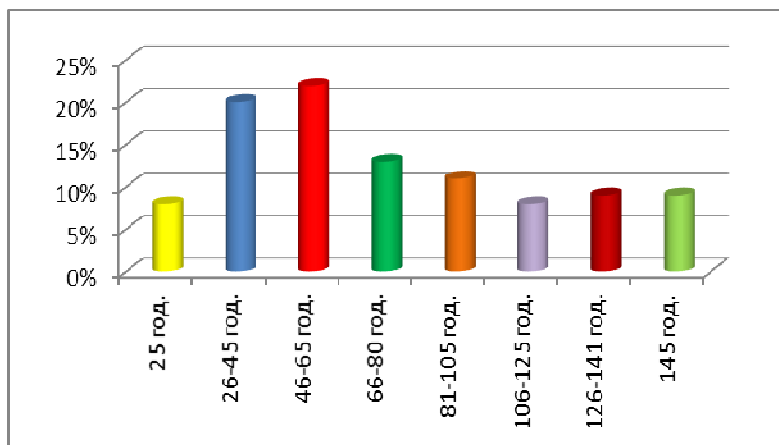
Горите в парка са преимуществено широколистни – 92%, от които по-малко от 1% са от неместни дървесни видове – тополи, акация, кестен, червен дъб, корков дъб.

Иглолистните видове, внесени след 1950 година, заемат около 8% от горите и в тях преобладава черният бор. Залесяването е още с морски бор, бял бор, дуглазка ела, веймутов бор, кедри, смърч и др.

В разпределението на растителността и на основните лесообразуватели в парк Странджа съществуват различия както в хоризонтална посока, с отдалечаване от морското крайбрежие, така и във вертикална посока с увеличаване на надморската височина към главното било на планината.

На територията на общината се очертават два района:

- крайбрежен район – Държавно горско стопанство (ДГС)—Царево, който се ограничава от разпространението на източния бук, основни лесообразуватели са благунът (38%) и горунът (40%) с участие и на цер, космат дъб и келяв габър;
- нискохълмист район – ДГС—село Кости е зоната на разпространение на странджанската зеленика, преобладават източният горун (36%) и източният бук (30%). Тук благунът заема 19%, а церът – 3%;

Фигура 14 Разпределение на горите по възраст.

Възрастта на горите в Странджа варира от 25 до 150 години. Извън зоните за промишлен дърво-добив горите, попадащи в парк Странджа са защитени. Основна дейност на горското стопанство е добивът на дървесина, в която основен дял заема добивът на средноразмерна широколистна дървесина.

Паралелни дейности са ловът и риболовът. Повече от половината от територията на ДЛ Царево са ловни площи, характеризиращи се с добри запаси от благороден елен, дива свиня и сърна и прелетен дивеч (предимно бекас) – един сериозен резерв за развитие на ловен туризъм. Странични ползвания са и пащата на добитъка – предвидена само в горите със стопанско предназначение; билкосъбирането и гъбарството, които остават недоразвити за момента.

Почвено-климатичният и релефен комплекс на общината дават много добри възможности за развитие на многопрофилно селско стопанство като отрасъл на икономиката. Агроекологичният потенциал е значителен за разнообразно и високо ефективно земеделие, но не е оползотворен. Трябва да се концентрират усилия за устойчивото развитие на селското стопанство, което не само да изхранва населението, но и да произвежда и суровини за промишлеността и продукти с добавена стойност. Развитието на земеделието има социално-икономическа роля и оказва огромно влияние върху работните места в другите отрасли на икономиката.

Рибно стопанство

Риболовът е важен елемент от местния бит и специфична основа за развитието на туризма. Той е основен поминък на една малка част от населението обитаващо селищата в непосредствена близост до морето. Повечето заети упражняват неорганизирано и самостоятелно риболов като собственици на плавателни съдове, които за община са общо 3057, но от тях с активен риболов се занимават много малко. На територията на община Царево има само едно работещо преработвателно предприятие в гр. Царево – «Лимнос».

Основният риболов е на следните видове: Трициона (копърка, цаца), Пелагични риби (паламуд, лефер-чернокоп, сафрид, хамсия, карагъоз и др.) Дънни риби (калкан, ватус), Други (гл. рапана). Най-стабилни са запасите на триционата, които поради въздействието на пазара остават недоизползвани. Нужно е да се стимулира развитието

⁷ По данни на Местна инициативна рибарска група Созопол-Приморско Царево

на рибарството в гр. Царево, гр. Ахтопол, с. Лозенец с. Варвара, с. Синеморец, с. Резово, включително изграждането на лодкостоянки. Това може да стане посредством подхода „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР). При подхода, ВОМР, политиките за развитие се програмират „отдолу-нагоре“, за разлика от традиционната политика, която се проектира и прилага „отгоре-надолу“. Както и самото наименование предполага, при подхода ВОМР местните хора поемат инициативата и управлението, формирайки местно партньорство, което проектира и изпълнява стратегия за интегрирано местно развитие. Подходът ВОМР в рибарските райони се прилага като се създават Местни инициативни рибарски групи (МИРГ). Те включват представители на заинтересованите страни от местната общност (общини, бизнес, НПО), които съвместно, при осигуряване на максимална публичност, определят приоритетите за развитие на територията, която представляват и ги включват в Стратегия за водено от общностите местно развитие на МИРГ. Община Царево бе част от МИРГ „Приморско, Созопол, Царево“, най-успешната рибарска група в страната. През 2020 г., община Созопол, учреди самостоятелна СНЦ-МИРГ Созопол, вследствие на което предстои предприемането на мерки по пререгистрация/регистрация и обособяване на партньорство по подхода ВОМР, между община Царево и община Приморско за програмния период 2021-2027 г.

Изводи:

- Анализът на първичния сектор разкрива неусвоени природни ресурси за интензивно развитие на аграрното стопанство. Ограничените и недостатъчни човешки ресурси задържат развитието на общинската икономика. Наложително е осигуряване на допълнителни стимули за подпомагане развитието на специализиращите земеделски дейности – животновъдство (пчеларство, овцевъдство, говедовъдство, свиневъдство, козевъдство); растениевъдство – ранно зеленчуко и плодово производство. Целесъобразно е преминаване към целогодишно пасищно животновъдство;
- Наложително е усъвършенстване на формите на организация и управление на пчеларството – създаване на сдружение „Пчелен мед от Странджа“, изграждане на клъстер на пчеларите в Странджа, като бранда да бъде мановия мед;
- В структурата на общинските фирми най-голям е дела на микро и малките фирми. Тази специфика моделира профила на общинската икономика – сравнително ниска конкурентоспособност, по-бърза адаптация към локалните и регионалните пазарни центрове, приоритетно развитие на биоземеделие;
- В община Царево след 2013 г. е характерна тенденция на увеличаване броя на новите предприятия. Освен това е необходимо е привличане на нови икономически субекти, в сферата на преработващата промишленост и корабостроене;

- За изграждането на индустриална зона в гр. Царево и подпомагане на малките фирми и производства в гр. Ахтопол, и селата в малките крайбрежни села - Варвара, Синеморец, Резово, Велика, Кости, Фазаново, Бродилово, Българи и Изгрев;
- Стимулиране развитието на рибарството и риболова в селищата разположени в непосредствена близост до морето;
- Подобряване пристанищната инфраструктура в гр. Царево и Ахтопол;
- Изграждане на лодкостоянки в селата: Лозенец, Синеморец, Варвара;
- Липса на инвестиции за научна и развойна дейност (НИРД);
- Положителна тенденция нарастване обема на чуждите инвестиции и разходите за ДМА;
- Третичният сектор, (услугите) е с основен дял в икономиката на общината;
- През програмния период 2021-2027 г., за община Царево е препоръчително изпълнение на дейности, чрез приложение на инструмента ВОМР, насочен към „Местни инициативни рибарски групи“ (МИРГ), като възможност за изпълнение на приетите цели.
- През програмния период 2021-2027 г., за община Царево е препоръчително изпълнение на дейности, чрез приложение на инструмента ВОМР, насочен към „Местни инициативни групи“ (МИГ), като възможност за изпълнение на приетите цели.
- През периода 2021-2027 г., е целесъобразно изпълнение на общи проекти със съседните общини – Приморско и Малко Търново, чрез които ефективно да се усвояват ресурсите и се усили синергичния ефект по територията.

3.2. Демографска динамика и структура, естествен прираст

Демографската динамика е сред онези социални фактори, които придават смисъл на пространственото и регионалното планиране и влияят на цялостното развитие на страната. Намаляването на раждаемостта, увеличаването на продължителността на живота, нарастването на броя на представителите на най-възрастното поколение и увеличаването на тежестта върху младото поколение са причина за този проблем да се говори като за „бомба с часовников механизъм“. Намаляването и застаряването на населението е фактор, който има сериозно отражение не само върху икономиката и качеството на живот, но и върху потребността от специфични социални услуги, услуги в сферата на здравеопазването, отдиха и туризма, културата, административните услуги и обитаването. Част от това застаряващо население живее в трудно достъпните, периферно разположени общини.

Населението намалява и в резултат на продължаващите миграции към по-големите градове в страната, както и на емиграции към по-развитите страни на запад и север. Това движение на населението има отрицателен ефект върху националното

пространство, защото съществува риск от обезлюдяване на значителни територии. Трайна е тенденцията на обезлюдяване на най-малките населени места.

Община Царево има 13 населени места с общо население от 8 837 жители (към 31.12.2019 година), от които град – Царево – общински център, град Ахтопол и 11 села: Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Лозенец, Резово, Синеморец и Фазаново.

Характерно за много общини в страната и в Бургаска област е концентрацията на население в градовете и обезлюдяване на малките села. В община Царево населението е концентрирано в двата града, а в останалите села има малко на брой и предимно застаряващи жители.

Таблица 9 Население в селата на община Царево. Източник НСИ.

година	Население в селата (брой)	Дял на население то в селата от общия брой жители в общината (%)
2011 г.	1 951	20.95
2012 г.	2 114	22.45
2013 г.	2 129	22.52
2014 г.	2 146	22.75
2015 г.	2 122	22.63
2016 г.	2 117	22.68
2017 г.	2 062	22.43
2018 г.	2 004	22.23
2019 г.	1 943	21.99

От Таблица 1 е видно, че в селата през периода 2011-2019 години живеят между 1/4 и 1/5 от жителите на общината. Останалото население е в двата града – Царево и Ахтопол. Това съотношение е валидно както за страната, така и за Бургаска област.

Застрашени от обезлюдяване към 31.12.2019 година са 6 села, а именно: Кондолово – 9 жители, Българи – 49 жители, Велика – 84 жители, Изгрев – 39 жители, Резово – 53 жители, Фазаново – 30 жители.

В допълнение към горните данни друг критерий за населеността на община Царево е гъстотата на населението. През 2011 година тя е средно 18.14 души/км², докато към 31.12.2019 година е 17.21 души/км² при неизменна площ на землището – 513.4 км², като средната гъстота на населението е много по-малка от тази за Бургаска област за 2019 година (52.82 жители/км²) и по-ниска от средната за страната (62.63 жители на км²).

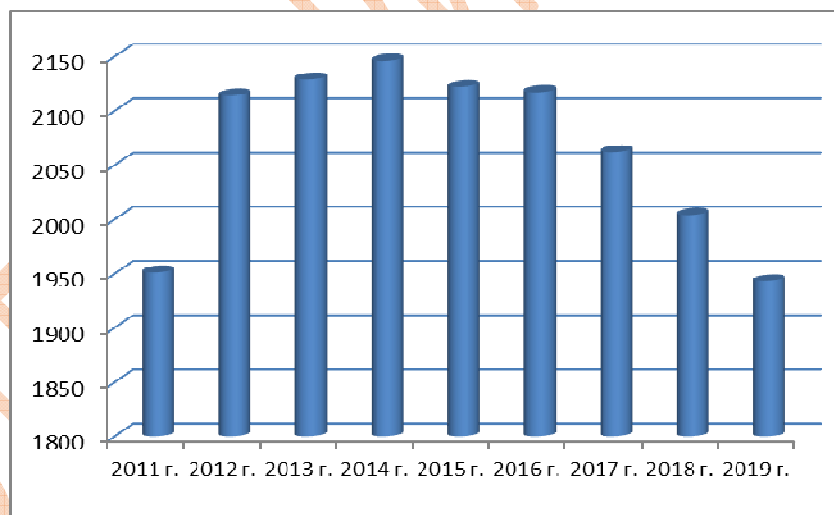
Таблица 10 Гъстота на населението по населени места към 31.12.2019 година.

Население 2011 г. (брой)	Население 2019 г. (брой)	Площ (км ²)	Гъстота на населението 2011 г. (жители/км ²)	Гъстота на населението 2019 г. (жители/км ²)
--------------------------------	--------------------------------	----------------------------	---	---

Общо за страната	7 327 224	6 951 482	110 994	66.01	62.63
Бургаска област	414 947	409 265	7 748.1	53.55	52.82
Община Царево	9 311	8 837	513.4	18.14	17.21
гр. Ахтопол	1 295	1 201	28.7	45.12	41.85
с. Бродилово	258	223	70.2	3.7	3.2
с. Българи	68	49	44.4	1.5	1.1
с. Варвара	256	277	18.3	13.99	15.14
с. Велика	72	84	26.2	2.75	3.21
с. Изгрев	32	39	36.1	0.89	1.08
с. Кондолово	13	9	49.8	0.26	0.18
с. Кости	240	205	76.6	3.13	2.68
с. Лозенец	573	578	12.9	44.42	44.81
с. Резово	50	53	48.1	1.04	1.10
с. Синеморец	355	396	27.8	12.77	14.24
с. Фазаново	34	30	39.1	0.87	0.77
гр. Царево	6 065	5 693	35.2	172.30	161.73

Източник НСИ.

Пак от Таблица 1 се вижда, че след 2011 година до 2014 година включително населението в селата плавно се увеличава, след което отново започва да намалява и през 2019 година то е почти толкова, колкото през 2011.

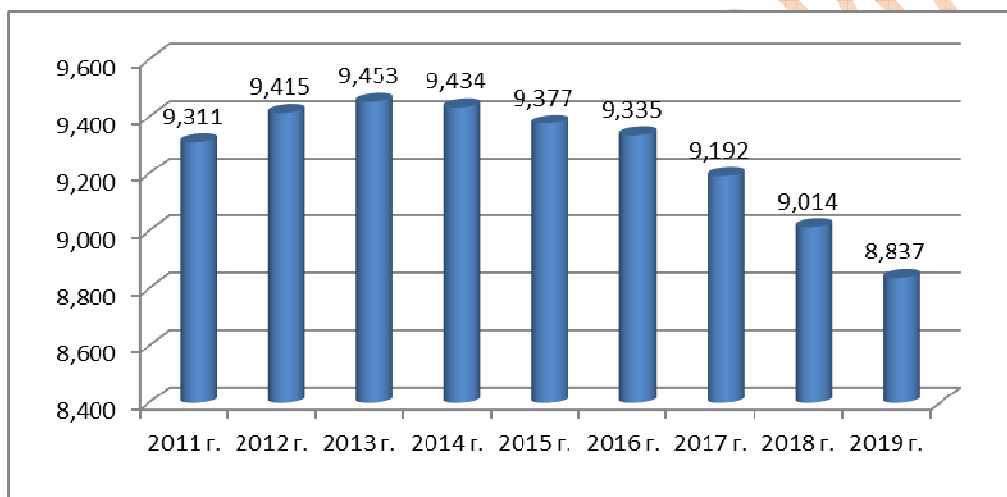
Фигура 15 Брой население в селата. Източник НСИ.

Таблица 11 Брой население в градовете и селата.

		2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
България	общо	7 327 224	7 284 552	7 245 677	7 202 198	7 153 784	7 101 859	7 050 034	7 000 039	6 951 482
	в градовете	5 324 900	5 307 868	5 291 675	5 267 480	5 227 182	5 204 385	5 181 755	5 159 129	5 125 407
	в селата	2 002 324	1 976 684	1 954 002	1 934 718	1 926 602	1 897 474	1 868 279	1 840 910	1 826 075
Бургаска	общо	414 947	414 154	414 485	414 184	413 884	412 684	411 579	410 331	409 265

област	в градовете	310 571	309 995	310 364	310 277	314 987	314 497	314 036	313 566	313 132
	в селата	104 376	104 159	104 121	103 907	98 897	98 187	97 543	96 765	96 133
Община Царево	общо	9 311	9 415	9 453	9 434	9 377	9 335	9 192	9 014	8 837
	в градовете	7 360	7 301	7 324	7 288	7 255	7 218	7 130	7 010	6 894
	в селата	1 951	2 114	2 129	2 146	2 122	2 117	2 062	2 004	1 943

Общото население на общината също бележи леко увеличение през 2012 и 2013 години – съответно със 104 и 38 жители, но през следващите години започва да намалява: с 19 души през 2014 година, 2015 – с още 57, 2016 – с 42, 2017 – със 143, 2018 – със 178 и 2019 – със 177 души. Общо за разглеждания период намалението е с 474 души.

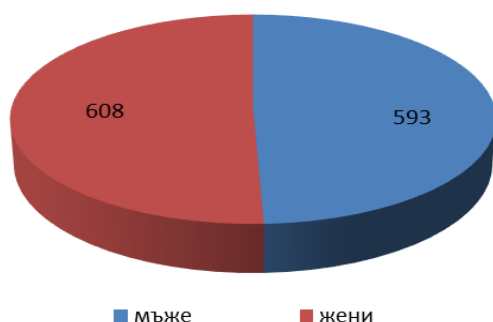
Фигура 16 Брой население в общината. Източник НСИ.

Данните за същия период показват, че разликата между общия брой на мъжете и жените в община Царево е минимална. Мъжете са средно 49.50% от общия брой на населението в общината, а жените – 50.50%.

Дисбалансът между половете е близък до този за страната – мъже 48.58%, жени – 51.42%, както и за Бургаска област – мъжете са средно 48.64%, а жените – 51.36%. Преобладаването на жените е тенденция, която е характерна за България и ЕС и е резултат от по-високата продължителност на живот на женското население. В селата Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кости, Резово, Синеморец и Фазаново мъжете са повече от жените.

Съгласно данните на НСИ разпределението на населението по пол в двата града е почти равномерно към 31.12.2019 година.

Фигура 17 Разпределение на население по пол в градовете Ахтопол и Царево.

Източник НСИ

Таблица 12 Брой на населението по населени места и пол.

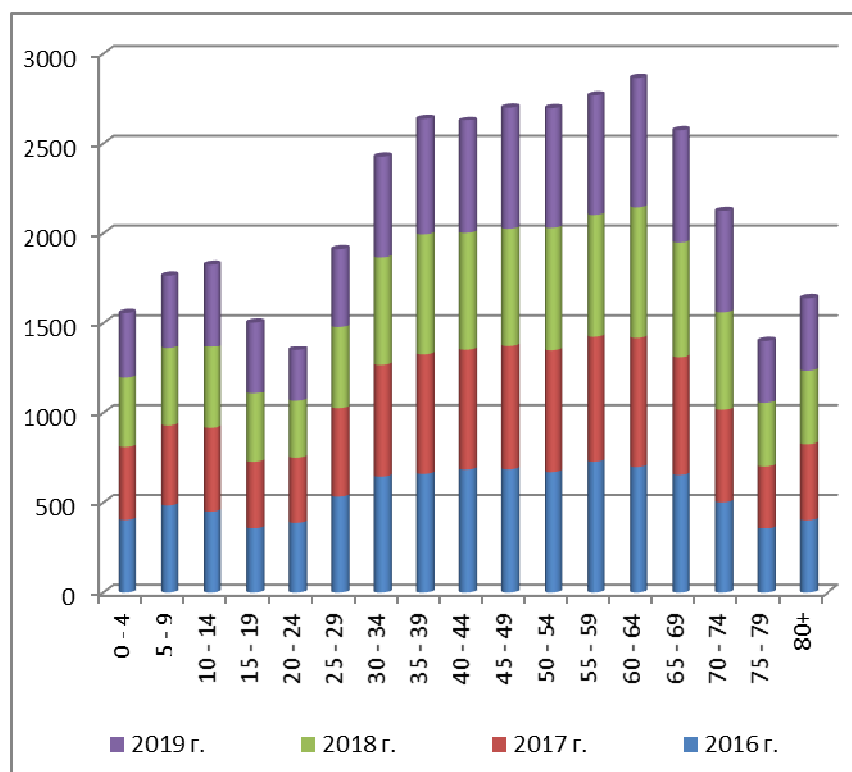
	2016			2017			2018			2019		
	Об що	Мъ же	Же ни	Об що	Мъ же	Же ни	Об що	Мъ же	Же ни	Об що	Мъ же	Же ни
община	9	4 622	4	9	4 547	4	9	4 472	4	8	4 388	4
Царево	335		713	192		645	014		542	837		449
гр. Ахтопол	1	632	651	1	623	631	1	611	627	1	593	608
	283			254			238			201		
с.	265	126	139	254	126	128	249	123	126	223	111	112
Бродилово												
с. Българи	63	32	31	58	30	28	48	26	22	49	26	23
с. Варвара	306	159	147	303	157	146	295	150	145	277	140	137
с. Велика	101	47	54	92	43	49	87	41	46	84	43	41
с. Изгрев	39	25	14	41	26	15	42	26	16	39	23	16
с.	9	3	6	12	5	7	10	5	5	9	4	5
Кондолово												
с. Кости	232	117	115	229	117	112	214	111	103	205	108	97
с. Лозенец	614	308	306	605	298	307	598	292	306	578	278	300
с. Резово	68	41	27	66	41	25	63	39	24	53	32	21
с.	383	194	189	368	185	183	366	188	178	396	207	189
Синеморец												
с. Фазаново	37	20	17	34	19	15	32	17	15	30	16	14
гр. Царево	5	2 918	3	5	2 877	2	5	2 843	2	5	2 807	2
	935		017	876		999	772		929	693		886

Източник НСИ.

За община Царево, както за областта и цялата страна, е налице процес на демографско остаряване, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на

населението под 15 годишна възраст и увеличаване на дела на населението на възраст 65 и повече години.

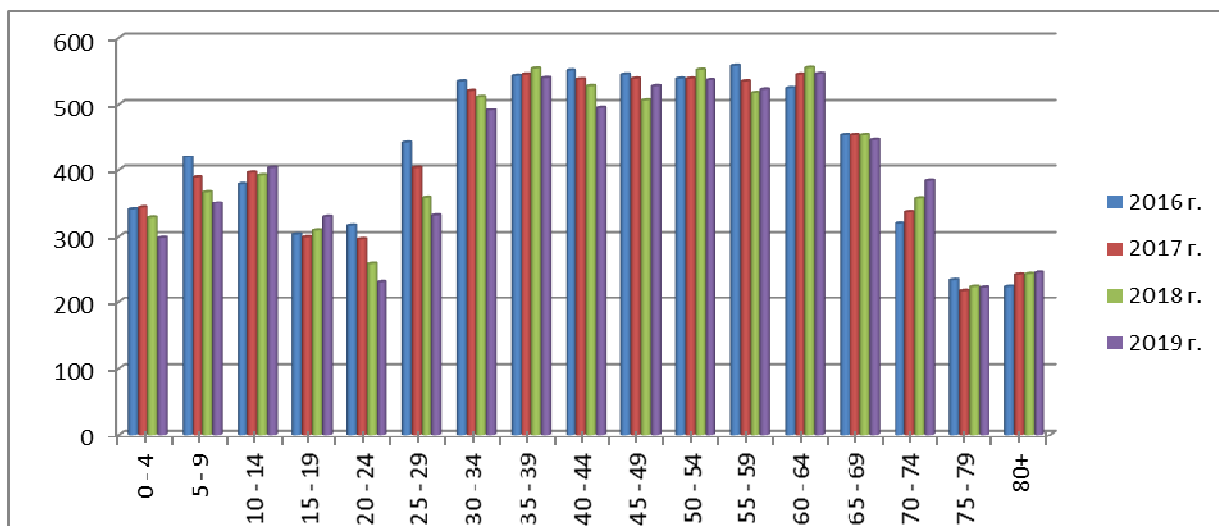
Данните на НСИ за населението за периода 2016-2019 години показват, че макар и общият брой на жителите да намалява, с нарастване на възрастта е налице увеличаване на дела на възрастното население. Делът на населението под 19-годишна възраст от общото население на общината е 18.3%, докато на жителите на възраст на 65 и повече години е 22%.

Фигура 17 Население по възрастови групи. Източник НСИ.

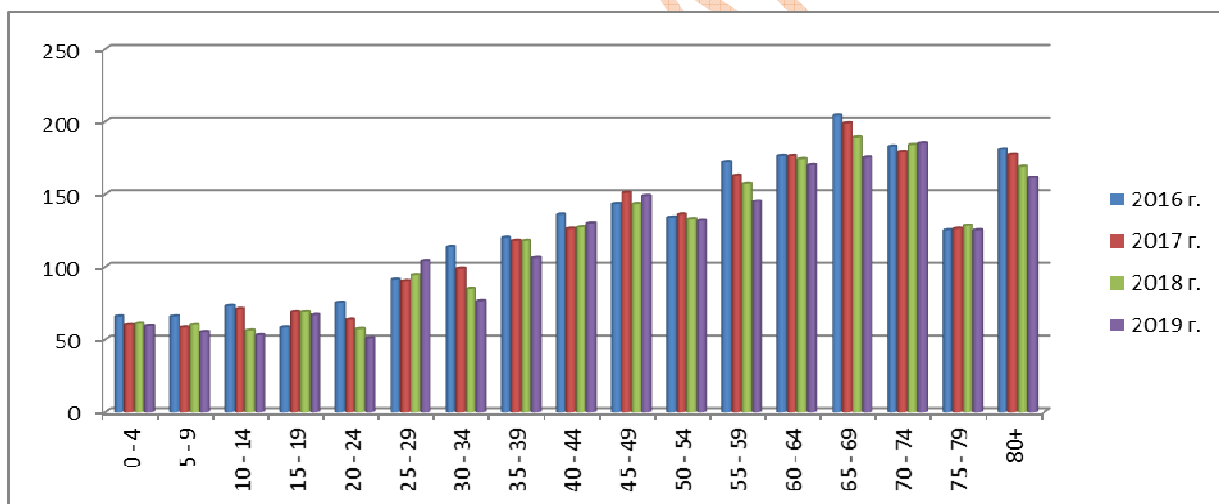
За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринасят мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) и млади хора в детеродна възраст обяснява наличието на застаряващо население. Поради нарастването на общата смъртност и забавянето на растежа на средната продължителност на живота, скоростта на остаряване на населението все още не оказва значителен натиск върху икономиката и социалните системи, но с всяка изминала година рискът се увеличава.

От данните на НСИ се вижда, че населението във възрастовите групи 0-4, 5-9, 20-24, 25-29, 30-34, 40-44, 55-59 години в градовете Царево и Ахтопол намалява през периода 2016-2019 години, докато 70-74 се увеличава, а 80+ почти запазва стойностите. Преобладаващите възрастови групи в двата града са жителите от 30 до 64-годишна възраст.

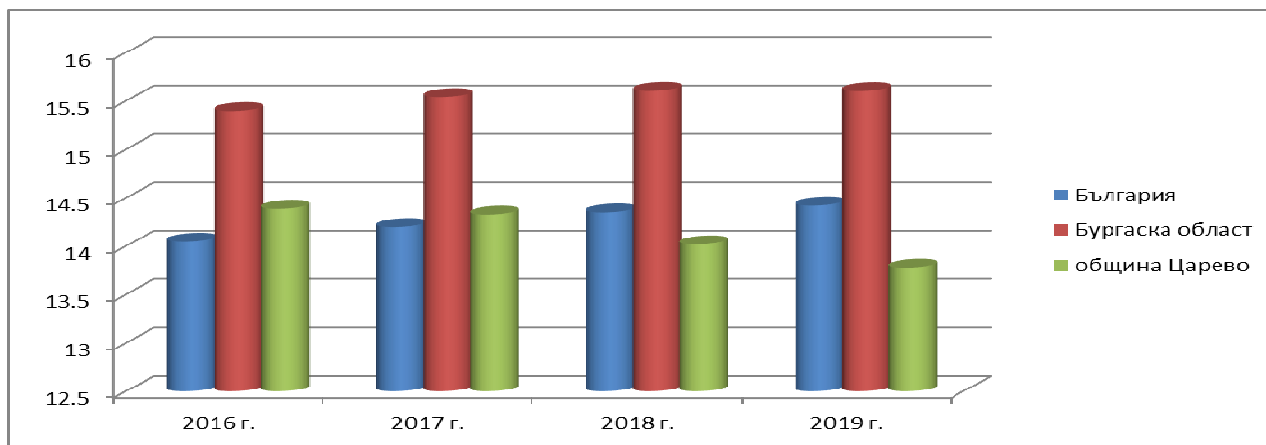
Фигура 18 Брой население в градовете на община Царево по възрастови групи. Източник НСИ.

В селата на общината преобладаващата възраст на населението е от 55 до 74- годишна възраст.

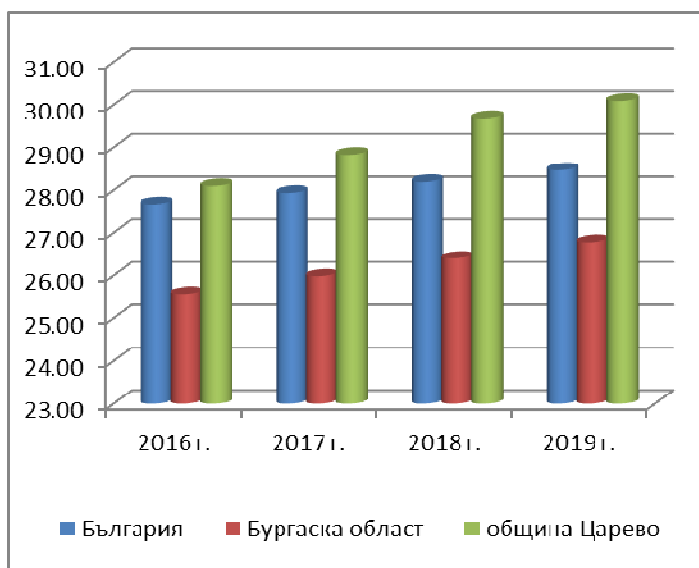

Фигура 19 Брой население в селата на община Царево по възрастови групи. Източник НСИ.

През същия период (2016-2019 години) поради намаляване и на общия брой население в страната и Бургаска област относителният дял на лицата под 15-годишна възраст леко се увеличава, както следва: за страната – 14.05%, 14.20%, 14.35% и 14.42%; за Бургаска област – 15.40%, 15.54%, 15.61% и 15.61%, докато в община Царево намалява – 14.39%, 14.33%, 14.02% и 13.78%.

Фигура 20 Дял на населението от 0 до 15-годишна възраст от общото население. Източник НСИ.

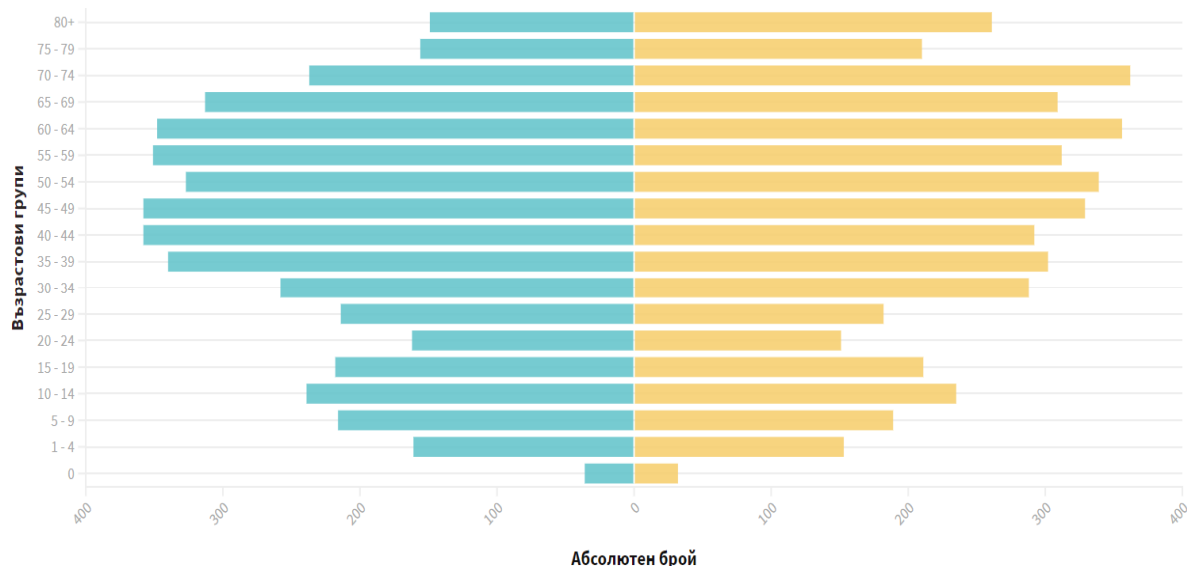

Фигура 21 Дял на населението над 60-годишна възраст от общото население. Източник НСИ.

В България дялът на населението на възраст над 60 години се увеличава за периода 2016-2019 години, както следва: 27.58 % през 2016 година, 27.84% 2017 година, 28.19% 2018 година, 28.47% 2019 година. В Бургаска област този дял е по-малък: 25.57% 2016 година, 25.98% 2017 година, 26.40% 2018 година и 26.78% 2019 година. В община Царево данните за дела на населението над 60 години към общия брой население са близки до тези на страната: 28.10% 2016 година, 28.83% 2017 година, 29.69% 2018 година и 30.09% 2019 година.

Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево към 31.12.2020 г.

Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево към 31.12.2020 година — Мъже — Жени

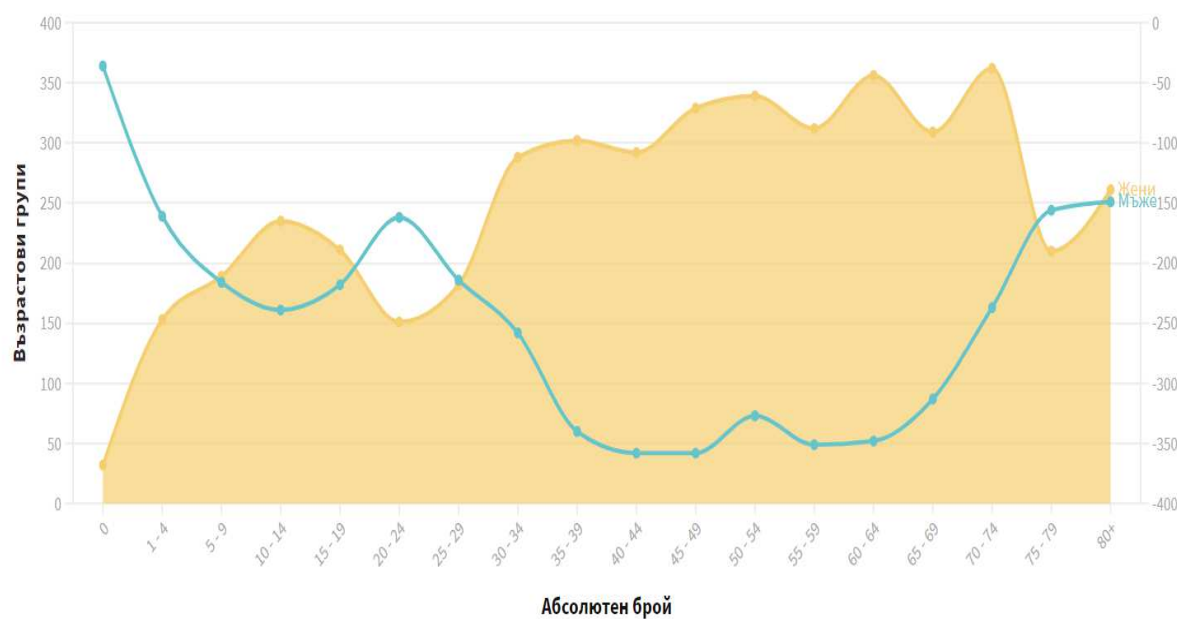

Source: НСИ • Данните са предоставени по специализирана заявка за целите на изготвянето на общинския план.

Видно от графиката ясно се вижда, че за мъжете и жените най-активна възраст за емиграция е 20-24 годишна възраст. Също така в старшите възрасти /70+/ преобладават жените.

Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево към 31.12.2020 г.

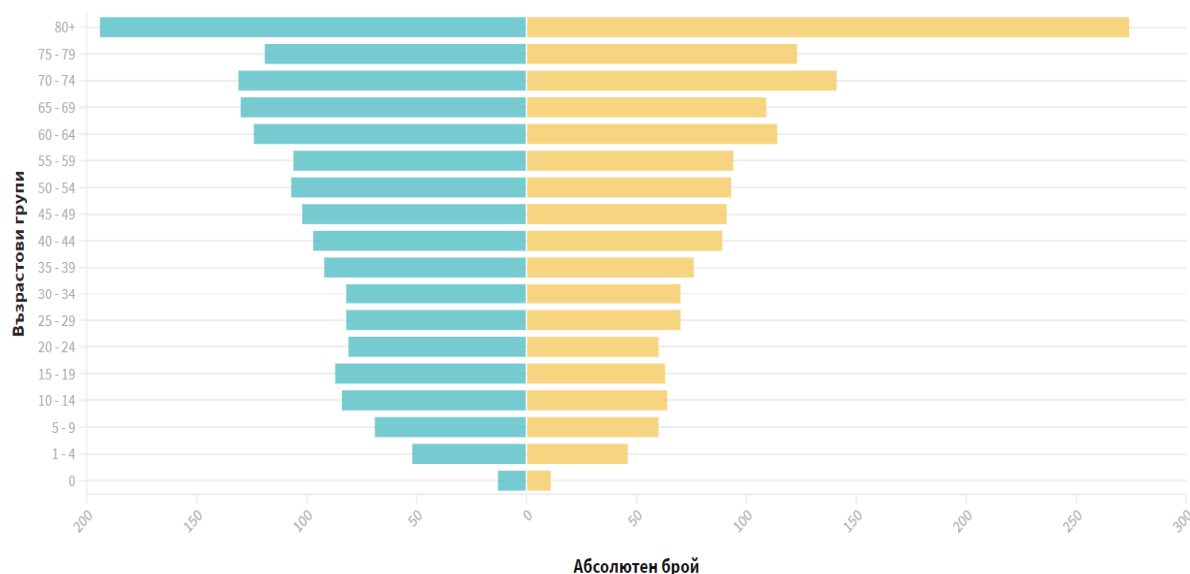
Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево към 31.12.2020 година — Мъже — Жени

Source: НСИ • Данните са предоставени по специализирана заявка за целите на изготвянето на общинския план.

Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево прогнозно население към 2080 г.

Полово-възрастова пирамида на населението на община Царево към 31.12.2080 година според прогнозата за населението — Мъже — Жени

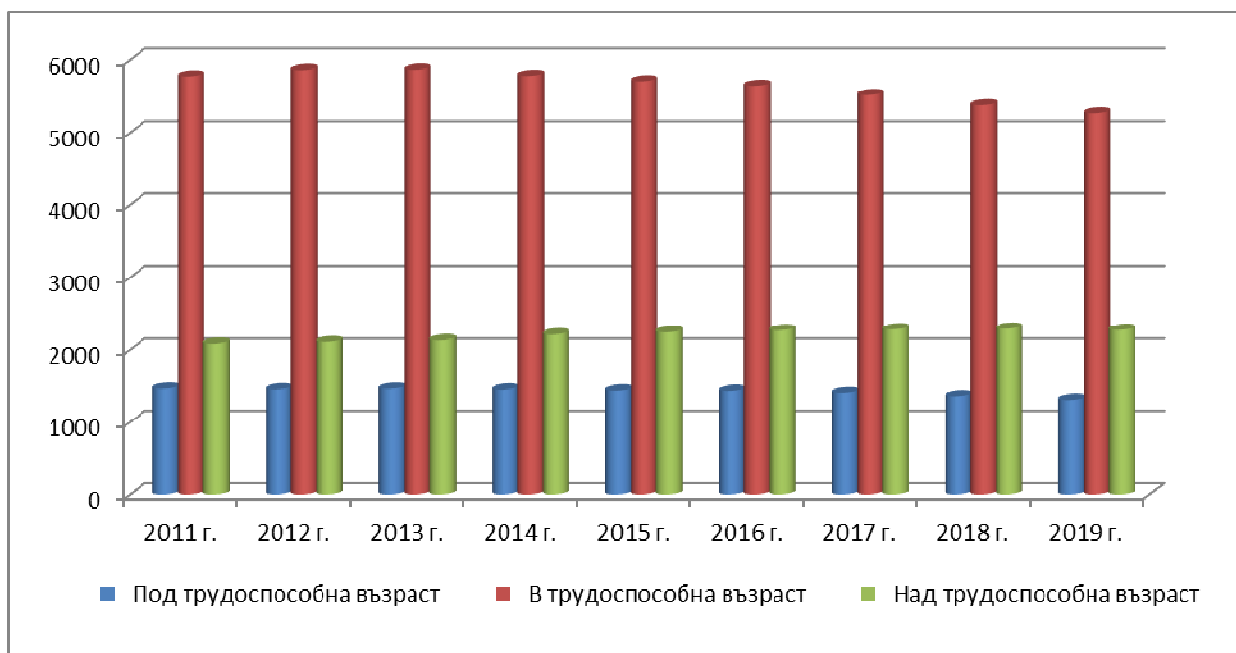

Source: НСИ • Данните са предоставени по специализирана заявка за целите на изготвянето на общинския план.

Съгласно класическите теории за демографското развитие пирамидата е обърната. Демографските прогнози представляват възпроизводството на дадено население в перспектива през определен период. Информационното им съдържание се състои от данни за очакваната обща численост на населението по пол и възраст в края на всяка от годините на прогнозния период. По своята същност те представляват едно предполагаемо развитие на населението, което почива на определени хипотези за очаквана фертилност, смъртност и миграционни движения през определения период. Разрастващият брой и дял на населението на възраст над 60 години поставя сериозни предизвикателства пред социалноосигурителната система, социалното подпомагане, здравеопазването и образованието и изисква изграждане на адекватна мрежа от специализирани социални услуги, съпроводени с медицински грижи.

По време на преброяването през 2011 година населението под трудоспособна възраст в община Царево е 1 458 души, в трудоспособна – 5 772 души и над трудоспособна възраст – 2 081 души. Към 31.12.2019 година населението под трудоспособна възраст е 1 303 души, в трудоспособна – 5 264 души и над трудоспособна възраст – 2 270 души. През периода 2011-2019 години населението под и в трудоспособна възраст е намаляло съответно със 155 и 508 жители, а населението в надтрудоспособна възраст се е увеличило със 189 жители.

Фигура 22 Брой население под, в и над трудоспособна възраст.

Източник НСИ

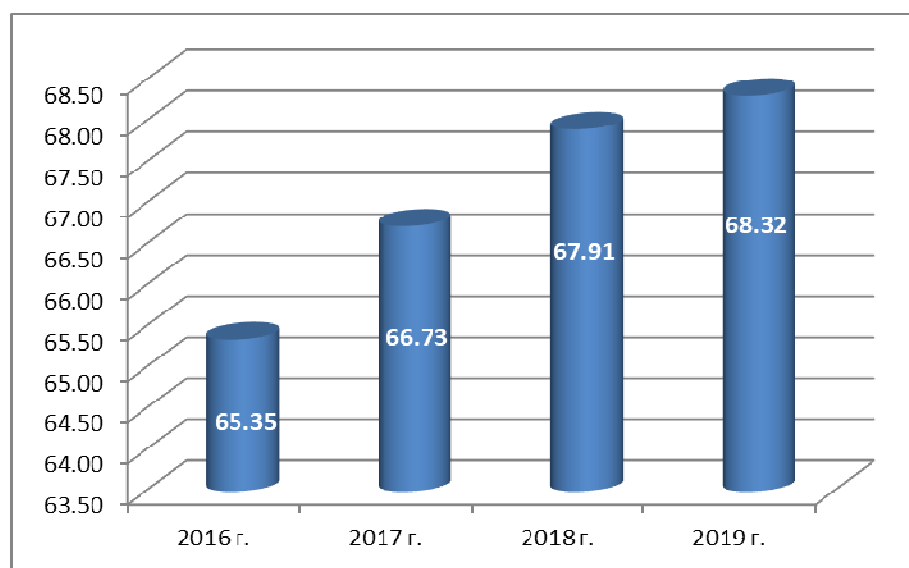
От таблица 5 по-долу се вижда, че населението в трудоспособна възраст в селата е 1 047 души, което е 24.83% от това в града. Жителите на общината над трудоспособна възраст в селата са 718 на брой, което е 46.26% от тези в града. Лицата под трудоспособна възраст преобладават в града, като те са 86.34% от общия брой жители под трудоспособна възраст.

Таблица 13 Брой население под, в и над трудоспособна възраст по пол в градовете и селата.

	Общо			в градовете			в селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Община Царево	8 837	4 388	4 449	6 894	3 400	3 494	1 943	988	955
Под трудоспособна възраст	1 303	671	632	1125	575	550	178	96	82
В трудоспособна възраст	5 264	2 838	2 426	4 217	2 247	1 970	1 047	591	456
Над трудоспособна възраст	2 270	879	1391	1552	578	974	718	301	417

Източник НСИ

За община Царево към 31.12.2019 година общият коефициент на възрастова зависи-мост⁸ (КВС) е 68.32%, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст.

Фигура 23 КВС на населението. Източник: НСИ.

При преброяването на населението през 2011 година 6 737 души са се самоопределили като българи, което представлява 72.51% от отговорилите на доброволния въпрос за етническа принадлежност. Ромската етническа група е втората по численост, като към нея са се самоопределили 748 души, или 8.05% от населението. Тя се състои от отделни групи, които се самоопределят по различен начин⁹ като българи, турци и роми и т.н. хората от малцинствените групи живеят в обособени квартали, които се характеризират с лоша инфраструктура, която на места липсва, наличие на незаконно строителство, бедност, ниска степен на образование, отпадане на децата от училище, ниска степен на здравно обслужване, висока безработица, липса на спортни мероприятия и съоръжения за тяхното провеждане. Наличие на лоши санитарно-хигиенни условия, създаващи предпоставки за разпространение на епидемиологични заболявания. Това се дължи на продължителното натрупване на различни фактори, които в крайна сметка са довели до влошаване на условията на живот и социална неравнопоставеност. Необходимо е да се отбележи, че броят на ромското население трудно се обхваща и следи по официален път с помощта на статистически данни поради непрекъснатото движение на това население, както и поради факта, че голяма част от тях се самоопределят като турци или българи при официалните преброявания. Ромите имат специфичен начин на живот, които се различава от начина на живот на другите етнически и социални групи в България. Процесите на урбанизация не водят

⁸ Коефициентът на възрастова зависимост (КВС) показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и 65+ навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

⁹ Причините за тази ситуация се дължат на явленията „етническа мимикрия“ (т.е. лица с ромска идентичност публично декларира друга, не-ромска идентичност).

до възприемане на универсален начин на живот и поведение в обществото от тяхна страна.

Към турската етническа група самоопределилите се жители на общината са 31 или 0.33%, като „други“ са се самоопределили 42 – 0.45%, а 17 души не са се самоопределили. Ромите са предимно в градовете Царево и Ахтопол и в селата: Лозенец, Синеморец, Варвара и Кости. Турците са в градовете.

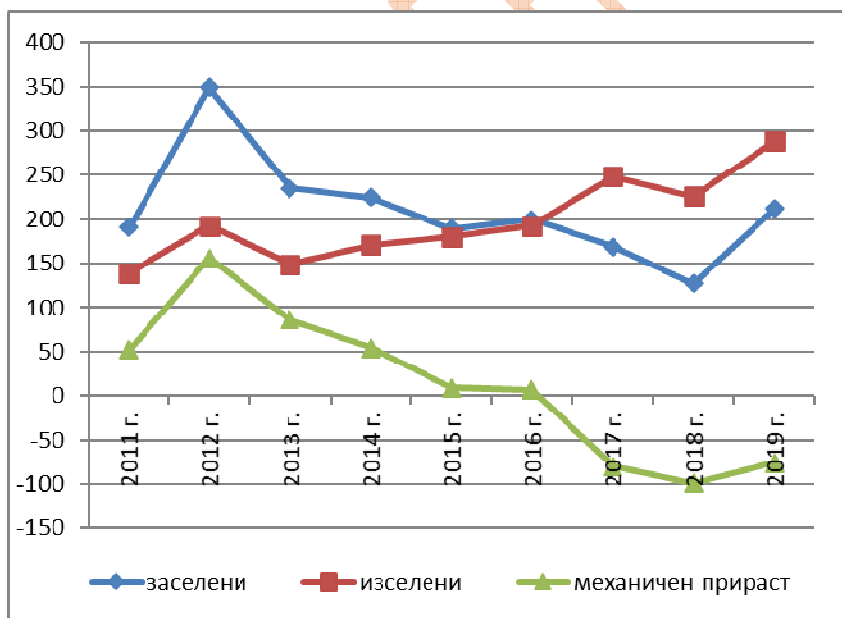
Естественят прираст на населението в община Царево за периода 2014-2019 години е постоянно отрицателен, като най-ниската стойност е през 2019 година, което е сериозен риск за развитието на общината.

Коефициентът за естествен прираст (КЕП) на населението за страната за периода 2014-2019 години е съответно: -5.7 ‰, -6.2 ‰, -6.0 ‰, -6.5 ‰, -6.5 ‰, -6.5 ‰ и -6.7 ‰ или в абсолютни стойности разликата между ражданията и умираанията на населението в страната през този период е: -41 367, -44 167, -42 596, -45 836, -46 329, -46 545 души.

КЕП за община Царево за горепосочения период е: -7.7‰, -7.0‰, -5.2‰, -6.8‰, -8.8‰ и -11.4‰ или в абсолютна стойности разликата между ражданията и умираанията на населението в областта през този период е: -73, -66, -49, -63, -79 и -101 души.

През същия период в общината са починали общо 902 души, от които 471 мъже и 431 жени.

За същия период на територията на общината са родени общо 471 деца, от които 246 момчета и 225 момичета.

В периода 2011-2019 години в община Царево са се заселили общо 1 811 души, а се се изселили общо 1 788 души. В градовете Царево и Ахтопол са се заселили 1 028 души, а от тях са се изселили 1 248 души; 783 души са се заселили в селата на общината, от които са се изселили 540 души.

Фигура 24 Механичен прираст на населението. Източник: НСИ.

Вследствие на протичащите демографски процеси в общината се налагат следните изводи:

- Продължаващо намаляване и застаряване на населението;
- Задълбочава се дисбалансът в териториалното разпределение на населението;
- Нараства общият коефициент на възрастова зависимост. Населението в трудоспособна възраст намалява, а това над трудоспособна възраст се увеличава. Нисък коефициент на демографско заместване;
- Намаляване на абсолютния брой на живородените;
- Отрицателен естествен и механичен прираст.

3.2.1. Икономическа активност, равнище на безработицата

Коефициентът на безработица за 2019 година за община Царево е 7.53%, като коефициентът на трайната безработица за същата година е 0.11%. През 2020 година към края на месец май коефициентът на безработица за общината (причина: извънредното положение по време на пандемията COVID19) се увеличава на 10.3%. Броят на наетите лица през 2018 година е 1 387 души, а в преработвателната промишленост – 61 души, което представлява 4.4% от общо наетите. Броят на наетите в хотелите и ресторантите е 635 души, което е 45.78% от общо наетите.

Тенденцията за намаляване на безработицата в община Царево през 2011-2019 година е положителна. Естествено върху този резултат има влияние и намаляването на броя на населението.

Таблица 14 Средногодишен брой регистрирани безработни.

		2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Регистрирани безработни	Област Бургас	13 843	12 035	10 031	8 610	8 015
	Община Царево	324	274	242	199	202
Регистрирани безработни над 1 година	Област Бургас	3 555	2 497	1 680	1 157	673
	Община Царево	51	24	19	10	6
Регистрирани безработни до 29-годишна възраст	Област Бургас	2 277	1 721	1 478	1 201	1 007
	Община Царево	60	41	35	27	32
Регистрирани	Област	385	340	286	320	274

безработни с намалена трудоспособност	Бургас					
	Община	6	3	4	2	3
	Царево					

Източник: Дирекция „Бюро по труда“, град Созопол.

Безработните над 50-годишна възраст през 2017 година са 94 души, от които 57 жени; регистрирани безработни самотни родители – 1 човек; майки с деца до 3 години – 5; през 2018 година – 79 души безработни над 50-годишна възраст, от които 47 жени; регистрирани безработни самотни родители – 2; майки с деца до 3 години – 10; през 2019 година – 70 души безработни над 50-годишна възраст, от които 37 жени; регистрирани самотни родители – 1; майки с деца до 3 години – 12.

Таблица 15 Структура на регистрираните безработни в община Царево (брой).

		2017 г.	2018 г.	2019 г.
пол	мъже	83	68	79
	жени	159	131	123
степен на квалификация	с работническа професия	75	61	59
	специалисти	35	29	25
	без квалификация	132	109	118
образование	висше	25	20	17
	средно	114	98	93
	основно	21	14	18
	начално и по-ниско	82	67	74

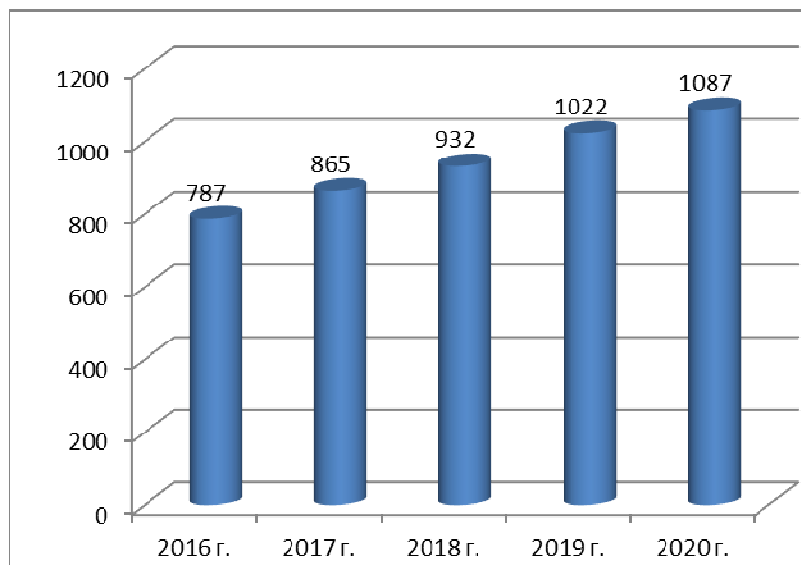
Източник: Дирекция „Бюро по труда“, град Созопол.

Заявените работни места през 2017 година са 542 броя, от които: 5 за работници, 29 за специалисти и 508 за хора без специалност. През 2018 година заявените работни места са 564 броя, от които за работници – 125, за специалисти – 25 и 414 за хора без специалност. През 2019 година са заявени по-малко работни места – 396 броя, от които 42 за работници, 24 за специалисти и 330 за хора без специалност.

С посредничеството на Дирекция „Бюро по труда“ през 2017 година са започнали работа 404 души, през 2018 година – 370 души и през 2019 година – 312 души от община Царево. На първичния трудов пазар работа са намерили през 2017 година 375 души, през 2018 година – 356 души и през 2019 година – 301 души. По мерките за насърчаване на заетостта през 2017 година е назначен 1 човек, през 2018 година – 4 човека и през 2019 година – 3 човека. По програми за заетост работа са започнали 28 души през 2017 година, 10 – през 2018 година и 8 през 2019 година. През 2017 година 59 безработни лица са започнали обучение в общината, през 2018 година – 53 лица и през 2019 година – 72 лица. Безработните, завършили обучение през 2017 година са 73, през 2018 година – 49, а през 2019 година – 68.

3.2.2. Доходи, бедност и неравенства

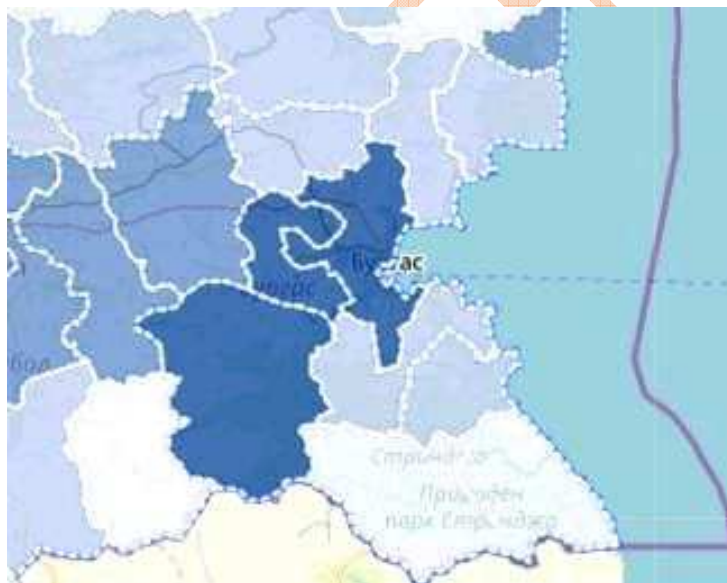
Област Бургас е на 10 място по средна месечна брутна заплата в страната в началото на 2020 година, когато тя достига 1 029 лева (източник НСИ). В частния сектор средната месечна брутна заплата за областта е по-малка – 993 лева, а в общественения сектор – 1 147 лева.

Фигура 25 Средна месечна брутна работна заплата в област Бургас. Източник: НСИ.

До месец ноември 2020 година средната брутна работна заплата достига 1 087 лева, което е с 65 лева повече в сравнение със същия период за 2019 година.

Фигура 26 Средна брутна месечна работна заплата област Бургас в началото на 2020 година.

Фигура 27 Средна брутна месечна работна заплата по общини област Бургас. Източник: НСИ.

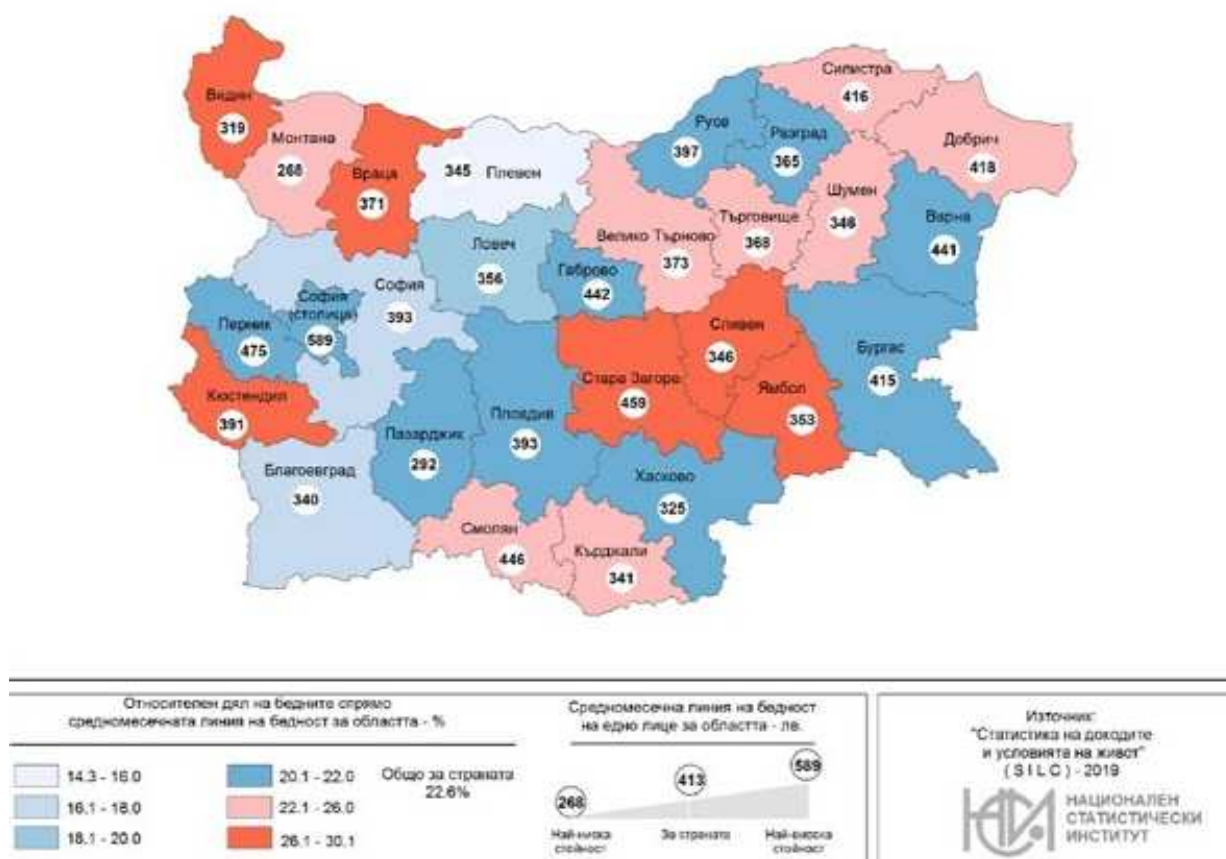
Неравенството по показател средна брутна месечна работна заплата в областта расте, като разликата между общините е доста голяма. Община Царево е от последните общини в областта по този показател. През 2018 година средната месечна брутна работна заплата е 571 лева, а през 2019 година – 632 лева.

над 1050 лв.
над 900 лв.
над 700 лв.
под 700 лв.

Източник: НСИ.

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление в регионален аспект по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод, както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

Фигура 28 Средномесечна линия на бедност на едно лице от домакинство по области за 2019 година. Източник: НСИ

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност за област Бургас се увеличава през 2019 година с 11.3%, общо за страната – със 17.7%, а относителният дял на бедното население в областта намалява с 2.6 процентни пункта. В област Бургас относителният дял на бедност при мъжете е 17.7%, а при жените – 22.2%. Разликата в

равнището на бедност между двата пола е 4.5 процентни пункта при 3.4 процентни пункта за страната (мъже – 20.9% и жени – 24.3%). В сравнение с 2018 година в област Бургас делът на бедните при мъжете намалява с 2.9 процентни пункта, а при жените – с 2.5 процентни пункта.

Таблица 16 Основни индикатори за бедност в област Бургас.

	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Линия на бедност – средномесечен размер (лв.)	315.3	321.8	365.6	372.9	415.0
Относителен дял на бедните от населението (%)	21.2	20.5	25.7	22.7	20.1
Относителен дял на бедните от населението преди получаване на социални трансфери (%)	41.0	43.6	48.0	44.9	40.4
Относителен дял на бедните от населението преди получаване на социални трансфери с включени пенсии (%)	26.3	26.4	31.6	29.6	27.2
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението	8.7	6.7	8.8	5.8	5.9
Неравенство в разпределението на дохода (Коефициент на Джини ¹⁰)	38.9	34.7	38.2	31.8	33.0

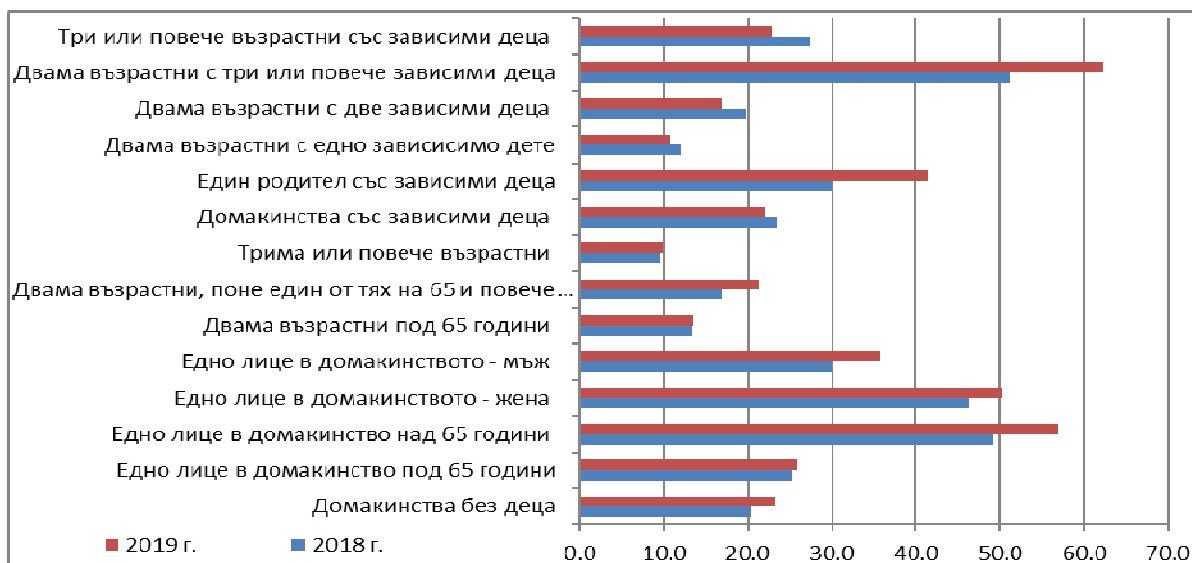
Източник: НСИ

Данните за 2019 година показват, че най-висок относителен дял на бедните по икономическа активност са безработните – 58.9%, следвани от пенсионерите – 34.3%. Относителният дял на бедните, заети в трудова дейност, е 8.9%.

Най-висок е делът на бедните сред живеещите сами хора на възраст над 65 години, самотните родители с деца и домакинствата с три и повече деца. Най-голямо намаление на риска от бедност през 2019 година в сравнение с 2018 година има при домакинствата с три или повече възрастни със зависими деца – с 4.6 процентни пункта.

Делът на бедните е най-нисък в домакинства с двама възрастни и едно дете (10.7%) и с двама възрастни под 65 години (13.5%). При живеещите сами жени рискът е с 14.5 процентни пункта над този при мъжете.

¹⁰ Статистическа характеристика на разликата между благосъстоянието на бедните и богатите в едно общество.

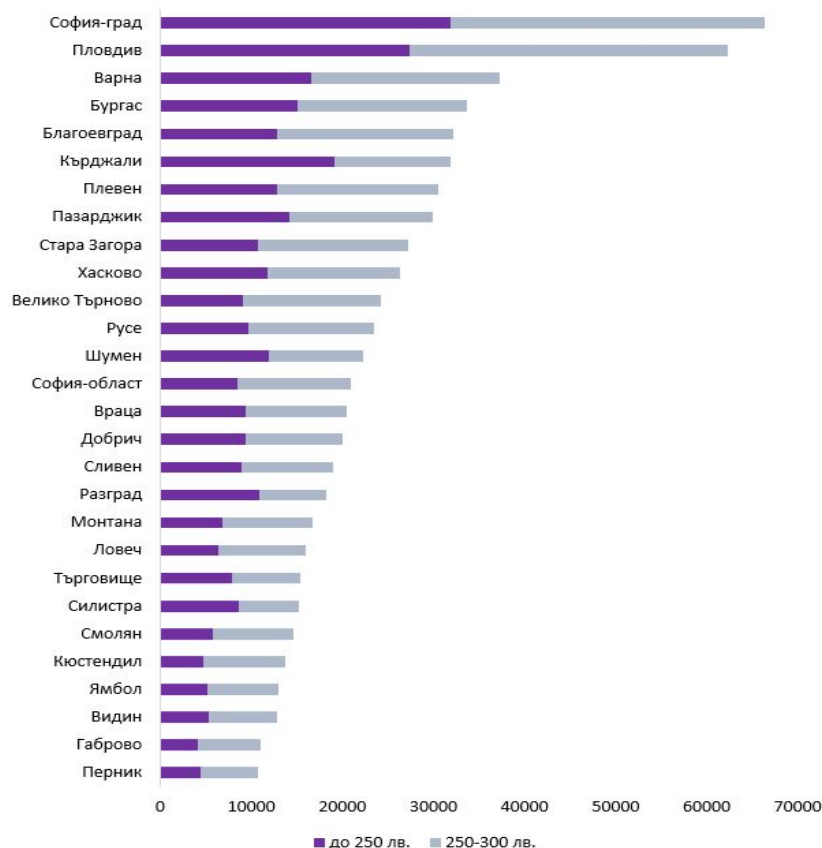

Фигура 29 Относителен дял на бедните по тип домакинство. Източник: НСИ.

Данните показват, че през 2019 година най-висок е дялът на бедните, самоопределили се като роми – 64.8%, а най-нисък – на българите – 16.7%. Сред бедните от българската етническа група преобладават пенсионерите (55.2%), а при ромската – безработните (36.6%). При работещите най-висок е дялът на бедните роми – 27.5%, при 24.0% работещи бедни турци и 22.0% българи. В данните по този въпрос има известна условност, тъй като хората сами определят дали са българи, роми, турци и отговарят на този въпрос само ако желаят. Те могат да посочат както “Не желае да отговори”, така и “Не се самоопределям”.

И при трите основни етнически групи колкото по-висока е степента на образование, толкова по-малък е рискът от бедност. При хората без образование или с начално той е 24 пъти по-висок, отколкото при българите висшисти. 57.3% от определените се като роми с начално и без образование са бедни, а при висшистите няма нито един беден.

Данните, които НОИ публикува в своята онлайн статистическа система, позволяват да се разгледа и броят и регионалното разпределение на бедните пенсионери – последните достъпни данни са за септември 2020 година. В случай, че са част от домакинство (дори и само с още един пенсионер със същия размер на пенсията), в групата на „бедните“ – според линията за бедността за същата година – биха попаднали само пенсионерите с размер на пенсията под 250 лева месечно.

Фигура 30 Разпределение на бедните пенсионери по области за 2020 година. Източник: НСИ.

Тъй като трябва да отчетем и напълно реалистичната възможност немалка част от тях да живеят сами, то заедно с тях разглеждаме в групата на бедните и лицата с размер на месечната пенсия между 250 и 300 лева.

При така заложения критерий към началото на септември бедните пенсионери в страната са 704 хиляди души от общо 2.12 милиона души или 1/3. Разпределението им между областите в страната най-общо следва разпределението на населението като цяло.

На децата, живеещи в бедни семейства, им липсват неща, които са съществени за тяхното развитие. Тези липси имат негативно отражение върху тяхната мотивация за учене и образователно развитие. Родителите и децата, които са изправени пред лицето на бедността, са изложени на значително по-високи рискове от:

- проблеми със здравето и сигурността;
- остър и хроничен стрес;
- емоционални и социални трудности;
- ограничени възможности на когнитивния капацитет.

3.3. Образователна система: образователна, териториална структура и тенденции

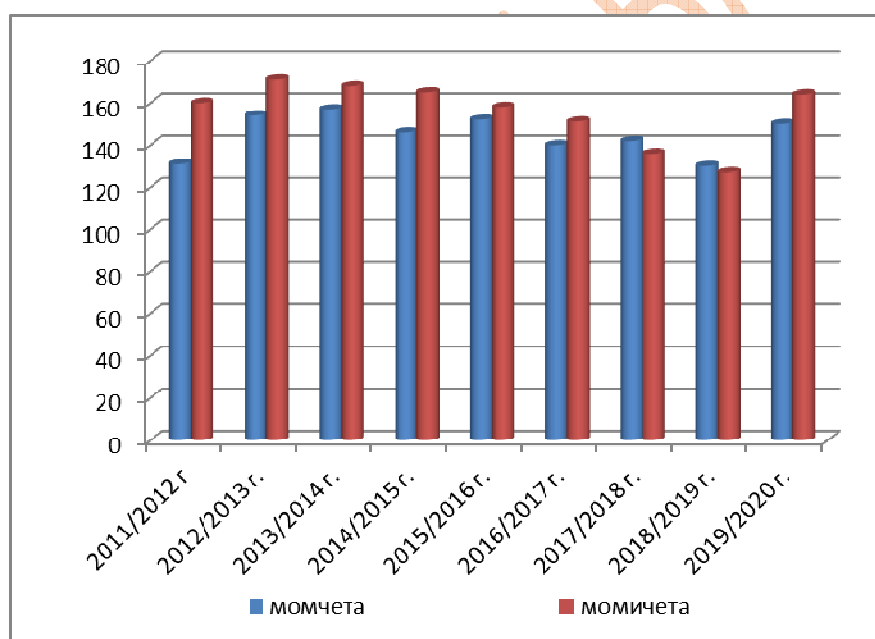
Показател за образователната структура на работната сила е делът на лицата с основно и по-ниско образование, който влияе на местния пазар на труда и запълването на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи.

3.3.1. Предучилищно образование

На територията на общината има 2 детски градини – ДГ „Ален мак“ в град Царево и ДГ „Делфинче“ в град Ахтопол.

В ДГ „Ален мак“ се обучават и възпитават деца от 2 до 7 години, разпределени по възраст в 11 групи. Преподават 21 учители, подпомагани от 13 помощник-възпитатели. Има медицински екип от 1 завеждащ здравен кабинет и 3 медицински сестри.

В ДГ „Делфинче“ се възпитават и обучават деца от три селища в общината – град Ахтопол и селата Варвара и Синеморец. Децата са разпределени в една яслена и 3 детски групи. Преподават 6 учители, подпомагани от 7 души персонал. За децата се грижат и 3 медицински сестри.

Фигура 31 Брой деца в детските градини по пол. Източник: НСИ.

През 2020 година децата в детските градини са 11 на 1 преподавател. Местата в тях са 132 на 100 деца и през 2019/2020 година са ги посещавали общо 314 деца, от които 150 момчета и 164 момичета. За последните 10 години няма съществени изменения в общия брой на децата, посещавали детски градини.

Детските градини на територията на общината гарантират и осигуряват равен достъп до образование на ромските и турските деца в мултикултурна среда. Всички деца подлежат на двегодишна задължителна предучилищна подготовка, което осигурява

равен старт при постъпване в училище, което е от изключително значение за онези, чийто майчин език е различен от българския, тъй като по този начин имат необходимите условия за достигане на ниво на владение на български език, съизмеримо с това на останалите деца. За децата от селата на общината (там няма детски градини), които са общо средногодишно около 65 на брой общината заплаща на фирми за транспортирането им до детските градини.

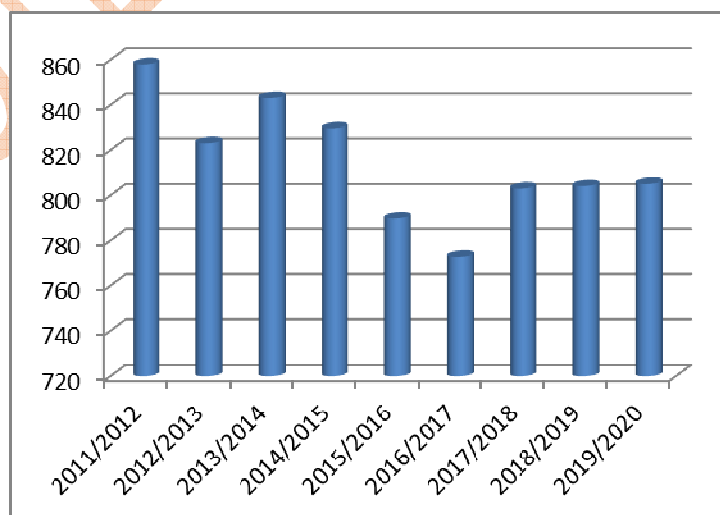
3.3.2. Училищно образование

В община Царево има 2 училища – СУ „Н. Й. Вапцаров“ в град Царево и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ в град Ахтопол. На територията на общината няма професионални, спортни, специални или училища по изкуства.

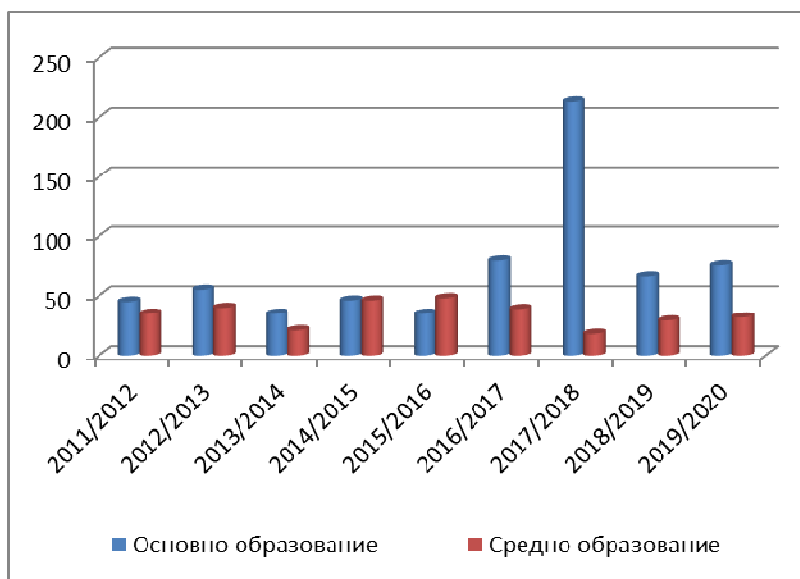
Общият брой на учениците в двете училища се запазва сравнително еднакъв за периода 2011-2019 година. В ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ град Ахтопол се обучават ученици от 1 до 7 клас. СУ „Н. Й. Вапцаров“ в град Царево има филиал, в който се обучават ученици от 1 до 4 клас, а в основната сграда са учениците от 5 до 12 клас. Образователната инфраструктура не е ефективна и е необходимо изграждането и оборудването на сграда в град Царево за обединяване на учениците от филиала (1 – 4 клас) и учениците от прогимназията (от 5 до 7 клас), така че СУ „Н. Й. Вапцаров“ да остане само за гимназиалния курс – 8-12 клас. По този начин ще се разтовари административната и педагогическата работа, а учениците от началния и прогимназиалния курс (основното образование) няма да се смесват с учениците от средното образование.

През учебната 2019/2020 година в двете училища са преподавали общо 63 учители, от които 26 в началните паралелки, 21 в прогимназията и 16 в гимназиалните класове.

Общият брой на учениците за същата учебна година в двете училища е 805, разпределени в 38 паралелки. На 1 учител се падат 12.8 ученици. За периода 2011-2020 година със спад през 2015 и 2016 години средногодишно на територията на общината се обучават 813 ученици.

Фигура 32 Брой ученици в училищата. Източник: НСИ.

Фигура 33 Брой ученици, завършили основно и средно образование. Източник: НСИ.

През 2020 година са се явили 34 ученика на държавните зрелостни изпити по български език и литература и средната оценка от матурата е 3.83. Нито един ученик не се е явил на матура по математика. Учениците, явили се на държавен зрелостен изпит по английски език, са 6, като средната им оценка е 4.86.

Средната оценка на националното външно оценяване (след 7) клас по математика е 3.27.

Децата в ученическа възраст на територията на общината се извозват с автобус до двете училища. В момента на разработване на ПИРО община Царево разполага само с 1 автобус, който не е нов, извозването на учениците е затруднено и е необходимо закупуването на опазващи околната среда транспортни средства. Също така е необходимо да бъде извършен ремонт на коридорите и стълбите в СУ „Н. Й. Вапцаров“ в град Царево. Необходимо е и обособяването на асансьор, който да подпомогне учениците в неравностойно положение. Не на последно място, подпокривното пространство (плочата) на училището трябва да бъде изградена за да се гарантира устойчивост и функционалност на институцията.

На територията на общината действа и Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ (ДП БГЦПО), лицензирано от НАПОО, предоставящо обучения за придобиване на разнообразни професионални квалификации: фризьорство, козметика, производство на хляб и хлебни изделия, на сладкарски изделия и декорацията им, маникюр и педикюр, хотелиерство, касиер, стругарство, шлосерство, заваряване, шивачество, автобояджийство, автотенекеджийство, производство на кулинарни изделия и напитки, продавач-консултант, бизнес администрация, оперативен счетоводство, търговия, информатика, митнически и данъчен посредник, социален работник и много други.

Проблем с образователната инфраструктура в общината е наличието само на общообразователни училища, липса на професионални училища и колежи. Най-близкият университет за жителите на общината е „Асен Златаров“ в град Бургас, в

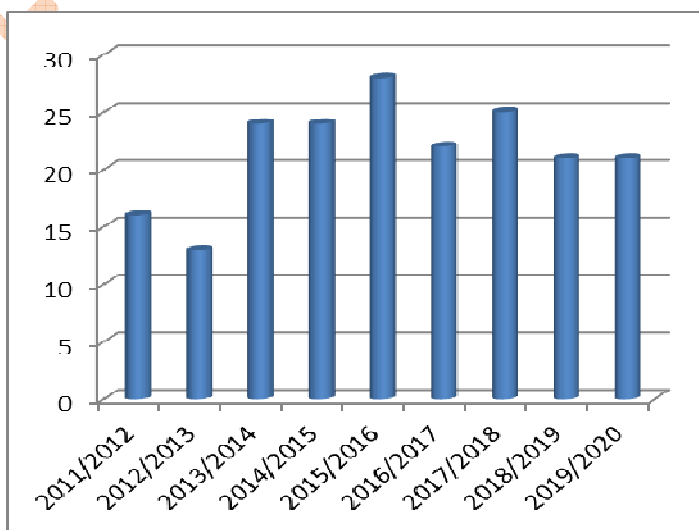
който се предлага и обучение в няколко колежа – туризъм, медицински сестри, технически специалности. От огромна важност за развитието на община Царево и региона е обособяването на колеж на територията на общината. Това ще създаде условия за задържането на младо и ученолюбиво население в общината, ще повиши образователното ниво на хората, а оттам и възможностите им за реализиране на пазара на труда. От друга страна, това ще допринесе за подобряване демографските показатели отнасящи се до повишаване коефициента на раждаемост и намаляване на процента механичен прираст. Не на последно място, положително ще бъде и въздействието върху местната икономика.

Училищата на територията на община Царево също гарантират равен достъп до качествено образование. Обхванати в образователния процес са всички деца, подлежащи на задължително образование в първи клас.

Един от основните проблеми пред образователната система е преждевременното отпадане от училище. Като част от стратегията за това отпадане се провеждат консултации между педагогически съветник и класните ръководители с ученици и техните родители, посещения в домовете на ученици, непосещаващи учебни занятия, с цел на установяване на връзка със семейството и изясняване на причините за отсъствията. Със събрани средства от благотворителност учениците от социално слаби семейства са подпомагани с учебници, помагала, дрехи и обувки.

СУ „Н. Й. Вапцаров“ има разработена програма за превенция на ранното напускане на деца от училище, в която идентифицират проблема, посочват стратегията и мерките за превенция, както и отговорници, срокове и индикатори за изпълнението на плана за учебната 2020-2021 година.

Икономическите причини (ниски доходи, лоши битови условия, безработица и др.), влиянието на семейството и средата (личният пример на неграмотни и безработни родители и др.) и образователните фактори (липса на училищна готовност, трудности при усвояване на учебния материал, нередовно посещаване) си взаимодействат и поставят децата и учениците в особено висок риск от отпадане от училище и социална изолация.

Фигура 34 Брой напуснали ученици между 1-7(8) клас. Източник: НСИ.

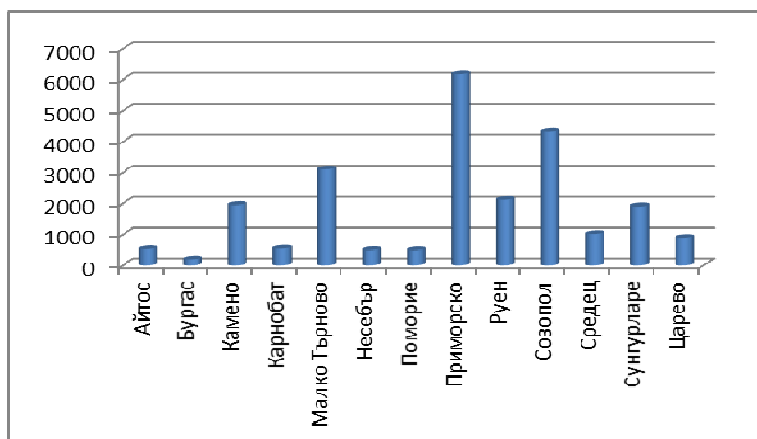
Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години, отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения. Планираните реформи се очаква да подобрят резултатите в цялостната образователна система на всички нива и ефективното разположение на необходимата инфраструктура в пространството на всеки район.

3.4. Здравеопазване: състояние и медицински грижи

Прогнозното развитие на здравеопазването в района на област Бургас е насочено към осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване за всички възрастови и социални групи от населението, включително и за хората, живеещи в малки населени места отдалечени от градските центрове. Това ще се осъществява паралелно с укрепването на капацитета на общественото здравеопазване, повишаването на здравната култура сред малцинствените групи; засилването на ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение; създаването на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места, включително и посредством модерните технологии.

В град Царево действа общински медицински център за допълнителна помощ с 10 легла за 48-часов престой и с възможност за лабораторни изследвания. В него работят лекари-специалисти – хирург, кардиолог, вътрешни болести, нервни болести, ендокринолог, ортопед (травматолог), рентгенов и клиничен лаборант, медицински сестри, санитарки и администрация. Организиран е и дежурен кабинет за грижа за пациентите с отсъстващ личен лекар и за гостите на града.

С Националната здравно-осигурителна каса са сключили договор 5 общопрактикуващи лекари, 1 лекар специалност УНГ и 1 специалист нервни болести.

Фигура 35 Брой население на 1 лекар в област Бургас.
Източник: НСИ.

В град Царево действа филиал на спешна медицинска помощ, в който работят 6 лекарски екипа. На територията на двата града има 3 аптеки. Населението на 1 лекар е 884 души, което е добра осигуреност, тъй като средно за областта е 1 823 души на 1 лекар (недобре осигурени с лекари са общините Камено, Малко Търново, Приморско, Руен, Созопол и Сунгурларе).

В община Царево работи и здравен медиатор, който е мост между уязвимите малцинствени общности и здравните и социалните служби. Дейността му е свързана с:

- подпомагане достъпа до здравеопазване за хора, нуждаещи се от здравна помощ,
- помощ при комуникации с НЗОК,
- помощ при комуникации с отдел Социално подпомагане, Агенцията за закрила на детето, Комисията за защита от дискриминация,
- помощ при профилактика на населението, консултации и разяснение на основни положения в здравното образование.

По предложение на Министерство на здравеопазването в периода 2021–2027 години е необходимо създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места. За тази цел е необходимо закупуване на специализирани превозни средства- оборудвани мобилни лаборатории, мобилни рентгенови кабинети и транспортни леки автомобили.

3.5. Туризъм

Туризмът е важен стопански отрасъл и има важно значение в икономически и социален аспект. За община Царево развитието на туризма означава разкриване на работни места и източник на доходи на селищата на територията ѝ, което е основа за подобряване на жизнения стандарт на жителите.

Силно развитата туристическа функция на крайбрежието е с възможности за обогатяване, включвайки природните и културните ресурси на хинтерланда. Проектите за опазване на околната среда (съхраняване на природните ценности и

екосистемите в акваторията и прилежащата крайбрежна територия, характерните ландшафти, богатото биоразнообразие) следва да включват опазване на богатото наследство от недвижими културни ценности със съхранена идентичност на общностите в района. Културният туризъм в района може да се развива на основата на наличните културни ценности, маршрути и културен календар.

Община Царево е туристическа дестинация с ресурси и голям потенциал, в която се работи за разгръщане на възможностите и оползотворяване на даденостите – както природните, така и културните. Територията се характеризира със запазена околна среда, природни забележителности, защитени територии, уникални представители на флората и фауната, гори, липса на индустриални обекти, замърсяващи въздуха и земята, чисти води на реките, Черноморското крайбрежие с пристанище, съчетание на море и планина и богато културно-историческо наследство.

Съпътстващата материална база за туризма, като места за настаняване, забавление, хранене и др., се развива в периода 2014-2020 години и е добре изградена в селищата по морския бряг.

Таблица 17 Места за настаняване. Източник: община Царево.

Вид	Общо	Легла (брой)					
		2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
хотел	29	1 487	1 627	1 337	1 519	1 687	1 772
семеен хотел	84	1 609	2 322	1 698	1 845	1 779	1 779
къща за гости	129	820	1 077	1 156	1 068	1 233	1 396
стаи за гости	652	2 055	2 519	3045	3 074	3 331	3 217
апартаменти за гости	76	317	517	688	878	1 178	2 029
бунгала	37	2 201	2 201	791	884	740	845
къмпинг	5	97	97	204	411	439	427
пансион	5	98	98	98	50	130	204
почивна станция	16	1 110	1 110	978	1 009	1 241	1 147

Таблица 18 Заведения за хранене и забавление. Източник: община Царево.

Вид	Общ брой	Капацитет (брой посетители)					
		2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Кафе-аперитив	72	2 485	2 513	1 778	1 502	1 390	1 363
гостилница/пивница	9	120	40	60	60	60	60
кафе - сладкарница	7	390	390	390	150	140	140
снек - бар	44	1 879	1 825	1 661	1 667	1 742	1 803
кафе-бар	31	780	1100	980	1020	700	742
фаст - фууд	7			22	42	193	233

Вид	Общ брой	Капацитет (брой посетители)					
		2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
класически ресторант	100	5 126	5 462	5 077	4 531	4 864	5 029
павилион	21	885	835	565	411	321	281
бистро	168	7792	7948	7889	7608	8088	7646
пицария	1					80	
лоби бар	38	717	904	677	681	767	663
бар клуб	4	600	450	300	150		
винарна	2	36	86	86	86	86	86
закусвалня	1			50	100	100	100
каравана	2	120	80				
бирария	85	3 414	3 068	2 170	1 932	1 984	2 104
кафене	91	3 268	3 018	1 413	1 093	1 043	955
коктейл-бар	13	460	460	360	320	370	430
дискотека	2	110	110	110	110	110	110
бар-басейн	1				10	10	10
нощен бар	2				130	280	280

Таблица 19 Реализиран брой нощувки. Източник: община Царево.

Категория	Нощувки (брой)					
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
5*		136 951	141 635	162 222	162 312	164 802
3*		63 294	67 349	66 961	72 956	76 857
2*		82 821	72 015	112 373	109 011	116 632
1*		151 013	154 659	162 764	165 420	143 739
общо	390 922	434 079	455 658	504 320	509 699	502 030

На територията на общината се намират морските туристически селища – градовете Царево, Ахтопол и селата Лозенец и Синеморец с плажовете Корал, Арапия, Оазис, делфин, Нестинарка, Бутамята, Силистар, Липите, Листи и Велека (устието на река Велека). Град Ахтопол е обявен за климатичен морски курорт от национално значение, а село Синеморец – от местно значение.

Създадени са условия за развитие на:

- спортен туризъм – туристически походи в планината, както и наличието на изградени и утвърдени велосипедни маршрути с възможности за велопоходи;
- еко туризъм – в региона няма предприятия, замърсяващи околната среда;

- планински туризъм – наличие на заслони и чешми, маршрути в Странджа планина;
- етно туризъм – уникалното нестинарство и фолклор, култура, традиции и обичаи на странджанци;
- плавателен туризъм – както морски, така и в последните 10 км на река Велека;
- гмуркане;
- ловен и риболовен туризъм;
- познавателен туризъм и др.

На територията на общината има:

- наличие на уникални природни дадености:
 - чисти реки;
 - гори;
 - море и плажове;
 - климат;
 - географско положение;
 - уникална флора и фауна;
 - планина.
- разнообразие от културно-исторически обекти:
 - общински исторически музей;
 - музей на нестинарството;
 - културни обекти и събития;
 - читалища;
 - религиозни обекти;
 - фолклор;
 - традиции и празници.
- природни забележителности:
 - устието на река Велека;
 - резерват Тисовица;
 - резерват Силкосия;
 - резерват Узунбуджак;
 - комплекс Ропотамо-Велека;
 - Природен парк Странджа;
 - Махарата – пещера Махарата и дъбовата гора;
 - голямата аязма във Влахов дол;
 - местност Попови скали;
 - местност Силистар;
 - местност Дядо Вълчо;

Община Царево е подходяща за развитието на алтернативен туризъм със заетост и извън летния морски сезон: селски, етно, климатолечение и т.н. За целта е необходимо да се развие туристическата инфраструктура и в селата, които не са крайбрежни, където техническата инфраструктура и благоустрояването са незадоволителни.

Най-динамично се очаква да бъде развитието на туризма, който ще продължи да доминира в икономиката на общината и на който се разчита за подобряване качеството на живот и цялостния подем в региона.

Развитието на туризма в общината следва да се подчини на подобряване на туристическото обслужване по отношение на диверсификация на формите на туристическата дейност, увеличаване на пакета от туристически услуги, повишаване атрактивността и маркетингово осигуряване на туристическия продукт и утвърждаване на община Царево като популярна дестинация за целогодишен туризъм. Общинската политика би следвало да бъде насочена към по-пълноценно използване на местните природни и антропогенни туристически източници чрез опазване на околната среда.

Природните ресурси (плажови ресурси, брегови участъци, природни среди за отдих и туризъм, биоклиматични и балнеолечебни източници) са предпоставка за развитие на биоклиматолечение и на лечебен туризъм.

Комбинираното използване на природните ресурси с други туристически ресурси създава условия за удължаване на туристическия сезон чрез изграждане на санаториуми, профилакториуми, учебни центрове, оборудване на зали за делови (конгресен) туризъм и други целогодишни структури.

Изключителен потенциал за развитие на познавателен туризъм притежават защитените природни територии и богатото културно-историческо наследство.

Природният комплекс и изключителният ландшафт на общината са от особено значение за развитие на екологичен, пейзажен и приключенски туризъм.

Малките населени места в общината с характерен бит, история, архитектура или в съхранена природна среда са предпоставка за развитие на етнографски, селски, фестивален и фото туризъм, както и за развитие на специфични атракции, свързани с местните традиции.

Наличието на богата флора и съчетанието на разнообразна рибна и горска фауна създават предпоставки за развитие на хоби и ловен туризъм, подводен риболов.

За повишаване атрактивността на туристическия продукт следва да се развиват разнообразни видове спортове - тенис, езда, планински вело туризъм и особено водните спортове (яхтинг, сърфинг, спортен риболов). Възможност за развитие на яхтен туризъм е наличието на пристанища и пристани.

Алтернатива за по-достъпна форма на туризъм е развитието на морския туризъм в къмпинги, което следва да бъде съобразено с изискванията за управление на Природен парк "Странджа".

Приоритети за реализация:

- Осъществяване на конкурентен и печеливш модел на туристическа икономика;
- Устойчива заетост;
- Достигане на европейски критерии за качество на урбанизираните територии в екологично чисти територии;
- Развитие на модерна туристическа инфраструктура, способстваща за удължаване на туристическия сезон;
- Икономическо управление на природните ресурси;
- Подсигуряване на достъп до качествено образование и здравеопазване.

3.6. Спорт, физическа активност и масовост

Развитието на спортната база е сред приоритетните потребности на общината – като осъзната необходимост за местните жители и като даденост, увеличаваща привлекателността на общината във връзка с развитието на различни форми на туризъм.

Спортната инфраструктура детските градини и училищата на територията на общината в голяма степен е подменена и осъвременена съгласно международните стандарти за безопасност. През програмния период 2021-2027 г., община Царево, следва да насочи своите усилия главно към поддръжката и рехабилитацията на вече изградените спортни съоръжения. Въпреки това на територията на СУ „Н. Й. Вапцаров“, е необходимо изграждането на спортни игрища и полагането на мека настилка. Плуването е най-подходящият спорт за развиване на функционалност и равномерно развитие на човешкото тяло. Благодарение на голямото му спортно, приложно, оздравително и общоразвиващо значение в много страни по света плуването неизменно присъства като основен раздел във физическото възпитание на децата, учениците и възрастните. В морска община като Царево е необходимо да се осигури инфраструктура – плуven басейн към СУ „Н. Й. Вапцаров“, за обучение на децата и учениците на правилно плуване и плувни техники.

Седем спортни клуба и един туристически са с финансова поддръжка от община Царево:

- волейболен клуб „Царево“ – град Царево;
- футболен клуб „Странджанец“ – град Царево;
- морски клуб „Сереко“ – град Царево;
- спортен клуб „Черноморец“ – град Ахтопол;
- спортен клуб „Тракиец“ – град Царево;
- клуб по борба „Крали Бимбалов“ – град Царево;
- спортен клуб „Съншайнс“ – град Царево;

- туристически клуб „Велека“ – град Царево;
- тенис клуб „Царево“ – град Царево.

Средствата се предоставят на спортни клубове, развиващи следните видове дейност - детско-юношески спорт, учебно-тренировъчна и състезателна дейност, спорт за възрастни, високо спортно майсторство, спорт за хората с увреждания, спорт за всички, социален туризъм - за закупуване на спортна екипировка, уреди и съоръжения, хонорари на треньори, участия и други, както и за стимулиране на състезатели и треньори.

На територията на общината функционира и СНЦ „Вело-Царево“. Основната цел на сдружението е да популяризира велосипедния транспорт в големите и малките населени места както и да работи за осъществяване на регламентиранията законови права и изграждане на съответната инфраструктура, съобразно действащите в Република България норми за планиране и проектиране на комуникационно-транспортни системи на населените места;

В морската градина в Царево е изградено мини голф игрище с 18 шампионатни дупки. В района на общината има няколко сърф училища – „Сърф училище Арапя“, Сърф училище Нестинарка“ и „Сърф училище Джанго“. Те създават възможности за практикуване на този спорт, основно през летния сезон. На територията на общината е изграден и Xchallenge Park, който предоставя възможност за практикуването на повечето атрактивни и екстремни спортове сред приятната обстановка на прохладна борова гора. Паркът разполага с професионален пул за скейбординг, кьнки и BMX, дърт трасе за планинско колоездене, висяща въжена градина с няколко атракциона: скок със статично въже „махало“, тролей и детска въжена линия за най-малките, легион-трасе за обща физическа подготовка, както и организирани часове по кондиционна тренировка, kango jumps, хип-хоп танци.

През 2014 г., в град Царево е изградена спортна площадка за стрийт фитнес. Инвестицията с уредите струва около 20 000 лв., които са средства от капиталовата програма на общината. Площадка предоставя възможност на младежите за достъпен и безплатен спорт сред природата. Предвид туристическия характер на общината е необходимо изграждането на допълнителни площадки от този вид, както в град Царево, така и в останалите населени места.

Стартира и проект за изграждане на многофункционална спортна сграда в град Царево, която е планирана с площ около 3 000 м² и ще включва ледена пързалка, футболно игрище, тенис корт, волейболна и баскетболна площадка, зона трибуни и седящи места за зрители, зали за бойни изкуства, аеробика, фитнес. Съблекалните и санитарните помещения, както и душовете, са планирани съобразно капацитета на спортната сграда.

По-голяма част от съществуващата спортна инфраструктура не в добро състояние - градският стадион в Царево се нуждае от ремонт и модернизация, както и седемте спортни игрища, намиращи се на мястото на стадиона в град Ахтопол. Необходимо е и доразвиване на велоалеята до Bay View в град Царево.

Недостатъчен е броят на специализираните площадки по местоживеене, също така липсват и други спортни съоръжения, които предоставят възможности за самостоятелно или организирано практикуване на спорт. Достъпността за хора с увреждания до спортните бази е ограничена или изцяло липсва. В тази връзка от ключово значение е осигуряването на възможности и подходящи условия за спорт, т.е. инфраструктура и съоръжения, които да привличат и насърчават интереса на населението и особено младите хора към спортни дейности и да осигурят равен достъп за хората в неравностойно положение.

3.7. Социални услуги

Този вид услуги са особено важен акцент в социално-икономическото развитие на района. Част от предлаганите услуги ще трябва да се развиват и в новия програмен период 2021- 2027 години предвид застаряване на населението, неговия здравен статус, както и други социални фактори.

Населението на територията на цялата община е обхванато от услугата „Социален патронаж“. Услугата включва приготвяне на топла храна и доставка до дома на потребителите, посещение на санитар за поддържане хигиената в жилището, съдействие за покупки на стоки от първа необходимост, лекарства и заплащане (със средствата на потребителя) на битовите сметки. Социалните кухни са разположени в двата града – Царево и Ахтопол, откъдето се обслужват селата в общината. Право да ползват услугата имат всички лица в пенсионна възраст и лица с увреждания с решения на ТЕЛК/НЕЛК.

Изграден е „Център за обществена подкрепа“, включващ рехабилитатор и психолог. Всички възрастни хора могат да се възползват от услугите на рехабилитатора, като той прави посещения и по домовете. Ако рехабилитацията се осъществява в центъра, общината осигурява автомобил за транспортиране на нуждаещия се от дома му до Центъра за обществена подкрепа и след процедурите го връща обратно в дома му. Услугата е безплатна за населението.

Организирана е и детска млечна кухня с капацитет 150 деца от 10 месеца до 3 години, които се отглеждат в домашни условия, не са настанени в детски ясли, социални или здравни заведения на държавна или общинска издръжка. Храната се приготвя и съхранява от специалисти, включително и медицинско лице.

Създадени са и 5 клуба на пенсионерите – социална услуга за хора в пенсионна възраст, които нямат особени здравословни проблеми и се обслужват сами. Клубовете

са място за социален живот, социални контакти и възможности за активен живот. Намират се в градовете Царево, Ахтопол и селата Бродилово, Варвара и Кости.

С оглед здравето на населението в общината е необходимо изграждането и оборудването на лечебно заведение/хоспис, в което лица от общината в слединсултно или слединфарктно състояние, след операции, заболявания на централна и периферна нервна система, онкологични заболявания и т.н. ще имат възможност за долечение и грижи, полагани от специалисти, с цел по-успешно възстановяване.

На територията на общината няма дом за възрастни, в който да се настаняват хора с физически увреждания над 18-годишна възраст с решение на ТЕЛК/НЕЛК. Също така на територията на общината няма и дом за стари хора, със здравословни проблеми или със затруднения да се обслужват изцяло сами, самотни, без семейства и без лице, което да се грижи за тях. За нуждите на тези хора приоритетно е изграждането и оборудването на такъв център за настаняване на нуждаещите се от грижи – за определен период или за постоянно.

3.8. Инфраструктура: състояние, транспортна свързаност, достъпност и пространствена интегрираност

Гъстотата на пътната мрежа в Югоизточния район е най-ниска от всички райони, което се дължи на ограничено развитата регионална пътна мрежа. В района се наблюдават големи дисбаланси в изградеността на регионалната пътна мрежа. Област Бургас е с най-ниска гъстота (освен област Благоевград) на пътната мрежа в страната. Това се дължи на ограничено развитата регионална пътна мрежа в област Бургас.

3.8.1. Състояние

Пътища

Групата на пътищата с регионално значение се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. В някои случаи пътищата с регионално значение обслужват гранични контролно-пропускателни пунктове със съседни страни и имат важна роля за развитието на трансграничното сътрудничество. В тази група в област Бургас попадат 4 общини, които се обслужват от второкласни пътища: Приморско, Созопол, Средец и Царево.

Пътищата в област Бургас са общо 1 181 км, от които 3 км с паважна настилка и 1 178 км с асфалтова. От тях 51 км са автомагистрали, 252 км първокласни пътища, 242

второкласни и 636 км третокласни. В началото на 2019 година в областта има регистрирани 200 890 транспортни средства.

Фигура 36 Пътна карта на България.

На територията на община Царево няма пътища от I клас. От Републиканската пътна мрежа преминават:

- II-99 – второкласен път Бургас-Царево-Марко Търново;
- III-9901 – третокласен път Царево-Ахтопол-Резово.

Общата дължина на общинската пътна мрежа е 42.7 км и се нуждае от рехабилитация.

Териториалният анализ на обслужването на общините от района с Републиканска пътна мрежа дава база за определяне на техния потенциал за развитие. Пътищата от по-висок клас ситuirат дадена община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респективно с повече други общини и центрове от по-висок ранг. Обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива” комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие.

Добре развитата пътна мрежа от висок клас успешно провежда международните и национални транспортни потоци, но регионалната пътна мрежа е недостатъчно развита, което е в ущърб на периферните райони и затруднява вътрешнорегионалните комуникации. Влошеното състояние на регионалната пътна мрежа допълнително усложнява транспортното обслужване в обхвата на района. Жителите на община Царево могат да разчитат само на автомобилен транспорт, което ограничава тяхното социално-икономическо развитие.

Общото състояние на общинската пътна мрежа не е добро. Пътищата град Царево – село Бродилово и град Царево – село Фазаново са част от общинската пътна мрежа, в лошо състояние и се нуждаят от цялостен ремонт.

Гъстотата на общинската пътна мрежа на община Царево е 0.07 км/км² и е една от най-ниските в България (средна гъстота 0.18 км/км²) и почти два пъти по-ниска от средната за област Бургас – 0.13 км/км².

Основен приоритет следва да бъде изграждането на четирилентов път град Бургас-град Царево, тъй като в Бургас са всички други начини за транспорт – жп и въздушен; градът е и областен център, в който има университет, болници, училища и др., а освен

това един такъв път ще се отрази изключително благоприятно и на развитието на туризма във всички селища на юг от Бургас.

Също така приоритетно трябва да се завърши ремонтът на второкласния път II-99 – община Царево-община Малко Търново, тъй като това е връзката на община Царево с първокласния път I-9, неминаващ през Царево, но достигащ до Малко Търново, както и с граничния пункт Малко Търново с Република Турция.

ЖП транспорт

През територията на общината не преминава железопътна мрежа и населението няма достъп до жп транспорт. Най-близката жп гара е тази в град Бургас

Въздушен транспорт

Най-близкото летище е в Бургас – с пътническо и карго предназначение, включено в широкообхватната TEN-T мрежа. Край град Приморско е изградено лицензирано частно летище за малки самолети - с максимален тонаж 5.7 тона и с размах на крилата до 24 м и се използва за спорт, парашутизъм и полети с моторапаранер; организират се състезания по авиомоделизъм и парашутни скокове.

Воден транспорт

В Бургаска област са разположени различни по предназначение и мащаб пристанища – в Бургас, Несебър, Поморие, Царево и Ахтопол. В градовете Царево и Ахтопол има пристанища, като първото е за пътнически услуги, приставане и домуване и престой на яхти за упражняване на водни спортове и развлечения, а второто – за пътнически услуги, швартоване, домуване, обслужване и престой на рибарски кораби.

Развитието на транспортната инфраструктура на територията на Община Царево в голяма степен е определено от нейното географско положение, характеризиращо се като периферно. Няма действащ ГКПП по южната граница на Общината, която съвпада с държавната граница. Изградената инфраструктура има тупиков характер. Комуникациите на населените места с вътрешността са затруднени и без наличие на алтернативи. Добрият потенциал на крайбрежието за развитие на морски транспорт – с търговски и с туристически функции, на практика почти не се използва.

3.8.2. Енергийна мрежа и ВЕИ. Енергийна ефективност

Електрозахранване

Електрозахранването на общините и населените места в област Бургас се осъществява с мрежата електропроводи 110 kV и нейната пространствена организация. В зависимост от съсредоточието на товари са определени местоположението, броя и разполагаемата мощност в подстанциите и в повечето случаи във всяка община има захранваща подстанция 110/20 kV. Поради по-големите товари в по-големите градове са изградени повече от една подстанции. Изключение правят по-малките общини,

където не е доказана необходимост от изграждане на подстанция и населените места се захранват от съседна такава.

Наличието на районна подстанция 110/20 kV на територията на дадена община повишава качеството и сигурността на електрозахранване и предоставя по-големи възможности за икономическо развитие. Подстанциите работят в общ режим на работа, като най-често всяка от тях е свързана посредством електропроводи 110 kV със съседни подстанции в други общини, което при необходимост позволява превключване в аварийен режим и повишава сигурността на захранване.

Електроснабдяването на територията на община Царево се извършва от Електроразпределение юг – EVN група и е обхваната цялата община. Инфраструктурата на енергийната мрежа в община Царево е разположена оптимално, наличие е подстанция Василико в град Царево с кабелни и въздушни изводи, които на места са доста дълги и това влошава качеството на електрозахранването. Освен това в туристическия сезон (през лятото) мрежата се претоварва и е необходимо да се осигурят допълнителни мощности.

Възобновяеми енергийни източници

В Царево е разработена общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива за периода 2013 - 2022 години. Основният вид ВЕИ, който се използва в община Царево, е биомаса - дърва за горене. На покривите на частни жилища има инсталирани единични термосоларни системи. Изследват се възможностите за добиване на енергия от възобновяеми енергийни източници – водна, слънчева енергия и биомаса за задоволяване на местното потребление и фотоволтаични централи. Общината се явява единственият платец на енергийните разходи на обектите от обществения сектор, затова той е главният приоритет пред общинското ръководство. Общината е направила оценка и анализ на наличните си ресурси, които и дават възможност за прилагане на дейности и мерки за енергийна ефективност.

За развитието на производството на електроенергия от възобновяеми енергоизточници съществуват и редица ограничения, между които наличие на защитени територии, защитени зони и природни местообитания, пътища на мигриращи птици, висококатегорийни плодородни земи, законодателни ограничения в областта на управлението на водите и др.

Междусистемната връзка Турция – България (ГТВ) е проект за развитие на междусистемната свързаност на газопреносните мрежи на „Булгартрансгаз“ ЕАД (България) и „Боташ“ (Турция), чрез който да се осигури възможност за диверсификация на източниците на природен газ, доставящите партньори и маршрутите и по този начин да се повиши сигурността на доставките в региона и развитието на конкуренцията. ГТВ представлява нов сухопътен газопровод в участъка

между село Лозенец и българо-турската граница в района на село Странджа (успореден на съществуващия транзитен газопровод) с дължина на българска територия около 76 км, диаметър на тръбата 700 мм. и капацитет около 3 млрд.м³/годишно, при работно налягане 64 bar. Предвижда се и изграждане на компресорна станция Лозенец-2, в близост до съществуващите компресорни мощности в района на село Лозенец.

Енергийна ефективност

В общината е разработена краткосрочна програма за енергийна ефективност за периода 2020-2023 години.

Със средства от общинския бюджет през периода 2013-2019 години са изпълнени следните енергоспестяващи мерки, предложени в извършените обследвания за енергийна ефективност:

Таблица 20 Енергоспестяващи мерки в общински сгради. Източник: община Царево.

Година	Общинска сграда	Енергоспестяващи мерки
2013	ДГ "Ален мак" основна сграда, град Царево	топлоизолация на покрив
2015	ДГ "Ален мак" основна сграда, град Царево	топлоизолация на външни стени
2015	ДГ „Делфинче“, град Ахтопол	топлоизолация на покрив
2015	СУ „Н. Й. Вапцаров“ основна сграда, град Царево	топлоизолация на покрив
2016	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, град Ахтопол	топлоизолация на външни стени
2017	ДГ „Делфинче“, град Ахтопол	топлоизолация на външни стени
2018	ДГ "Ален мак" филиал, град Царево	топлоизолация на външни стени
2018	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, град Ахтопол	изграждане на отоплителна инсталация
2019	Сграда на общинска администрация, град Царева	топлоизолация на външни стени
2019	СУ „Н. Й. Вапцаров“ основна сграда и физкултурен салон, град Царево	топлоизолация на външни стени, подмяна на нафтов котел за отопление с пелетен
2019	СУ „Н. Й. Вапцаров“ начален курс, град Царево	топлоизолация на външни стени, подмяна на нафтов котел за отопление с пелетен

Уличното осветление е един от основните консуматори на електроенергия за общината. Старите живачни и натриеви осветителни тела се подменят с LED на част от уличното осветление на територията на общината, като целта е да се подмени поетапно изцяло. В селата Лозенец, Варвара и Кости те са сменени цялостно, в село

Велика, град Ахтопол и град Царево има още осветителни тела по улици и квартали за подмяна.

Приоритетно за следващия планов период е и подмяната на всички отоплителни тела в общинските сгради с енергийно ефективни.

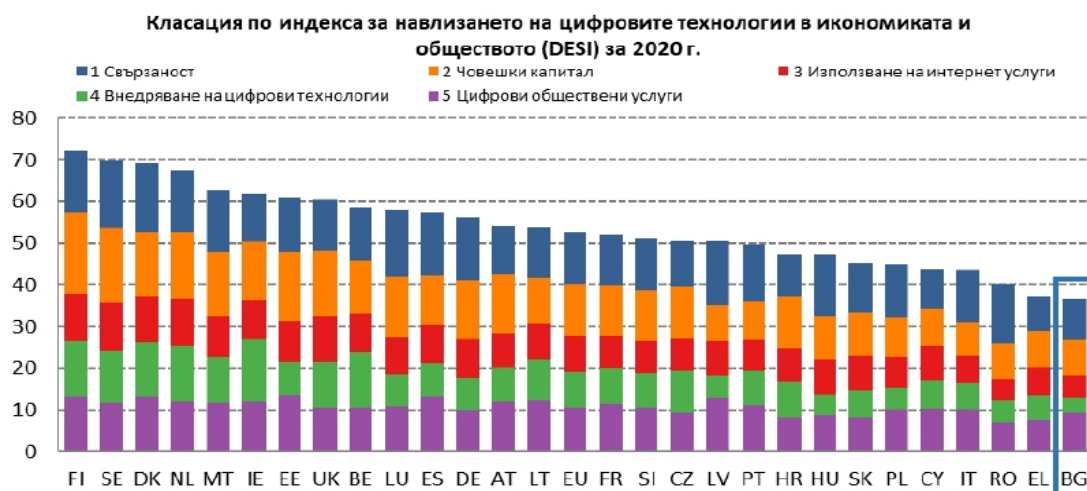
3.8.3. Телекомуникационна мрежа

По данни на Европейската обсерватория за информационни технологии ЕИТО развитието на електронните съобщения в световен мащаб в последното десетилетие се доминира от мобилните гласови услуги и интернет, следвани от мобилния ширококолов достъп. Фиксираният ширококолов достъп се характеризира с нисък темп на растеж, докато фиксираният телефонни услуги следват тенденцията на намаляване от предходните години.

Информационните и комуникационни технологии са един от водещите фактори за изграждане на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, за иновативно и приобщаващо информационно общество, осигуряващо високо качество на живот на гражданите. Ефектите и въздействието от развитието и широкото прилагане на ИКТ обхващат всички социално-икономически сектори.

България отбелязва значителен напредък в електронното управление с нарастващ брой потребители и висок резултат при предоставянето на цифрови публични услуги за бизнеса, но страната ни все още е на 28-о място сред 28-те държави-членки на ЕС в Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото на Европейската комисия (Digital Economy and Society Index – DESI) за 2020 година.

DESI проследява цялостното цифрово представяне на Европа и напредъка на всяка държава от ЕС в областта на цифровата конкурентоспособност. Индексът включва общ анализ, доклади по области (наречени “измерения”), както и доклади за всяка от държавите-членки.

Приоритетите на националната програма на България, „Цифрова България 2025“ включват:

- нова регулаторна рамка в сектора на електронните съобщения;
- хармонизирано използване на радиочестотния спектър;
- преодоляване на регионалните различия чрез инвестиране в ИКТ инфраструктури и технологии;
- научни изследвания и иновации в областта на ИКТ;
- цифровизация на индустриалните сектори в България и развитие на икономика, основана на данни;
- модернизиране на училищното и висшето образование в областта на ИКТ;
- повишаване на компетентностите в областта на ИКТ на работната сила;
- увеличаване на броя на квалифицираните специалисти в областта на ИКТ;
- защита на правата на децата в цифрова среда;
- електронно управление;
- равен достъп до цифрови обществени услуги;
- оперативна съвместимост, мрежова и информационна сигурност;
- устойчивост на кибер-атаки;
- управление на българските домейни от първо ниво (.bg и .бг), с цел да се превърнат в предпочитано място за регистрация;
- по-безопасен интернет за децата.

Общото равнище на основните цифрови умения в България е сред най-ниските в ЕС. Делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии възлиза на около 29% от българското население на възраст от 16 до 74 години, докато средно за ЕС този дял е 58%. Едва 11% от лицата притежават умения над основните, което представлява една трета от средната стойност за ЕС.

Показателите за достъпност и използваемост на интернет в общините на област Бургас са по-ниски от средните стойности за страната. Има разделение и между градските и селските райони. По данни към началото на 2020 година 75.1% от домакинствата в страната имат достъп до интернет, като процентът ползващи широколентов достъп до интернет е 74.9%. 79.6% от тях са в градовете и само 60% - в селата. Достъпът на домакинствата в периферните територии в градовете е много по-голям от този в селските райони.

И в област Бургас, както в цялата страна, се забелязва наложилата се през последните години тенденция за увеличение на «мобилната телефонна плътност» за сметка на

намаление на фиксираната телефонна плътност. Степента на покритие на областта от мрежата на мобилните оператори А1, Теленор и Виваком е почти пълна.

Навременната оптимизация на комуникационната инфраструктура на държавната администрация чрез изграждане на единна електронна съобщителна мрежа е задължително условие за икономическото развитие на страната. 74 общини вече имат осигурена свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация. В процес на свързване са 49 общини като част от мярка I.3.2 на Пътната карта към Националния план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение. Към месец май 2019 година все още несвързани към ЕЕСМ на държавната администрация са 142 общини, като 7 от тях попадат в област Бургас: Карнобат, Малко Търново, Царево, Поморие, Созопол, Сунгурларе, Приморско.

3.9. Екология: състояние и устойчивост на околната среда

В резултат на благоприятните природни и климатични условия и на упражнявания контрол върху въздействието на отрицателните антропогенни фактори, като цяло качеството на екологичната обстановка в общината може да бъде характеризирано като добро. Основните антропогенни фактори, които оказват влияние върху качествата на околната среда са: промишлеността, транспорта, увеличаването на урбанизираните територии, комунално-битовата дейност, употребата на изкуствени торове в селското стопанство. Тези фактори оказват влияние върху състоянието на атмосферния въздух, водите, почвите и биологичното разнообразие.

3.9.1. Атмосферен въздух

Община Царево попада в Югоизточен район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ). Общината не е включена в системата за постоянен контрол на чистотата на атмосферния въздух на МОСВ и МЗ.

Територията на община Царево се характеризира с добро качество на атмосферния въздух, дължащо се на почти пълната липса на промишлена дейност. Основните причини за формиране на регистрираните високи концентрации на фини прахови частици (а при МПС и нарастване на нивото на азотни окиси и оловни аерозоли) са най-общо:

- използване на твърди и течни горива за отопление в битовия сектор;
- ненавременен почистване след опесъчаването на улиците през зимата;
- нередовно измиване на пътната настилка по време на лятно-есенното засушаване;
- недостатъчна поддръжка на пътните платна и откритите площи;
- недостатъчно оптимизиране на уличния трафик;

- автомобилен транспорт, нарастване на броя на личните МПС, както и възрастта и състоянието на автомобилния парк;
- натрупване на отпадъци.

През зимния сезон се увеличава количеството CO_2 от битовото отопление с твърди горива, а през летния – от фини прахови частици в резултат на автомобилния трафик през туристическия сезон.

Замърсяването от автомобилния трафик има значение за населените места по крайбрежието, през които преминават второкласен път – II-99 Бургас – Царево – Малко Търново и третокласен път III-9901 Царево – Ахтопол – Резово. През летния сезон трафикът по тези пътища се увеличава и това води до отделянето на въглероден оксид, въглероден диоксид и фини прахови частици, които са основни замърсители. Налице е замърсяване, което се дължи на стария автомобилен парк и амортизация на автомобилите.

3.9.2. Почви

Община Царево не попада в мрежата за мониторинг на състоянието на почвите. По данни на РИОСВ-Бургас в общината няма замърсени територии. От ежегодно провеждания мониторинг на почвите се установява тенденция на задържане на нивата на наблюдаваните индикатори, които са в граници много под границите на максимално допустимите концентрации. От извършените анализи за киселяване и засоляване на почвите не са установени стойности, застрашаващи почвеното плодородие.

3.9.3. Води

Водните тела от територията на община Царево принадлежат към Черноморски водосборен басейн с административно управление Басейнова Дирекция за управление на водите Черноморски район с център Варна.

Реките, вливащи се в Черно море, се отличават със сравнително малка дължина и водосборни басейни с разнообразни физико-географски условия. От север на юг се наблюдава промяна в режима на черноморските реки от континентален към средиземноморски.

Водните количества на реките Велека и Резовска могат да имат стопанско значение с високите си питейни качества. Значителният воден ресурс на реките Резовска и Велека практически не се оползотворява. Екологичното състояние на водите от речен басейн река Велека и речен басейн река Резовска е добро (Оценка на актуалното състояние на водите в Черноморски басейнов район за 2013 година).

Карстовият характер на планинските образувания създава условия за множество извори на територията на общината. По-значими са около 50 от тях, като повечето са свързани с исторически събития, легенди и предания (Трите вриса, Буков извор,

Габровия извор, Св. Марина, Дядомилушево врисле, Наков кладенец, Сколчаново кладенче и др.).

Общината не разполага със значителни водни площи. Тези територии заемат около 0.93 % от общата площ на общината. Делът е по-нисък в сравнение с този за страната – 1.8 % и за Бургаска област – 2.3 %. Причина за това е разположението на територията напречно на водните течения.

3.9.4. Зелени площи

Планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Царево, независимо от формите на собственост, е уредено с приета от общинския съвет през 2012 година Наредба.

Наличните данни показват съществени различия по отношение на задоволеността с обществени озеленени площи на отделните населени места. При норматив от 4 м²/жител за селата, фактичeskата задоволеност се движи в много широк диапазон. В преобладаващата част от населени места тя варира от 5 до 15 м²/жител. В селата с по-високи показатели на задоволеност тя се дължи най-често на наличието на малки горски площи в регулационните им граници.

За добрата озелененост на населените места и засилване на благоприятното ѝ отражение върху екологичната обстановка и микроклиматичните условия допринася и озеленяването на имотите, особено в случаите, когато то е с едроразмерни овощни дървета.

В населените места по крайбрежната ивица съществуват паркове и улично озеленяване. За декоративното улично озеленяване се анализират видовете дървета, тяхната коренова система и корона с цел предотвратяване на разрушаването на настилата или тротоарите от корените или проблеми на съседните сгради от короните.

На много места декоративното улично озеленяване е премахнато, незавършено или не е възстановено след извършени ремонтни работи на тротоарните настилки. На много от тротоарите, където са правени ремонти в периода 2006 – 2011 години, не е организирано засаждане или няма предвидени места за растителност. Така цели улици на практика нямат никаква растителност, като най-лошо е положението в квартал Васишко, град Царево, където няма засадено нито едно улично дърво. Възстановяването на уличното озеленяване започва през 2013 година със засаждането на 181 броя дървета на територията на общината. За общинския център - град Царево, е извършена инвентаризация и е изготвена приложената справка за наличните и необходимите за възстановяване дървета.

Увеличават се и зелените площи, като се изграждат зелени клинове по протежение на бреговата ивица. чиято цел е силно накъсване на урбанизираните територии по

бреговата ивица в границите на Странджа. Зелените клинове включват горски масиви, лесопаркове и защитени местности по устията на реките, както и образуването на буферни зони от зелени масиви между урбанизираните територии и основните пътища на територията на община Царево.

3.10. Екологични услуги: водоснабдяване и канализация, пречистване на питейни и отпадъчни води, организация и управление на битовите отпадъци

3.10.1. Водоснабдяване

В района на област Бургас, както и в община Царево 100% от населението е свързано с обществено водоснабдяване.

Водният ресурс на община Царево се е формирал от повърхностно течащите води. На територията на общината има 6 водосборни басейна. Три от тях са крайбрежни – Караагач, Лозенец – моста на Велека и Синеморец и Резово имат отток директно в Черно море. Другите три водосборни басейна са на река Китенска (река Узунчаирска, река Оряшка, река Трионска, река Долапдере), на река Велека (от село Кости до устието) и на река Резовска (от резерват “Лопушна” до устието). Дебитът на трите водосборни реки е със значителна устойчивост през летния минимум (август – септември).

Язовирите в община Царево са следните:

- Ясна поляна – край село Ясна поляна, община Приморско. Чрез стоманен водопровод водата се довежда гравитачно до двустепенна пречиствателна станция, след което се изпомпва и се разделя на два водопровода – северен – за нуждите на Созопол, и южен – за всички селища до Синеморец;
- Потурнашки – в землищата на селата Лозенец и Велика;
- Хаджи Яни – в землището на град Царево..

На територията на общината има обособени зони за защита на водите:

- за питейно-битово водоснабдяване – язовир Ясна поляна;
- за къпане – водите на Черно море;
- чувствителни към биогенни елементи води – съгласно МОСВ това са всички водни обекти във водосбора на Черно море;
- води, обявени за опазване на местообитания и биологични видове – защитените зони Босна, Караагач и Странджа.

3.10.2. Канализация

По данни на НСИ в област Бургас в началото на 2019 година населението, свързано с ПСОВ, е 66%. Населението, свързано с обществена канализация без пречистване, е 14%, а населението, свързано с обществена канализация, е 80%.

В област Бургас има голям брой изградени селищни пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ), включително и в Царево, в които има всички съоръжения за пречистване и за отстраняване на биогенните елементи азот и фосфор.

На територията на област Бургас все още доста населени места нямат изградени ПСОВ или при тях отпадъчните води се заустват непречистени във водни обекти. Такива селища в община Царево са черноморските села Синеморец и Варвара, както и град Ахтопол.

Изградени канализационни системи има само в четири от всички селища в общината – в Царево, Ахтопол, Лозенец и Варвара. Степента на изграденост на канализационните мрежи по населени места е както следва: Царево – 78 %; Ахтопол – 88 %; Лозенец – 80 %; Варвара – 40 %; Канализационните системи са изпълнени от бетонови тръби.

На територията на община Царево са изградени следните пречиствателни станции за отпадъчни води: ПСОВ село Лозенец и ПСОВ град Царево.

През 2001 г., започна изграждането на Експериментален пречиствателен модул в с. Синеморец, който завърши през 2005 г., но същият не е въведен в експлоатация, поради недоказан ефект на пречистване. През 2017 г., община Царево възложи изготвянето на проект за разширение и реконструкция на ПСОВ Синеморец, който включва реконструкция на съществуващия пречиствателен модул в Канализационна помпена станция и изграждане на нова Пречиствателна станция. Проектът не е одобрен, тъй като отреждането на нова площадка за ПСОВ е свързано с влизане в сила на Общия устройствен план на община Царево.

През 2002 г., започна изграждането на Експериментален пречиствателен модул с. Варвара, който завършва през 2005 г., но същият не е въведен в експлоатация, поради недоказан ефект на пречистване. През 2016 г., община Царево възложи изготвянето на проект за разширение и реконструкция на ПСОВ Варвара. Проектът не е одобрен, тъй като отреждането на нова площадка за ПСОВ е свързано с влизане в сила на Общия устройствен план на община Царево.

ПСОВ с. Резово - няма проектна готовност

През 2016 г. на територията на „Пречиствателна станция за отпадъчни води с. Лозенец – е изпълнена инвестиция с предмет „Изграждане на задържателен резервоар с обем 1000 м³“, заедно с необходимото оборудване (помпи, аератор, решетка, шахти и тръбни връзки) на входа на ПСОВ. Целта на инвестицията е осигуряване равномерна

работа на съоръженията в ПСОВ както и да осигури преминаване на целия обем от отпадъчни води през пречистване, като задържи пиковите потоци надхвърлящи хидравличния капацитет на съоръженията в пъти, и по този начин елиминира директното заустване на непречистени отпадъчни води.

През 2020 г., “Водоснабдяване и канализация ” ЕАД- Бургас , подписа договор за изпълнение на интегрирания воден проект за област Бургас. Мащабният проект се финансира от Оперативна програма „Околна среда“ (ОПОС). Общият размер на инвестицията е 459,3 млн. лв., като ОПОС осигурява безвъзмездна финансова помощ от 323,7 млн. лв. Проектът предвижда реконструкция и рехабилитация на съществуващата ВиК структура, и изграждане на нови системи и съоръжения в тринадесет агломерации – Бургас, Несебър, Поморие, Созопол, Приморско, Обзор, Айтос, Карнобат, Царево, Китен, Черноморец, Сарафово и Лозенец. Дейностите по проекта включват реконструкция на над 158 км водопроводна и 22 км канализационна мрежа, както и изграждане на над 80 км нова ВиК мрежа. Срокът за изпълнение на дейностите по проекта е 43 месеца. За Царево се планират реконструкция на 3 406.99 м от водопроводната мрежа и 1 944.63 м от канализационната мрежа, както и изграждане на нови 1 337.92 м канализация. Предвижда се проектиране и изграждане на втори Вторичен радиален утайтел на ПСОВ Царево, разширение и изграждане на Биобасейн с продължителна аерация на ПСОВ Лозенец, изграждане на нов канализационен тласкател от КПС 1 Лозенец до ПСОВ Лозенец, изграждане на нов канализационен тласкател до ПСОВ Китен и реконструкция на КПС в ПСОВ Лозенец, а също проектиране и изграждане на ПСОВ Ахтопол и Канализационни помпени станции.

3.10.3. Управление на отпадъците

В община Царево има Програма за управление на отпадъците за 2016-2020 години.

Наредбите на територията на Община Царево, които включват дейностите по управление на отпадъците, са:

- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Царево;
- Наредба за опазване на обществения ред и околната среда на територията на община Царево;
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги в община Царево;
- Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи от четвърта, пета и шеста категория или на части от тях от община Царево;
- Наредба за принудително изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или на части от тях на територията на община Царево.

Таблица 21 Битови отпадъци в община Царево. Източник: НСИ.

	Дял на населението, обхванато от системи за организирано сметосъбиране	Общо образувани битови отпадъци	Директно депонирани битови отпадъци	Предадени за предварително третиране битови отпадъци	Предадени за рециклиране битови отпадъци
	%	тона			
2015 г.	100.0	12751	12671	0	79
2016 г.	100.0	6766	6742	0	24
2017 г.	100.0	7300	7277	0	23
2018 г.	100.0	7257	7104	41	113

Морфологичният анализ на битовите отпадъци показва, че най-голям дял в общината са инертните материали – 20%, следвани от пластмаса – 19.1%, хранителни – 14.6%, градински и дървесни – 13.95%, хартия – 12.24%. Биоразградимите отпадъци са почти половината от генерираните отпадъци в общината.

В община Царево организираното сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци обхваща 100% от населените места. Сключени са договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, с цел насочването им към осигурената от тях инфраструктура. Общината е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Созопол“ с още 2 общини – Созопол и Приморско.

Регионалното депо Созопол е за обезвреждане на битовите отпадъци, като е въведена в експлоатация Претоварна станция Китен - за населените места от общините Приморско и Царево и регионално депо Созопол. От 2016 година в депото в Созопол функционира сепарираща инсталация. Битовите отпадъци, генерирани от територията на община Царево, се извозват до Претоварна станция Китен и оттам след намаляване на обема им се приемат за обезвреждане (депониране) в Регионалното депо за неопасни отпадъци Созопол, намиращо се в землището на село Равадиново.

Механизирано миене и ръчно метене на териториите за обществено ползване във всички населени места, селищни образувания и урегулирани територии извън населените места на община Царево се извършва от община Царево чрез дейността на специализирано звено „Озеленяване и Чистота“.

Понастоящем, общината разпределя приходите си от такса смет в няколко групи разходи за управление на отпадъците:

- Закупуване на съдове за битови отпадъци;
- Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци;
- Саниране, закриване и рекултивация на стари замърсявания; зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване
- Зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

По данни на РИОСВ Бургас в общината няма замърсени територии и нерегламентирани сметища.

На територията на община Царево съществува депо за строителни отпадъци, намиращо се в землището на село Изгрев. През 2018 година са извършени проверки по обезвреждане на строителните отпадъци на депото за инертни отпадъци Царево, площадката за строителни отпадъци Бургас и на стара кариера в местността „Узунджата“, където в рамките на проекта за рекултивация постъпват строителните отпадъци от община Приморско.

Община Царево има сключен договор за разделно събиране на отпадъци. В община е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и масово разпространени отпадъци.

3.10.4. Национална екологична мрежа – Защитени територии и защитени зони (с отчитане на припокривания).

Делът на Националната екологична мрежа (НЕМ) е много близък или равен на дела на защитените зони, поради факта, че в много голяма степен защитените зони припокриват защитените територии. Според дела на териториите, заети от обекти на НЕМ, българските общини могат да се разделят на 6 групи:

- **Първа група** - над 95% (7 броя) - Това са общини с най-висок дял на природозащита и с най-висока степен на ценност на биоразнообразието. Същевременно практически цялата им територия е под силен ограничителен режим за развитие и разполагане на отделните човешки дейности. В тази група попадат общините Копревцица, Бяла (област Варна), Чупрене, Малко Търново, Борино, Лъки и Чипровци.
- **Втора група** - 75-95% (19 броя) – В групата попадат общини също с много висока конзервационна значимост. Поради сложната конфигурация на обектите от НЕМ и необходимостта от преценка на въздействието и на прилежащите територии, практически и при тази група почти цялата територия е с ограничителен режим или подлежи на затруднена процедура по съгласуване и одобрение на отделните човешки дейности и инвестиционни инициативи. Такива са общините Георги Дамяново, Батак,

Ивайловград, Сърница, Тетевен, Кресна, Несебър, Свиленград, Царево, Тополовград, Долни чифлик, Котел, Крумовград, Алфатар, Доспат, Годеч, Белоградчик, Чавдар и Минерални бани.

3.10.5. Пространствена структура на защитените територии в обхвата на Националната мрежа Натура 2000

В България има 1 368 защитените територии, обявени по Закона за защитените територии, и защитените зони, част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000, обявени по Закона за биологичното разнообразие. В Югоизточния район на областно ниво с най-висок дял защитени територии е област Бургас – 16.17%, която е и на първо място в страната.

Защитените зони включват както защитени зони по Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (Директива за птиците), така и защитени зони по Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите). На областно ниво отново Бургаска област е с най-голям дял- 45.34% от територията на Югоизточен район.

Делът на защитените зони варира в изключително големи граници в различните общини. С най-висок дял на защитените зони са същите 4 общини, които са и с най-висок дял на защитените територии - Малко Търново – 99,79% и Царево, Несебър и Котел – с над 80%. При тези общини е налице до голяма степен припокриване най-малко на 2 природозащитни режима (в някои случаи и на 4), което води до силно ограничаване и затрудняване на стопанските дейности на техните територии.

Таблица 22 Защитени територии в община Царево. Източник: МОСВ.

Наименование	Категория	Местоположение
Горна Еленица Естествено находище на пирен (<i>Erica arborea</i>) Кълката Марина река Наково кладенче Пещера Махарата Попова скала Силистар Силкосия	защитена местност	село Българи, село Кости
	защитена местност	село Кости, местност „Дядо Вълчо“
	защитена местност	село Кости
	защитена местност	село Българи
	природна забележителност	град Ахтопол
	природна забележителност	село Кости, местност Сарпия
	природна забележителност	село Велика
	защитена местност	село Резово, село Синеморец
Странджа	резерват	село Българи, село Кости
	природен парк	градовете Ахтопол и Царево, селата: Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Резово,

Наименование	Категория	Местоположение
Странджанска зеленика Странджански дъбрави Тисовица Устието на река Велека		Синеморец
	защитена местност	село Кости
	защитена местност	село Велика, село Кондолово
	резерват	село Кондолово
	защитена местност	град Ахтопол, селата Бродилово и Синеморец

Таблица 23 Защитени зони в община Царево. Източник: МОСВ.

Наименование	Категория	Местоположение
Босна	33 по директивата за местообитанията	град Царево и селата Велика, Изгрев, Фазаново
Караагач	33 по директивата за местообитанията	село Лозенец
Странджа	33 по директивата за птиците	градовете Ахтопол и Царево, селата: Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Резово, Синеморец
Странджа	33 по директивата за местообитанията	градовете Ахтопол и Царево, селата: Бродилово, Българи, Варвара, Велика, Изгрев, Кондолово, Кости, Резово, Синеморец, Фазаново

Силкосия е най-старата защитена територия в България. Резерватът е създаден на 23 юли 1931 година с цел опазването на вечнозелените храстови формации, обхващащи най-високите части на резервата. Тогава носи името „Горна Еленица – Силкосия“. Обхваща територия от 389.6 хектара в планина Странджа. Разположен е между селата Българи и Кости. Резерватът обхваща части от землищата на двете села, както и част от водосборния басейн на река Велека.

Теренът в Силкосия е изключително разнообразен, но в по-ниските части преобладават влажни блата, в които се съхранява растителност характерна за централна Европа. Резерватът заема територии между 100 и 250 м надморска височина и по този начин е един от ниските резервати в България. Въпреки малката си територия резерватът предлага голямо разнообразие от растителни видове. Установени са 260 вида висши растения. Дървесните видове са 14, храстовите 17, многогодишните тревисти растения са 143, а едногодишните и двугодишните – 70. Установени са 16 вида реликтни и 3 вида ендемични растения. Срещат се растения,

характерни за различни географски ширини, което прави резервата интересен от научна гледна точка. Силкосия е горски резерват. Горските ценози заемат 97.9 % от площта на резервата.

Във влажните долини части се наблюдават растенията: странджанска зеленика, лавровишна, кавказка боровинка, обикновен тис и др. Голям интерес представлява единственото находище на дива мушмула в Европа, което се намира на територията на резервата. От тревните видове най-разпространени са кавказка иглика и пролетна циклама, които са цъфтящи видове и цъфтят през месеците февруари и март.

Резерватът има богата фауна. Земноводните са представени от зелена крастава жаба, дървесница и гръцка дългокрака жаба. Характерни влечуги са шипобедрената и шипоопашатата костенурка, слепокът и жълтокоремникът. Разнообразието от змии е голямо – голям стрелец, смок мишкар, пъстър и вдлъбнатоцел смок. Изключително разнообразна е орнитофауната. Тук гнездят авлига, южен славей, малко черноглаво коприварче, голямо белогушо коприварче, кос, сойка, обикновена чинка, различни видове кълвачи, грабливи птици и др. От бозайниците се срещат дива котка, белка, златка, вълк, дива свиня и др.

Тисовица е обявена за резерват с обща площ 749.3 хектара през 1990 година с цел да се опазят естествените горски екосистеми от източен горун, благуи и източен бук, както и местообитанията на редки и застрашени от изчезване растителни и животински видове. Намира се в природен парк Странджа близо до село Българи. Горите в резервата са съставени от източен горун – 43.16%, бук – 31.82 %, благуи – 23.09 %, чер – 1.12 % и габър – 0.89%. Някои от редките и застрашени растения, които се срещат са странджанска зеленика, понтийско бясно дърво, колхидски джел, обикновен тис.

Странджа е най-големият природен парк в България. Площта му е 1 161 км² и има излаз на Черно море. Странджа е единствената българска територия, включена в петте приоритетни за опазване територии в Централна и Източна Европа. Над Странджа преминава вторият по големина прелетен път на птиците в Европа – Виа Понтика. Общият брой на видовете хабитати е 121, като по този показател паркът е на първо място сред защитените територии в Европа. В парка се срещат 54 вида бозайници и 261 вида птици, като 149 вида птици са от европейско природозащитно значение.

Специфичният климат на Странджа е причина растителността да притежава особености, които я отличават от европейските растителни формации и я доближават до понтийско-евксинската флора на Кавказ.

Горите заемат над четири пети от територията на Природен парк „Странджа“ и средизноморското и най-вече кавказкото присъствие придават екзотичен характер на горите, които са основно дъбови и източнобукови, като голяма част са вековни и естествени. В най-голямата защитена територия в България вековните гори са 30% от

горите и това е много повече от средното за страната. Естествените масиви от стари гори – зелените великани на Странджа, са най-ценните консервационно значими местообитания. В тези вековни гори се срещат дървета от източен горун, благуна, цер, източен бук и странджански дъб с диаметри от 1.5 – 2.0 м и възраст над 500 години.

Като стари гори са отбелязани всички насаждения с основни дървостои над 100 години, както и гори с надлесни дървета с възраст над 100 години. С такива характеристики са над 4 300 броя насаждения с обща площ на вековните гори над 27 000 ха, а на надлесните дървета – върху 6 800 ха. Старите гори, преобладаващи от източен бук и смесени с източен горун, са с подлес от зеленика, лавровишния и колхидски джел. Те носят най-високата природозащитна и рекреационна стойност на парка. Старите благунови и церови гори заемат 17% от залесената площ на парка, докато европейско значимите гори на източния бук и източния горун заемат заедно 13% (източният бук 6%, а източният горун – 7%).

3.10.6. Специфична флора

Гъби

В горите се срещат 20 вида ценни ядливи гъби. От тях широко разпространени са 14 вида. Най-много видове – 21, са установени около село Кости. От разпространените гъби, застрашени или редки в Европа, са 13 вида. От тях в България 3 се считат за уязвими и 3 за редки видове. Редки са и защитените видове по Бернската конвенция – гъбата булка, бронзовата и царската манатарка.

Растения

В Странджа са известни 1 666 вида и 54 подвида папратовидни, хвощообразни и семенни растения, което съставлява 47.6% от видовия им състав в България. Папратовидните са представени от 22 вида, а хвощообразните – от 5 вида. Флората в парка се отличава с големия си брой терциерни реликти – 64 вида. Седем от видовете се срещат в Европа единствено в Странджа. Някои от тези видове са основни ценообразуватели, като зелениката и странджанското вълче лико, други са сред видовете с най-голямо консервационно значение – кавказката боровинка, лъжникът, колхидският джел, търиловото великденче.

Флоро-географският комплекс на Странджа има уникален за Европа характер. Разположена на биогеографски кръстопът, освен реликтна евксинска флора, планината е приютила видове от средиземноморската, средноевропейската, балканската, евроазиатската, понтийско-централноазиатската и атлантическата група флорни елементи. Най-многобройни са субмедитеранските (от средиземноморската група) и средноевропейските флорни елементи.

Защитените растения са 74 вида, като 5 са строго защитени и по Бернската конвенция. Популациите на стотици видове имат европейско или световно консервационно

значение. Почти всички консервационно значими видове имат находища в странджанските резервати, защитени местности и природни забележителности.

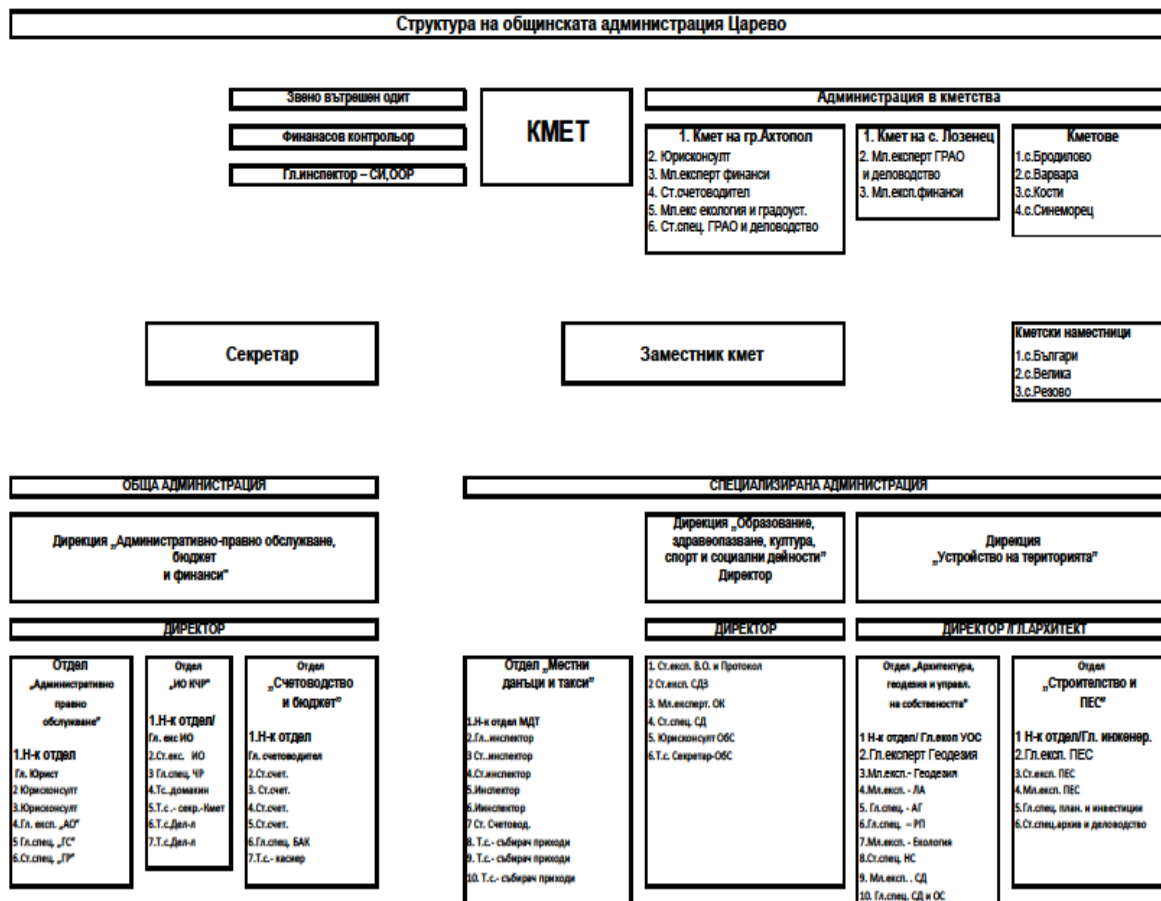
Лечебни растения

От флората в Странджа като лечебни растения, по смисъла на Закона за лечебните растения, могат да се считат 501 вида, принадлежащи към 94 семейства. Те представляват 37.7% от висшата флора в парка и 70% от диворастящите лечебните растения в България.

3.11. Административен капацитет на общинската администрация: състояние, оценка и укрепване.

Общинската администрация е изградена в съответствие на разпоредбите на Закона за местното самоуправление и местната администрация. При осъществяване на своята дейност тя се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, публичност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

3.11.1. Структура на общинската администрация: административен капацитет

Фигура 38. Органограма на общинската администрация Царево.

3.11.2. Структура на общинската администрация: функционален капацитет

Структурата на администрацията на община Царево е организирана в съответствие със „Закона за местното самоуправление и местната администрация“ (ЗМСМА). Общинската администрация се състои от: **кмет, заместник-кмет, секретар на община Царево**. Град **Ахтопол** и село **Лозенец** се управляват от **Кмет на кметство** а другата част от селищата, които нямат функциите на административни центрове на кметство по смисъла на ЗРР и НКПР, ЗМСМА се управляват от кметски наместници в селата: **Българи, Велика, Резово, Изгрев, Бродилово, Варвара, Кости, Синеморец, Кондолово и Фазаново**.

В тези села функционират кметства с минимален брой административни служители и малък брой на предлаганите административни услуги. Виж Таблица 1.

Общинска администрация на община Царево

№	Населено място	Кмет на кметство/Кметски наместник
1	гр. Царево	Кмет на община
2	гр. Ахтопол	Кмет на кметство
3	с. Лозенец	Кмет на кметство
4	с. Бродилово	Кметски наместник
5	с. Варвара	Кметски наместник
6	с. Кости	Кметски наместник
7	с. Синеморец	Кметски наместник
8	с. Българи	Кметски наместник
9	с. Велика	Кметски наместник
10	с. Резово	Кметски наместник
11	с. Изгрев	Кметски наместник
12	с. Кондолово	Кметски наместник
13	с. Фазаново	Кметски наместник

В състава на администрацията на община Царево има: **главен архитект, финансов контролър и главен инспектор който отговаря за „Сигурност на информация и опазване на обществения ред“**, той осъществява дейностите свързани със защита на класифицираната информация. Главният инспектор ръководи, контролира и координира дейността по опазване на общественият ред на територията на общината. Основният принципал и ръководител на администрацията чрез делегирани правомощия от страна на държавната изпълнителна власт е **кметът** на община Царево. Кметът ръководи цялата изпълнителна дейност на общината. Насочва и координира дейността на специализираните органи и дирекции за територията на общината. Назначава и освобождава от длъжност заместник-кметовете на общината, кметските наместници, ръководителите на звената с издръжка от общинския бюджет, началниците и служителите в общинската администрация. Кметът на общината организира изготвянето и изпълнението на общинския бюджет и изпълнението на дългосрочните програми. Организира изпълнението на нормативни актове предложени и одобрени от общинския съвет и представя отчет за изпълнението, два пъти годишно.

Кметът на община Царево делегира изпълнението на функции на кметовете на кметствата и районите, координира и осъществява контрол за целесъобразност и законосъобразност при тяхното изпълнение. Допълнително възлага или разрешава изработването на устройствени планове (ОУП, ПУП ,Кадастър) и техните изменения в границите на общината. Тази дейност в община Царево се подпомага от **заместник кмет** съгласно ЗМСМА и устройствения правилник на общината.

Администрацията на общината е структурирана в две направления: обща и специализирана.

Обща администрация: осигурява технически дейността на кмета, на Общинския съвет, на

специализираната администрация и дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Специализирана администрация: подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на кмета.

Обща администрация на община Царево е организирана в една дирекция:

- **Дирекция „Административно-правно обслужване, бюджет и финанси“.**

Специализирана администрация на град Царево е организирана в две дирекции:

- **Дирекция -„Образование, здравеопазване, култура, спорт и социални дейности“**

Дирекцията се занимава с организация на детските градини и учебните заведения на територията на общината и кметствата. Определя системата от здравни заведения и лични лекари на територията на градовете и прилежащите села. Организира дейностите свързани с културни събития, фестивали, изложби и концерти. Дирекцията за спорт и социални дейности се занимава с организиране на спортни събития подпомагане на спортните клубове в община Царево, организира извършването на социални услуги и обучения ;

- **Дирекция -„Устройство на територията“**

Дейността на тази дирекция се занимава основно с изготвяне и възлагане за изработване на Общ Устройствен и Подробен Устройствен План за Общината и кметствата. Поддържа регистър на имотите. Издава постановления за промяна в статута на площи и тяхното ползване. Заедно с главния архитект на общината и дирекция строителен надзор издава разрешителни за строеж. Определяне на екологичните параметри на общината. Определяне и регистър на техническата и пътната инфраструктура. Поддържане на карти и регистър за комунално-битовата инфраструктура на територията на общината и прилежащите села.

Общинската администрация на Царево (Табл.2) е с обща численост от 83 служителя, от които по служебно правоотношение са наети 14 служителя, а по трудово правоотношение 69 души.

Структурни звена и брой на служителите в отделните звена на община Царево

№	Структурни звена	Численост (щатни бройки)
1	Кмет	1
2	Заместник кмет	1
3	Секретар	1
4	Звено за вътрешен одит	1
5	Финансов контролор	1
6	Главен инспектор „Сигурност на информация и опазване на обществен ред“	1
7	Главен архитект	1
8	Кметове на кметства	6
9	Кметски наместници	6
10	Администрация в кметства	9
11	Дирекция „Административно-правно обслужване, бюджет и финанси“	21
12	Дирекция „Образование, здравеопазване, култура, спорт и социални дейности“	17
13	Дирекция „Устройство на територията“	17
	Обща численост	83

По данни на Министерство на финансите за финансовите показатели на общините за 2019 г. на един служител от община Царево се падат 137 души население което се възползва от административните услуги. Индикаторът описва мястото на общинската администрация в местната икономика, както и дава представа по колко души „обслужва“ един общински служител.

3.11.3. Общински съвет

Общинският съвет на Община Царево се състои от 13 общински съветници, от които един е избран за председател. С Решение на Общински съвет са сформирани пет постоянни комисии:

- Комисия „Правни въпроси, обществен ред, предотвратяване и установяване на конфликт на интереси”;
- Комисия „Бюджет, финанси и европейски фондове”;
- Комисия „Икономическа политика и туризъм”;
- Комисия „Устройство на територията, управление на собствеността и екология”;
- Комисия „Здравеопазване, образование, култура, развитие на младежта и спорта, вероизповедание и социални дейности”.

3.11.4. Укрепване на административния капацитет

Задачите на общините в България по действащото законодателство са включени в 8 кодекса, 131 закона и над 500 подзаконов акта. Съгласно ЗМСМА самостоятелното провеждане на политики в общината може да се обособи в 3 групи:

- Управление на местните финанси и имущество - собственост (вкл. собствени предприятия и търговски дружества), финанси (вкл. данъци), собствена администрация;
- Управление на територията, комунални дейности и благоустрояване на населените места;
- Ангажименти по секторни политики – образование, здравеопазване, култура, социални услуги, опазване на околната среда, поддържане и опазване на културното и историческото наследство, развитие на спорт, отдих и туризъм, защита при бедствия.

Разходи за укрепване на административния капацитет на община Царево за периода 2015-2020г.

Бюджетни разходи за заплати на обща и специализирана администрацията на община Царево за периода (2015-2020 г.)

Година	Разходи за държавна администрация на община Царево /в хил. лв.
2015	1665,8
2016	1852,7
2017	1 889,7
2018	2 131,4

2019	2 248,1
2020	2 272,7

Източник: Бюджет на община Царево 2015-2020г.

Процентното изменение на разходите за административен капацитет на община Царево за периода 2015-2020 г. е възходящо в размер от **36,4% за посочения период**. То се дължи основно на повишаването на минималната работна заплата, осигурителните прагове и отчитането на инфлацията с натрупване за предходните години. Увеличението на разходите за административния капацитет се обуславя и от увеличеният размер на общинския бюджет в стремежа към балансираност и нарастване на общата сума при формиране на салдото между приходи и разходи. Повишаването на капиталовите разходи за персонал имат положително влияние върху развитието на административния капацитет на общината. Позитивното влияние се фокусира върху ефективността на служителите с повишаване на заплащането и бонусната система. От друга страна повишаването на финансовото обезпечаване е с цел за квалификация и обучения на служителите за подобряване на административните услуги и внедряване на електронни платформи за предоставяне на такива услуги на гражданите. Общият тренд за нарастване на капиталовите разходи укрепва и задържа кадрите, които са важни за администрацията на общината и нейното развитие в бъдеще.

Препоръчително е за новия планов период 2021-2027 г., разходите за административен капацитет на общината да продължават да се развиват във възходяща посока. Като основната цел да бъде изразена в привличане на нови квалифицирани кадри. Подобряване на техническата поддръжка и уменията, на тези, които работят в административните структури на общината. Показателно за развитието на администрацията на община Царево е вече натрупаният опит в усвояването на безвъзмездна финансова помощ от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), през двата програмни периода 2007-2013 и 2014-2020 г. програми. Общинска администрация Царево е активен участник в различни програми и проекти, които допринасят за устойчивото развитие на общината. Община Царево е била бенефициент по няколко оперативни програми:

- *Оперативна програма „Околна среда“;*
- *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“;*
- *Оперативна програма „Регионално развитие“;*
- *Оперативна програма за развитие на сектор Рибарство;*
- *Програма за развитие на селските райони;*
- *Програма за Трансгранично сътрудничество по ИПП България и Турция.*

Използване на средства по европейските фондове 2020 г. според изследване на Института за пазарна икономика (ИПИ) изплатените по еврофондове на човек от населението за община Царево са **424 лв.**

Административен капацитет на общинската администрация: състояние, оценка и укрепване.

По проект BG05SFOP001-2.009-0060 „Взаимодействие между структурите на гражданското общество и органите на местна власт при формиране, изпълнение и популяризиране на политики, насочени към повишаване на конкурентоспособността и предприемачеството в Община Царево“ финансиран по Оперативна програма „Добро управление“ през 2019 г. има изготвен „АНАЛИЗ – ОЦЕНКА на изпълнението на Общински план за развитие на Община Царево 2014-2020 г. с акцент конкурентоспособност и предприемачество, с отправени препоръки“.

В анализа са идентифицирани **силни страни** на общината, които показват състоянието на административния капацитет:

- ✓ **Добро административно обслужване на гражданите**
- ✓ **Обществен, управленски и административен консенсус община Царево да се развива като екологично и природно съхранена туристическа дестинация без масово презастрояване и др. характеристики нарушаващи конкурентните предимства на курортната община.**
- ✓ **Управленска и административна готовност за непрекъснат и активен диалог със заинтересованите страни от бизнеса и гражданския сектор в посока разширяване на възможностите за цялата местна общност и общината към по-висока конкурентоспособност и устойчивост на общината.**

Въпреки това администрацията притежава и някои слаби страни изразени в:

- ✓ **Слабата активност на гражданското общество и неправителствения сектор (НПО);**
- ✓ **Ниска степен на комуникацията с бизнеса и минимален размер на привлечени ПЧИ.**

Администрацията на община Царево притежава и множество **потенциални** възможности изразени в:

- ✓ **повишаване административния капацитет и подобряване качеството на**

работа на административните служители, чрез преминаване на обучения;
✓ потенциал на общинската администрация да кандидатства и изпълнява проекти по международни и национални програми с европейско и национално финансиране;
✓ повишаване на общия експертен капацитет за кандидатстване, усвояване и управление на средства от ЕСИФ;
✓ възможности за сътрудничество между общината с гражданското общество, неправителствения сектор и бизнеса през програмен период 2021-2027 г.

Според програмата за Достъп до информация в Република България (ПДИ), която се отнася за активна прозрачност на общините за 2020 г., рейтинга за Община Царево е със стойност **50,7**. Изследването оценява как органите на властта изпълняват задълженията си по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и други нормативни актове за публикуване на информация в Интернет и как отговарят на заявления за достъп по електронен път.

Общината разполага с „Портал за електронни административни услуги“. Администрацията на община Царево предлага добро административно обслужване на гражданите.

3.11.5. Системен модел за реализация на ПИРО

Системният модел за реализация на ПИРО се заключава в разглеждането на всичките му елементи (ресурси – човешки и финансови, средства – политики, програми, мерки, резултати – количествени и качествени показатели) като взаимосвързани и взаимодействащи помежду си за постигането на целите, заложи в него. Спецификата на системния модел (за разлика от традиционния) е в оптимизация на управлението не на отделните елементи, а на ПИРО като цяло.

В съответствие със системния модел за реализация на ПИРО целите и приоритетите за интегрирано развитие на община Царево за периода 2021- 2027 година могат да бъдат групирани по следния начин:

Таблица 24 Системен модел за реализация на ПИРО.

Тип	Цели и приоритети
по насоченост	<ul style="list-style-type: none"> за удовлетворяване на обществени потребности; за увеличаване на общественото благосъстояние
по функция	<ul style="list-style-type: none"> обновителна: модернизиране на съществуващи обекти и/или изграждане на нови обекти; иновационна: въвеждане на нови технологии, трансфер на ноу-хау

Тип	Цели и приоритети
по сфера на приложение	<ul style="list-style-type: none"> • транспортна; • екологична; • енергийна; • социална; • културна; • образователна; • туристическа
по обхват	<ul style="list-style-type: none"> • единични; • проблемни; • системни
по продължителност	<ul style="list-style-type: none"> • краткосрочни (до 1 година); • средносрочни (1-3 години); • дългосрочни (над 3 години)

3.12. Културна дейност

Културата стои в същността на богатото наследство и история на Европа и България и играе важна роля в подобряването на привлекателността на обектите и подчертаването на уникалната идентичност на дестинациите. Културата и творчеството са важни движещи сили и носители на иновации, както и важен източник на предприемачество. Културата е ключов фактор за увеличаване на приходите от туризъм, като културният туризъм е един от най-бързо развиващите се туристически сегменти в световен мащаб. Културата играе роля и в насърчаването на социалното включване.

3.12.1. Териториална структура на културно-историческото наследство

В района на Странджа са съхранени много паметници на духовната и материална култура от предишни епохи. Почти без прекъсване се редуват културни пластове от енеолита и бронзовата епоха, тракийската мегалитна култура, античността, средновековието, българското Възраждане, до най-новата ни история. Опорен момент в развитието на територията е епохата на одриско-сапийската династия, когато Бизия (днешният град Виза в Турция) става столица на Одриското царство. Към периода на Бизийската култура – I в. пр.н.е., се отнасят множество могилни некрополи и самостоятелни гробници.

Уникални също са и потъналите селища в българската акватория на Черно море. В прилежащата територия на парка са локализирани обекти с морски произход в заливите на Варвара, Ахтопол, Синеморец, Силистар и северно от устието на река Резовска, които са пряко доказателство за развита тракийска цивилизация с активно мореплаване, корабостроене, икономически и търговски връзки, далеч преди гръцката колонизация. Днес в границите на парка са описани над 450 паметника, от които 20 долмена, 24 могилни некропола, 11 самостоятелни надгробни могили, 2 уникални

куполни гробници, 13 антични средновековни селища, 17 крепости, древни пътища, 83 параклиса, столнини и одърчета и едно историческо място от национално значение – местността Петрова нива. Една значителна част от тези паметници са свързани с развитото през античността до наши дни рударство, за което свидетелстват множеството рупи. На територията на парка има и 280 архитектурни и художествени паметници на културата, от които 18 църкви, 268 възрожденски къщи и 4 исторически паметника, свидетелстващи за Илинденско-Преображенското въстание.

3.12.2. Недвижимо културно-историческо наследство извън населените места

Село Бродилово

Тракийска гробница с полуцилиндрично сводесто покритие – принадлежала е на богат и влиятелен династ или парадинаст, управлявал част от Източна Тракия. Вероятно владетелят е контролирал добива на медна руда в Странджа. Гробницата е изградена от бял мек варовик, но е разрушена от иманяри, или пренесена на друго място още в античността, каквато е била практиката по онова време. Част от гробницата е запазена и там са открити амфори, сива тракийска керамика, а на няколко метра от могилата - издиган гроб от бял варовик. Находката датира от III в. пр. Хр. Самата гробница има две гробни съоръжения.

Село Синеморец

Дворец на тракийски владетел - издигнат е през втората четвърт на III в. пр. Хр. и е бил опожарен в края на III в. - самото начало на II в. пр. Хр. Откритите материали – керамични съдове, амфорна тара, теракоти и др. говорят за много силни връзки на местната аристокрация с центрове от Средиземноморието, каквито са Кос, Тасос и Родос. Обектът се свързва с конкретна личност, а именно - с тракийския династ на име Кортодзунтос, което го прави уникален. Кортодзунтос е бил могъщ местен владетел, който е контролирал добива и преработката на руда и дървесина във вътрешността на тази част на Странджа в периода от началото до средата на III в. пр. Хр. Той е и човекът, поръчал златните накити на съпругата си, които станаха известни в цял свят под името „Съкровището от Синеморец”. Тези накити се нареждат сред най-изящните образи на античното ювелирство в света.

Елинистически гроб - проучена е южната и част от западната крепостни стени. Те са изградени от ломени камъни и дебелината им е около 1.40 м. В основата камъните са с най-големи размери, специално подбрани и обработени чрез рустициране. Пред най-уязвимата част на стената е издигната кула, стените на която са изградени по аналогичен начин. Освен че е имала отбранителна цел, тя е използвана и за съхраняване на селскостопанска продукция. От запад крепостната стена е покрита с керемиди и е имало изнесен напред навес, под който в питоси са се складирали различни продукти. На това място са разкрити и две пещи за изработване на керамика.

Сребърното монетно съкровище от с. Синеморец - Монетното съкровище е сред малкото находки от последните две десетилетия открити при редовни археологически разкопки на територията на България. На 27.09.2012 г. експедиция „Странджа“ с ръководител Даниела Агре – НАИМ – БАН се натъква на грижливо укрито гърне до стената, която е защитавала тракийския владетелския дом на устието на р.Велека.

Съкровището е запечатано с олово. Научният екипът отброява 199 сребърни монети – тетрадрахми (четири драхми). Наред с добре познати екземпляри в него присъстват и изключително редки монети, които разкриват нови данни за монетосеченето на тракийските царе. Хронологически са представени монети на витинските царе – Прусий II, Никомед II Елифан и Никомед III Еввергет.

Прусий II е управлявал между 182 – 149 г. пр. Хр. Водил е войни със съседните царства – Понтийското и Пергамско. Заради слабостта му към лова е бил наречен (Κυνηγός) - Ловецът. В 149 г. пр. Хр. е свален от трона от сина си, след неуспешен опит да го убие. Така Никомед II Елифан става цар на Витиния между 149 и 127 г. пр. Хр. През годините на своето царуване Никомед II установява контрол над Пафлагония и се опитва чрез брак с Лаодика, вдовицата на Ариарат VI, да придобие Кападокия.

В съкровището има и екземпляри отсечени в градовете Одесос и Месамбрия – постумни тетрадрахми, които носят надписа ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Характерно за постумните монети на Александър е в добавянето на титлата цар от монетарниците в черноморския ареал.

Отсечената в град Кизик между 170 и 150 г. пр. Хр. тетрадрахма е поредният рядък и интересен екземпляр. На лицевата страна е Коре (Персефона) – почитана като Сотейра (Спасителка). Опакоето носи надпис, че монетата е на жителите на Кизик.

Впечатляващото и значимото за нумизматиката в съкровището от Синеморец е наличието на голям брой монети на тракийския цар Мостис (ок.125-ок.86г.пр. Хр.). Не са изяснени много въпроси около тази историческа личност. Владенията му са в Югоизточна Тракия, а до смъртта си е бил съюзник на Митридат VI Евпатор в борбата му срещу римската експанзия. До 1991г. в науката са известни едва 11 сребърни монети на цар Мостис . До 2012г. са документирани още 3 екземпляра. В съкровището от с. Синеморец те са 36 и това е най-голямата група монети на тракийския цар откривани до момента в света. Най-многобройни са емисиите Лизимахови подражания, сечени в град Бизантион, бъдещата столица на Византийската империя.

Сребърното монетно съкровище е едно от националните богатства на България.

Двете изключителни находки от с. Синеморец блестят в зала „Трезор“ на Общински исторически музей – Царево и са част от постоянната експозиция на културната институция.

Могила - Златно съкровище от с. Синеморец - На 26 август 2006 г., в силно разрушена могила, разположена в землището на с. Синеморец, експедиция „Странджа“ с ръководител Даниела Агре – НАИМ – БАН открива един от най – богатите гробове от периода на елинизма в Европа. Той принадлежи на жена. Ритуалът е трупоиъгаряне на място. Върху още топлата пепел са поставени над 180 златни и около 30 сребърни украси, както и керамични дарове.

Накитите са изключително богати. Съвършено приложените декоративни техники ги нареждат сред най-добрите представители, а някои от тях, като обеците–наушници, сред истински шедьоври на античното ювелирно изкуство. Композицията на обеците представя богинята Нике управляваща бига. Прецизно изработените миниатюрни скулптурки на богинята и двата коня несъмнено издават ръката на виртуозен майстор.

Не по-малко изящна е златната глава на бик, явяваща се централна висулка на една от огърлиците. В центъра на това украшение е монтиран камък, аналогичен на камъка от плочката - част от венеца – диадема.

В плочката от венеца – диадема е вмъкнат т.н. “Хераклов възел“. Най-ценното при този предмет е надписът на гръцки език, който гласи „Деметриос направи за Кортодзунтос“. Присъствието на този надпис многократно увеличава ценността на откритието, т.к. надписи върху златни предмети от този период от Тракия липсват, а в целия свят са малко на брой.

Безспорно е, че гробът край Синеморец принадлежи на жена с висок социален статус, която е живяла през късната елинистическа епоха-II в.пр.Хр. Тя, по всяка вероятност, е обитавала големия укрепен дом открит в близост до могилата през 2007г.

Оригиналът на златното съкровище се съхранява в Националния исторически музей. То е сред безценните екземпляри прославящи Древна Тракия в гостуващи изложби по света. През 2014г. със средства на община Царево се изработи копие на златното съкровище, което е експонирано в Общински исторически музей – Царево.

Дом на тракийски владетел – През 2007 г. експедиция „Странджа“ започва проучването на укрепен владетелски дом-тюрзис, разположен на естествено възвишение до устието на река Велека, край с. Синеморец. Този обект представлява тракийски владетелски дом, защитен с оградна стена и кула, изграден по начина описан от Ксенофонт.

Откритите археологически материали на обекта – гръцка и тракийска керамика, монети и пр. показват, че той е обитаван през късноелинистическата епоха –II в.пр.Хр. Предполага се, че тук е живял, заедно със семейството си, местен тракийски владетел, който е контролирал добива и търговията на рудата в Странджа.

Без да бъде сериозно разрушаван домът е просъществувал до началото на I в.пр.Хр., когато при определени драматични събития, до външната стена на кулата, е заровено

откритото през 2012 г. монетно съкровище от сребърни тетрадрахми. По-късно, през османския период (XVIII-XIX в.), върху останките му е построена сграда.

От 2015г., със заповед на Министъра на културата, обектът е обявен за недвижима културна ценност с национално значение. Съоръжението е с площ 1.5 дка и е оградено от крепостни стени с дебелина от 2.4 м. Самата стена е запазена на 1.5 м височина. При разкопките е разкрита част от охранителна кула, която е разположена в най-достъпната част на обекта. Във вътрешността са разположени жилищните и стопански постройки. В тях са открити най-интересните археологически находки - много керамични съдове - местна изработка, и голямо количество вносна гръцка керамика – амфори, лекит, кантриси, мегарски чаши и др. Сред най-интересните артефакти са меч тип „махайра“ и меч тип „ромфея“ (характерен тракийски меч, използван в периода III – I в. пр. Хр.)

Град Царево

Археологическо проучване в района на храма „Св. Успение Богородично“, квартал Василико - проведено през 2012 г. по програма „Виа Понтика“ на МС на Република България. Съществувал е комплекс от култови ями още от елинистическата епоха, селище от ранновизантийската епоха и средновековен храм от X-XI в., който е възможно да е просъществувал до началото на XIX в. Предполага се, че именно този храм се е наричал „Св. Троица“. През 1810 година той е преустроен и е получил името „Св. Успение Богородично“. В подкрепа на това твърдение са няколко мраморни плочи с надписи от XVII-XVIII в., които са зазидани в пода на сегашния храм и предстои тяхното изследване. Самият обект е експониран по начин, по който посетителите могат да разгледат археологическите структури, а движимите находки са изложени в Общински исторически музей – Царево.

3.12.3. Културно-исторически ценности и политики за достъпност

Съгласно чл.2, ал.1 от Закона за културното наследство то обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност.

Материалните културно-исторически ценности в община Царево са разнообразни и многопластови, като най-общо се делят на движими и недвижими.

Недвижими културно-исторически ценности

Град Ахтопол: В акваторията на удобния му залив са открити каменни (от тракийската древност и датирани от началото на I-вото хилядолетие пр. Хр.), оловни (от периода на древногръцката колонизация) и железни (от римската епоха и Средновековието) котви. Каменните, оловни и железни котви, открити в Ахтополския залив, свидетелстват за активно мореплаване още от времето на траките.

Късноантичният, а по-късно и средновековният град се е намирал на най-високото място на полуострова, където и до днес са запазени части от **„Късноантична и средновековна крепост“**. Град Ахтопол има най-богата антична и средновековна история от селищата в община Царево. На неговата територия се откриват следи от селище обитавано още през бронзовата и ранножелязната епоха. Има културни напластявания от VI-I в.пр.Хр. Намерените в Ахтопол два надписа на старогръцки език, говорят ясно за значението на града през V-IV в.пр.Хр. Те показват, че към края на V в.пр.Хр. на това място е съществувала атинска колония. Античният град, с удобно пристанище, има интензивен живот и през късноримския период.

В края на V - началото на VI в. Ахтопол е укрепен с мощна крепостна стена. Изграждането ѝ се свързва с Великото преселение на народите. Общата заградена площ е около 5 дка. и съвпада с голяма част от съвременния град. Крепостната стена на места е с дебелина от 2 до 3,30 м., заедно с допълнителното укрепление. По всяка вероятност стената е била висока от 8 до 10 м., а главната порта се е намирала на югозападната страна.

През Средновековието са достроени две огледални на външните вътрешни кули, като по този начин е бил оформен окончателно архитектурният облик на порталния проход. Интересно е да се отбележи, че най-близките аналогии на така изградената порта на Ахтопол се откриват в ранносредновековните български градове Плиска, Преслав и Дръстър, което е свидетелство за голямото значение на Ахтопол в очите на владетелите на Първо българско царство. Обектът е археологическа недвижима културна ценност с национално значение.

Църквата „Възнесение Господне“ е изградена в източната покрайнина на града на височината до самия морски бряг. Тя е еднокорабна, иззидана от ломен камък с широки измазани с хоросан фути. Няма точни сведения за годината на построяване, освен отбелязаната в олтаря дата – 1796. На брега, близо до рибарския пристан, е античната крепостна стена, чиито останки са запазени до днес.

Историческите данни свидетелстват, че през античността тук е функционирала монетарница. Наричали Ахтопол „Малката Света гора“ – заради десетките храмове, издигнати там. През 1918 година голям пожар изпепелил града. Той погълнал църквите, параклисите, красивите къщи, дюкяни, работилници и рибарски колиби. От стария Ахтопол останали само църквата „Възнесение Господне“ от 1796 година и част от манастирската църква „Свети Яни“.

Ахтополският манастир Свети Йоан Предтеча (Продром), известен повече като Свети Яни, се е намирал на едноименния нос, южно от пристанищният залив на град Ахтопол. Днес от този манастир не е останало много, като все пак се забелязват наченките на основи на някогашни манастирски сгради. Средновековният манастир Св. Йоан Продром е изграден на свято място, известно още от първите векове на

християнството, а може би и от по-рано. Потвърждение за това дават разкриваната в акваторията около носа Свети Яни строителна керамика от ранно християнска църква (IV-VI в.), както и множество артефакти свързани с отколешен църковен живот. Съществуват предположения, че в близост се е намирал главният храм на първата Агатополска архиепископия, която вече е била факт по времето на император Юстиниан Велики (527-565 г.).

Историческите сведения за самия манастир Свети Яни са доста оскъдни. Времето на основаването му не се знае със сигурност. Според историците, той е възникнал не по-късно от XI в.

Предполага се, че тук е резедирал Агатополският митрополит до 1829 г., когато Агатополската митрополия е била обединена със Созополската. След това манастирът продължил да съществува, но с постепенно затихващи функции. Днес все още се намират стари хора, които си спомнят, че през първите десетилетия на XX век, обителта е била обитавана от няколко монахини.

След 9 септември 1944 г. манастирът бил вандалски поруган и унищожен. Активисти на БКП изгорили многобройните безценни икони, а манастирската църква превърнали в обор.

По време на Странджанската научна комплексна експедиция през 1955 г., манастирът Свети Яни е бил обект на изследване, от екип изследователи: арх. Георги Стойков, изкуствоведът проф. Асен Василев и вече споменатия проф. Васил Захариев. Именно от тях днес имаме някаква бегла представа за това, какво е представлявал този старинен манастир.

Описана е само манастирската църква, от която е била запазена източната ѝ част – апсидата, олтарното пространство и малко от наоса. Олтарът се отделял от кораба с масивен зид, прорязан от два отвора. Южно от апсидата олтарът се разширявал и образувал нещо като малко помещение, което се включвало в общото правоъгълно очертание на сградата. В църквата е имало една извънредна особеност - отвътре апсидната надлъжна ос не е вървяла по средата на кораба, а отвън апсидата се намира в средата на източната стена. Църквата първоначално е била еднокорабна, с вътрешна ширина 7 м, но впоследствие, за да се намали страничното напрежение върху зидовете, били поставени дървени колони под обтегачите. Покривът е бил двускатен, дървен, навярно изграден в по-късно време. Всичко това говори, че до последния си вид, църквата е претърпяла няколко преизграждания. Въз основа на плановото разпределение, конструкция и пространствено оформление, манастирският храм в най-общи линии е датиран към XII век.

Цялата вътрешност на манастирския храм е била изписна със стенописи. Има сведения, че те са били запазени в сравнително добро състояние докъм 1936-38 г. За тяхното последно състояние, преди разрушаването на църквата, беше споменато по-

горе. През 1955 г. са били запазени отделни фрагменти от стенописи, предимно по сводовете. В олтарната апсида е стоял сравнително добре съхранения образ на Богородица Ширшая Небес, нимбата на този образ е бил украсен с пластичен цикатурен бароков меандър, характерен за XVIII в. Под Ширшая, в кръгъл медальон, добре личал Христос Евергет, а от двете му страни изображенията на Св. Петър и Св. Дионисий, Св. Спиридон и Св. Кирилос. Горе на свода е бил изписан Христос Пантократор и Убрус, държан от ангели. Около Христовия образ също е имало пластична нимба. В останалата част на църквата, в наоса, мазилката е била изкъртена. Само надясно от вратата, на южната стена е личало полуразрушено изображение на фигура на мъж, главата и горната част на гърдите на когото били изпаднали, специалистите са дали предположение, че това е образ на ктитор. И също там, на южната стена е имало парче от мазилка (изпаднало на земята) с остатък от женски образ с нимб.

Гръцкото училище в Ахтопол е символ на населението, битувало по тези земи преди българите окончателно да си възвърнат властта върху тях. То е построено в началото на XX в. от български майстори по проект на гръцки архитекти и със средства на гръцки изселници в САЩ. Стените му са дебели 60 см и всички ъгли на стените, прозорците, портала и покривния фриз са облицовани с червени тухли, докарани с гемии специално от Марсилия. Било е предназначено за шестокласно училище и за събрания. Стените на шестте класни стаи са дървени, което позволява лесно да се демонтират и преустройват в голям салон, с подиум и трибуна в дъното. Днес гръцкото училище не функционира, но е реконструирано и обявено за паметник на културата. Използва се за творческата база на Националната художествена академия и всяка година там се провежда летен пленер, в рамките на който преподаватели и студенти от България и чужбина се събират, за да творят.

Село Българи: Околността на село Българи е била обитавана от дълбока древност, за това говорят многобройните следи от човешка дейност. Тракийски могили има в местността „Църквицето“, в местностите „Ечмите“ и „Бялата пръст“ (на 3.5 км югозападно от Българи). Голяма могила, наречена „Тумбата“, с диаметър 35 м се намира в местността „Шумяка“ (южно от Българи). Северно от селото, в местността „Градището“, се намира тракийската, късноантична и средновековна крепост „Ургури“. Разположена е на висок хълм със стръмни скатове, спускащи се към река Караагач. Заграденото пространство заема около 11 дка. Крепостта има почти правоъгълна форма. Изградена е от недодялани камъни, на места споени с бял хоросан, а на места без спойка. От византийския период на крепостта е намиращата се в най-високата ѝ точка едноапсидна раннохристиянска базилика. Крепостта е съществувала и през Средновековието. Друга интересна старина в землището на селото се намира в местността „Калдъръма“, запазена е отсечка от древен път с дължина между 50 и 100 м. Направлението е от морето към Малко Търново.

Днес Българи е **единственото нестинарско селище в България**. В него се спазва стародавната дата на изпълнение на целия обред и танцът върху жаравата – 3 срещу 4 юни, денят на Св. Св. Константин и Елена по стар стил. Специалната церемония се изпълнява под звуците на нестинарска мелодия, изпълнявана на гайда при съпровод на „свещения“ тъпан. В огъня могат да играят само „посветените“. Езическият ритуал, предаван от дълбока древност, е преплетен с християнството чрез легендата за двамата светци. Прямата културна приемственост, осъществена в Странджа, е причина този действащ от тракийско време ритуал да запази основните си черти и до днес. Нестинарите от село Българи са обявени за живо човешко наследство на ЮНЕСКО през 2010 година. Пряко свързано с нестинарския ритуал е накрайно – храм на нестинарите.

Посетителски информационен център „Пътят на нестинарството“ - В края на септември 2009 година, по време на 4-та редовна сесия на Междуправителствения комитет на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство в Абу Даби, Обединени Арабски Емирства, е обявено вписването на обичая Нестинарство в Представителния списък на ЮНЕСКО с нематериално културно наследство на човечеството. Нестинарството е съхранено в автентичния му вид единствено в с. Българи. Хората ревниво пазят обичая, превърнал се във важен белег за идентичност. Нестинарството е самоорганизирано религиозно общество, което следва целогодишен, сложен и тежък обреден календар, който много се различава от този на другите ортодоксални християни. Ритуалът се свързва с почитта към светците Константин и Елена. Кулминация е на 3 и 4 юни, когато се играе върху огън и се отправят молитви за здраве и благоденствие. Нестинар не означава крачещ в жаравата мъж или жена с икона в ръце, а има много по-дълбок смисъл, основан на цялата обредност, на нейните древни корени и тайни. Нестинарството е своеобразен начин на живот, начин на поведение, философия. На 03.06.2014г. община Царево откри посетителски информационен център „Пътят на нестинарството“ в с. Българи. В него ритуалът е представен с фотоизложба на обряда от 60-те години на миналия век, автентични облекла и прожекция на първия български документален 3D филм „Стъпки в огъня“.

Каменната църква „Св. Св. Константин и Елена“ се намира в центъра на селото и е строена през втората половина на XIX век. През 1903 година по време на Илинденско-Преображенското въстание е опожарена заедно с цялото село. Възстановена е през 1910 година и днес е паметник на културата.

Село Българи е обградено от параклиси от всички страни, закрилящи сакралното му пространство. Това са: „Св. Костадин“ – на 1 км от селото в западна посока; „Св. Елена“ – подновена столнина в западния край на селото; „Св. Илия“ – на 1.5 км източно от Българи; „Св. Богородица“ – на около 3 км северно от селото - един от

най-големите параклиси в Странджа с две аязми. Непосредствено до „Св. Богородица“ се намира параклисът „Св. Троица“.

В околностите на **село Бродилово** има останки от три крепости – в местностите Певтич, Калето и Плаката, три могилни некропола и следи от металургична дейност. Югоизточно от селото са руините от стара църква, дала името на местността Палеоклъос (стара църква). През древността и Средновековието връх Голяма Папия е бил ограден с кале (крепостна стена).

Църква „Св. Пантелеймон“ е строена през 1911 година. Днес тя е паметник на културата. И към момента църквата е отворена за посещения от всички желаещи. В нея се намира един от последните резбовани иконостаси в Странджа, шедьовър на местния резбар, учителя Янис. В околностите на Бродилово са запазени параклисите: „Св. Пантелеймон“ (в северния край на селото); „Св. Богородица“ (в гориста местност на 3 км южно от селото); „Св. Петка“ – одърче с аязма, 1 км западно от селото; „Св. Константин“ – столнина на висок хълм в края на Бродилово, в западна посока; „Св. Яни“ – одърче с аязмо в гора, на около 1.5 км от селото в северна посока.

Село Варвара: До средата на XIX в. на мястото, където е разположено днес селото, се е намирал само малък параклис „Св. Варвара“, почитан от жителите на Царево (тогава Василико), Ахтопол, Кости и Бродилово. Новото село приема името на светицата-патрон на параклиса.

Село Кондолово: Североизточно от селото, в местност Влахово, има останки от малка тракийска и късноантична крепост – „Мързовското кале“, с площ около 1 дка и стена от ломен камък без спойка. Непосредствено до нея се намират останки от тракийско селище. На отсрещния югоизточен бряг на реката са руините на друга крепост. В землището на Кондолово са известни 3 могилни некропола (в местностите Писан камък и Камила) и стар, вероятно римски път в североизточна посока. Счита се, че първите му заселници са бежанци от средновековната крепост Урдовиза (днешен Китен), които са я напуснали поради непрестанните набези на кавказките пирати (лази) по крайбрежието. Това е едно от малкото села със запазена типична странджанска архитектура от средата на XIX век.

Село Кости: В края на 40-те и началото на 50-те на XX в. селото е крайна гара на теснолинейката Ахтопол – Бродилово – Кости, превозваща дървен материал до морския бряг, която е свързвала село Кости с град Ахтопол. Демонтирана е през 50-те години, тъй като е била неефективна. Все още се обсъжда възстановяването ѝ, най-вече като туристическа атракция, която ще свързва плажувачите с вътрешността на планината.

На юг от селото се намира голям могилен некропол, както и няколко самостоятелни тракийски могили. В околностите на селото са пръснати много параклиси: „Св. Петка“ – одърче с аязма на 1 км северно от селото; „Св. Костадин“ – на около 1.5 км западно

от селото; „Св. Георги” – подновен дървен параклис с аязма на 4 км южно от селото; „Св. Димитър” – 1 км западно от селото; „Св. Илия” – на около 2 км западно от селото; „Св. Богородица” – на 3 км в югоизточна посока.

На югоизток от Кости се намира най-старият бук в Странджа, на възраст около 800 години.

Все още в селото могат да се видят някои от старите дървени къщи на предишните му жители, които го правят така привлекателно за туристите. Този стил жилищна архитектура е познат само в трите села: Кости, Бродилово и днешния Синеморец. Сградите са просторни, двукатни – отдолу с обор, обковани с груби дъбови дъски, с широки одъри, но без прозорци, затова са тъмни и нехигиенични. Оскъдното осветление се е осигурявало от покрива с „подвижна керемиди”.

Най-красивата селска църква в Странджа е църквата „Св. св. Кирил и Методий”, разположена малко встрани от площада на селото. Строена е от майстор Яни през XIX век. Наричала се е „Св. св. Константин и Елена” до изселването на гърците от селото. Почти е разрушена по време на Преображенското въстание, но през 1909 година е наново възстановена и осветена. Забележителен е дърворезбованият иконостас, дело на един от последните странджански резбари – Пандил. Църквата „Св. св. Кирил и Методий” е трикорабна, триабсидна псевдобазилика с притвор, излизащ встрани от общата ширина на сградата. Дървената камбанария се издига над южната част на притвора (1918 година). Сградата е построена от дялан камък и хоросан. Вътре централният свод и страничните тавани са дървени. Иконостасът е украсен богато с ажурна, апликирана върху по-светъл фон резба. Тронът, амвонът и парапетът също са резбовани.

Село Резово: Названието на селото се свързва с името на тракийския цар Резос, участник в Троянската война. На 3-4 км западно от селото има тракийски могилен некропол.

На нос Кастрич, отстоящ на 3 км северно от Резово, се намират останките на малка крепост с правоъгълен план (20x30 м). Вероятно това е известната средновековна крепост Кастрицион.

В този район има надгробни могили. В миналото селището често е сменяло местоположението си, заради непрекъснатите нападения от кавказките пирати (лази).

Днешното Резово е заселено в 1903 година и веднага е построена новата църква „Св. Св. Константин и Елена”.

Град Царево: На 3 км северно от Царево, в акваторията на къмпинг „Арапя”, са открити археологични останки от късната античност. При подводни проучвания са намерени амфори от IV-VI в. и вносна червенолакова керамика от Северна Африка, Сирия и Константинопол. В самия град, на южния полуостров, има останки от

средновековна крепост. Късноантична и средновековна крепост има и на близкия странджански връх „Папия”.

Село Синеморец: За историята на Синеморец свидетелстват откритите в залива котви, оловни обкови от древен кораб и други археологически находки от Средновековието. На самия полуостров има малка крепост.

През 2012 година край Синеморец в резултат от археологически разкопки е открит домът на богатия владетел на Странджа Кортодзунтос, намерен е керамичен съд с около двеста антични монети от вида Лизимах, Антиох, Селевкт и Никатор. Те са приблизително от III век пр. Хр. Църквата на селото е много стара. Тя е посветена на Свети Георги и в нея се съхраняват старинни икони.

Движими културно-исторически ценности

В края на месец август 2006 година в могила в покрайнините на село Синеморец археолозите откриват множество бижута (над 160 златни и сребърни украшения) и керамични съдове. Според специалистите е разкрит гроб на тракийска жрица с високо обществено положение. Находките – Синеморското съкровище - се съхраняват в Националния исторически музей в София, а техни реплики - в Общинския исторически музей в Царево.

Общинският исторически музей в град Царево отваря врати в края на 2012 година. Фондовете му съхраняват ценни археологическа артефакти и експонати, свързани с обредите и традициите на местното население и на прокудените през 1913 година българи от Одринска Тракия.

В музея експозициите са разделени в 3 зали:

- Археология;
- Етнография;
- Галерия.

В зала Археология се намира изработената със средства на общината реплика на Синеморското съкровище – златните и сребърните накити, както и монетното сребърно съкровище от 199 тетрадрахми.

В зала Етнография е проследена историята на региона от Илинденско-Преображенското въстание до средата на XX век. Илинденско-Преображенското въстание е връх в национално-освободителните борби на населението в Странджа. Освободени са Василико (Царево), Ахтопол, Резово, Блаца, Маджура, Пиргопло, Бродилово и Синеморец. Свободата трае само 20-на дни. Османската власт е възстановена, след като Мехмед Шукри паша удавя в кръв Одринска Тракия. Девет години по-късно една чета от 120 души, ръководена от воеводата Михаил Герджиков и подвоеводата Стоян Петров, освобождава Василико отново, този път завинаги.

Съдбата на тракийските бежанци е другият важен акцент в експозицията. В хода на започналата на 16 юни 1913 година Междусъюзническа война, Турция предприема реокупация на Източна Тракия. Прогонени, хиляди българи търсят спасение във Василиковско. В град Василико се заселват 287 семейства, а в цялата околия близо 1300. Бежанският заем от 1926 година дава възможност да бъдат оземлени и устроени тези българи. Над 1.6 милиарда лева са вложени в изграждането на така наречените "шаронски къщи". Построяването им във Василико трае от 1928 година до 1932 година. Средният брой декари земя на стопанин е 40.

Отделено е място за поминъка - лодкостроене и въглищарство, а селският бит показва отдавана неизползвани пособия, покъщнина и облекло.

Експозицията представя и характерните за района обреди - Нестинарство и Бял кукер. Изложени са прекрасни образци на Странджанската художествена школа - икони от XIX век, от църквите - "Св. Пантелеймон" в село Бродилово и "Св. Св. Кирил и Методий" в село Кости.

В зала Галерия се експонират творби на местни и гостуващи художници и фотографии.

3.12.4. Нематериални културно-исторически ценности

Културно-историческа ценност са и нематериалните свидетелства за историята, традициите и бита на община Царево. Много от формите на това нематериално културно-историческо наследство – характерни обичаи, обреди, вярвания, художествено-изпълнителско изкуство, кулинарни традиции и др. се проявяват по време на религиозни и светски празници. Те се съхраняват и изпълняват от местното население, както и от фолклорни и самодейни групи за провеждане на обредни ритуали към читалищата.

Нестинарство – през 2009 година обичаят е вписан в Представителния списък на ЮНЕСКО с нематериално културно наследство. Той е съхранен в автентичен вид единствено в село Българи. Нестинарството е самоорганизирано религиозно общество, което следва целогодишен, сложен и тежък обреден календар, който много се различава от този на другите ортодоксални християни.

Бял кукер - след сирни заговезни се празнува обичаят „бял кукер” - т. е. кукер без маска, с открито лице. Това е най-древната форма на честване на този празник в България. Обредът е с богат смисъл и символика – осигуряване на плодородие и изобилие. Кукерът е облечен с бели ярешки или овчи кожи. Лицето му е начернено със сажди от изгорена ръженка, запазена от последната жътва. Заедно с него върви и дружината му: кукерска мома, кукерска баба, доктор, стражари, които пазят момата, бръснар, поп и др. Всички персонажи от кукерската дружина имат пародия характер. Обикалят селището, а вечерта е кукерското шествие – “заораването” с дървено рало и

обрета Паликош. Мъжете издигат на високо запален кош, пълен със слама. Около него се вихри голямо хоро. Когато кошът падне, всички се стремят да го прескочат за здраве.

Влиянията на множество култури и фолклорни традиции изближават днес в темпераментните народни танци и музика, в живописните народни носии и своеобразни обичаи, вплитат се в една неповторима съвременна архитектура на малките населени места по Черноморското крайбрежие.

Много от празниците в този край са запазени и съхранени с годините, а честването им се извършва със запазени традиции и обреди. В община Царево има ежегодни празници, които са уникални за страната и характеризират менталитета на местното население, те са израз на приемственост и развитие на традициите в региона.

Културният живот на територията на Община Царево е многообразен и колоритен. На територията на общината са запазени две читалища, но ежегодният културен календар е богат. На територията на община Царево се организират събори, посветени на Свети Пантелеймон, Св. Константин и Елена, Св. Илия, Св. Марина, Св. Георги, Св. Дух, Св. Петка, Св. Богородица. Честват се традиционни празници, фестивали и обичаи. Провеждат се седмица на морето, преглед на художествената самодейност, международен фолклорен фестивал „Странджа моя, люлчина“, фестивал на мановия мед в град Царево през месец август.

3.12.5. Читалища

Народно читалище „Георги Кондолов“ в град Царево е създадено през 1914 година и до ден днешен изпълнява културната си мисия. В него се помещава и градската библиотека с 35 071 тома, а регистрираните читатели са 700, площта е 140 кв.м. Сградата е ремонтирана, в отлично и много добре поддържано състояние. Читалището има клон в село Синеморец.

Към него са организирани клубове: Приятели на книгата, Творческа работилничка "Хоби", Обичай родния край, както и самодейни състави: ансамбъл „Царево“ (танцов състав), мъжка певческа група, женски народен хор, оркестър, детска фолклорна група; фолклорна група "Синеморец"; детска вокална група "Усмивки", детска театрална школа, театрален състав.

Читалището организира фестивали, като: Международен фолклорен фестивал „Странджа моя, люлчина“; Национален фолклорен фестивал "Хоро край морето"; Децата на България пеят и танцуват в Охрид; Международен конкурс на изкуствата "Радост на брега"; Нощ на южните ансамбли; Международен младежки фолклорен фестивал "Приморско 2019"; Вечер на българската култура в Словакия-концерти в Братислава и Виена; Нестинарски празник село Българи; Празник на зеленката село Кости и много други.

Всички празници също се отбелязват: Великденски концерт; Коледен концерт; тържествен концерт за 3 март; концерт за Деня на Тракия.

Организирант се срещи с автори, поставят се театрални постановки, викторини, драматизации на приказки, рецитали, различни библиотечни инициативи.

Народно читалище „Христо Ботев“ в град Ахтопол е създадено през 1925 година и притежава библиотечен фонд от 18 200 тома. Към читалището са сформирани женска фолклорна група, женски танцов състав, две детски формации за модерни танци, клуб „Художествено слово“, детска фолклорна група. Колективите и групите вземат дейно участие в различни конкурси и фестивали - национални и международни, и са завоювали много награди. Самодейците участват най-активно в отбелязването на местни празници и празници от народния календар - традиционен събор на град Ахтопол, традиционни Ахтополски вечери, Бабинден, Кукери, Лазаруване, Великден, вечер на рибаря, Коледуване.

Народно читалище „Екзарх Антим I“ в село Бродилово отваря врати в началото на 1928 година. Има библиотека с 8 403 тома разнообразна литература, разполага с читалня, зала за концерти, етнографска сбирка и информационен център. Сградата е на два етажа и с дворно място.

Читалището организира празнуване на традициите: Трифон Зарезан, Лазаровден, Кукеров ден, Паликош, Коледуване и официални празници, а също така и изложби, концерти.

Към читалището работи фолклорна битова група от 15 самодейки, която съществува от 1958 година. Репертоарът на битовата група се състои от много странджански песни, научени от местни по-възрастни хора и се пеят автентично на местен диалект. Групата участва в традиционни за община Царево празници, в общинския преглед на художествената самодейност, в регионални, национални и международни фестивали.

От 2004 година групата посреща български и чуждестранни туристи, на които представя фолклорна програма, пресъздава обичая „Еньова буля“, нестинарски игри, разходка с каручка, посещение на църковния храм в село Бродилово, както и дегустация на странджански ястия. Групата има записи и участия в Българско национално радио, в български и чуждестранни филми и телевизии. Носител е на престижни награди – грамоти, дипломи, плакети, статуетки, сребърни и златни медали.

Народно читалище „Васил Левски“ в село Кости е основано в началото на 1925 година. През февруари 1976 година е открита сградата на културния дом. На първия етаж се помещава киносалон с голяма сцена. Има битова стая, в която се съхраняват експонати от миналото и настоящето, мъжка и женска народна носия, предмети от бита. Във фоайето се приспособява ученическа стая с чинове, дъска и сметало, за да се съхрани спомена за училището в селото. На втория етаж се намира библиотеката с 9

450 тома литература и читалня. През 2014 година с помощта на общината библиотечният фонд е обогатен. Библиотеката разполага с интернет, който е общодостъпен.

Читалището отбелязва националните празници и годишнини на поети съвместно с пенсионерския клуб в селото. Битовата група на читалище „Васил Левски” взема участие в събори и фестивали, в местни обичаи, в църковния хор.

Народно читалище „Искра“ в село Лозенец е основано през 1952 година от жителите на неотдавна заселеното село Ембелец (Лозенец). Първата задача, която си поставят основателите му, е създаването на читалищна библиотека. Годишните са били бедни и трудни, но това не е попречило да се съберат първите книги за библиотеката – всички са били дарение. Библиотеката към читалището обслужва както жителите, така и гостите на Лозенец през летния туристически сезон, като към момента наброява 4 604 тома.

Създадена е женска група за автентичен фолклор. Групата представя красотата на Странджанската песен в регионални, национални и международни фестивали. Отскоро към читалището е формиран детски танцов състав. Самодейците се включват в отбелязването на всички празници от народния календар - Бабинден, Кукеровден, Лазаровден, Великден, Никулден, Коледа. Подреждат се и много разнообразни по тема изложби.

3.13. Пространствена структура, функции и йерархичност на населените места. Зониране на селищната мрежа

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (НКПР) е в основата на избора на градове-центрове за приоритетно финансиране на тяхното възстановяване и интегрирано развитие с основни принципи и подходи, върху които е изградена сложната система на взаимодействие на урбанистични, комуникационно-транспортни, инфраструктурни и екологични мрежи с техните центрове и оси на развитие, територии с основно предназначение и със специфични характеристики.

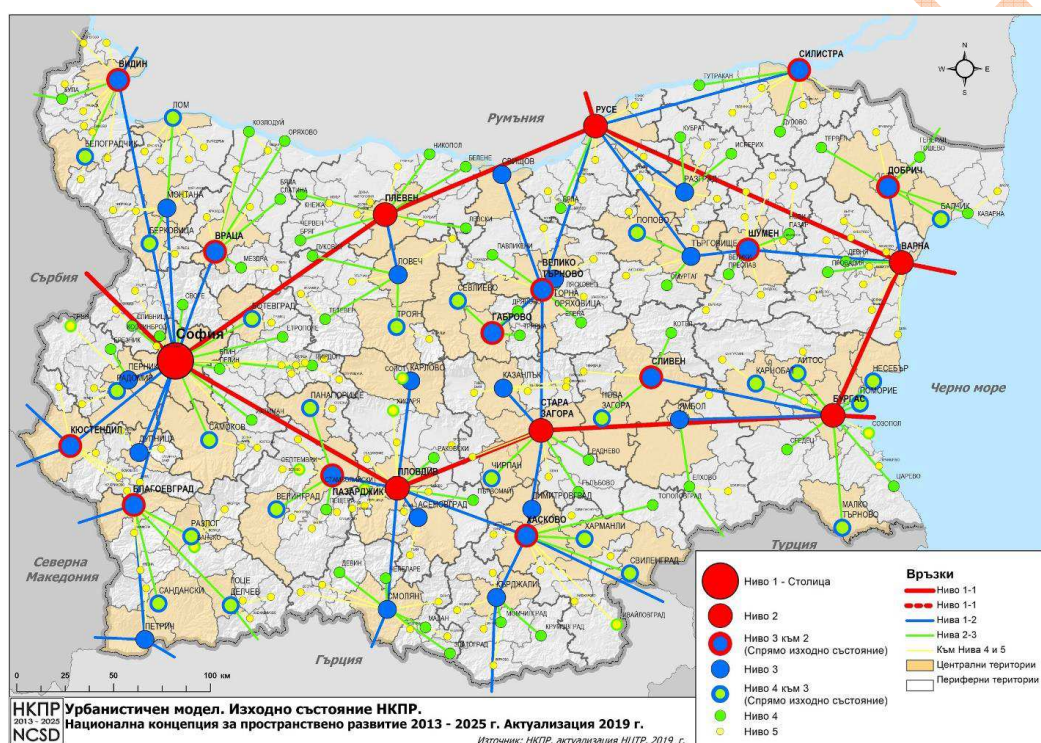
Актуализираната НКПР (АНКПР) отделя по-голямо внимание на районите от ниво 2, на по-високата степен на управляемост на развитието им чрез целенасочени интегрирани инвестиции, реагирайки в унисон с тенденциите за засилване на регионалното и териториалното измерение на европейските политики. Тя е носител на няколко съществени промени и „надстройки”:

- Отразени нови насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие;
- Засилена стратегическа част, израз на интегрирането на регионалното планиране с пространственото;

- Идентифицирани конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

Общият фон на демографски спад в страната се пренебрегва като показател и при определянето на предпоследното стъпало в опорната мрежа от центрове – **4-то ниво**. Това са малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини (околии) – 90 броя. Разположени са почти равномерно в районите от ниво 2.

В Югоизточен район тези общини са 15 на брой: Айтос, Карнобат, Несебър, Поморие, Созопол (5+), Средец, **Царево**, Малко Търново, Елхово, Котел, Нова Загора, Твърдица (5+), Гълъбово, Раднево, Чирпан.

Фигура 39 Урбанистичен модел, състояние 2019 година. Източник: НЦТР.

Съгласно НКПР община Царево е периферна територия и попада в агломерационни образувания от туристически тип, развити под влияние на съвременните урбанизационни процеси и преобладаващите туристически функции.

Характерно за този тип общини е, че са със затруднено икономическо и социално-културно развитие, които не могат да се приобщят към центрове на растеж и развитие поради липсата на големи и средни градове в рамките на ареалите, в които да бъдат включени.

Периферното разположение на общината спрямо столицата (в условията на все още силна централизация на държавното управление) и спрямо другите големи градове на

България при недобре развити комуникации е фактор, който затруднява социално-икономическо развитие. Външната среда за развитие на общината се формира на база Областната стратегия за развитие на област Бургас.

Разположението на общината не благоприятства съвременното икономическо и социално развитие. Съществуват изразени диспропорции (междуселищни различия) в икономическото развитие, заетостта, доходите, качеството на живот като цяло. Скоростта на адаптиране на териториалните структури към новите икономически условия е силно диференцирана и води до концентрация на социални проблеми, свързани с пазара на труда, с образованието, с ограничен достъп до социални услуги в някои селища.

В община Царево има 13 населени места, като 5 от селищата са на брега на Черно море, а останалите 6 – във вътрешността.

По видове населените места се делят на две основни групи: градски и селски. Град Царево е в основата на цялостното административно и делово обслужване в общината. От селата има 3 с над 200 жители (Бродилово, Варвара и Кости), 1 с над 300 жители (Синеморец) и 1 с над 500 жители (Лозенец). Град Ахтопол е с над 1 000 жители и общинският център – град Царево – с над 5 000 жители. Останалите 6 села са с двуцифров брой жители. От населените места над 200 жители само село Кости не е на брега на Черно море.

Градовете-центрове от 4-то ниво (със значение за повече от една община), укрепват и играят сериозна роля за обслужването на периферните райони, като намират шансове за развитие на основата на собствените си специфични ресурси, традиции и култура, при приемлива отдалеченост от услугите на големите и средните градове. При значителен брой малки градове с туристически функции, какъвто е случаят с Царево, се формират агломерационни образувания от туристически тип.

Основните фактори, въз основа на които се изгражда модела за пространствено развитие и устройство на територията, са следните:

- Разположението на общината и обвързването ѝ с полицентричния модел на урбанистично развитие в страната, заложен в НКПР 2013 – 2025 години, както и връзките ѝ със съседните страни;
- Наличието на висок дял от защитени територии и зони по Натура 2000, които са както стимулатор за развитието, така и ограничител за някои видове дейности, които биха нарушили околната среда и биха застрашили биологичното разнообразие в общината;
- Непроученото и неизползвано докрай културно наследство, което заедно с природните ценности е фактор за растеж и за повишаване на икономическите показатели в развитието на туризма;

- Необходимостта от доизграждане на мрежите и съоръженията на комуникационно-транспортната и инженерно-техническата инфраструктура, което ще подобри достъпността, мобилността и инвестиционната атрактивност на общината;
- Определяне на най-адекватните режими за устройство на различните видове територии, които да допринесат до повишаване на качеството на средата и на живот в общината.

3.13.1. Интегриране със съседните общини и преход към устойчиво развитие на населените места

Ограниченията, които налагат малкият териториален обхват и ограничените природни ресурси, са в основата на невъзможността да се реализират на практика действия във връзка с локалното интегрирано развитие на общините и малките селища. Негативното влияние на тези фактори допълнително се засилва в планинските и периферните райони, което поставя общини с планински селища в много по-неизгодно положение от тези в низините. Налага се изискването при реализацията на локални и особено регионални проекти да се създават и развиват активни междуобщински и междуселищни сътрудничества, които да генерират устойчиви практики от взаимен интерес.

- По-малкият бюджет, с който разполагат общините не дава възможност за съфинансиране на проекти и прави вземането на кредит за финансиране на проекти невъзможно или твърде рисковано;
- Заплахата от финансови корекции, които могат сериозно да влошат финансовото състояние на общините;
- Човешкият фактор и липсата на достатъчно заинтересовани, които да се развиват в общинските администрации. Наблюдава се негативна тенденция, при която се откриват работни места, но липсва какъвто и да е интерес за заемането на откритите позиции;
- Липсата на възможности за кандидатстване поради малкия брой население на общините и др.

Процесите по интегриране на няколко съседни общини в рамките на различни подходи спомага за повишаване тяхната конкурентоспособност, както и в максимална степен използването на своите ресурси с цел преодоляване предизвикателствата, пред които са изправени, като застаряващо население, ниско качество на предоставяне на услуги или липса на възможности за трудова заетост.

Също така, съвместните инициативи спомагат за:

- устойчивото и ефективно използване на местните природни ресурси;

- мобилизиране на наличните човешки и финансови ресурси от частния, публичния и гражданския сектор;
- обединяване на местните заинтересовани страни около общи проекти и мултисекторни дейности за постигане на синергия;
- „съсобственост“ по отношение на прилагане на подхода и мобилизиране на критична маса, необходима за подобряване на икономическата конкурентоспособност на района;
- развиване и укрепване на диалога и сътрудничеството между различните заинтересовани страни чрез намаляване на потенциалните конфликти и улесняване на процеса на вземане на решения чрез консултиране (обмен на мнения и позиции) и дискусии между заинтересованите страни.

3.13.2. Съседство на община Царево: анализ, оценка и насоки

Община Царево няма съседни общини от ниво 1, 2 и 3.

3.13.3. Силни страни и ограничения на съседството за развитие

Община Царево е най-южната черноморска община в България със следните граници:

- север – община Приморско;
- североизток и изток – Черно море;
- юг – Република Турция;
- югозапад и запад – община Малко Търново.

Силните страни на съседството е следното:

- общините попадат в зони на трансгранично сътрудничество с Република Турция;
- наличие на обработваема земя за нуждите на селското стопанство;
- природни дадености, разнообразен релеф, ландшафти с различен характер, благоприятен климат, местообитания с богато биологично разнообразие, съхраняващи представители на флората и фауната;
- добре изградена мрежа от населени места, сравнително равномерно разположени на териториите им, с изявен стил на живот, запазени социални взаимоотношения и традиции;
- потенциал за различни видове туризъм;
- Черно море;
- наличие на пътна мрежа;
- близост до областния град Бургас с летище, жп транспорт, болници, университети, училища.

Ограниченията са следните:

- намаляване на населението на общините, обезлюдяване на селата;
- неефективно използване на природо-климатичните условия за развитието на селското стопанство;
- намаляване на броя на младите хора;
- безработица и неравенства;
- отдалеченост от основни услуги – образование, здравеопазване;
- ниска гъстота и влошено състояние на общинските пътни мрежи;
- недоизградена техническа инфраструктура – канализация, ПСОВ.

3.13.4. Интегрирани проекти за изпълнение със съседни общини

Община Царево и съседните общини имат възможности да създадат устойчиво партньорство в следните области:

- обмен на добри практики;
- дефиниране на общи проблеми и съвместни начини за решаването им;
- подобряване и разширяване на инфраструктурата;
- съвместно изграждане на мобилни групи в областта на здравеопазването;
- трансграничното сътрудничество;
- култура;
- туризъм;
- изграждане на сдружение от две или повече общини за кандидатстване по проекти.

Приоритет през настоящия програмен период 2021-2027 г., ще бъде междуобщинското сътрудничество и изпълнението на различни съвместни проекти със съседни общини главно чрез използването на подхода „Водено от общностите местно развитие“ (BOMP). Общината е отличник по усвояване на европейски средства посредством Програма ИНТЕРРЕГ за трансгранично сътрудничество България-Турция. И през настоящия период, тя ще бъде основа за реализирането на заложените проекти на територията на общината. Не на последно място изпълнение на съвместни проекти по програма „Черноморски басейн“ финансирана по Европейски инструмент за съседство.

3.14. Интегриран SWOT анализ

На базата на направения анализ и факторите, въздействащи на развитието, са идентифицирани силни и слаби страни на община Царево, като са очертани и

благоприятните възможности и потенциалните заплахи, породени от въздействието на външната среда.

СИЛНИ СТРАНИ

- Стратегическо разположение на общината;
- Граница с Черно море;
- Граница с Република Турция;
- Близост до областния център Бургас;
- Наличие на пътна инфраструктура;
- Потенциал за регионално и трансгранично сътрудничество;
- Развит сектор на услугите;
- Достъпност до развита виртуална мобилност към света поради наличието на информационни и широколентови услуги;
- Разнообразни климатични условия, уникална флора и фауна, богато разнообразие на видове и природни местообитания с потенциал за развитие на туризъм и съхраняване на богато биоразнообразие с общоевропейско значение;
- Наличие на защитени територии от национално значение;
- Наличие на реки;
- Наличие на териториални ресурси за развитие на модерно селско стопанство;
- Наличие на богат горски сектор;
- Многопластово културно наследство с времево и видово многообразие, с уникални характеристики;
- Важна туристическа дестинация в страната;
- Развиващо се трансгранично сътрудничество със съседната страна;
- Административен капацитет за провеждане на местни политики за планиране и управление;
- Устойчива политическа и социална стабилност и етническа толерантност в селищата със смесено население;
- Наличие на детски заведения и училища, наличие на базова и материално обезпечена образователна инфраструктура;
- Създадена система от доболнични услуги;
- Разнообразие от социални услуги;
- Развита мрежа от културни обекти и културни събития;
- Традиции в развитието на спорта и наличие на спортна инфраструктура;
- Развита водоснабдителна мрежа;
- Потенциал за развитие на биологично земеделие и алтернативен туризъм в екологично съхранена територия.

СЛАБИ СТРАНИ

- Периферна община;
- Неблагоприятни демографски тенденции;
- Значителни вътрешни неравенства по социално-икономически и инфраструктурни показатели;
- Ниска производителност и ресурсна ефективност в повечето МСП;
- Нисък дял на високотехнологични предприятия;
- Структурни проблеми на местния пазар;
- Ниска мобилност на населението в някои селища;
- Ниска гъстота на общинската пътна мрежа;
- Лоши технически характеристики на транспортната инфраструктура;
- Амортизирана водоснабдителна и канализационна мрежа и висока степен на загуби на вода;
- Недостатъчно развита инфраструктура за третиране на отпадни води;
- Високо ниво на безработица и слаба предприемаческа активност;
- Ниски темпове на технологично обновление на производството и разходите за иновации и научни изследвания;
- Ниска конкурентноспособност;
- Недостатъчно обвързване на нуждите на бизнеса с квалификацията на работната ръка;
- Недостатъчно публично-частни партньорски инициативи;
- Ниска ЕЕ в производството и бита;
- Наличие на пустеещи земеделски земи;
- Липса на сдружения от земеделци;
- Неразвито внедряване и използване на ВЕИ;
- Недостатъчно промотиране на туристическия и културен капацитет и неизползван потенциал за развитие на еко и селски туризъм;
- Недостатъчно финансови средства за поддържане на културно-историческото наследство;
- Липса на Общ устройствен план.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Устойчива икономическа интеграция в региона;
- Подобряване на връзките с регионалната транспортна мрежа;
- Подобряване на екологичната, социалната и бизнес инфраструктура;
- Повишаване конкурентноспособността на МСП чрез технологично обновяване и иновации;

- Привличане на чуждестранни преки инвестиции;
- Развитие на работната сила и ефективна реализация на трудовия потенциал на населението;
- Развитие на местната политика за създаване на младежка заетост и предприемачество;
- Предефиниране на целите, методите и резултатите от образование, квалификация и преквалификация, учене през целия живот с оглед изискванията на пазара на труда.
- Развитие и модернизиране на селското стопанство и превръщането му в основен отрасъл в икономиката.
- Създаване на сдружения от земеделски производители;
- Развитие на био и еко селско стопанство;
- Засилване на националния и международния маркетинг в подкрепа на туризма;
- Засилено използване на ВЕИ;
- Активно използване на партньорство между общините и публично-частните партньорства;
- Развитие на ефективно трансгранично и регионално сътрудничество.
- Реализация на проекти чрез Трансгранично сътрудничество;

ЗАПЛАХИ

- Продължаващо негативно развитие на демографските процеси и външна миграция на млади хора, обезлюдяване в перифериите на общината;
- Изтичане на квалифицирана работна сила от общината;
- Задълбочаване на териториалните диспропорции в заетостта и доходите, в качеството на живота;
- Липса на образована и квалифицирана работна сила;
- Забавяне на реализацията на значими инфраструктурни проекти;
- Недостатъчни средства за инвестиции в цифровизация;
- Природни рискове – наводнения, горски пожари и др.;
- Неблагоприятно влияние на климатичните промени;
- Осъществяване на несправедлив енергиен преход;
- Външни условия с негативно въздействие.

3.15. Взаимообвързаност на общината с районите на национално ниво (в съответствие с НЦТР)

Съгласно НКПР моделът „Исходно състояние“ съдържа йерархичната система от градове-центрове, простиращи влиянието си върху различни по площ териториални ареали, които са:

- 1-во ниво – столицата София, център с европейски значение за националната територия;
- 2-ро ниво – големи градове, центрове с национално значение за територията на районите – Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен Стара Загора (6 броя);
- 3-то ниво - средни градове, центрове с регионално значение за територията на областите - областни центрове и други изявени градове – Видин, Монтана, Враца, Ловеч, Габрово(3+)¹¹, Велико Търново, Търговище, Разград, Шумен(3+), Силистра, Добрич(3+), Сливен, Ямбол, Хасково(3+), Кърджали, Смолян, Пазарджик(3+), Перник, Кюстендил, Благоевград(3+), Свищов, Горна Оряховица(4+¹²), Казанлък, Димитровград(4+), Асеновград(4+), Карлово(4+), Дупница(4+), Петрич (4+) - 28 броя;
- **4-то ниво** - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини – $125 - 35 = 90$ броя; В Югоизточен район - 15 бр.: Айтос, Карнобат, Несебър, Поморие, Созопол (5+)¹³, Средец, **Царево**, Малко Търново, Елхово, Котел, Нова Загора, Твърдица (5+), Гълъбово, Раднево, Чирпан;
- 5-то ниво – много малки градове и села, центрове със значение за територията на съответните общини

Пространствената цялост (покритието на цялата национална територия с равностойно достъпни публични услуги, като наличието на зони без такъв достъп означава, че съответната система няма пространствена цялост) на публичните услуги в пространствения модел може да се запази благодарение на наличните обекти и институции в градовете от 4-то ниво.

Съгласно проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, проведен от НЦТР, се дава следната квалификация на общините:

- силно урбанизирана община (централна) – на голям град (city), е тази, при която над 50% от населението е в населени места над 50 хиляди жители или общината е с център град над 50 хиляди жители;

¹¹ Градовете от 3-то ниво (3+) притежават потенциални възможности да преминат във 2-ро ниво при подходящо бъдещо развитие и евентуално стимулиране.

¹² Градовете (4+) са посочени в 3-то ниво, но са на границата между 3-то и 4-то ниво. В зависимост от влиянието на различни фактори в бъдещото им развитие те могат да останат категорично в 3-то ниво или да загубят значение и да отпаднат в 4-то ниво.

¹³ Градовете са поставени в 4 ниво с известен толеранс (Созопол и Твърдица), защото са застрашени да загубят надобщинските си функции и следва да бъдат пряко и косвено подпомогнати.

- средно урбанизирана община (междинна) – на среден град (town) е тази, при която над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хиляди жители или общината е с център град от 5 до 50 хиляди жители;
- слабо урбанизирана община (периферна) – на малък град или село (rural) е тази, при която над 50% от населението е в населени места под 5 хиляди жители или общината е с център град под 5 хиляди жители.

Както е посочено в НКПР, йерархизираната система от градове–центрове служи за степенуване на намесите за стимулиране на градовете и градското развитие според значимостта и ролята на всеки град. В зависимост от количеството на наличните и привлечени ресурси те ще се насочват към градовете от различните йерархични нива с оглед тяхната роля за постигане на основните цели на политиката за балансирано регионално развитие. От особено важно значение ще бъде да се намерят политическата воля и надеждните инструменти за стимулиране на градовете, които да преминат в по-горно йерархично ниво, независимо от факта, че нямат демографския ресурс и функциите, които отговарят на това по-високо ниво, но играят съществена роля за намаляване на междурегионалните различия и постигане на балансирано териториално развитие.

Моделът „умерен полицентризм“ е избраният модел на урбанистично развитие за остатъчния срок на действие на концепцията до 2025 година. На национално равнище, развитието на столицата като метрополен град е съчетано с успешно развитие на ограничен брой центрове от II-ро йерархично ниво с национално значение. Това са Варна, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен. Група средни градове показват потенциали да се присъединят към второ йерархично ниво – Видин, Враца, Габрово, Велико Търново, Шумен, Добрич, Сливен, Ямбол, Хасково, Пазарджик, Благоевград и Перник. Целенасочената регионална политика съдейства за развитие на Видин, Велико Търново и Благоевград, с оглед на тяхното стратегическо местоположение в националната територия, но те, с малки изключения по някои показатели при Велико Търново и отчасти при Благоевград, са все още далече от ролята на балансиращ развитието регионални центрове.

На областно равнище, някои областни центрове демонстрират стабилно развитие, макар и с намален демографски потенциал. Центровете от 4-то ниво са стабилизирани и извадени от заплахата да изпаднат в последното, 5-то ниво, създавайки „бели полета“ за обслужването на крайните периферии от слаби селски общини.

Характерно за този сценарий е интензивното развитие на столицата, съпроводено с развитието на не голям брой урбанистични центрове от 2-ро и 3-то ниво, както и стабилизирането на достатъчно голям брой центрове от 4-то ниво, което води до

сравнително малко увеличаване на централните територии и намаляване на периферията, както и до приближаване на градски услуги до селските райони.

След перспективния срок 2025 година този модел следва да еволюира към модела “развит полицентризъм” с постепенно увеличаване броя на урбанистичните центрове от 2-ро и 3-то ниво и стабилизиране на централните от 4-то и 5-то ниво.

В Източна България, като основни полюси на растеж и като балансори на столицата ще се развиват двата големи града от 2-ро ниво - Варна и Бургас. Тези градове са източни "портали" за Европейския съюз и ще се развиват като важни транспортни и търговски центрове в европейската мрежа от градове. Като центрове от 3-то ниво се проявяват областните градове Шумен, Добрич, Търговище, Сливен и Ямбол, които покриват сравнително равномерно територията в дълбокия хинтерланд на крайбрежието. На самото крайбрежие, добро развитие показват градовете от 4-то ниво Балчик, Каварна, Несебър, Поморие, Царево, както и Карнобат и Айтос - в близкия хинтерланд.

3.16. Източници на информация

- Закон за регионалното развитие, Обн., ДВ. бр. 50 от 30 май 2008 г.;
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн., ДВ. бр. 70 от 7 август 2020 г.;
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., МРРБ месец март 2020 г.;
- Закон за туризма, Обн., ДВ. бр. 30 от 26 март 2013 г.;
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. и Актуализация на НКПР от 2019 г.;
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ 2019 г.;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на ЮИР 2021-2027 г.;
- Регистър на защитените зони в България, ИАОС;
- НСИ;
- НСИ ИНФОСТАТ;
- Програма за развитие: България 2030, МС;
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и план за действие;
- Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г., МОСВ;

Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България, Обн., ДВ. бр. 12 от 11 февруари 2000 г.;

Закон за здравето, Обн., ДВ. бр. 70 от 10 август 2004 г.;

Закон за устройството на черноморското крайбрежие, Обн., ДВ. бр. 48 от 15 юни 2007 г.;

География на България, 2002 г., ФорКом;

4. Част II: Цели и приоритети за развитие 2021 – 2027 г

Националната програма за развитие: “България 2030” е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи. Той определя визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения, които ще окажат влияние върху цялостното развитие на страната и отделните райони.

Пет основни цели на политиките (ЦП) ще стимулират инвестициите на политиката на сближаване на ЕС в периода 2021-2027 г.:

ЦП 1 - По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;

ЦП 2 - По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;

ЦП 3 - По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;

ЦП 4 - По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;

ЦП 5 - Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии.

4.1. Визия за развитие на общината

Определените цели и приоритети за развитие на община Царево в периода 2021-2027 г., са в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югоизточен район за периода 2021-2027 г., в съответствие с целите и стратегиите на Националната програма за развитие: “България 2030”, актуализираната Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013 -2025, План за възстановяване и устойчивост на Република България както и целите на политиките на ЕС за сближаване и регионално развитие след 2020 г.

Ключовите потенциали на Югоизточен район се определят от концентрираните в него на добре развита мрежа от учебни заведения и сравнително висок брой на лицата с висше образование, наличието на научни институти и научен потенциал за развитие на НИРД и иновации, силно развит морски рекреационен туризъм; благоприятни природни фактори, изградена туристическа база и инфраструктура и традиционен опит в предоставянето на сезонни туристически услуги наличието на богати природни и културни ресурси.

В същото време районът е изправен пред редица предизвикателства за своето бъдещо конкурентно развитие, породени от изискванията на Индустрия 4.0, прехода към нисковъглеродна икономика, кризата с COVID-19, преодоляването на значителни регионални дисбаланси и дефицити.

Основното във всички стратегически документи е акцентът не върху секторните политики, а върху развитието на целите територии чрез интегрирани политики. В съответствие със стратегическите документи от по-високо ниво: НКПР и АНКПР, ИТСР Югоизточен район, приетата визия, която определя рамката за развитие на община Царево през следващия 7-годишен период, анкетите до жителите на общината, бизнеса и НПО, е следната:

Община Царево – Екологично чиста просперираща черноморска община за живот и бизнес, с развит ваканционен туризъм и съхранено природно и културно наследство, ефективно използваща своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие.

4.2. Специфичен потенциал и времеви хоризонти на усвояване

Конкретните силни и слаби страни на общината, както и възможностите ѝ за развитие, са установени по-горе на основата на SWOT анализа.

Бъдещото развитие на общината, както и на населението Югоизточен район и цялата страна, е свързано с доброто позициониране на икономиката и съгласно препоръките на ЕК – извършването на индустриален преход, което се постига с квалифицирани кадри. За целта е необходимо насърчаване на ученето през целия живот, по-специално създаване на гъвкави възможности за повишаване на квалификацията и преквалификацията за всички възрасти и жители, като ученето не е самоцелно, а обвързано с нуждите на бизнеса. Освен това от особена важност е и създаването на политики и стимули от местната власт за предоставяне на привлекателни възможности за оставане на млади хора в общината.

Насърчаване на заетостта, увеличаване на съгласуваността между потребностите на бизнеса и обществото от една страна, и програмите във образованието и обучението от друга, включване в заетост на лицата извън пазара на труда, увеличаване на заетостта на хора със затруднена мобилност или живеещи в селски или отдалечени части на общината.

Бизнесът в България, както и в община Царево, е представен основно от МСП, които в преобладаващата си част имат затруднен достъп до информация и им липсват знания за използване на програми за подкрепа на проекти и осигуряване на инвестиции във внедряване на иновации и инфраструктура, в достъпа до услуги, производствени инвестиции, оборудване, софтуер и нематериални активи, комуникация, проучвания,

създаване на партньорски мрежи, сътрудничество, обмен на опит и дейности, свързани с кластери.

Насърчаването на предприемачеството е друг потенциал за развитието на общината. За подкрепата на предприемачите е нужна информация, обучение, професионални напътствия и наставничество, създаване и укрепване на предприемачески мрежи и активизиране на участието на новосъздадените предприятия и МСП в научни изследвания и изграждане на стабилна бизнес среда.

Необходимо е да се увеличат действията за повишаване на ефективното използване на ресурсите чрез преминаване към чиста икономика, подобряване на енергоспестяването, енергийна ефективност, използване на възобновяема енергия, както и оптимизация на системата за управление на отпадъците чрез съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, стимулиране на повторната употреба.

По отношение на природно-ресурсния потенциал общината има благоприятни условия за развитие на селско и горско стопанство. Развитие на интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор на селското стопанство, което да гарантира продоволствената сигурност на населението и повишаване степента на ефективното използване на ресурсите в този отрасъл в общината, подобряване на напояването и отводняването, модернизация на земеделието и опазване на природните ресурси.

Необходимо е оползотворяване на туристическия потенциал в съответствие с пазарните изисквания и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туристическия сектор, като се увеличи дялът на всички възможни видове туризъм – морски, балнео, спа, исторически, фолклорен, фестивален, етнографски, еко и селски туризъм, приключенски, зимен и спортен, конгресен и гурме туризъм и съчетаването им в интегрирани пакети, както и промотиране на туристическия продукт в страната и чужбина.

Подобряване качеството на публичните услуги – здравно обслужване, социални услуги, активно социално приобщаване на уязвимите групи, като по този начин ще се съхранят общинските демографски ресурси и подобри качеството на живот и социалното сближаване и повиши привлекателността за обитаване на територията на общината.

Опазване, развитие и популяризиране на културното наследство, създаване на общи маршрути между община Царево и съседни общини, продължаване на международни отношения с чуждестранни общини посредством трансгранично сътрудничество, обособяване на цялостни инфраструктурни проекти – пътища и пътеки, посетителски центрове, места за отдих, както и популяризиране на културното наследство и услуги.

Подобряване на качеството и разширяване на видовете публични услуги, повишаване квалификацията на работещите в общинската администрация, подобряване на информационното обслужване на гражданите, населението и бизнеса, посредством нови подходи за обслужване.

Подобряване и оптимизиране на транспортната свързаност и достъпност между селищата в общината и съседните общини.

Реконструкция и модернизация на водоснабдителните мрежи съоръжения, намаляване на броя на аварията и загубата на вода, отвеждане и пречистване на отпадъчни води, повишаване на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, подобряване на технологиите за пречистване, изграждане на канализационни системи, изграждане на системи за третиране на отпадъците.

Запазване на биологичното разнообразие, управление на защитени територии и зони по НАТУРА 2000, поддържане на природозащитно състояние на природните местообитания, действия за застрашени животински видове и растения, опазване, поддържане и възстановяване на местообитания и видове на територията на общината.

4.3. Интегриране на икономическите, социалните, екологичните и геополитическите фактори за устойчиво локално, регионално и пространствено развитие

В исторически план българските общини притежават значителен опит в централизирано създаване и управление на пространствените модели за развитие на три основни нива – общинско, областно и национално. Моделът за развитие на община Царево се характеризира със селищни системи и стремеж към устойчиво и балансирано развитие на цялата територия. С премахването на центризма България премина към пълна дерегулация на пространственото/регионалното развитие. След две десетилетия на пространствено развитие анализите на общинските планове и областните стратегии констатираха силен поляритет, характеризиращ се с висока концентрация на хора и активности в общинския център. С протичането на този процес се задълбочават и увеличават неравенствата в пространственото и социално-икономическо развитие.

В община Царево се наблюдава същата тенденция, а именно: процес на пространствена поляризация и движение към моноцентрични модели за развитие, концентриращи социално-икономическата активност в общинския център.

Необходимо е да се премине от централизиран/моноцентризъм към полицентричен модел за пространствено развитие. В този модел е необходимо развитие на периферията в общината и използването на собствените ресурси.

Интегрираният подход подчертава, че насърчаването на развитието изисква по-тясна координация на публични политики - както инвестициите в инфраструктура, така и

инвестициите в образование и иновации могат да допринесат за развитието, защото подобренията на инфраструктурата сами по себе си не водят автоматично до по-висок растеж, но в комбинация с подобрения в образованието и иновациите, въздействието на инфраструктурните инвестиции върху растежа става значимо. По подобен начин, ако изследванията и развитието се концентрират върху община Царево, това не означава непременно, че преимуществата ще се почувстват единствено в рамките на нейната територия. Постиганията на общината в определен сектор често пъти може да са тясно свързани с тези на другите общини в областта, а и на региона.

Пространствените и функционалните връзки между градовете Царево и Ахтопол и селата са важен елемент от интегрираното и устойчиво развитие на общината, които през годините се усложняват и изискват специфичен подход при тяхното изграждане за поддържане на постоянния обмен на потоци от хора, стоки и услуги, капитали, информация, знания и технологии. Независимо от намаляването и застаряването на населението при повишаване на качеството на образованието във всички образователно-квалификационни степени и въвеждането на подходящи форми за продължаващо образование през целия живот ще се създадат предпоставки за по-пълноценно използване на капацитета на човешкия капитал, включително и на активната част от възрастното поколение.

Обвързването на образованието с науката и производството ще подпомогне придобиването на актуални знания, които ще разширят възможностите за професионално развитие и за задоволяване на потребностите на пазара на труда. Постепенното повишаване на разходите за научно-изследователска и развойна дейност, ориентацията към високотехнологични производства с висока добавена стойност, цифровизацията на селското стопанство, производството и на най-важните услуги в здравеопазването и образованието ще ускорят процеса на иновативно развитие.

Разкритите дефицити в системите на образованието и здравеопазването и тяхното преодоляване чрез целенасочени мерки за повишаване на качеството на услугите и тяхната достъпност ще подпомогнат постигането на целите за подобряване на жизнения статус и стандарт на населението.

Приоритетното развитие на спорта за всички, паралелно със спорта за върхови постижения, също ще спомогне за подобряването на физическата култура и активност на населението от всички възрастови групи, и ще подобри здравословното състояние, рефlekтиращо в по-пълноценната реализация и повишена работоспособност.

Интегрирането на природните и културни ценности на община Царево, заедно с необходимите мерки за опазването им, също е възможно да се използва като стимулатор на икономическия растеж, за териториално сътрудничество, за социално и културно приобщаване.

Акцентът в насоките на политиките след 2020 година е върху човешките ресурси и социалното приобщаване с всички важни и непостижати цели в областта на образованието, здравеопазването и интеграцията на ромите. Другото направление следва да покрие неотложните действия в областта на околната среда – качеството на атмосферния въздух, управлението на водите и адаптацията към изменението на климата. Третото, но не по-малко важно, е технологичното обновяване и развитието на разностранни приложения на ИКТ, включително ускоряване на процеса на подобряване, оптимизиране на електронно управление на всички нива на администрацията и интегрирането на базите данни. Административният капацитет, развиван паралелно с предходните направления, трябва да гарантира устойчивото социално и икономическо развитие. Всичко това доказва, че е необходима все по-добра интеграция между секторните политики, за която са нужни не само определени хоризонтални приоритети, но и повече усилия от страна на местния орган на управление за взаимодействие и координация. По-доброто взаимодействие ще намали обема на вложените усилия и финансови ресурси, ще повиши ефективността и ефикасността на политиките и ще ускори напредъка, благодарение на очакваните синергии и добавена стойност.

4.4. Ограничаване и преодоляване на неравенствата между градските и селските територии

Продължава тенденция на постоянно намаление на населението в селата, както общо за страната, така и в община Царево. Причините са комплексни, породени от естественото и механично движение на населението. Процесите на преселване от селата в градовете Царево и Ахтопол в рамките на общината и от общината към индустриално и икономически развитите градове и райони продължава, като това движение се отнася за лицата в трудоспособна и детеродна възраст. Промяната в гъстотата на населението в селата е отражение на демографските процеси (ниска раждаемост, отрицателен естествен прираст) и отрицателното вътрешно механично салдо на населението. Неравномерното разпределение на населението в селата също очертава рискове за бъдещото разпределение на трудовите ресурси в общината, което влияе и на бъдещи инвестиции в тях. Отрицателният естествен прираст се дължи на намаляване на броя живородени деца през годините. Ниската раждаемост и отрицателният естествен прираст също засилват демографските диспропорции. Остаряването на населението и нарастване на хората на възраст над 65 години е процес, който продължава да се задълбочава.

Демографското развитие е свързано и не може да се отдели от икономическото състояние и растежа, то е от съществено значение за изменение на икономическия капацитет и на нуждите на населението в община Царево и основа за задълбочаване на неравенствата между градовете и селата.

Неравенството е предизвикателство с множество измерения. Въпреки че неравенствата могат да бъдат разглеждани от множество гледни точки, се очертават две основни концепции:

- неравенство по отношение на доходите;
- неравенство по отношение на възможностите.

Неравенството по отношение на възможностите може да допринесе за появата на неравенство по отношение на доходите, както и обратното.

Бедността е икономически и социален проблем, който оказва негативно влияние върху доходите и материалното благосъстояние на населението, качеството на човешкия капитал и възможността за активно включване в обществото. Бедността има и икономически измерения - изразходват се публични ресурси поради необходимостта от подкрепа и прилагане на политики за намаляването ѝ.

Основните причини за риск от бедност са: ниските доходи, ниското равнище на образование, липсата на квалификация и продължителна изолация от пазара на труда. В България заплащането на труда и равнището на безработица е различно между общините. В селата рискът от бедност се изменя слабо през последните 10 години, но запазва високи стойности. Факторите, които определят риска от бедност, са по-ниската заетост на останалото трудоспособно население, по-високата безработица от средната за страната, по-ниското образователно равнище и по-ниските доходи на населението.

За преодоляване на неравенствата между градовете и селата в община Царево е целесъобразно да се предприемат мерки, свързани с:

- инвестиции в качеството на живот в селата – осигуряване на качествено здравно обслужване, инфраструктура, транспорт, достъп до ясли, детски градини, училища, организиране на културни, развлекателни, спортни и културни събития, което е от съществено значение за привличане на млади хора, отглеждани деца;
- повишаване на образователното равнище на населението – професионално обучение, квалификация и преквалификация;
- стартиране на нови предприятия, но не само, от млади земеделски производители, достъп до информация и финансови ресурси;
- насърчаване на връзката между наука и бизнес;
- инвестиции в:
 - технологии, щадящи околната среда, способстващи за по-ефективното използване на природните ресурси и енергийните източници, позволяващи използването на възобновяеми природни ресурси, минимизиращи отпадъците на ниво стопанство и на ниво предприятие;

- цехове, мандри, магазини, които да затворят цикъла от производството на първичния селскостопански продукт до крайната реализация с висока добавена стойност;
- развитие на нови, иновативни туристически продукти, които да засилят посещаемостта и интереса към общината;
- дигитализация там, където е приложимо;
- сгради, животни, селскостопанска техника, материални запаси и др.;
- достъп до услуги – консултантски, ветеринарни, селекционни, агрономически, финансово-счетоводни и др.;
- сдружения на производители и преработватели.

Повечето села в община Царево притежават природни, исторически, културни и екологични дадености и потенциал за развитие. Логично е развитието на екологичен селски туризъм да се превърне в икономическа дейност, която да оживи местната икономика. Това е от особено значение както за общината, така и за националното стопанство, защото диверсификацията на икономическите дейности в селата създава алтернатива на типичната заетост в селското стопанство. Общината става привлекателна както за местното население, така и за инвеститорите, което е от съществена полза за намаляване на неравенството между града и селата. Все още този потенциал не се използва и по-голямата част от туристите посещават утвърдените населени места.

За целта на развитието на селския туризъм е необходимо да се подобри пътната инфраструктура, транспортната достъпност, уличната мрежа, осветлението, облагородената околна среда, водоснабдяването, извеждането на отпадъчните води, интернет и комуникационната мрежа на територията, защото всички тези компоненти са условия за маркетинг и реклама и процесите, свързани с обслужването на туристите.

4.5. Стратегически цели и приоритети

Основавайки се на местната специфика, които да съответстват на местните нужди и специфичните потенциали на територията на община Царево, както и на дефинираната визия за развитие през следващите 7 години, се очертават следните стратегически цели за развитие за периода 2021-2027 години:

Стратегическа цел 1: Подобряване на условията на живот, реализиране на хората и намаляване на неравенствата

Неблагоприятните демографски тенденции, включващи отрицателен естествен прираст, интензивна външна миграция и застаряване на населението, изправят сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични

финанси. Пазарът на труда е вече негативно повлиян от тези процеси, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните последици още в средносрочен период. Като цяло, текущата демографска картина в общината и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при непроменени политики демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж. Ето защо, основна стратегическа цел е смекчаването на неблагоприятните демографски тенденции и обръщането им в по-дългосрочна положителна перспектива.

Въпреки наблюдавания процес на плавна реална конвергенция и постигнатия значителен напредък в подобряването на стандарта на живот на населението, реализираният икономически растеж не е достатъчно приобщаващ, за да способства намаляването на социалните неравенства. Относителният дял на лицата, изложени на риск от бедност, е все още много висок. Същевременно се задълбочават диспропорциите в развитието на селищата на територията на общината. Основна стратегическа цел е постигане на по-включващ и по-устойчив растеж при намаляване на социалните и териториални неравенства и способстване на споделен просперитет, както и при отдаване на първостепенна важност на защитата на правата на човека.

Горепосочената стратегическа цел може да се постигне чрез значителна промяна в отношението, възгледите и перспективите към общинското развитие, което ще се реализира чрез прилагане на интегриран териториален подход. Фокусът на интегрирания териториален подход е върху използването на потенциала на общината и подобряване на публичните услуги – здравеопазване, социални услуги, образование, култура и спорт за здраве, в тесен диалог и сътрудничество между всички заинтересовани страни.

Стратегическа цел 2: Постигане на балансирано икономическо развитие

Най-важната задача на общината се състои в създаването на рамкови условия и инвестиционен климат, които да оказват влияние върху развитието на нейните потенциали.

Икономическият растеж все повече зависи от степента на използване на двигателите за конкурентоспособност – иновациите, продуктите с висока добавена стойност и регионалната специализация. Въпреки отбелязаното подобрене в капацитета за иновации на частния сектор в последните години, иновационната система на общината работи под потенциала си с всички произтичащи от това негативни последици по отношение на стремежа за изграждане на икономика, базирана на знанието. Системата е слаба главно поради значителното недофинансиране, неефективното взаимодействие между бизнеса и научната сфера, недостатъците в системата на висшето образование, недостатъчния приложен изследователски

капацитет и липсата на достатъчно модерни инфраструктури, които да отговарят на съвременните изисквания.

Обвързването на селскостопанския сектор с преработвателната промишленост, сектор туризъм, използването на природните и специфичните дадености, местните занаяти и умения на хората, са предпоставки за съвременен балансиран икономически развитие, създаване на нови работни места, производство с добавена стойност и подобряване на живота на населението.

Туризмът като най-важен отрасъл на икономиката на общината има важно значение в социален и икономически аспект. Благодарение на него човешкото здраве и трудоспособността се стабилизират и се разкриват работни места, които са източник на доходи за хората и подобряват жизнения стандарт, а за туристите – обогатяване на познавателната и социалната култура. Туризмът трябва да се подкрепя с всички налични средства включително да се развива последователно и устойчиво, като се използват нови форми и разнообразяване на туристически продукти, както и да се подобряват съществуващите услуги.

Стратегическа цел 3: Чиста природа и съхранено природно и културно наследство.

Природата е безспорна ценност за човешкото здраве и живот, но същевременно силно уязвима от антропогенната дейност. Околната среда освен природна обхваща и културна среда – културно наследство, което отразява ценности, вярвания, знания, традиции на хората през вековете и е носител на колективната памет, идентичност и културно многообразие. Както природната, така и културната среда са застрашени от процеси на „замърсяване“, което застрашава човешкото здраве и живот. Земята като наш дом има три вида застрашени ценности, чиито съдби са взаимосвързани: природното наследство, културното наследство и човешкият живот. Адекватната защита за природното наследство е екологични планове и управление, озеленяване и др.; за културното наследство – културна екология, консервация, креативна урбанистична и архитектурна дейност и др.; за човешкото здраве – чист въздух, зеленина, здравеопазване.

Приоритетите на община Царево са да остане най-зелената община и съхрани природните дадености за поколенията.

3.3. Приоритети към потенциали за развитие на общината

Приоритет 1. Развитие на интелигентна и динамична икономика на територията на община Царево.

Постигането на устойчив икономически растеж чрез подкрепа за развитие на конкурентоспособна икономика има ключова роля при създаването на условия за подобряване качеството и стандарта на живот на населението на територията на

общината. Очаква се в бъдеще промишлеността, за да бъде конкурентоспособна, да прерасне в ново качество - високоинтелигентна, високотехнологична, опазваща ресурсите и екологичния баланс, което, за да бъде постигнато, поставя изисквания за наличието на ефективна научноизследователска среда, трансфер на научни постижения, технологии и иновации в производството и услугите. Този приоритет е важен за развитието на общината и от него зависи решаването на важни проблеми в текущото състояние, каквито са липсата на работни места и възможности за заетост, особено в селата и за младите хора, ниското равнище на инвестиции на територията и трудностите, пред които са изправени МСП. В тази връзка са планирани мерки и дейности, насочени към подкрепа на МСП, облекчаване на процедурите и внедряване на електронни услуги. Изграждането на нови икономически зони ще осигури благоприятни условия за инвестиционна дейност и по този начин общината ще създаде инфраструктура за предприятия с модерни технологии за производство на продукти с висока добавена стойност.

Мярка 1.1. Стимулиране създаването на нови МСП в общината.

- Обособяване на нови индустриални зони за бизнес на територията на общината;
- Реклама на атрактивни свободни терени в общината за бизнеса за изграждане на производствени бази и цехове;
- Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съгътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството, овощарството и пчеларство;
- Стимулиране създаването на нови предприятия с предмет на дейност производството на малки рибарски лодки и/или луксозни бързи лодки за местния и европейския пазар;
- Изграждане на информационни центрове за информиране на бизнеса за актуална пазарна политика и технологични новости;
- Прилагане на мерки за изграждане на предприемачески потенциал.

Мярка 1.2. Подобряване на условията за бизнес, който да подкрепи навлизането на местни и чуждестранни компании

- Прилагане на мерки подкрепящи привличането на инвестиции, насочени към сектор промишленост, включително такива насочени към стопански отрасли с висока добавена стойност;
- Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение;
- Осигуряване на ширококолов достъп до всички населени места;
- Прилагане на мерки подкрепящи модернизацията на производствените предприятия, внедряване на цифрови и ИКТ технологии в производството;
- Повишаване на ефективността на производствените процеси посредством прилагане на принципите на кръговото производство;

- Разработване на „Бизнес профил на община Царево“, съдържащ подробна и актуална информация, насочена към потенциалните инвеститори;
- Подкрепа за създаване на иновативни стартиращи предприятия, приоритетно с основна дейност в преработващата промишленост;
- Изграждане на довеждаща и съгътстваща инфраструктура за развитие на Индустриална зона;
- Стимулиране на инвестиционната активност и модернизиране производството в предприятията.

Мярка 1.3. Насърчаване на предприемачеството

- Развитие на STEM средата в училищата, виртуални кабинети с участието на представителите на бизнеса;
- Създаване на младежки центрове за личностно развитие;
- Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение;
- Насърчаване на предприемачеството сред земеделските производители;
- Провеждане на обучения за предприемачески умения, подкрепа за регистрация на бизнес дейности;
- Прилагане на мерки за подкрепа и развитие на млади предприемачи;
- Осигуряване на „пакети“ за мобилност на завръщащи се предприемачи;
- Обучение на предприемачи в придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт;
- Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество.

Мярка 1.4. Развитие на синя икономика.

- Стимулиране местни предприятия ангажирани с производството и ремонт на малки рибарски лодки и/или луксозни бързи лодки и за местния и европейския пазар.
- Привличане на инвеститори включително чуждестранни, с основна дейност производството и ремонт на плавателни съдове;
- Осигуряване на институционална подкрепа включително подобряване на инфраструктурата за изграждане на предприятие за производство на сърфове, бодиборд, скимборд и др.;
- Провеждане на разяснителни кампании за всички заинтересовани лица, във връзка с новите приоритети и възможности за финансиране през програмен период 2021-2027 г.;
- Оказване на институционална подкрепа на предприятия, с дейност преработката на морски дарове и аквакултури;
- Оказване на подкрепа за пристанищни дейности;
- Подпомагане на предприятия ангажирани в стъклопластиката.

- Осигуряване на малки грантове в помощ на местното население и местните предприемачи;

Мярка 1.5. Развитие на селско стопанство с повишена добавена стойност.

- Подпомагане развитието на сектора, чрез отдаване под наем на общински терени;
- Осигуряване на възможности за създаване на масиви с трайни насаждения – лозя, черупчести плодове;
- Осигуряване на възможности за създаване на масиви с алтернативни насаждения – маслини и други средиземноморски видове;
- Екологичен мониторинг – изграждане на система за следене на замърсяването на въздуха, водата и почвата;
- Залесяване на ерозирали терени в общината;
- Възстановяване на поливни полета на територията на община Царево;
- Технологично обновяване на земеделските стопанства;
- Изпълнението на дейности посредством подходът BOMP приложен чрез „Местни инициативни групи“ (МИГ), като възможност за осъществяване на политики на местно ниво.
- Изпълнение на мерки отнасящи се към устойчиво развитие на пчеларството на територията на общината;
- Изпълнение на мерки за популяризиране пчеларството на местно, национално и международно ниво създавайки добавена стойност за произведените продукти;
- Осигуряване на терени за изграждането на цехове за преработване на пчелни продукти;
- Оказване на институционална подкрепа в процеса по сертифициране на пчелни продукти;
- Прилагане на мерки стимулиращи предлагането на произведени местни продукти;
- Прилагане на мерки за маркетинг и реклама на произведени местни продукти;
- Стимулиране налагането на екологично производство;
- Стимулиране използването на „Къси вериги“ на производство и предлагане;
- Организиране на базари и конкурси за продукти от органични стопанства;
- Оказване на организационна помощ за сертифициране и регистриране на биологични стопанства-производители на органични продукти;
- Подкрепа за създаване на малки предприятия за преработка на суровината от животновъдните ферми;
- Провеждане на разяснителни кампании за заетите в сектора, във връзка с новите приоритети и възможности за финансиране през 2021-2027 години;

- Стимулиране въвеждането на нови технологии и иновации включително модернизация в селското и горското стопанство;
- Осигуряване на институционална подкрепа в процеса по изграждане на мелница за производство на брашно;
- Изграждането на винарски комплекс - Шато, на територията на общината;
- Стимулиране винопроизводството на територията на общината, чрез институционална подкрепа;
- Стимулиране изграждането на тържища/чифлици за продажба на местна селскостопанска продукция.

Мярка 1.6. Развитие на Горско стопанство

- Стимулиране въвеждането на нови технологии и иновации, включително модернизация на мощностите в горското стопанство;
- Изработване на пакет от мерки стимулиращ развитието на гъбарство и билкарство;
- Обособяване на терени, за изграждане на пунктове за изкупуване на горска продукция;
- Обособяване на терени, за изграждане на сушилни за горски продукти;
- Създаване на нови дървопреработвателни предприятия;
- Стимулиране въвеждането на нови технологии и иновации, включително модернизация на съществуващите мощностите в дървопреработвателните и дърводобивните предприятия на територията на общината;
- Изграждане на цехове за преработка на горски производни на територията на общината;

Приоритет 2. Устойчива техническа инфраструктура и достъпа до услуги за населението

Отчитайки основната роля на техническата инфраструктура като базово условие за развитие на икономиката, привличане на инвестиции, улесняване мобилността на населението и достъпа до услуги с периодичен и епизодичен характер и приобщаване на всички населени места в общината, е необходимо нейното подобряване и оптимизиране.

Териториалната свързаност, сътрудничество и интегриране в рамките на общината, областта и региона се базира на развитието на транспортните, енергийните, урбанистичните, културните и екологичните коридори.

Мярка 2.1. Развитие и доразвитие на образователната инфраструктура на територията на общината

- Изпълнение на мерки за рехабилитация и поддръжка на вече изградената образователна инфраструктура на територията на общината.

- Изграждане на ново Средно училище (СУ), на територията на град Царево;
- Доизграждане на спортна инфраструктура на територията на СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево, включително прилагане на мерки за рехабилитация и поддръжка на вече изградената такава;
- Изпълнение на СМР, конструкция и реконструкция на подпокривното пространство (изграждане на плоча) на СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево;
- Изграждане на нов асансьор на територията на СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево;
- Обновяване на материално-техническата база в училищата на територията на общината;
- Закупуване на нови училищни автобуси;
- Обособяване на нова детска градина на територията на град Царево;
- Изграждане на училищен басейн на територията на град Царево;
- Изпълнение на СМР, поддръжка и надграждане на детските площадки на територията на общината;
- Обособяване на „база“ на висше учебно заведение или филиал на такова на територията на град Царево, чрез подхода интегрирано териториално сътрудничество;
- Доставка на ново обзавеждане и интерактивно оборудване за детските градини на територията на община Царево;
- Доставка на ново обзавеждане и интерактивно оборудване за училищата на територията на община Царево;
- Подкрепа за дейности в образованието и ученето през целия живот - инициативи за обучение на младите хора и тяхната успешна професионална реализация; внедряване на нови форми и технологии на обучение, създаване на мрежи между институции, стопански субекти и учебни заведения, обмен на образователни и обучителни практики и стажове, вкл. разработване и прилагане на обучителни програми;
- Разширяване обхвата на предучилищното и начално образование;
- Занимания по интереси за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения;
- Интеркултурното образование и образованието за устойчиво развитие;
- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; Прилагане на мерки за логопедична работа;
- Прилагане на мерки за работа с деца със специфични образователни потребности (СОП);
- Индивидуална и групов работа при установени затруднения;
- Оборудване и обзавеждане на ресурсни кабинети;
- Кариерно ориентиране на учениците;
- Кампании за толерантност и намаляване на агресията;

- Насърчаване на междуучилищния обмен и мобилността на ученици и учители;
- Разработване на индивидуални учебни планове и програми;

Мярка 2.2. Развитие и доразвитие на пътната инфраструктура на територията на община Царево.

- Рехабилитация на общински път BGS2282 Царево – с. Бродилово;
- Рехабилитация на общински път BGS2281 с. Лозенец – с. Велика – с. Фазаново;
- Рехабилитация на общински път BGS2281 с. Лозенец – с. Велика;
- Участие в интегриран проект за изграждането на четирилентов път Бургас – Царево – Синеморец;
- Доизграждане на свързаността между община Царево и община Малко Търново, в частност междуобщинското трасе;
- Реконструкция на път гр. Царево – гр. Малко Търново;
- Рехабилитация на общински път BGS1280 гр. Царево – с. Лозенец
- Рехабилитация на общински път BGS1280 с. Лозенец – Караагач;
- Изграждане на улици и улично осветление в с. "Арапя", гр. Царево;
- Изграждане на улици и улично осветление кв. „Тарфа“;
- Изграждане на улици и улично осветление ваканционно селище Лозенец;
- Изграждане на улици и улично осветление с. Варвара;
- Изграждане на улици и улично осветление м. Поляните;
- Изграждане на улици и улично осветление с. Синеморец;
- Изграждане на улици и улично осветление с. Бродилово;
- Рехабилитация и модернизация на системите за външно изкуствено осветление в община Царево;
- Изграждане на Индустриална зона на територията на община Царево;
- Изграждане/обновяване/реконструкция на съоръжения към уличната/пътната инфраструктура;
- Доизграждане, рехабилитация, подобряване и поддържане в добро състояние на общинската пътна мрежа;
- Благоустрояване на пешеходна централна зона;
- Подготовка на общинската инфраструктура за построяването на нови паркинги, включително строителство на вертикален паркинг;
- Въвеждане на синя зона на територията на общината;
- Целогодишна поддръжка на пътната маркировка и сезонно почистване и поддържане на пътната настилка на общинската пътна мрежа;
- Осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания до обществени сгради;
- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях.

Мярка 2.3. Развитие на здравеопазването и здравната инфраструктура на територията на община Царево.

- Изграждане на нов Медицински център на територията на град Царево;
- Доставка на ново обзавеждане и оборудване за целите на новия Медицински център;
- Осигуряване на мобилни медицински лаборатории и кабинети за нуждите на населението;
- Повишаване броя на медицинския персонал;
- Оборудване на медицински кабинети с цел провеждане на училищни практики;
- Осигуряване на мобилност на медицинските услуги;
- Развитие на междубщинско сътрудничество в сферата на образованието и здравеопазването;
- Изграждане на летателна площадка за целите на здравеопазването и пожарната безопасност на територията на общината;
- Доставка на медицински превозни средства (линейки), за целите на здравеопазването на територията на общината;
- Осигуряване на интегрирано териториално сътрудничество в сферата на здравеопазването между община Царево и водещите болници в страната;
- Атрактивни кампании за утвърждаване на здравословния начин на живот и повишаване на сексуалната култура;
- Организиране на здравноинформационни кампании сред подрастващите и представителите на етническите малцинства;
- Осигуряване на мобилни екипи за извършване на профилактични прегледи и изследвания в по-труднодостъпни и отдалечени населени места;

Мярка 2.4. Развитие на социалните услуги на територията на общината

- Разкриване на Център за комплексно обслужване за деца с увреждания;
- Продължаване на Услугата социален патронаж и през новия програмен период;
- Изграждане на дом за стари хора на територията на община Царево;
- Изграждане на болница/хоспис за долечение;
- Изграждане на център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания;
- Изграждане на дневен център за възрастни с увреждания;
- Създаване на достъпна среда за хора с увреждания към административните сгради в населените места на общината.
- Изграждане и обзавеждане, включително с оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за осигуряване на професионално образование за възрастни;
- „Подпомагане с пакети хранителни продукти и хигиенни материали“
- Продължаване на Услугата „Топъл обяд“, и през новия програмен период;

- Продължаване на Услугата „Пакети за новородени деца“, и през новия програмен период;
- Продължаване на Услугата „Детска кухня“, и през новия програмен период;

Мярка 2.5. Професионална квалификация и преквалификация. Учене през целия живот.

- Изграждане на капацитет за управление на социалните услуги;
- Ресурсно обезпечаване за справяне с администрирането, управлението и развитието на социалните услуги на територията на общината;
- Изпълнение на мерки за надграждане уменията на общинската администрация за усвояване на структурни фондове;
- Осигуряване на условия за непрекъснато обучение, обмяна на опит и споделяне на добри ефективни практики на персонала в съществуващите социални услуги;
- Въвеждане на ефективни системи на контрол върху качеството в социалните услуги;
- Осигуряване на условия за допълнителна квалификация и/или преквалификация на безработни граждани на общината;
- Осигуряване на условия за допълнителна квалификация и/или преквалификация и продължаващо учене за лица в пред пенсионна възраст;
- Насърчаване на участието на жените, самотните и многодетни родители на пазара на труда;
- Създаване на социално предприятие за насърчаване на младежката заетост;

Мярка 2.6. Подкрепа за интеграция на маргинализирани общности

- Социална и икономическа подкрепа за интеграция на маргинализирани общности;
- Предоставяне на услуги за професионално насочване и информация сред завършващи младежи, такива в риск от социално изключване и младежи от маргинализирани общности;
- Осигуряване на стажове в общинска администрация и местни предприятия на завършващи висше и средно образование младежи, включително такива в риск от социално изключване.

Мярка 2.7. Развитие на Културната инфраструктура и услугите за населението

- Извършване на цялостен ремонт на съществуващата материална база включително саниране на читалище Христо Ботев, град Ахтопол;
- Изпълнение на мерки за различни форми на подпомагане на читалищните настоятелства в общината;
- Финансиране на културни представления на самодейни и художествени състави от общината при участие в регионални и национални представления;
- Финансиране на традиционни фолклорни празници в общината;
- Финансиране на празниците на селищата в общината;

- Възстановяване и опазване на храмове на територията на общината;
- Съхранение и опазване на паметниците на културата;
- Изграждане на лятна сцена и атракции в гр. Ахтопол;
- Основен ремонт на сградата на бивша „Здравна служба” гр. Ахтопол за музей;
- Финансиране на ежегодното провеждане на фестивалите – Огън и море, Хоро край морето, Странджа моя люлчина както и други такива;
- Опазване, цифровизация, социализация, експониране и популяризиране на недвижими, движими и нематериални културни ценности на територията на общината;
- Изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до и около обектите на културно и природно наследство, определяне режим на ползване, създаване на правилници за управление и експлоатация;
- Реставрация и консервация на недвижими културни ценности от архитектурното наследство в градската среда;
- Финансиране ежегодното провеждането на "Рибен фест Царево".

Мярка 2.8. Стимулиране на културно-историческите и творческите индустрии на основата на иновации и внедряване на ИКТ при тяхната интерпретацията и социализация

- Създаване на виртуален музей на територията на община Царево;
- Реставрация, консервация и експониране на обекти на недвижимото културно наследство на територията на община Царево;
- Създаване на интерактивен посетителски център в град Царево;
- Обогаляване на културния календар на общината и провеждане на ежегодни общински фестивали/културни събития;
- Подпомагане на местните творци и занаятчии.

Мярка 2.9. Подобряване на спортна инфраструктура на територията на общината Царево

- Изграждане на нови спортни площадки – за баскетбол и футбол на територията на град Царево;
- Разширяване на спортната база за практикуване на тенис на територията на град Царево;
- Извършване на СМР, реконструкция на градски стадион – гр. Царево;
- Ремонт на всичките седем спортни къта/игрища намиращи се на мястото на стадиона в гр. Ахтопол;
- Изграждане на Многофункционална спортна зала на територията на град Царево;
- Подкрепа за развитие на местни спортни клубове;
- Реконструкция на съществуваща спортна зала в ОУ в град Ахтопол;
- Изграждане на център за водни спортове (сърф и др.) в град Ахтопол;

- Изграждане на детски площадки за игри на отрито в населените места Ахтопол, Лозенец, Варвара;
- Стимулиране провеждането на спортни мероприятия от разнообразен тип включително – тенис на маса, хандбал, баскетбол, футбол и др.
- Стимулиране развитие на водните спортове и свързаните с тях услуги: яхтинг, спортен риболов, подводно плуване, морска археология.

Мярка 2.10. Развитие на пристанищна инфраструктура.

- Изпълнение на мерки по брегоукрепване на Централен градски плаж град Царево;
- Развитие на интегриран морски транспорт – местен, международен включително до другите морски общини;
- Подобряване пристанищната инфраструктура в град Ахтопол;
- Изграждане на лодкостоянки в селата: Лозенец и Синеморец, Варвара, квартал Василико гр. Царево.
- Доизграждане на яхтено пристанище в залива на гр. Царево;
- Изпълнение на мерки по „Реконструкция и модернизация на рибарско пристанище „Мичурин“, гр. Царево, включително посредством използване модела на Интегрирани териториални инвестиции;
- Изпълнението на дейности посредством подходът ВОМР приложен чрез „Местни инициативни рибарски групи“ (МИРГ), като възможност за осъществяване на политики на местно ниво.

Мярка 2.11. Развитие на ВиК инфраструктура.

- Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Синеморец;
- Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Варвара;
- Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Резова;
- Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Изгрев;
- Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Велика;
- Изграждане/доизграждане на канализационна мрежа и ПСОВ за агломерации между 2 000 до 10 000екв. ж., в град Ахтопол;
- Доизграждане ВиК мрежа в кв. „Белия бряг“ гр. Царево;
- Доизграждане на ВиК мрежа във ваканционна селища ”Арапя” гр. Царево;
- Доизграждане на ВиК в курортен комплекс „Нестинарка” и ваканционна селище „Боруна”;
- Изграждане ВиК мрежа в квартал „Лозята“ и квартал „Коросята“ в гр. Ахтопол;

- Реконструкция и доизграждане на ПСОВ и доизграждане на битова и дъждовна канализация с. Лозенец;
- Изграждане на ВиК мрежа в квартал ”Гарфа” с. Лозенец;
- Реконструкция на водопроводна и канализационна мрежа и пречиствателно съоръжение с. Варвара;
- Доизграждане ПСОВ, битова и дъждовна канализация в с. Синеморец;

Мярка 2.12. Подобряване условията на жизнената среда и създаване на интелигентни услуги за населението

- Доизграждане на пешеходни и велосипедни алеи на територията на община Царево;
- Изграждане/доизграждане на велоалеи – Доразвиване на Алеята до Bay View;
- Изграждане и поддръжка на приют за бездомни животни;
- Обособяване на целогодишни безплатни паркинг зони на територията на общината;
- Разширяване на 5G мрежата;
- Изграждане съпътстваща инфраструктура (пейки, кошчета, табели и др.);
- Извършване на СМР, реконструкция и ремонт на сграда районна служба "Пожарна безопасност и защита на населението";
- Закупуване на ново съвременно оборудване и обзавеждане за служителите на "Пожарна безопасност и защита на населението";
- Реконструкция сграда на старо кметство Варвара;
- Реконструкция сграда на кметство с. Резово;

Приоритет 3 - Интегрирано екологично развитие

През последните десетилетия измененията на климата се отразяват значително на България. Най-често срещаните хидрометеорологични и природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша. Все повече доказателства сочат, че икономическите загуби от бедствия, свързани с метеорологични и климатични условия, също нарастват. Адаптирането към тези изменения е важно за всеки сектор на икономиката, както и за здравето на хората в общината. Естествената среда е екологична система - това е заобикалящият ни свят с безкрайно голямо разнообразие на съставлящите я подсистеми.

Запазването на биоразнообразието е жизнено важно и от антропоцентрична гледна точка. Затова приоритетно трябва да се работи в посока възстановяване на вредите, нанесени на околната среда, както и да се предприемат мерки за нейното опазване.

Мярка 3.1 Адаптиране към измененията на климата и опазване на биологичното разнообразие

- Изготвяне на планове за управление на защитените територии и зони в общината;
- Залесяване на неземеделски земи в община Царево;
- Намаляване на опасността от горски пожари чрез изграждане на високотехнологични системи за пасивно пожаронаблюдение;
- Укрепване на бреговата ивица на реките (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения;
- Залесяване на горски площи, засегнати от пожари. Възстановяване и превантивни дейности;
- Превенция от бъдещи наводнения, чрез почистване и поддържане на речните корита и дерета в чертите на населените места и извън селищните територии;
- Актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от бедствия;
- Поддръжка на градини и зелени площи разположени на територията на община Царево;
- Изграждане на мрежа от електрически зарядни станции;
- Възстановяване, изграждане на съоръжения за наблюдение и укрепване на срутища и свлачища на територията на общината;
- Разработване на съвместни планове за превенция и управление на риска от изменение на климата;
- Разработване и внедряване на системи за информиране и предупреждаване на населението при рискови ситуации;
- Повишаване на институционалния капацитет чрез насърчаване на правното и административно-техническо сътрудничество между гражданите, бизнеса и институциите;
- Обновяване на жилищни сгради с изпълнение на дейности за повишаване на енергийната ефективност;
- Обособяване на терени за изграждане на соларни паркове;

Мярка 3.2. Повишаване на екологичната култура

- Организиране и провеждане на акции с ученици за почистване, залесяване и/или засаждане на цветя на обществени места;
- Организиране и провеждане на акции с жители на общината за почистване, залесяване и/или засаждане на цветя на обществени места;
- Провеждане на разяснителни кампании за опазване на околната среда;
- Организиране и провеждане на акции с жители на общината за почистване на нерегламентирани сметища;
- Организиране и провеждане на акции с жители на общината за почистване на плажовите ивици попадащи на територията на общината.

Мярка 3.3. Управление на отпадъците

- Закупуване на нова сметсъбирачна техника;

- Стимулиране гражданското участие в процеса на разделно събиране на отпадъци;
- Регулярна подмяна на съдовете за смет;
- Разширяване обхвата на разделното събиране в общината;
- Изграждане на общинско депо за строителни отпадъци, вкл. инсталация за рециклирането им;
- Информационна кампания и провеждане на обучение за изграждане на умения за компостиране на биоразградими отпадъци;
- Премахване на незаконни сметища;
- Изграждане на нови еко кътове за събиране на отпадъци в жилищните квартали
- Въвеждане на подземни съдове за смет в централна градска част „Умни кофи“
- Внедряване на интелигентна система за отчитане на отпадъците с цел стимулиране на разделното събиране и контрол на сметосъбирането и сметоизвозването;
- Повишаване на знанието за опазване на околната среда на живеещите в общината, методи за намаляване на генерираните от всяко домакинство отпадъци, начинът им на изхвърляне и утилизация, активно гражданско общество по предотвратяване на нерегламентирани сметища;

Приоритет 4. Териториално сближаване и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони.

Неравномерният темп на развитие е естествен елемент на териториалните процеси навсякъде, както в България така и на територията на област Бургас. Предизвикателство е да се съгласуват интересите за развитие на държавата и отделните региони, свързани с тяхната конкурентоспособност и укрепване в страната и в международен план, както и предотвратяването на разширяване на регионалните различия. Интегрираното развитие на важните опорни центрове от регионално и национално значение (градовете от второ и трето ниво) и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращите им функции, като носители на растеж, е цел, която остава актуална и през този планов период.

Мярка 4.1. Интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони

- Развитие на междуобщинско сътрудничество в рамките на областта за изпълнение на общозначими инфраструктурни проекти;
- Развитие на междуобщинско сътрудничество в сферата на туризма както в областта, така и в региона;
- Развитие на междуобщинско сътрудничество и бизнеса за осъществяване на ПЧП, посредством Интегрирани териториални инвестиции;

Мярка 4.2. Развитие на трансграничното и транснационално сътрудничество;

- Изграждане на дигитално и екологично бъдеще в трансграничния регион;

- Повишаване на конкурентоспособността на МСП в трансграничния район чрез насърчаване и популяризиране на нетехнологичните иновации;
- Внедряване на видеонаблюдение и подобряване на градската сигурност в трансграничния регион;
- Сближаване и насърчаване на икономическите и социални връзки в трансграничния регион;
- „Създаване на привлекателна градска среда в трансграничните общини“

Приоритет 5. Административен капацитет

Приоритетът е насочен към подобряване на административното управление на общината и спазване на принципите за прозрачност, документиране, обратна връзка, отчетност и равнопоставеност. Участието на всички заинтересовани страни в реализирането на общинските политики осигурява успеха им, както и ефективното и ефикасно разпределение на общинските ресурси.

Мярка 5.1. Подобряване организацията на управление и работа в общинската администрация.

- Въвеждане на е-община и електронно подаване на документи и интегриране/използване на модела „експерти ходят при гражданите“ а не „гражданите ходят при експертите“.
- Изграждане на терминали и центрове, в които да се предоставят услуги на различни административни структури на територията на община Царево
- Реинженеринг на съществуващите процедури за предоставяне на услуги с цел съкращаване на срокове и намаляване на бюрокрацията.
- Внедряване на нови информационни технологии и изграждане на инфраструктурния облак, необходим за функциониране на електронното управление.
- Повишаване на информираността на гражданите за дейността и отговорностите на общинска администрация и предоставяне на публичен достъп до съответните бази данни.
- Подобряване взаимодействието и координацията между общинската и други държавни институции при реализирането на хоризонтални политики и за по-добро управление.
- Въвеждане на практики и стандарти за управление на качеството;

Мярка 5.2. Повишаване квалификацията и уменията на общинската администрация

- Повишаване на квалификацията на общинските служители чрез: обучения свързани с изменения на нормативната уредба и правилния начин за прилагането ѝ; електронен обмен на данни, обработка и архивиране на информация;
- Разработване и прилагане на политики за развитие на човешките ресурси и въвеждане на практики и стандарти за тяхното управление.

- Подобряване на квалификацията и уменията на служителите в администрацията, както и на органите на местна власт и местно самоуправление.
- Прилагане на мерки за пореквалификация на служителите в администрацията, както и на органите на местна власт и местно самоуправление.

Мярка 5.3. Развитие на административния капацитет за планиране и изпълнение на стратегически планове и политики и насърчаване участието на гражданското общество в управлението

- Изготвяне и актуализация на План за интегрирано развитие на общината – ПИРО.
- Изготвяне и актуализация на други планове и стратегии, по приоритети, включително за защита и управление отнасящи се до защитени области и други райони с висока природна стойност.
- Мониторинг, контрол и оценка на други стратегически планове и политики.
- Подкрепа на интегрирани проекти на представители на гражданското общество за партньорство при разработването и прилагането на политики, за сближаване и обединяване на неправителствени организации.
- Подобряване на процеса на провеждане на обществени консултации.

Мярка 5.4. Развитие на междуобщинското, регионалното и трансграничното сътрудничество и партньорство

- Създаване на междуобщинско сътрудничество и партньорство за съвместна работа в областта на туризма;
- Създаване на план за трансгранично сътрудничество в областта на туризма – самостоятелно или съвместно с друга (други) община (общини);
- Развитие на междуобщинско сътрудничество в сферата на образованието и здравеопазването;
- Развитие на междуобщинското партньорство за реализиране на важни инфраструктурни проекти;
- Развитие на междуобщинското партньорство и бизнеса за реализиране на ПЧП;
- Развитие на трансграничното сътрудничество с Република Турция;

Мярка 5.5. Подобряване на условията за работа на общинските служители

- Подобряване на материално-техническата база в административната сграда на община Царево
- Ремонт и подобряване на материално-техническата база на кметствата в селата на община Царево;

5. Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Основната цел на комуникационната стратегия е да популяризира разработването на план за интегрирано развитие на община (ПИРО) и включване на максимален брой участници в процеса като стимулира съпричастността и участието на населението на община Царево и структурите на гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия, с цел формиране на добро и прозрачно управление на общината и за превенция на корупцията. Едновременно с това е насочена и към подкрепа за изграждане на облик на общината като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление. Комуникацията е основа на развитието и поддържането на взаимоотношения с гражданите и техните сдружения; неправителствените организации; външните инвеститори, бизнеса, който развива своята дейност на територията на общината, на осигуряването на информацията, необходима за постигане на информирано съгласие, идентифициране на възникващи проблеми, повишаване нивото на разбиране, генериране на подкрепа за инициативите и програмите за добро и прозрачно управление, изясняване на съществени въпроси и очертаване на проблематични области.

Комуникационната стратегия ще идентифицира целевите групи, сред които да се популяризира ПИРО и разработването на план; идентифицира подходящите канали, средства и техники на комуникация с тях и т.н. Ще съдейства за мултиплициране на резултатите на регионално и национално ниво като предостави възможност други общини да прилагат целия модел или елементи от него. Изпълнението на стратегията ще допринесе за създаване на по-ясна представа по отношение на ефекта от създаването и прилагането на ПИРО. Ще определи до каква степен информацията достига до целевата група и заинтересованите страни и ги ангажира в процеса.

Стратегията се разработва в помощ за насърчаване на участието на партньорите и заинтересованите страни от страна на гражданите, сдруженията и организациите с идеална цел, които развиват своята дейност на територията на общината, на осигуряването на информацията, необходима за постигане на тяхната ангажираност, идентифициране на възникващи проблеми, повишаване нивото на разбиране, генериране на подкрепа за въпроси и очертаване на проблеми за добро и прозрачно управление, изясняване на съществени въпроси и очертаване на проблемни области.

5.1. Цели на Комуникационната стратегия

Основна цел

Насърчаване участието на всички заинтересовани страни, на ниво община и ниво град-административен център на община Царево, към процесите на формиране на добро и прозрачно управление, участие в плана и процеса за разработване на ПИРО и участие във взимане на решения като коректив на дейностите.

Специфични цели:

- Осигуряване на широко достъпна, разбираема и изчерпателна информация на населението и заинтересованите страни относно дейността на общинската администрация и процеса за разработване на ПИРО;
- Осигуряване възможност на всички заинтересовани страни за участие във всички формални и неформални публични прояви, организирани в подготовка на плана за разработване на ПИРО;
- Повишаване на публичността и информираността на гражданите и бизнеса относно административната дейност и процеса по изработване на ПИРО;
- Подобряване на организацията и работните процеси в рамките на администрацията за гарантиране на достъп до информация и по-добра отчетност;
- Постигане на пълна отчетност на администрацията пред гражданите и бизнеса и предоставяне на достъп до обществена информация;
- Повишаване на общественото доверие в българските институции и насърчаване на активното участие на обществото в процесите на вземане на решение и контрол;
- Осигуряване на конкретни начини за комуникация между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса;
- Осигуряване на информация и обмяна на добри практики с представители на НПО, други общини и заинтересовани държавни институции в процеса по подготовка на ПИРО;
- Предоставяне на достъп до обществена информация;
- Осигуряване на конкретни начини за комуникация между местната власт и заинтересованите публики и структурите на гражданското общество.

5.2. Принципи на Комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- безпристрастност, откритост и точност;
- достъп до всички (публичност);
- яснота, опростеност и прозрачност;
- последователност и съответствие с целите и приоритетите на плана;

- законосъобразност – в съответствие с приетите нормативни актове в страната и общината;
- високо качество;
- мониторинг и периодична актуализация;
- ефективност и ефикасност;
- отчетност и публичност на проекта и работата на общината - създаване на условия за провеждане на дебят, предоставяне на балансирана и обективна информация, както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите мнения и предложения;
- защита на общественния интерес – изграждане на съпричастност в гражданите и структурите на гражданското общество (СГО) към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление;
- координация с други програми, изпълнявани от община Царево, като комуникационните дейности за осигуряване на прозрачност и публичност при усвояване на еврофондовете;
- ефективност на разходите – постигане на максимални резултати с наличните ресурси.

5.3. Целеви групи на комуникационната стратегия

Определянето на целевите групи е важно, тъй като всяка група има собствени нужди и приоритети. Определянето на информационните нужди на целевите аудитории ще отчети мненията, знанията и нагласите на идентифицираните обществени групи по отношение на наличието на информация, необходима за взимане на решения, свързани с доброто управление на общината.

Основните целеви групи на стратегията са:

- общинска администрация, общински съветници на ниво община и ниво град – административен център;
- служители и кметове на кметства в общината;
- граждани и СГО;
- неправителствени организации и социално – икономически партньори;
- бизнес структури.

Постигането на конкретните цели на комуникационната стратегия зависи от планирането на обхвата и характера на основните послания, които да се отправят към приоритетните и кореспондентни целеви аудитории. Промените в съществуващите масови обществени нагласи налагат избор на стратегия за индиректен достъп до различни целеви аудитории. Насочената комуникация, която би могла да формира устойчиви представи и критерии за оценка сред представителите на приоритетните

целеве аудитории гарантира в много по-голяма степен постигането на крайните цели. Именно затова, за да бъде постигната основната цел на комуникационната стратегия е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна комуникация с целеви аудитории, които имат характер на референтни групи по отношение на значителни групи от населението.

Целевите групи могат да бъдат организирани по следния начин:

Външни целеви групи

- **Жители на Община Царево** – основен потребител на услугите на общината. За тях са важни всички дейности, които общината реализира в областта на градоустройството, инфраструктурата, сигурността, чистотата, опазването на околната среда, здравеопазването, транспорта, образованието, местните данъци и такси, административното обслужване и т.н.
- **Представители на бизнеса** – в тази група се включват както представители на местния бизнес, така и бизнесмени от страната и чужбина. Важни за тях в общуването с общината са теми, като: възможности за партньорства, осигуряване на добра и съвременна инфраструктура, бързината на административното обслужване, процедурите за издаване на разрешителни и лицензи, координация с останалите институции, местни данъци и такси и др.
- **Представители на неправителствения сектор** – необходим е индивидуален подход към всяка от специализираните организации според областта, в която работят, за да се търсят форми за пряко общуване и партньорство с групи със специфична сфера на дейност, които трудно могат да се достигнат със средствата за масова информация. Такива са възрастни жители на общността, на 65 годишна възраст; групи граждани, които трайни или временно незаети; групи в неравностойно положение; представители на малцинства и етнически групи и други.
- **Представители на политическите, обществените и делови среди** – в тази група се включват различни лидери на позиции и мнения в областта на държавното и местно управление, политиката, обществените процеси, спорта, културата и др. Тази група се разглежда и като референтна по отношение на реализирането на различни общински политики и дейности.
- **Широката общественост в България** – жителите на други населени места в страната, за които Община Царево е потенциална дестинация за туризъм, посещение на културни и спортни прояви, забавление или работа.
- **Международна общественост** – чуждестранните партньори на общината, като побратимените градове, гости и участници в различни прояви и инициативи, реализирани в община Царево, туристи, представители на

бизнеса. Въпреки че тази група на пръв поглед изглежда, че се припокрива с гореизброените, е обособена отделно поради спецификата на комуникационните канали, които може да ползва, като например чуждоезична версия на сайта.

- **Представители на медиите** – важноста на тази целева група се определя и от факта, че е канал за информация за останалите целеви групи. Добър подход за реализирането на целите на общинската администрация и разбирането им от гражданите е ежегодно да се организират срещи с представители на медиите за представяне на плановете и важните теми, по които общината ще работи през конкретния период.

Вътрешни целеви групи

- **Служителите на общинската администрация** – голяма част от тях общуват директно с външните целеви групи като част от работните си задължения, които формират представи за качеството на работа в администрацията. Извън работното време в неформална обстановка те формират мнение за институцията у своите близки и познати. По тези причини колкото по-добре са запознати служителите с ключовите проекти на общината, целите и работата на администрацията, толкова по-адекватно могат да коментират тези теми в своето обкръжение.
- **Заместник-кмет, директори на дирекции** – по-ефективно и по-успешно е чрез тях въвеждането на вътрешни правила за комуникация и мотивирането на служителите да ги следват. Подходът към тази целева група трябва да е свързан с насърчаване на комуникацията на хоризонтално ниво в общинската администрация.
- **Кметове на кметства и кметски наместници** – чрез тях информацията по важни за общината теми може да достигне по-лесно и ефективно до гражданите в населените места с ниско ниво на използване на медии.
- **Директори на общинските предприятия** – навременна и регулярна информация за планираните и изпълнявани дейности от директорите на предприятията към общината.

Чрез всяка една от тези референтни целеви аудитории ефективно могат да бъдат комуникирани различни части от общите послания на настоящата стратегия. Работата с всяка от тези аудитории предполага специфични действия и комуникационни форми, които да гарантират индивидуализацията на подхода и в същото време, координираността на усилията за постигане на крайните цели.

5.4. Анализ на ситуацията

На базата на наличната информация за управлението на община Царево и работата на общинската администрация могат да се направят някои аналитични обобщения за условията, в които се съставя и ще се изпълнява настоящата стратегия:

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Идентифицирани са структурите на гражданското общество, които ще бъдат привлечени за активно участие при изготвяне на ПИРО; • Постигнато е разбиране по въпросите за доброто управление от заинтересованите страни; • Общинската администрация притежава известен опит в областта на връзки с обществеността; • СГО са мотивирани да оказват съдействие за доброто управление на общината и комуникацията със заинтересованите публики; • Общинската администрация е активна в провеждането на прозрачна политика; • Нормативна база, създаваща възможност за активно участие на гражданите във формулиране на политики; • Използване на нови форми на комуникация като социални мрежи за популяризиране на дейността на общината; • Наличие на сравнително разнообразна културна програма и дейности, свързани с положителни поводи за комуникация; • Има мотивация за добро управление на общината от страна на служителите, гражданите и бизнеса; • Общинските органи на местната администрация провеждат прозрачна политика. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчен опит на общинската администрация в комуникациите и връзки с обществеността и гражданите; • Недостатъчен опит по прилагане на цялостната комуникационна стратегия; • Недостатъчни ресурси в общината и СГО за изпълнение на комуникационната стратегия; • Липса на традиции за широко и ефективно използване на средствата за масово осведомяване за осигуряване на прозрачност и публичност; • Ниска образованост и относителен голям дял на възрастното население; • Затруднено ползване на компютърна техника в по-голям мащаб; • Липса на ясно разписани стратегически приоритети, които да определят комуникационните послания и политики; • Липса на кризисна комуникация по ключови теми и проекти; • Недобре организиран и информационно обезпечен в съответствие с нуждите на потребителите сайт на общината; • Ниско ниво на включване и съпричастност на служителите към комуникационните процеси в/на общината и формирането на имиджа ѝ пред обществеността; • Липса на мрежа от медии; • Бавно развитие на общинската икономика, ниски доходи на населението,

	<p>безработица, демотивация за участие в управлението, особено при някои маргинални групи от населението;</p> <ul style="list-style-type: none"> Има необходимост от обучение по специфични подходи за комуникация с гражданите и диалог с местните общности, обучение по комуникативни умения на служители предоставящи директно услуги на гражданите; Непознаване на същността на ПИРО и процеса по изготвяне от страна на служителите на общината и на самите граждани; Недостатъчно човешки и финансов ресурс за дейности по комуникациите.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> Определяне на ясни теми за комуникации с всички заинтересовани страни; Подобряване на вътрешната комуникация за постигане на по-ефективна външна; Приемане на механизъм за размяна на идеи и конкретни предложения, отнасящи се до хоризонталното движение на информация; Запознаване на всички служители с приоритетите и ангажирането им в тяхното популяризиране; Собствени стандарти за качество на административното обслужване; Наличие на разнообразни източници на финансиране; Наличие на добри практики в областта на комуникациите в други общини в България и Европа с възможността за обмяна на опит; Подобряване на здравните, културните, образователните, спортни, туристически и други услуги на общината; 	<ul style="list-style-type: none"> Застаряване и намаляване на населението, имиграцията на млади хора от общината; Нисък дял на домакинства с достъп до Интернет; Ниско равнище на образователна култура, незаинтересованост, невъзможност на голяма част от гражданите да работят с компютърна техника; Недостатъчна активност и заинтересованост на гражданите, НПО, бизнеса и др. структури на гражданското общество за участие при създаване и изпълнение на политиките на общината; Недостатъчна активност и заинтересованост на гражданите, НПО, бизнеса и др. структури на гражданското общество за контрол върху дейността на общината; Ниски темпове на развитие на общинската икономика, ниски доходи, демотивация на населението; Висока безработица, ниски доходи, слаба покупателна възможност, липса на

<ul style="list-style-type: none"> • По-добре структуриране на сайта на общината, насищане с информация за целевите групи, поддръжка на чуждоезикова версия; • По-широко използване на информационни брошури, бюлетини, медии и др. информационни канали; • Превантивна комуникационна дейност по наболели теми и изготвяне на план за крезесна комуникация; • По-широко използване на социалните мрежи за прояви, организирани от общината; • Актуализиране на Комуникационната стратегия. 	<p>инвестиции и предприемачески умения;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Липса на желание, мотивация и компетентност на служителите на общината да участват в комуникационните процеси; • Създаване на свръхочаквания в целевите групи; • Недостатъчен финансов ресурс; • Написаните правила остават на хартия и не се прилагат в действителност; • Неспазване на нормативните актове на част от населението.
--	--

5.5. Приоритети на Комуникационната стратегия

Определени са основни групи приоритети, които да залегнат в основата на комуникацията, осъществявана от община Царево. В настоящата стратегия тези послания са посочени като стратегически, които да улеснят комуникациите с целевите групи.

Приоритет 1: Повишаване информираността на гражданите, предимно тези от заинтересованите публики за ролята на местната власт и структурите на гражданското общество в процеса на местно развитие.

Приоритет 2: Изграждане на единна система за диалог между месната власт, останалите държавни институции, заинтересованите публики от гражданското общество, бизнеса и медиите.

Приоритет 3: Формиране на реалистични обществени представи за ефективността, дейността и възможностите за създаване на благоприятна среда на местната власт.

Приоритет 4: Изграждане на компетентни представи сред общността и по-специално сред заинтересованите групи.

Приоритет 5: Създаване на устойчиви модели за изграждане на административен капацитет, професионална кариера и авторитет на общинските служители на ниво община и ниво град – административен център Община Царево.

Приоритет 6: Запознаване на целевите групи с ПИРО и процеса на неговата подготовка.

5.6. Времеви хоризонт за изпълнение – 2021- 2027 г.

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия определя начина на провеждане и управление на комуникационната кампания.

Целите на стратегията могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода, които се операционализират в съответни типове дейности. Те са съобразени със съответните целеви групи и характера на посланията, насочени към тези целеви групи.

Настоящият план за изпълнение обхваща седемгодишен период, в който ще бъдат извършени основни дейности, като:

- Формиране на екип за изпълнение на Комуникационната стратегия в рамките на общинската администрация и изграждането на неговия капацитет за осъществяване на комуникационни кампании.
- Стартиране на дейностите по определяне на окончателните параметри на кампанията чрез определяне на календар на основните събития и активности, които да бъдат включени в общия план за осъществяване на планираните дейности по подготовка на ПИРО.
- Осъществяването на целите на Комуникационната стратегия чрез определяне и изграждане на основни елементи от комуникационната кампания, избор на конкретни събития, които да бъдат използвани за целите на кампанията, изработване на специфични информационни и рекламни материали, съобразени с целевите аудитории и избор на подходящи комуникационни канали, чрез които да се достигне до различните целеви групи.
- Разработване на система за анализ и оценка на изпълнението на дейностите и мерките, заложи в стратегията. Анализът се извършва на годишна база.
- Разработване на механизъм за вътрешна комуникация и обмен на идеи, предложения и информация между служители на общината.
- Реализиране на информационни дейности, свързани с генериране на постоянен поток от информация, разработена на достъпен език и в съответствие с потребностите на различните целеви групи.
- Провеждане на неформални срещи за сплотяване на екипа и обучения, семинари и тренинги за повишаване на комуникационната култура, техники и похвати за комуникация към целевите групи.
- Оценка на изпълнението на дейностите на всеки двугодишен период като част от процеса на оценка на изпълнението на мерките, актуализиране на плана и мерките, заложи в тази стратегия за прозрачно управление и превенция на корупцията.

Изпълнението на целите на Комуникационната стратегия се реализира чрез:

- Включване на събитията от културния календар на община Царево като информационни поводи и възможности за надграждане на тяхното съдържание в посока разпространяване на информация, достигане до целевите групи и ангажиране на заинтересовани лица, затвърждаване и разширяване на представата за добро и прозрачно управление на общината.
- Определяне на външни за общината (национални и международни) събития (изложения, конференции и различни форуми), чрез участието, в които общината ще получи информация за нови механизми и внедрен сполучлив опит за достигане по най-ефективен начин до прозрачно и добро управление и също така ще има възможност да представи предприетите и осъществени стъпки в тази насока, да достигне до целевите групи и ангажира заинтересовани лица.

Планът е свързан с осигуряване на възможности за:

- осигуряване на информация;
- идентифициране на проблеми;
- повишаване нивото на разбиране;
- генериране подкрепа за инициативата и програмите за добро и прозрачно управление на община Царево;
- набиране и насочване на вътрешната подкрепа за развитието на общинските дейности за добро управление и превенция на корупцията;
- ангажиране на заинтересовани лица и включването им в процеса по подготовка на ПИРО.

Дейностите са продуктите на вложените ресурси. Съобразно тези ресурси и аудиторните, към които са насочени, дейностите от плана за изпълнение на Коммуникационната стратегия са групирани по следния начин:

- Информационните дейности са свързани с установяване на постоянен поток от информация, разработена в съответствие с информационните нужди на различните целеви аудитории. Основна цел на информационните дейности е изграждане на желаната представа за община Царево като община с добро и прозрачно управление и предоставяне на необходимата информация за ПИРО и подготовката на ПИРО сред широката аудитория.
- Разяснителните дейности са свързани със запознаване на целевите групи с възможностите, условията, процедурите и др., свързани с участието на аудиториите в процесите на местно управление и взимане на решения и конкретно за разработване на ПИРО. Разяснителните дейности запознават с добри практики в сферата на доброто управление и превенцията на корупцията.

- Образователните дейности целят да засилят знанията и търсенето на информация и услуги, свързани с разработването и приемането на ПИРО
- Промоционалните дейности популяризират водещите идеи на стратегията и са основен инструмент за разпространение на специфично насочена информация.
- Дейностите тип “събития” включват празници, спортни състезания, концерти и т.н., които по своята същност също спадат към промоционалните дейности.

5.7. Основни форми на комуникация

За ефикасното изпълнение на Комуникационната стратегия от изключително значение е изборът на подходящия канал/каналы за достигане на информацията до точната целева група. Различията между целевите групи налагат използването на различни комуникационни средства и канали.

- Комуникационен тип стратегия се гради върху основата на адаптивност на комуникационните механизми и предварително заложен позитивизъм по отношение лансираната същност на посланията.
- Комуникационният тип стратегия е изграден върху разбирането, че медиите са равноправни участници в комуникационния процес, като на тях е определена ролята на медиатори.
- Характерно за комуникационния тип стратегия е, че той може да се използва не само когато е усвоен властови ресурс, но и когато субектът навлиза в общественото пространство.
- Комуникационната стратегия се основава върху няколко основни подхода в комуникацията:

Комуникационни канали

По отношение на Комуникационна стратегия за разработване на ПИРО и осигуряване включването на максимален брой участници от всички възможни групи заинтересовани лица, най-подходящи са следните комуникационни канали:

Информационни кампании

Проактивна информационна кампания, която има за цел да популяризира важността за разработване на ПИРО, да ангажира и насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни в процеса.

- **Брошури, постери и рекламни материали** – подходящи са за всички целеви групи, предоставят необходимият минимум от информация и обикновено се използват в съчетание с един, два или повече комуникационни канали.

- **Информационни събития** – дават възможност за детайлно популяризиране на целите и ключовите послания на комуникационната стратегия пред потенциалните заинтересовани лица и пред представителите на медиите. Специален акцент ще бъде поставен на провеждането на срещи – дискусии с представители на заинтересованите целеви групи, тъй като личният контакт и възможността за задаване на въпроси и получаването на отговори веднага от страна на аудиторията е огромно предимство при този канал.

Конкретни мерки: разработване на информационни материали, листовки и брошури, чрез които да се обяснят ключовите послания в рамките на кампанията до целевите групи; разясняване на целия процес по разработване на ПИРО, организиране на информационни събития за широката общественост, партньори, бизнеса и медиите.

Директна комуникация

Като част от мащабна PR кампания важен елемент е директната комуникация към потребителите, стимулиране на дискусии и участието на хората и структурите на гражданското общество в разработването на ПИРО.

В допълнение към планираните информационни инициативи се предоставя възможност на отделните граждани да споделят с органите на местна власт своите очаквания и предложения.

Активният подход на общината, включва организиране на срещи на отговорните за вземане на управленски решения с представители на различни сектори и с населението на общината, както и използването на медиите за целите на директната комуникация, за постигане на максимална информираност и разбиране от страна на целевите групи.

Конкретни мерки: изработване и разпространение на 2 вида анкетни карти в хартиен вид – за попълване от бизнеса и представители на гражданите; провеждане на две фокус групи с представители на заинтересованите лица, първоначално за идентифициране на проблемите и потребностите на отнасящи се до социално-икономическото развитие на общината и в последствие за разработването на Визия, Приоритети, Стратегически цели и мерки; провеждане на обществено обсъждане с всички заинтересовани лица относно изготвения ПИРО; след всяко от проведените обсъждания и срещи с представители на заинтересованите лица – изготвяне на протоколи; организиране на открити срещи с населението; поставяне на кутия за обратна връзка, мнения и препоръки, организиране на семинарни обсъждания с представители на общинската администрация; срещи с местни консултативни съвети.

Комуникация чрез масовите медии

Комуникацията чрез масовите медии включва: организиране и участие в пресконференции, брифинги и съобщения за медиите; неформални работни срещи и

разпространяване на информационни бюлетини в отдалечените райони с ниско ниво на потребление на други медии; обмяна на опит с другите общини за представители на регионалните и местни медии.

- **Националните медии** достигат до възможно най-широка представителност на различни общини на територията на цялата страна, НПО, потенциални партньори, други медии (регионални, международни), широката общественост, включително представители на всички целеви групи.
- **Регионалните медии** са задължителен канал за достигане на информацията до местните административни структури, различни организации на регионално ниво, широката общественост, както и жителите от общността.
- **Телевизия** – използването на този комуникационен канал е подходящ както в новинарските емисии (централни и междинни) за широката общественост, така и чрез специализирани предавания, участия за достигане определени целеви групи.
- **Радио** – характерна особеност е, че радиостанции с национално и регионално покритие „създават” свои новини и предавания, посветени на дадена тема. Те са и източник на информация за някои от по-малките радиостанции, които периодично преповтарят новината в рамките на деня. Поради достъпността на информацията радиото е ефективен канал за достигане на информацията до всички целеви групи на Комуникационната стратегия.
- **Печатни издания** – съобразно своята специфика отделните печатни издания могат да бъдат използвани както за популяризирането на целите на проекта сред широката общественост, така и за прецизното адресиране на конкретни целеви групи.
- **Интернет медии и електронни информационни агенции** – повечето от тях се характеризират с бързина при публикуване на новините – в реално време или непосредствено след събитието. Друга положителна страна е разнородната им аудитория. Този комуникационен канал е подходящ за достигане на информацията до други медии.

Конкретни мерки: разпространение на съобщение до медиите, разпространение на линк с публикувана анкетна карта за гражданите на страницата на Община Царево, отразяване на медиите на обществено обсъждане с всички заинтересовани лица относно изготвения ПИРО; организиране на пресконференция и специални срещи с медиите; организиране на интервюта с представители на общината, ангажирани в процеса по изработване на ПИРО; създаване на специална секция със събрани

информационни материали и снимки за медиите; разпространение на информация с данни от анализ на резултатите от разработването и въвеждането на ПИРО.

Работа с неправителствени организации

Комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към групи, които трудно могат да се достигнат чрез средствата за масово осведомяване.

Интернет

Поддържане и актуализиране на информация в интернет страницата на община Царево; разпространение на електронни бюлетини и редовното ѝ актуализиране. Интернет и средствата за електронна комуникация трябва да бъдат използвани в по-голяма степен при информиране на целевите групи, защото позволяват лесно и бързо разпространение на информацията и подпомагат диалога между общината и населението. Най-важните новини и информации, свързани с разработването на ПИРО трябва да бъдат достъпни на своевременно обновяваната страница, която може да подпомогне хората, търсещи практична информация.

Конкретни мерки: Създаване на специална подсекция в информационната секция с информация за ПИРО на интернет-страницата на Община Царево; Публикуване съобщения на сайта на общината и профилите и в различните социални мрежи за стартиране процеса по разработване на ПИРО.

Планът за изпълнение е съобразен с идеята за създаване на устойчиви взаимоотношения и възможно най-пълното информиране относно ПИРО на гражданите, неправителствените организации, бизнеса и други структури на гражданското общество на територията на община Царево.

Като част от комуникационната политика информационният поток между общинската администрация, като изпълнител на стратегията, и обществеността трябва да протича едновременно посредством формален и неформален обмен и постоянен диалог с открит, изчерпателен и надежден характер.

5.8. Мониторинг и оценка на ефективността

Ефективното приложение на настоящата Комуникационна стратегия зависи от равнището на координация между усилията на общината, общинския съвет и останалите институции на държавното управление, медиите и гражданското общество. Структурата и организирането на дейността на община Царево способства постигането на необходимата степен на единодействие при ръководството и оценяването на ефективността на стратегията.

Организирането и реализацията на подобна стратегия предполага наличието на определени критерии за ефективност, които да бъдат прилагани при оценката на всяка

от фазите и етапите от нейната реализация. Тези критерии трябва да отразяват обхвата на достигнатите аудитории спрямо целите, които включва стратегията. В конкретен план това означава да бъде оценен обемът от информация и относителните дялове на целевите аудитории, до които следва да достигнат основните послания на стратегията, ангажираността на заинтересованите групи в плана и процеса на разработване на ПИРО. Постигането на тези цели ще бъде реализирано чрез изграждането на система от критерии за количествен и качествен анализ и оценки, които ще бъдат прилагани в рамките на мониторинга.

В рамките на количествените критерии за ефективност на стратегията, самостоятелно значение има ритъмът и периодичността, с които ще бъде предоставяна информация и анализи в различните етапи от реализирането на настоящата стратегия. В този контекст определящо място би следвало да има оценката за реализация на информационната кампания, както и общият обем от информация, която достига до обществеността по повод изготвянето на план и процеса на разработване на ПИРО. След първоначалното тестване на количествените критерии за ефективност на стратегията, може да бъде изграден постоянно действащ модел, който да регистрира периодично промените в количествените показатели и да оценява обхвата на достигнатите аудитории.

Качествената оценка на постигнатите резултати може да бъде осигурена чрез периодични проучвания на степента, в която масовите обществени нагласи се доближават до целите и приоритетите, представени в настоящата Комуникационна стратегия.

Достъпът до различните референтни групи и целеви аудитории, определени в настоящата комуникационна стратегия предполага различен интервал от време и специфични средства. Позицията и значението на общината предполагат преди всичко изграждането на устойчиви партньорски отношения на организационно равнище. В този смисъл, дори при максимално интензивни действия, видимият ефект върху общественото мнение няма да се прояви незабавно.

От друга страна, всички органи на местно самоуправление са заинтересовани от постигането на максимално ефективна координация, както в непосредствената си дейност, така и в своята публична комуникация. Постигането на тази цел може да бъде установено чрез прилагането на количествени и качествени критерии за оценка.

Практическото приложение на настоящата комуникационна стратегия предполага разгръщането на серия от документи, притежаващи по-висока степен на конкретност, както и реализирането на отделни проекти, в рамките на всеки от нейните модули. Динамиката на общественото развитие през следващите години ще наложи някои от нейните подцели да бъдат актуализирани, а други ще загубят острата си актуалност, но

необходимостта от изграждането на авторитета и достойнството на общината остава неизменен приоритет.

6. Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО зоните за въздействие на общината са определени като приоритетни на база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия и потенциалите за развитие, както и резултатите от анкетите на жителите в общината, стратегическите документи и потенциалите за развитие на общината. В тези зони се съсредоточава изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение, така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие.

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 години следва да се обособят градски зони за въздействие, тъй като град Царево е град от 4-то йерархично ниво (определен в АНКПР). Към момента община Царево, няма приет Общ устройствен план (ОУП). В тази връзка зоните за въздействие са формирани съгласно местната специфика като са добавени и зони за въздействие на база направения анализ, обобщените нужди, подчертани от заинтересованите лица; националните оси за развитие и потенциалите на общината; заявени проекти и идеи за развитието на отделните части в общината и т.н. Приоритетните зони са подбрани така, че тяхното развитие влияе в най-голяма степен върху развитието на цялата община. С ПИРО се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицирани нужди, за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини. Чрез ПИРО се осигурява пространствена, времева и финансова координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на целите за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на територията на Общината.

6.1.1. Приоритетни зони за въздействие в общината

В ПИРО Царево се дефинират няколко на брой зони за въздействие с най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси, с които разполага общината и привличането на външно допълнително финансиране – привличане на инвеститори и бизнеси,

изпълнение на проекти по европрограми, с оглед постигането на приоритетните цели за развитие, включително чрез изпилването на ресурси от „План за възстановяване и устойчивост“.

Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите в териториите, които са извън тези зони, а е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Размерът на конкретните зони са с площ, обоснована с достатъчно силни мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, базиран на реални данни и проучвания, а в плана са описани характеристиките, проблемите и потенциалите, както и аргументите, въз основа на които зоната е определена като приоритетна за развитие.

С цел обосновка и аргументация на възприетия подход на приоритизация на зоните за въздействие, в плана се съдържа подходящ графичен материал (карти, схеми и др.), онагледяващ идентифицираните приоритетни зони на въздействие, включително разположението им в рамките на общата територия на общината.

Зона за въздействие I "Зона с публични функции и висока обществена значимост"

Зоната включва всички населени места попадащи в обхвата на общината. В обхвата на зоната попадат инвестициите насочени към публичните услуги - здравеопазване, образование, култура, спорт и т.н. и освен това към икономическия център на общината с преобладаващо предназначение за производствени и други бизнес и икономически дейности и фокусът е върху икономическото развитие на територията, повишаване на брутния вътрешен продукт и заетостта, увеличаване на доходите и стандарта на живот на населението, намаляване на неравенствата.

В обхвата на описаната зона попадат:

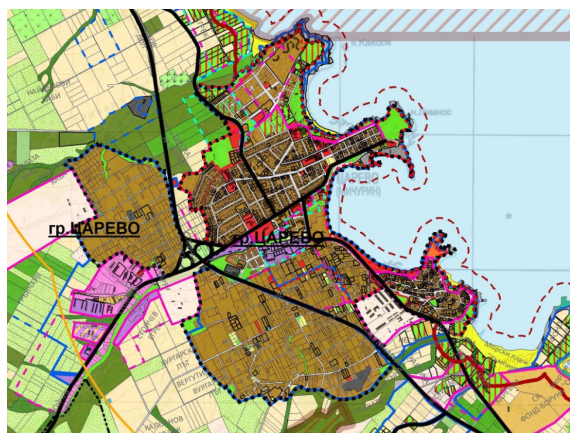
Централните зони на населените места със смесени функции – зоните за обществено обслужване, пешеходните централни зони. Мерките са свързани с поддръжка на градините и зелените площи, разположени на територията на община Царево; осигуряване на достъпна среда за хора с увреждания до обществени сгради; доизграждане на пешеходни и велосипедни алеи; изграждане/доизграждане на велоалеи – доразвиване на Алеята до Bay View;

В зоната се предвиждат реконструкции на публични сгради и сгради, свързани с управлението, като сградата на кметството в с. Резово, реконструкция на сградата на старо кметство в ц. Варвара, реконструкция и ремонт на сградата районната служба "Пожарна безопасност и защита на населението".

На територията на общината се предвижда обособяването на целогодишни безплатни паркинг зони.

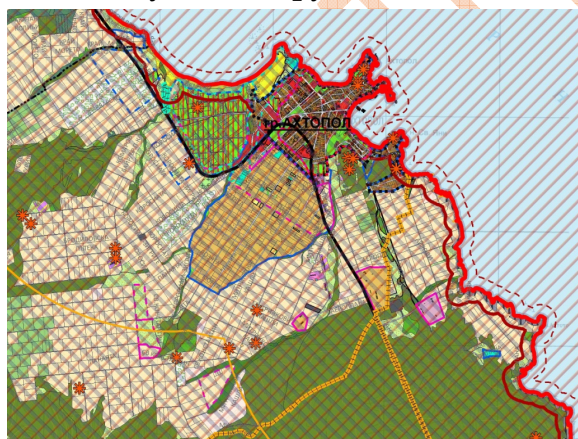
В зона I – **с публични функции и висока обществена значимост** се включват и **зоните** на рибарското пристанище „Мичурин“, гр. Царево, яхтеното пристанище в залива на гр. Царево, пристанището и пристанищната инфраструктура в град Ахтопол, зоните за развитие на интегриран морски транспорт – местен, международен включително до другите морски общини, както и брегоукрепването, например, на Централния градски плаж на град Царево.

"Зона с публични функции с висока обществена значимост" гр. Царево

Източник: Проект на ОУП община Царево

"Зона с публични функции с висока обществена значимост" гр. Ахтопол

Източник: Проект на ОУП община Царево

Зона за въздействие II – "Зона с възможност за икономическо развитие и производство"

Зоната включва всички населени места в обхвата на общината. Тук попадат политиките и инвестициите, насочени към стимулиране на производството, развитието на икономическите зони, зоните за развитие на бизнес, зони за развитие на ваканционния туризъм, доизграждане, рехабилитация, подобряване и поддържане в добро състояние на общинската пътна мрежа; развитие на т.н. синя икономика;

В зоната попадат: обособените в ОУПО нови икономически зони за бизнес; изграждане на Индустриална зона; терен на винарски комплекс – Шато, терени за изграждането на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, терен за изграждане на мелница за производство на брашно със съгътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството, овощарството и пчеларство; създаване на малки предприятия за преработка на суровината от животновъдните ферми; терени за създаване на дървопреработвателни предприятия, за изграждане на цехове за преработка на горски производни на територията на общината, терени, за изграждане на пунктове за изкупуване на горска продукция, терени за изграждане на сушилни за горски продукти със съгътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството, овощарството и пчеларство; създаване на малки предприятия за преработка на суровината от животновъдните ферми;

За развитието на морския ваканционен туризъм, главен фокус в развитието на икономиката на Община Царево, териториите за изграждане на къмпинги, терените за изграждането на заслони с цел запазване и съхранение на природната среда, терените за еко пътеки, посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно наследство са част от Зона II.

Град Царево е център на публични услуги (здравеопазване, култура, образование, спорт и т.н.). Той е икономически център на общината с основен профил – ваканционен морски отдих и туризъм, с възможности за развитие на производствени и други бизнес и икономически дейности, с функционални характеристики и състояние на техническата инфраструктура, които не удовлетворяват напълно инвестиционното търсене за развитие на съществуващите и на нови икономически дейности.

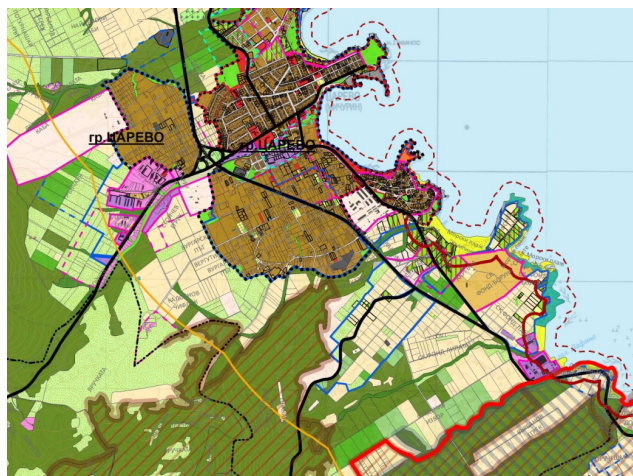
Особено място в Зона II заема транспортната инфраструктура – нейното развитие и доразвитие с конкретните проекти – изграждане на довеждаща и съгътстваща инфраструктура за развитието на Индустриалната зона; рехабилитация на общински път BGS2282 Царево – с. Бродилово; рехабилитация на общински път BGS2281 с. Лозенец – с. Велика – с. Фазаново; рехабилитация на общински път BGS2281 с. Лозенец – с. Велика; интегриран проект за изграждането на четирилентов път Бургас –

Царево; доизграждане на свързаността между община Царево и община Малко Търново, в частност междуобщинското трасе; реконструкция на път гр. Царево – гр. Малко Търново; рехабилитация на общински път BGS1280 гр. Царево – с. Лозенец; рехабилитация на общински път BGS1280 с. Лозенец – Караагач; изграждане на улици и улично осветление в с. ”Арапя”, гр. Царево; изграждане на улици и улично осветление кв. „Тарфа“; изграждане на улици и улично осветление ваканционно селище Лозенец; изграждане на улици и улично осветление с. Варвара; изграждане на улици и улично осветление м. Поляните; изграждане на улици и улично осветление с. Синеморец; изграждане на улици и улично осветление с. Бродилово; рехабилитация и модернизация на системите за външно изкуствено осветление в община Царево; Подготовка на общинската инфраструктура за построяването на нови паркинги, включително строителство на вертикален паркинг; Въвеждане на синя зона на територията на общината; терени за изграждане на мрежа от електрически зарядни станции;

Във връзка с опазването на околната среда, се включват терени за изграждане на общинско депо за строителни отпадъци, вкл. инсталация за рециклирането им; терени на незаконни сметища, за които са необходими мерки за възстановяване; зони за възстановяване и рекултивация, залесяване на горски площи, засегнати от пожари, възстановяване и превантивни дейности;

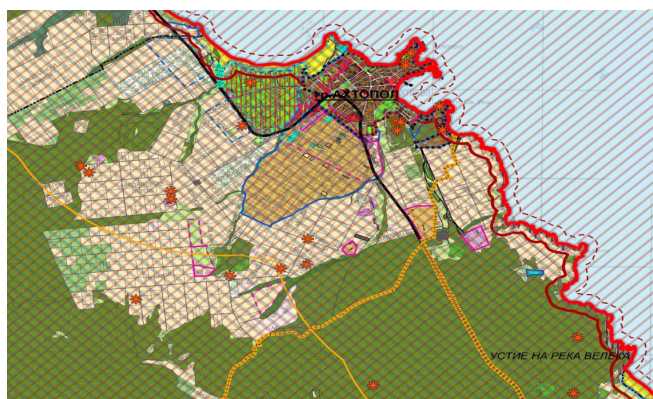
За развитието на т.н. синя икономика, в зоната са включени терените за производство на плавателни съдове – на малки рибарски лодки и/или луксозни бързи лодки и за местния и европейския пазар; терени за предприятия, ангажирани в стъклопластиката; на предприятия, ангажирани в преработката на морски дарове и аквакултури; подкрепа за пристанищни дейности; на предприятия ангажирани в стъклопластиката; Развитие на пристанищна инфраструктура; Развитие на интегриран морски транспорт – местен, международен включително до другите морски общини; Подобряване пристанищната инфраструктура в град Ахтопол; Изграждане на лодкостоянки в селата: Лозенец и Синеморец, Варвара, квартал Василико гр. Царево; Доизграждане на яхтено пристанище в залива на гр. Царево;

"Зона с възможност за икономическо развитие и производство", гр. Царево

Източник: Проект на ОУП община Царево

"Зона с възможност за икономическо развитие и производство", гр. Ахтопол

Източник: Проект на ОУП община Царево

Зона за въздействие III "Зона със преобладаващо социален характер"

Зоната покрива територията на цялата община и включва образованието, здравеопазването и социалните услуги, подобряване на сградния фонд и оборудването за осъществяването им, както и развитието на капацитета на администрацията и подобряване на административните услуги.

Включва още:

- Насърчаването на предприемачеството: Развитие на STEM и STEAM средата в училищата, виртуални кабинети с участието на представителите на бизнеса; Създаване на младежки центрове за личностно развитие; Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда, включително и социалното предприемачество за безработни лица, хора с увреждания и лица от групи в неравностойно положение. Обучения за предприемачески умения, подкрепа за

регистрация на бизнес дейности; Подкрепа и развитие на започналите дейност начинаещи предприемачи; Осигуряване на „пакети“ за мобилност на завърщащи се предприемачи; Обучение на предприемачи в придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт; Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество

- Развитие и доразвитие на образователната инфраструктура на територията на общината: Изпълнение на мерки за рехабилитация и поддръжка на вече изградената образователна инфраструктура на територията на общината; Изграждане на ново Средно училище (СУ), на територията на град Царево; Доизграждане на спортна инфраструктура на територията на СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево, включително прилагане на мерки за рехабилитация и поддръжка на вече изградената такава; Изпълнение на СМР, конструкция и реконструкция на подпокривното пространство (изграждане на плоча) на СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево; Изграждане на нов асансьор в СУ Никола Йонков Вапцаров град Царево; Обновяване на материално-техническата база в училищата на територията на общината; Обособяване на нова детска градина на територията на град Царево; Изграждане на училищен басейн на територията на град Царево; поддръжка и надграждане на детските площадки на територията на общината; Обособяване на „база“ на висше учебно заведение или филиал на такова на територията на град Царево;

- Развитие на здравеопазването и здравната инфраструктура на територията на община Царево: Изграждане на нов Медицински център на територията на град Царево; Изграждане на летателни площадки за целите на здравеопазването и пожарната безопасност на територията на общината;

- Развитие на социалните услуги на територията на общината: Разкриване на Център за комплексно обслужване за деца с увреждания; Изграждане на дом за стари хора на територията на община Царево; Изграждане на болница/хоспис за долечение; Изграждане на център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания; Изграждане на дневен център за възрастни с увреждания;

- Развитие на Културната инфраструктура и услугите: Възстановяване и опазване на храмове на територията на общината; Съхранение и опазване на паметниците на културата; Изграждане на лятна сцена и атракции в гр. Ахтопол; Опазване, цифровизация, социализация, експониране и популяризиране на недвижими, движими и нематериални културни ценности на територията на общината; Изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до и около обектите на културно и природно наследство, определяне режим на ползване, създаване на правилници за управление и експлоатация; Реставрация и консервация на недвижими културни ценности от архитектурното наследство в градската среда; Ремонт, реставрация и адаптация за съвременни нужди на забележителни обекти на традиционната странджанска и черноморска архитектура и на публични и религиозни

обекти, културни ценности, със значение за съхранението на цели исторически структури / ансамбли в историческите селища на територията на общината, на запазени сгради и други елементи на обредните традиции за целите на туризма, включително възстановяване на стара воденица в с. Бродилово и реставрация на Дундова къща с. Кости.

- Стимулиране на културно-историческите и творческите индустрии на основата на иновации и внедряване на ИКТ при тяхната интерпретацията и социализация: Създаване на виртуален музей на територията на община Царево; Реставрация, консервация и експониране на обекти на недвижимото културно наследство на територията на община Царево; Създаване на интерактивен посетителски център в град Царево; Ремонт и реконструкция на сгради – недвижими културни ценности (гръцкото училище в гр. Ахтопол и др.); Създаване на музейна експозиция за пчеларство; Създаване на музейна експозиция за рибарство;

- Подобряване на спортна инфраструктура на територията на общината Царево: Изграждане на нови спортни площадки – за баскетбол и футбол на територията на град Царево; Разширяване на спортната база за практикуване на тенис на територията на град Царево; Изграждане на многофункционална спортна зала на територията на град Царево; Извършване на проучване за изграждане на голф-игрище – своевременно устройствено планиране и организиране на разнородните инвестиционни инициативи в района; Изграждане на център за водни спортове (сърф и др.) Ахтопол; Създаване на детски площадки за игри на отрито в населените места Ахтопол, Лозенец, Варвара;

IV Зона за въздействие – Зона на техническата инфраструктура:

Доизграждане ПСОВ, битова и дъждовна канализация в с. Синеморец; Реконструкция на водопроводна и канализационна мрежа и пречиствателно съоръжение с. Варвара; Изграждане на ВиК мрежа в квартал "Тарфа" с. Лозенец; Изграждане ВиК мрежа в квартал „Лозята“ и квартал „Коросята“ в гр. Ахтопол; Реконструкция и доизграждане на ПСОВ и доизграждане на битова и дъждовна канализация с. Лозенец; Доизграждане на ВиК в курортен комплекс „Нестинарка“ и ваканционна селище „Боруна“; Доизграждане на ВиК мрежа във ваканционна селища "Арапя" гр. Царево; Доизграждане ВиК мрежа в кв. „Белия бряг“ гр. Царево; Изграждане/доизграждане на канализационна мрежа и ПСОВ за агломерации между 2 000 до 10 000 кв. ж., в град Ахтопол; Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Велика; Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Изгрев; Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Резова; Проекти за изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Варвара; Проекти за

изграждане/довършване/разширение на канализационни мрежи и ПСОВ за отпадъчни води от населени места до 2 000 е.ж. - с. Синеморец;

Култура, отдих, спорт и туризъм – зоната отново покрива територията на цялата община с акцент върху развитието на средата за културни събития, разширяване и подобряване на условията за масов спорт, местата за отдих и туризъм както в населените места, така и сред природата.

Зона за трансгранично сътрудничество – зоната включва цялата община и Република Турция.

Околна среда – опазване на околната среда в община Царево, както и адаптиране към измененията на климата.

Крайбрежна зона за въздействие – Обхваща населените места с излаз на Черно море. Зоната и проектите, които ще бъдат осъществявани тук са структуроопределящи за

7. Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.

Засиляването на икономическото и социалното сближаване чрез намаляване на различията между регионите в ЕС е една от целите на Съюза. Договорът от Лисабон, подписан през 2007 година, въвежда още едно измерение: териториално сближаване.

ЕС се характеризира с изключително териториално разнообразие. Целта на териториалното сближаване е хората да могат да се възползват възможно най-добре от характерните особености на региона, в който живеят. Нито един европейски гражданин не трябва да бъде поставян в неблагоприятно положение по отношение на публичните услуги, жилищните условия или възможностите за работа само поради факта, че живее в даден регион, а не в друг. Чрез териториалното сближаване се цели постигането на по-балансирано и устойчиво развитие.

Интегрираният подход подчертава, че насърчаването на развитието изисква по-тесна координация на публични политики. Например, както инвестициите в инфраструктура, така и инвестициите в образование и иновации могат да допринесат за развитието, защото подобренията на инфраструктурата сами по себе си не водят автоматично до по-висок растеж, но в комбинация с подобрения в образованието и иновациите, въздействието на инфраструктурните инвестиции върху растежа става значимо.

По подобен начин, ако изследванията и развитието се концентрират върху определена област или регион, това не означава непременно, че преимуществата ще се почувстват единствено в рамките на този регион. Постиганията на един регион в определен

сектор често пъти може да са тясно свързани с тези на друг регион. В тази връзка стратегиите за икономическо развитие не трябва да се разработват изолирано.

И накрая, интегрираният подход представлява предизвикателство и за общинските администрации. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, публично-частни партньорства, средства от различни оперативни програми или от други източници. За постигане на интегриран подход на развитие на общинската територия на Царево е идентифицирана най-подходящата комбинация от ресурси и мерки (проекти, инвестиции, политики), които се използват целенасочено за осъществяване на конкретните цели или приоритети. Това се осъществява чрез програмата за реализация, в която се определя пакетът от мерки и проектни идеи за осъществяване на целите и приоритетите за развитие на общината през периода 2021-2027 години, съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата – **Приложение 1**.

В ПИРО Царево се набляга на подкрепа на територии, вместо на населени места, и се преминава от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции. Приоритетите и мерките, залегнали в плана, имат за цел подобряване условията на живот на населението, поддържане на здравословна и сигурна среда в населените места, подобряване на качеството на услугите и все по-широко взаимодействие с местния бизнес, неправителствен сектор и местните организации и общности, сътрудничеството с другите общини и ПЧП при изпълнението на туристически, културни, социални и инфраструктурни проекти. Посочени са индикативни срокове за изпълнение, както и административната структура в общината, отговорна за реализацията на мерките и дейностите.

Индикативният списък на важните за общината проекти, залегнали за изпълнение в програмата за реализация на ПИРО Царево, са дадени в **Приложение 1А**.

Индикативната финансова таблица е представена в **Приложение 2** и включва необходимите финансови ресурси за изпълнение на поставените приоритети и свързаните с тях мерки и проекти. Посочените суми са прогнозни и те могат да

претърпят промени в процеса на изпълнение на ПИРО с цел по-гъвкаво управление на ресурсите и настъпили непредвидени ситуации.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО Царево цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана, и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка, които са дадени в **Приложение 3**.

8. Програма за развитие на туризма на територията на община Царево

Съгласно чл. 11. (1) от Закона за туризма (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2020 г.) Общинският съвет определя политиката за развитие на туризма на територията на общината, като включва в програмата за реализация на общинския план за развитие самостоятелен раздел, съдържащ общинска програма за развитието на туризма. Програмата следва да е разработена в съответствие с приоритетите на областната и националната стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделните видове туризъм.

Развитието на туризма е национален приоритет за социално-икономическото подобряване на условията на живот на населението. Той поражда необходимост от създаването на някои производствени отрасли, които имат за цел да задоволят туристите с необходимите средства - транспорт, продукти, изделия на хранителната промишленост, производство на сувенири и др. Поради това туризмът има икономическа същност и в България туризмът е важен стопански отрасъл. Туризмът дава добри икономически резултати, които биват преки и косвени. Преките се получават от приходите (част от тях валутни) - нощувки и храна, а косвените - от обслужването на туристите по време на пътуване и престой.

Значението на отрасъла се определя от мястото му в стопанската структура и влиянието му върху населението.

В условията на стопанска криза, туризмът е един от малкото отрасли, които са печеливши и чиято “продукция” има пазар в страната и в чужбина. От туристическите услуги се получават приходи във валута срещу “износ” на стоки и услуги чрез чужденците, които посещават България. Чрез туризма се съдейства за развитие на екологичното земеделие, транспортната инфраструктура, търговията и други обработващи и обслужващи отрасли и дейности. Това е доказателство за голямото стопанско значение на туризма и за неговото приоритетно място в стопанската структура на България.

Туризмът има и социално значение. То се изразява в:

- осигуряването на доходи и трудова заетост;
- пълноценно използване на свободното време;
- допринася за опазване здравето на хората и повишаване на трудоспособността им;
- задоволяване културно-познавателни потребности и др.

Туризмът съдейства и за подобряване на междудържавните отношения, с което нараства политическото му значение.

Той дава възможност за обогатяване културата на българското население чрез общуването му с представители на различни народи и за придобиване на чуждоезикови знания.

Туризмът влияе и върху демографското развитие на селища и региони чрез привличането в туристическия бизнес на млади хора.

Отрасълът има и екологично значение, тъй като оказва влияние върху екологичната обстановка в страната в 2 аспекта:

- западните туристи изискват екологично чиста обстановка. В тази връзка развитието на туризма е немислимо без строги мерки за опазване на природната среда и подобряване чистотата на селищата. Тези мерки са функция на общата култура на българското население и в частност - на екологичната му култура;
- туристическите пътувания обикновено са свързани със замърсяване на селища, паркове и други туристически обекти. Това налага към туристическите услуги да се включват разяснения по “режимите на ползване” на определени територии.

8.1. Институционална рамка

Актуализираната Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма от 2017 година е с времеви хоризонт 2030 година и включва следните стратегически цели:

- **Стратегическа цел 1:** Създаване на благоприятна околна и бизнес среда за развитие на устойчив туризъм

На фокус са няколко проблемни области: първо, институционален капацитет за управление на туристическия сектор и нормативна и поднормативна уредба в туризма; второ, национална политика за управление на качеството на туристическия продукт и устойчивото развитие на туристическите предприятия; трето, съхранение и защита на околната среда, в т.ч. природа и биоразнообразие, замърсявания, управление на ресурсите – вода, енергия и отпадъци, адаптационни процеси, свързани с измененията

на климата; четвърто, осигуряване на качествени кадри за развитието на туризма, пето, бизнес среда – сив сектор, данъчна политика, финансиране на МСП, инвестиции в туризма, инфраструктура; шесто – информационната осигуреност на дестинацията, като предпоставка за информирани управленски решения. Подобренията бизнес среда и грижата за околна среда са важни предпоставки за развитие на дестинацията. Туризмът обаче е хоризонтален сектор и зависи в голяма степен от съвместната работа на заинтересованите страни. Сътрудничеството между държавната администрация и туристическите сдружения и бизнеса са от съществено значение за устойчивото му развитие.

- **Стратегическа цел 2:** Развитие на конкурентноспособен туристически сектор

Осигуряването на стабилно управление и благоприятна околна и бизнес среда е важно условие за развитие на конкурентоспособна туристическа индустрия. Съществуват проблеми, свързани със стратегическото планиране във фирмите от сектора (в т.ч. организационно-управленски и маркетингови стратегии, стратегии за развитие на човешките ресурси, стратегии за оптимизация на процесите и други); с информираността за нуждата и ползите от сертификацията за качество или устойчиво развитие; с недостатъчната подкрепа за стартиращи предприятия, както и с дефицитите на знания и компетентности в ключови области като маркетинг, ПР, комуникации, иновации и други. От ключово значение е осигуряването на методологическа подкрепа за правилно развитие на предприятията в туризма по примера на водещи дестинации. Друг проблем е сезонността на българския туризъм и заетостта в туризма, което може да се преодолее с развитието и подобряването на сътрудничеството между фирмите в сектора и развитие на съвместни, допълващи се дейности.

- **Стратегическа цел 3:** Успешно позициониране на България на световния туристически пазар

Успешното позициониране на България на международния туристически пазар зависи изключително от маркетинговата политика на дестинацията. Анализите обаче показват, че страната има блед имидж, без особени отличителни характеристики. Подобно възприятие е сигнал за недостатъчно високата ефективност на националния туристически маркетинг. Ключови проблемни области, свързани с управлението на маркетинга на дестинацията са:

- ✓ липсата на основни маркетингови документи, които да синхронизират действията на заинтересованите страни;
- ✓ непълноценното функциониране на туристическите информационни центрове в ролята им на място за пряк контакт с посетителите;
- ✓ липсата на регулярен мониторинг и оценка на резултатите от маркетинговите дейности, който да служи като основа за коригиращи действия и планиране на следващи стъпки.

Основен елемент от маркетинга на всяка дестинация е продуктовото ѝ портфолио. В България доминират два продукта – морски ваканционен и зимен ски туризъм, които привличат значителен дял от всички посещения/пътувания. В последните години страната прави опити да се позиционира на международния туристически пазар и с два приоритетни продукта – културен и здравен (балнео, уелнес и спа) туризъм. България има ресурси да развива и набор от други продукти с потенциал – еко, селски и приключенски туризъм, градски развлекателен, спортен и делови туризъм. Поради липсата на някои стратегически документи, както и поради дефицитите в управлението на атракциите, продуктовата оферта на страната е в известна степен хаотична, а акцентът е поставен по-скоро върху наличието на ресурси, вместо върху възможностите на ресурсите да осигурят запомнящо се туристическо преживяване. Промотирането на дестинацията, в съответствие с очертаните цели, приоритети и продуктово портфолио, е ключова предпоставка за успешното ѝ позициониране на туристическия пазар. В последните години са реализирани няколко комуникационни кампании с различна степен на ефективност, чиято основна цел е насърчаване на посещенията на чужденци и пътуванията на българите в страната. Оценка показват, че рекламата на страната не е достатъчно различима и конкретна (представена чрез уникални продукти или ресурси), а комуникацията с потенциалните туристи се осъществява най-вече през традиционни канали, в противоречие със съвременните тенденции. Онлайн представянето на страната е крайно подценено – туристическият портал е неактуален и остарял като дизайн, липсва фейсбук страница на дестинацията.

- **Стратегическа цел 4:** Балансирано развитие на туристическите райони.

Балансираното развитие на районите изисква всеки от тях да се развива, налагайки собствено уникално предложение за продажба (или собствена марка), която от една страна му осигурява конкурентно предимство, така че да привлича достатъчно потребители, а от друга – го прави елемент от цялостната туристическа оферта на дестинация България. С оглед на това се включват мерки за развитие и позициониране на всеки район, на база на които следва да бъдат разработени и стратегиите за развитие на районите.

В Актуализираната Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма е посочено за Бургаското Черноморие – развитие и позициониране на туристическия

район като дестинация със собствена марка за **морски рекреативен туризъм и целогодишен културно-познавателен туризъм**.

Наличната Бургаската областна стратегия за устойчиво развитие на туризма е за периода 2014-2020 година. За следващия период стратегията на област Бургас не е приета, което в известна степен създава трудности по отношение съответствието на програмата за развитие на туризма с областната стратегия.

Програмата за развитие на туризма на община Царево е неразделна част от Плана за развитие на общината 2021-2027 и в него като стратегически документ са включени всички планирани дейности за устойчивото развитие на туризма през следващия седемгодишен период.

При разработването на Общинска програма за развитие на туризма като част от ПИРО на община Царево за периода 2021-2027 г., са спазвани разпоредбите на Закона за туризма и по-специално чл. 11, като програмата е координирана с основните принципи, засегнати в Стратегията Европа-2020, Национална програма за развитие „България 2020“, Националната стратегия за регионално развитие на Република България в периода 2012-2022 и Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Актуализирана Национална стратегия за устойчиво развитие 4 на туризма в Република България 2014-2030 г. и План за действие към нея за периода 2017- 2020 г., Областна стратегия за развитие на област Бургас 2014-2020 г., както и Общинския план за развитие на община Царево за периода 2014-2020. Програмата следва насоките и най-добрите Европейски и световни практики при създаване на стратегически документи в областта на туризма и маркетинга на дестинациите. С реализирането на мероприятията и дейностите, предвидени в настоящата Програма, се очаква значително повишаване на интереса към туристическите обекти на територията на общината, а от там и на реализираните приходи от тях.

8.2. Стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие на туризма

Туризмът в община Царево има основен принос за местната икономика и затова устойчивото управление на туристическите ресурси е от изключителна важност. Община Царево разполага с огромен потенциал, ресурси и база за развитие на затворен продукт в четири сезона. Мотивите за това са: благоприятни климатични условия, богатата флора и фауна, фактът, че територията на общината има излаз на Черно море, достъп до планина и реки, които са неоценим потенциал за развитието на туризма и за съхраняване на богато биоразнообразие с национално и общоевропейско значение. Допълнително към тези фактори трябва да прибавим и многообразието от исторически периоди и съответни културни ценности, които са предпоставка и осъзнат потенциал за социализация и валоризиране чрез туристически продукти, обединяващи не само културноисторическото наследство, но и природните дадености в района.

Развитието на туризма на територията на общината е свързано с иновации, повишаване качеството на предлагането и разнообразието от преживявания на територията на общината в съответствие с актуалните тенденции за устойчиво развитие на този отрасъл

Основните усилия/действия следва да се насочат към формиране и маркетинг и агресивна реклама както и към развитието на традиционни и алтернативни форми на туризъм.

Културното наследство като материално и духовно послание представлява мощен ресурс за устойчиво развитие и качество на живот чрез възможностите на културния туризъм и обмена на знания и ценности. Финансирането на проекти за Smart системи на информационни нива е приоритет в социалната дейност за културно познание. Smart системите интегрират управлението на интелигентните технологии и предоставят големи база данни за вземане на по-добри решения в пространственото развитие и инфраструктурата на културното наследство.

Читалищата като уникална и традиционна за България културна институция са част от системата на децентрализираната културна мрежа в региона и изпълняват ролята си на средища за културна, информационна и социална дейност. Мултимедийни продукти, отразяващи разнообразието и идентичността на култури, етноси и религии в общината, областта, страната и Европа, дават на децата знания за културното наследство, чувство за принадлежност към общото културно наследство, чувство за споделена отговорност за неговото опазване.

Културното наследство на община Царево се отличава с пространствена дисперсност, темпорално многообразие, многопластово присъствие и концентрация на културни пластове на местата, където последователно са създавани селища от различни епохи. Това благоприятства за формирането на ареали, наситени с културни ценности. Наличието на природни забележителности е една от предпоставките за развитие на туристическа индустрия с културен и природен туризъм. Културният и природен туризъм в селските ареали се разглежда като възможност за диверсифициране на икономиката и създаване на привлекателна жизнена среда. Традиционните дейности, природните защитени територии и забележителности, културното наследство като материална субстанция и духовно измерение с народните традиции, обичаи, обреди, вярвания, музика и танци създават уникални туристически продукти, които показват спецификата на общината, нейната национална идентичност като част от богатството на европейското културно многообразие.

В основата на разработване на Общинската програма за развитие на туризма в община Царево, е използван подход на планиране в подкрепа на икономическия растеж и просперитета на местните общности, който е измерим, социално ориентиран и справедливо отразява принципите на устойчивия туризъм като индустрия.

Програмата за развитие на туризма в община Царево има за задача да осигури трайна конкурентоспособност на общината като туристическа дестинация, да подпомага устойчивото развитие на туристическата индустрия, да се опира в максимална степен на информацията, придобита от различни проучвания, доклади, анализи и прогнози, да отчита очакванията и намеренията на всички заинтересовани страни, да е съобразена с изискванията за създаване на правилно, реалистично и стабилно позициониране на община Царево на целевите пазари като следва ясни приоритети за развитие на туристическите продукти и да бъде гъвкава. Програмата е фокусирана и реалистична чрез осъществяването на финансируеми и икономически ефективни мерки и дейности, изпълними е като заложен цели, от една страна, а от друга страна е осъществима като разполагаме ресурс.

Програмата за развитие на туризма в община Царево си поставя цели за общ икономически, социален и културен растеж на общината, основаващ се на съхраняването и опазването на културното и природно наследство, както и на просперитета на местната общност, да отчита въздействието, значимостта и партньорствата между всички заинтересовани страни - националната, регионалните и местните власти, бизнеса, неправителствените организации, местните общности и международните партньори.

При разработването на Програмата за развитие на туризма в община Царево се изхожда от следните принципи:

- Планиране на приоритети и мерки за постигане на трайна конкурентоспособност на община Царево като туристическа дестинация;
- Използване на признати и доказани научни и емпирични методи на събиране и анализ на информацията за състоянието на туристическата индустрия в Царево и района;
- Предлагане на възможности за създаване и развитие на туристическите продукти с висока конкурентоспособност и устойчивост съобразно принципите, залегнали в националната и регионалните стратегии;
- Отчитане на идеите, очакванията, намеренията и интересите на всички заинтересовани страни;
- Предлагане на ясни решения за постигане на набеязаните цели, съобразени с разполагаемите ресурси;
- Предвид силно динамичната среда, в която се развива и от която зависи туристическият бранш, Програмата е гъвкава – като при промяна на ситуацията тя трябва да предполага прилагането на различни сценарии, като

при всеки от тях се извлича максимална полза за община Царево като туристическа дестинация;

- Програмата е фокусирана и реалистична: от една страна, целта е тя трябва да бъде изпълнима като залегнали цели, а от друга страна, тя трябва да бъде осъществима с разполагаемите ресурси;

С реализирането на мероприятията и дейностите, предвидени в настоящата Програма, се очаква значително повишаване на интереса към територията на общината, а от там и на реализираните приходи от тях. Също така но не на последно място реализирането на Програмата, ще затвърди позициите на общината като **„Дестинация, заемаща самостоятелно място на регионалния, националния и международния туристически пазар“**.

8.2.1. Стратегически цели и приоритети на община Царево за устойчиво развитие на туризма

Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението към културноисторическото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе съществена роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината. В основата на разработване на Програмата за развитие на туризма в община Царево за 2021 година е използван подход на планиране в подкрепа на икономическия растеж и просперитета на местните общности, който е измерим, социално ориентиран и справедливо отразява принципите на устойчивия туризъм като индустрия. Програмата е фокусирана и реалистична чрез осъществяването на финансируеми и икономически ефективни мерки и дейности, изпълнима е като заложили цели, от една страна, а от друга страна е осъществима като разполагам ресурс. Програмата за развитие на туризма в община Царево за 2021 година си поставя цели за общ икономически, социален и културен растеж на общината, основаващ се на съхраняването и опазването на културното и природно наследство, както и на просперитета на местната общност, да отчита въздействието, значимостта и партньорствата между всички заинтересовани страни - националната, регионалните и местните власти, бизнеса, неправителствените организации, местните общности и международните партньори.

Цели

Основната цел е устойчивото развитие на туризма в община Царево с утвърждаване конкурентоспособността и популяризиране на туристическия продукт на пазара в страната и чужбина, посредством оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изисквания и потребителските очаквания за развитие на туризма Конкретни цели:

1. Диверсифициране на туристическите продукти, дефиниране и предлагане на специфичен за община Царево интегриран туристически продукт, базиран на устойчиво развитие на морски, селски, културно-исторически, фестивален, спортен, еко и бизнес туризъм;
2. Благоустрояване на инфраструктурата, обслужваща туризма, повишаване привлекателността на общия туристически продукт на община Царево чрез развитие на туристическите атракции, съхраняване, опазване и подобряване състоянието и експонирането на културно-историческото наследство, както и чрез контрол на качеството на туристическите услуги;
3. Увеличаване на броя и дните на престой на организиранияте групови и неорганизиранияте, индивидуални туристи в региона.

Финансово осигуряване на програмата за развитие на туризма в община Царево

Средствата за развитие на туризма в община Царево и реализирането на планираните мероприятия и дейности се набират от:

Осъществяването на всички мерки, заложи в Програмата за устойчиво развитие на туризма в община Царево изисква значителни финансови ресурси. Съгласно чл. 60 от Закона за туризма средствата за развитието на туризма в общините се набират от:

1. средства, предоставени за изпълнение на целеви програми и проекти;
2. средствата, събирани от туристическия данък;
3. дарения и помощи, средства по международни програми и споразумения, когато не е предвидено те да постъпят в държавния бюджет.

Средствата могат да се разходват само за конкретни проекти, като:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;

6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
9. благоустрояване, изграждане и поддържане на инфраструктурата - общинска собственост, в националните курорти, когато на територията на общината има такива.

8.2.2. Приоритетни мероприятия и дейности за изпълнение

Приоритет 6: Доразвитие на устойчиви форми на туризъм, водещи до целогодишна и по-интензивна натовареност на основата на местни дадености, природно, културно и историческо наследство.

Мярка 6.1. Доразвитие на екологичен планински туризъм

- Прилагане на мерки за популяризиране природните забележителности на територията на общината;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно наследство;
- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки);
- Изпълнение на съвместни дейности/проекти между община Царево и представители на държавни институции включително, държавни горски стопанства, пожарна безопасност и други;
- Обособяване на допълнителни терени за изграждането на заслони с цел запазване и съхранение на природната среда;
- Изграждане на нови еко пътеки и рехабилитация на съществуващи в населените места на територията на общината;
- Изграждане на детски ски влек на територията на общината, включително облагородяване на прилежащата инфраструктура.

Мярка 6.2. Морски рекреативен туризъм

- Подобряване и разширяване предлагането на допълнителни туристически услуги;
- Обособяване на територии за изграждане на къмпинги;
- Осигуряване на условия за достъп на хора в неравностойно положение до крайбрежните зони;

- Поставяне на указателни табели, единна маркировка и система за представяне на допълнителна информация посредством QR код;
- Създаване на музейна експозиция за рибарство;
- Развитие на пристанищата /яхтен и круизен туризъм/;
- Развитие и предлагане на различни видове морски спортове като туристически дейности – гмуркане, спортен риболов, сърфинг и др.

Мярка 6.3. Доразвитие на Селски и Еко туризъм

- Прилагане на мерки за стимулиране развитието на селски и еко туризъм;
- Повишаване информираността на населението за развитие на туристически услуги в селските райони;
- Подкрепа на частни инициативи за възраждане на традиционни занаяти – килимарство, тъкачество и др.;
- Разработване на пакет от тематични туристически услуги, продукти и атракции, които да се интегрират в междубщинска и регионална туристическа инфраструктура - пътят на виното, странджанския манов мед, тракийско наследство и др.;
- Разработване на туристически атракции за селски туризъм с акцент върху производството и маркетинга на биопродукти и свързани с тях туристически продукти;
- Развитие на селски, религиозен и др. форми на туризъм чрез провеждане на ежегодни рекламни кампании;
- Създаване на музейна експозиция за пчеларство;

Мярка 6.4. Спортен и атракционен туризъм

- Прилагане на мерки за стимулиране развитието на атракционен туризъм на територията на общината;
- Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции;
- Извършване на проучване за изграждане на голф-игрище – своевременно устройствено планиране и организиране на разнородните инвестиционни инициативи в района;
- Подпомагане чрез финансови и нефинансови мерки ежегодното провеждане на различни спортни мероприятия на територията на общината.

Мярка 6.5. Фестивален туризъм

- Развитие на филмов туризъм посредством организиране на кинофестивали и събития популяризиращи територията на общината;
- Доразвитие на фестивален туризъм - музикални фестивали, съчетани с пленери и базари за произведения на изкуството;
- Провеждане на национални и международни фестивали, включващи различни целеви групи;

- Създаване на условия за провеждане на летни работни академии за различни творчески и професионални групи;
- Прилагане на мерки за популяризиране провеждането на Рибен фест-Царево на международно ниво.

Мярка 6.6. Стимулиране на опазването на културно-историческото наследство и историческите структури/ансамбли в историческите населени места на общината, с оглед повишаване на привлекателността и качеството на средата, на културно-историческите и творческите индустрии на основата на иновации и внедряване на ИКТ при тяхната интерпретацията и социализация

- Осигуряване на условия за достъп на хора в неравностойно положение до културно – историческите обекти с туристически потенциал;
- Ремонт и реконструкция на гръцкото училище в гр. Ахтопол;
- Организирана и провеждане на форуми под наслов „Долината на траките“;
- Изпълнение на мерки и проекти по реставрация и адаптация за съвременни нужди на забележителни обекти на традиционната архитектура и публични и религиозни обекти, културни ценности, със значение за съхранение на цели исторически структури / ансамбли в историческите селища, на туристическите обекти, историческите забележителности и паметници на културата на територията на общината;
- Дигитализация на културно историческото наследство и библиотечните фондове;
- Възстановка на тракийски дом в Синеморец;
- Ремонт реставрация и адаптация за съвременни нужди на забележителни обекти на традиционната странджанска и черноморска архитектура и на публични и религиозни обекти, културни ценности, със значение за съхранението на цели исторически структури / ансамбли в историческите селища на територията на общината, на запазени сгради и други елементи на обредните традиции за целите на туризма, включително възстановяване на стара воденица в с. Бродилово и реставрация на Дундова къща с. Кости;
- Създаване на актуална база данни за състоянието на културно-историческите обекти на територията на Общината;
- „Община Царево, дом на тракийското наследство - туристическа дестинация с потенциал“
- Изпълнение на проекти за проучване, опазване и съхранение, на недвижимите културните ценности – археологическото богатство и традиционната жилищна архитектура – на странджанската и на черноморската традиционна къща на територията на община Царево;
- Проучване, съхранение и интерпретация на тракийското археологическото богатство на територията на община Царево;

- Създаване на дигитално приложение за добавена реалност за археологически обекти и аудиогид на няколко езика за културни и исторически зони в общината;
- Поддръжка и подобряване на публичните пространства на историческите селища, на историческите ансамбли в селищата на територията на общината, с оглед изява на културно-историческия им потенциал (преодоляване на занемареността, разрухата, разрушенията, загубата на ценни обекти) и повишаване на притегателността им за жителите и гостите;
- Създаване на програма за поэтапно реконструиране, възстановяване, реставриране на ценни исторически сгради на традиционната странджанска къща, на публични и религиозни сгради с цел запазване на уникалния дух на Странджа и Черноморието, достигане на световните стандарти в опазването на културното наследство, подобряване на качеството на живот на средата и постигане на много по-изявена привлекателност за посетителите, гостите и туристите;
- Устойчивост, на тракийското културно многообразие на територията на общината, включително прилагане на мерки по опазване, съхранение и защита на тракийското наследство;

Приоритет 7: Устойчиво развитие на туризма на територията на общината

Мярка 7.1. Развитие на специализирана туристическа инфраструктура включително прилагане на мерки за развитие на алтернативни форми на туризъм;

- Реконструкция и модернизация на туристическа инфраструктура в зоните за туризъм;
- Доразвитие и рехабилитация на туристическата инфраструктура на територията на общината и внедряване на ИКТ при тяхното експониране и интерпретация;
- Подобряване на достъпа и развитието на информационните и телекомуникационни технологии в областта на публичните и туристически услуги;
- Създаване на интерактивен туристически център в гр. Царево;
- Осъществяване на съвместни партньорства между община Царево и НПО сектора на територията на общината;
- Изготвяне на Маркетингова стратегия насочена към привличане на предприемачи от нови целеви групи – частни планински водачи; туристически блогъри – български и чужди; други алтернативни медийни канали;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове;
- Създаване на градски и крайградски зелени коридори;
- Създаване и надграждане на туристически информационен портал за община Царево;

- Прилагане на мерки за създаването на интегриран туристически продукт за представители на сребърната икономика;
- Прилагането на мерки за изграждането на специфична инфраструктура за хора с увреждания;
- Създаване на собствени интегрирани туристически пакети, съчетаващи различните форми на туризъм;
- Развитие на СПА и Уелнес туризъм;
- Прилагане на мерки стимулиращи развитието на алтернативни форми на туризъм /приключенски, екстремн, речен, велотуризм и др.;
- Създаване и подобряване на условията за развитие на целогодишен конгресен туризъм;
- Изпълнение на дейности, свързани с подобряване на санитарно-хигиенните условия в зоните за отдих.

Мярка 7.2. Подобряване на квалификацията и уменията на заетите в туризма;

- Прилагане на мерки за подобряване чуждоезиковата подготовка;
- Подобряване на компютърните умения на заетите в обслужването;
- Провеждане на подходящи мероприятия за квалификация на хората за развитие на алтернативни форми за туризъм;
- Подобряване информационното обслужване на туристите на територията на общината;
- Обособяване на звено, част от общинска администрация Царево ангажирано с политиките по развитие и реализация на дейности в сектор туризъм.

Мярка 7.3. Община Царево дестинация, заемаща самостоятелно място на регионалния, националния и международния туристически пазар;

- Провеждане на комуникационна кампания за представяне и позициониране на община Царево на целеви пазари, включително на българския пазар;
- Изработване рекламни материали включително съвременни печатни информационни материали в помощ на: местния бизнес в туризма; туриста;
- Участие на общината в туристически изложения и борси;
- Създаване на рекламен пакет за туристическо предлагане на общината включително: - интернет реклама, рекламен банер, рор-уп реклами, използване на социални мрежи и др.;
- Провеждане на публични събития за откриване и закриване на летния сезон включително изготвяне на, анализ и прогнози за сезона;
- Организиране на информационни срещи в полза на бизнеса в ангажиран в сектор туризъм;
- Организация на сътрудничество между туристическите организации и институциите, с цел осигуряване на екологична безопасност на туристическите обекти и маршрути

8.2.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на програмата

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Програмата за развитие на туризма в община Царево следва да осигурява ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмиране, управление и ресурсното осигуряване на развитието на общината като туристическа дестинация. При разработването на системата са взети предвид механизмите и процедурите, предвидени в нормативните документи с оглед постигането на целите за интегрирано устойчиво развитие на туризма и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Общинската администрация на Царево обединява и координира работата и инициативите на всички заинтересовани страни за създаването, разширяването и поддържането на необходимите за развитието на туризма условия и фактори, както и за маркетинга на дестинацията.

Общинският съвет определя политиката за развитие на туризма на територията на общината. Кметът на общината:

1. разработва програмата и отчета за нейното изпълнение и след одобрението им от консултативния съвет ги внася за приемане от общинския съвет;
2. създава и ръководи консултативния съвет;
3. създава Общинска експертна комисия по категоризация на туристически обекти (ОЕККТО);
4. определя категорията на туристически обекти по предложение на ОЕККТО в предвидените в този закон случаи;
5. създава и поддържа общински регистър на категоризираните по т. 4 туристически обекти на територията на общината - част от Националния туристически регистър;
6. предлага на общинския съвет да определи размера на туристическия данък след писмено становище на консултативния съвет;
7. изпраща информацията от регистъра на електронен носител или по електронен път на министъра на туризма;
8. събира статистическа информация и създава и поддържа информационна база данни за туризма на територията на общината;
9. разработва и изпълнява програми и проекти в областта на туризма, финансирани от Европейския съюз и от международни организации;
10. сътрудничи и подпомага инициативи на държавните органи, организацията за управление на туристическия район и на туристическите сдружения за развитие на

туризма на територията на общината в изпълнение на националната политика в областта на туризма;

11. изготвя годишен отчет за разходването на събрания на територията на общината туристически данък и го публикува на интернет страницата на съответната община;

12. осъществява контролни функции в предвидените в този закон случаи.

9. Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Климатичните промени водят след себе си редица промени в природната и социалната среда, като: глобално затопляне, природни бедствия, екстремални климатични явления и изменения на климата. Разкриват се нови рискови територии и зони, които са много важни за прилагане на подходите за регионално и пространствено развитие за справяне с новите проблеми които са свързани с развитието на териториите. Определянето на такива зони и политики за тяхното управление са част от Европейските стратегически документи за пространствено планиране и управление.

Всички концепции и стратегии свързани с регионално планиране и развитие на страните членки на Европейския съюз (ЕС) са адаптирани в смисъла на тези стратегически документи. Те са важна част за управление на териториалните единици за опазване на природните богатства като: води, въздух, околна среда, горски фонд, растителен и животински свят и др.

Процеса на планиране и програмиране на регионалното развитие е важен за адаптацията и постигането на синергия, между феномена „**глобалното затопляне**“ и усилията за превенция и редуциране на риска, подобряване на екологичната картина в различни по размер урбанизирани територии. Основната цел на процеса е намаляване степента на риск от бедствия с различен характер, които са породени от изменението на климата. Всички видове бедствия породени от глобалното затопляне са подробно описани и класифицирани в „**Стратегия за редуциране на риска**“ на ООН. В този документ са включени всички геофизични, климатични, хидроложки и природни явления, които водят до бедствия, аварии и катастрофи, които засягат населението и развитието на околната среда.

Тези проблеми налагат при изготвянето на **План за интегрирано развитие на община Царево за периода 2021-2027 г. (ПИРО)** да се анализират връзките между реалните и предвидимите рискове, заплахи и проблемите които могат да се породят от изменението на климата. За тази цел са изготвени и формулирани цели и приоритети в стратегическата част на документа. Те са посочени в програмата за реализация на

мерки, които служат като инструмент за редуциране последствията от изменението на климата. Необходимо е прилагането на различни подходи за адаптация към промени, които настъпват или са вече настъпили.

Плановите документи за стратегическо развитие на околната среда са разработени на равнище Европейски съюз и на национално равнище, тяхната основна цел е поставяне и маркиране на общи цели и мерки. Към общите цели са приложени специфичните изисквания за изпълнението на задачи свързани с климатичните промени и АИК. Задължително условие е те да се стиковат с особеностите на територията при планиране на пространственото и регионално развитие и неговата проблематика за пределите на община Царево.

Първата основна цел се изразява в определяне на степента и начините по които планирането на регионалното развитие оказва влияние върху околната среда и условията на живот на територията на община **Царево** и прилежащите села, които попадат в границите на общината. На второ място са маркирани основните проблеми и какви мерки могат да се предприемат за тяхното решаване чрез извършване на определени дейности, които да бъдат постижими. Ресурсната обезпеченост в тази част е много важна за да се дефинира количеството на необходимите ресурси за съответния планов период за развитие на общината.

При разработването на **ПИРО за периода 2021 -2027 г.** за община Царево е взето под внимание разработения проект на **„Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“**.

Според дефинициите в стратегическите документи - **Глобалното затопляне** е природен феномен в цикличността на Земята, който се проявява през различни периоди от формирането на планетата до наши дни. В края на XX. век климатът започва да се изменя устойчиво и може би необратимо, поради антропогенния натиск над природните компоненти, непрекъснатото увеличаване на населението и непрекъснатата употреба на природни ресурси. То може да бъде доказано с постепенното нарастване на глобалната повърхностна температура, като последица от засилването на радиацията, причинено от антропогенната дейност и изпускането на вредни емисии на въглеродороди и аерозоли в атмосферата.

В по-голямата си част затоплянето е породено от повишеното количество от емисии на парникови газове, от потреблението и производството на различни видове продукти. Друга част е свързана с разтапяне на ледниковите шапки на Земята, което променя степента на соленост на морската вода, температурата и нивото на световният океан. Тези процеси причиняват изменения в посоката и влиянието на морските течения, които са основата за формирането на климата. Поради това климатичните аномалии и екстремални климатични явления като: **наводнения, суши, урагани и бури** са все по-често срещани в различни локации по света.

От друга страна глобализацията и транспорта ускорят отделянето на въглеродни емисии, които допринасят за парниковия ефект и повишаване на температурата на планетата до пределните стойности. Технологичните аварии и индустрията са огромен замърсител с различни по вид отпадъци, част от тях са радиоактивни и влияят допълнително върху затоплянето. Споменатите проблеми водят до **изменение на климата** което се дължи пряко или косвено от човешката дейност. **Изменението на климата** е резултат от промяна в абсолютните стойности на климатичните елементи (температура, валежи, влажност, слънчева радиация и др.), от които се влияе пряко или косвено общественото и пространствено развитие.

Според климатичното райониране на България територията на община Царево попада в Континентално-средиземноморската климатична област, която се характеризира с мека зима и топло лято и средните температурни амплитуди са относително ниски. Валежите са есенно – зимни с количество около 655 мм. г., което е най-високото количество за Черноморското крайбрежие. Предвид географското положение на общината се предполага през зимата да има минимални количества сняг и оскъдна, снежна покривка и по-високи температури от средните за страната. Високите количества на валежи разкриват рискове от наводнения през есенно-зимния период а засушаванията през лятото и пролетта и оскъдната снежна покривка разкриват сериозни рискове от недостиг на води. В допълнение голямото количество на карст допълва ефекта на загуба на повърхностни води което създава големи проблеми, поради факта че реките в тези територии и в Странджа лятото почти или напълно пресъхват.

Атмосферният въздух на територията на общината е добро и количествата на замърсявания са минимални. Община Царево попада в Югоизточен район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ). Общината е със слабо емисионно натоварване. В района няма организирани източници на емисии, контролирани от РИОСВ Бургас. Един от факторите за чистия въздух е слабо развитата промишленост и малкия брой население. По голямо замърсяване може да се наблюдава през туристическия сезон на морето и зимата в селата поради отопление на твърдо гориво. Липсата на тежка индустрия, ниската интензивност през зимата на транспорта и географското положение също допринася за пречистване на въздушните маси от горските масиви и бриза от морето. Въпреки това върху качеството на атмосферния въздух (КАВ) негативно влияние оказват няколко значими източника, като: туризъм, битово отопление, автомобилен транспорт, обезлесяване на територията, изгаряне на битови отпадъци, пожари, финни прахови частици и др. Населението на община Царево през зимния период използва за отопление предимно твърдо гориво (дърва и въглища) и електричество. При изгаряне на дърва се емитират въглеродни оксиди, летливи органични съединения, прах, а от въглищата допълнително се отделят и серни оксиди, и сажди. Тези емисии са характерни за

студените месеци на годината, извън туристическия сезон. Това е предпоставка за насърчаване внедряването и използването на възобновяеми източници на енергия (ВИЕ), с цел подобряване средата на живот на местното население. Позитивно е използването на соларни панели за топла вода и ток в курортните селища Царево, Ахтопол, Лозенец и Синеморец. Един от основните източници на емисии за община Царево е автомобилният транспорт, като по-значително е въздействието върху качеството на въздуха през летния сезон, когато се увеличава трафикът.

Необходимо е през новия период за планиране общината да заложи в своите приоритети засилване на мониторинга върху работещите заведения за хранене и средства за подслон и настаняване свързани с туристическите услуги и домакинствата с цел спазване на установените норми при изпускането на вредни вещества в атмосферата и водите. Общината трябва да предвиди мерки за ограничаване на въглеродните емисии от битовото отопление чрез изпълнение на програма за газифициране на град Царево и прилежащите административни сгради, детски градини и училища в градовете на територията на общината. Препоръчва се въвеждане на програма за използване на филтри за ФПЧ на комините на къщите в села, които се отопляват на твърдо гориво. От друга страна да се въведе строг контрол върху изгарянето на битови отпадъци и изсичането на горските площи и застрояването на територията на природен парк Странджа.

Територията на България се намира в един от регионите, които са силно уязвими от изменението на климата поради югоизточното си географско положение на континента и близостта до области със субтропичен климат. Затова и са налични множество рискове и неизвестни заплахи за бъдещето на околната среда и хората. Тези промени оказват влияние и върху развитието на община Царево и нейните прилежащи населени места. Адаптацията към изменението на климата е въпрос, който касае всички сектори, и включва всички органи на местно, регионално и национално равнище, но също така и частния сектор, организации и гражданското общество. Управлението на риска от бедствия вследствие от изменението на климата се разглежда като междусекторна тема.

Повишаването на температурите и промяната в климата е придружено от интензивни валежи и нарастваща честота на екстремални климатични явления като: суша, наводнения, урагани, ветрове, прашни и снежни бури, патогени по растения и животни и др. Последствията от изменението на климата засягат отделни райони на страната по различен начин и с различен интензитет. Следователно е необходимо разработването на целенасочени и ефективни стратегии за местно адаптиране. Въздействията от промените в климата ще се отразят негативно върху условията за развитие на някои сектори. Освен негативно затоплянето на климата ще има и положителен ефект върху развитието на туризма и удължаване на сезона в община

Царево. Позитивно ще бъде и влиянието върху екосистемите които се развиват в условията на тропичен средиземноморски климат.

9.1. Сектор „Селско стопанство“

Секторът на селското стопанство е силно зависим и уязвим на климатичните промени. Секторът на „Селско стопанство“ в икономическия профил на община Царево не е доминиращ, а е с вторични функции за развитието на периферията на общината която няма излаз на морето. Въпреки това той е силно зависим от изменението на климата. Това води до много потенциални заплахи и рискове за неговото устойчиво развитие. Освен наличните заплахи съществуват и нови възможности за извличане на максимална ефективност от промяната в климата, свързано с размера на добивите и разширяване спектъра на отглежданите култури. Промяната в периодите на вегетация може да се развие благоприятно, могат да настъпят и промени в профила на животновъдството. Потенциалните негативни рискове са изразени в: засушаване, ерозия и окисляване на почвата, загуба на хумусно съдържание и плодородие които влияят негативно върху поминъка, прехраната и доходите на населението което се занимава със земеделие.

Стратегически и оперативни цели и дейности

В новия ПИРО на община Царево за периода 2021-2027 подробно са предложени следните действия, които са поделени в няколко основни стратегически области и са изразени съответно в главните направления:

1. Устойчиво управление е важно за развитието на земеделието на общината в контекста на климатичните промени то трябва да се концентрира основно в:

- Адаптиране на добивите, чрез изграждане на ефикасни и ефективни системи за напояване от страна на земеделските кооперации и изграждане на хранилища за води за напояване, поради изразения сезонен характер на валежите по черноморското крайбрежие и недостига на води през пролетно-летния сезон. Отглеждане и развъждане на устойчиви на суша адаптирани към агроклиматичните условия култури, внасяне на нови култури характерни за южните страни с които България граничи. Поради затоплянето и влажността се увеличава риска от патогени които могат да попаднат лесно поради трансграничното местоположение на общината, това налага засилване на превенцията и контрола върху паразитните болести и вредители по растенията и създаване на нови бази от данни от теренни изследвания;
- Адаптация на сектора животновъдството, чрез подобряване функционалността на съоръженията за отглеждане и фермите. Повишаване производителността с използване на селектирани породи с по високи добиви и устойчивост на горещия и сух климат. Запазване на пасищата за развитие на Био –

Животновъдство в природен парк Странджа и на домашните малки и микро стопанства, които се характеризират с тенденция на устойчиво намаляване. Подобряване на достъпа до естествени пасища в равнинни територии. Повишаване на контрола върху патогенните по животните и навременно лечение в случай на епидемия. Провеждане на теренни изследвания относно степента на заболяемост и видовете заболявания които се проявяват по-често в стопанствата които се намират на територията на община Царево;

- Готовност за адаптация и приспособяване към управление на природните ресурси които са подложени на риск. За територията на община Царево може да се отнася до постепенно увеличаване на трайните насаждения от лозови масиви и видове със стопанско значение които се отглеждат в съседните страни Гърция и Турция които имат потенциал за отглеждане и в южните части на България. Опазване и поддържане на горските площи със широколистна растителност (южен и мъхнат дъб, бук, лавровишня и др., редки растения в парк Странджа).Поддържане на естествената растителност по Черноморското крайбрежие което е важно за охлаждане на климата в горещите месеци. Това оказва допълнителен благоприятен ефект за намаляване на ерозионните процеси и изветряването на почвата поради задържане на влага и отделяне на голямо количество биомаса която е важен фактор за качеството и плодородието на почвата и развитието на понтийската флора и фауна. Използване на новите методи за култивация и рекултивация на почвата. Подобряване на системата за управление на водите в частност тези предназначени за напояване предвид оскъдността на реките, язовирите и естествените извори на напорни и грунтови води в община Царево през летните месеци на суша и безводие.

2. Стимулиране на адаптацията и осведомеността на населението в община Царево за влиянието на климатичните промени , трябва да се изразява в следните мероприятия.

- Провеждане на информационни кампании и обучения за изменението на климата. Провеждане на семинари за показване на знания и добри практики за управление на климатичните аномалии и проблемите които пораждат в сектора на земеделието. Придобиване на нови знания за влиянието на тези процеси на територията на община Царево и прилежащите населени места в общината. Подобряване и изграждане на нови системи за мониторинг и оценка на последиците от затоплянето чрез теренни изследвания съвместно с научно изследователските институции. Създаване на предложения и формиране на пакет от мерки към населението и земеделските предприемачи;
- Повишаване на знанията които са натрупани за осведомеността от климатичните промени. Те са важни за земеделските производители и животновъди на територията на общината. Възможно е създаване на електронна

платформа за показване на последиците и необходимите мерки които трябва да вземат стопаните за да запазят своите стопанства (ферми, насаждения, техника и др.). Предлага се разработване на системи за специализиран мониторинг на биологичното разнообразие, земеделските площи и фермите за животни.

3. Стимулиране на научно изследователска дейност, иновации и проучвания е задължителна част от мерките които община Царево трябва да приложи при изпълнение на новия ГПРО 2021-2027:

- Засилване на ролята на научните изследвания, използване на иновациите в земеделието свързани с отглеждане на нови сортове и култури чрез нови методи и способности за защита. Внедряване на управленски иновации за селекция в развитието на сектор животновъдство. Ефективна оценка и управление на стопанствата чрез прилагане на резултати от научни изследвания с положително въздействие от доказани международни институции. Прилагането на новите методи създава възможност за подобряване на технологиите за култивация на земеделските култури и селскостопанските животни според климатичните промени. Внедряване на системи за ранно предупреждение за екстремални климатични явления. Засилване на осведомеността по отношение на рисковете от глобалното затопяне към земеделието на хората които се занимават със селско стопанство в община Царево. Подобряване на мониторинга за количеството на животните и размера на земеделските площи и промените на които се подлагат поради климатичното изменение.

4. Уточняването на обхвата на политиките прилагани от местните власти и на нормативната база на национално и местно ниво са важен фактор за изпълнение на мерките които са предложени за община Царево. Подобряването трябва да бъде насочено в следните дейности:

- Актуализиране и изменение на нормативната рамка в съответствие с климатичните промени на секторно ниво. Предложение за разработване на общинска стратегия за земеделие и животновъдство и свързаните с тях сектори които осигуряват заетост на част от населението в селата в периферията на община Царево;
- Прилагане на план за действие в сектора на селското стопанство в случаите на проявления на климатичните изменения като екстремални валежи, суша, пожари, градушки, развитие на патогенни по растения и животни предвид географското положение на общината;
- Подобряване на условията за развитие на устойчиво земеделие чрез стимулиране на стопанствата за повишаване на експертния капацитет под формата на агрономи и ветеринарни лекари за подсилване на възможностите за превенция от рискове които поражда изменението на климата;

- Подобряване на експертизата и разбиране, базирано на анализ и управление на риска в селското стопанство и разработване на политики за територията на община Царево Създаване на условия за достъп до програмите МЗХГ и МОСВ за разработване анализи на риска и застраховане на земеделската продукция;
- Облекчаване на административната тежест при кандидатстване за получаване на субсидия за възстановяване в случай на негативни последици за селското стопанство от климатичните промени.

Приоритетни действия: приетият план за действие за справяне с климатичните промени от ПИРО на община Царево, трябва да включва различни приоритетни действия които да се приемат, осъзнават и прилагат в краткосрочен и средносрочен план. Според спецификите и догъващата роля на селското стопанство в икономически профил на общината те трябва да бъдат насочени в следните области:

- Увеличаване на площите за напояване в земеделското стопанство с 15-20-35% за програмния период (в средносрочен план), чрез изграждане на хранилища за поливно земеделие, като се обхване водосбора през месеците с интензивни валежи и се изчисли прогнозната стойност на приход и разход на води за напояване;
- Подобряване качеството на напоителните системи и водните хранилища предназначени за тази дейност, чрез осъществяване на мониторинг и намиране на нови източници на захранване без да се нарушават екосистемите и речните корита. Намаляване на загубите на води за напояване (в средносрочен план);
- Внедряване на нови устойчиви и южни селектирани растителни и животински видове които са подходящи за наличните климатични и агро условия в община Царево (в краткосрочен план);
- Адаптиране на фермите за отглеждане на животни и стопанствата с нови методи на обработка и обслужване, нови видове фуражи и торове (в краткосрочен план);
- Осигуряване на качествени условия за развитие на пчеларството, аквакултурите и лозаро-винарството (в краткосрочен план);
- Предприемане на мероприятия насочени към намаляване на почвената ерозия и киселиняването в Странджа, деградация на площите предназначени за пасища и опазване чистотата на водите на Черно море за развитие на аквакултурите (в краткосрочен и средносрочен план);

- Поетапно увеличаване на добивите с до 15% (в средносрочен план);
- Контрол и превенция от страна ИАРА към браконьерския улов на риба в акваторията на Черно море. Контрол над браконьерския лов и изсичането на гори в природен парк Странджа. Създаване на регулации за добива на трюфели в Странджа по отношение на сезони и места за добив на гъби и лечебни растения (в краткосрочен и средносрочен план);
- Създаване на база от данни за изменението на климата свързано със земеделието и аквакултурите в соленоводните и сладководните басейни (в средносрочен план);
- Повишаване капацитета на стопанствата и стимулиране на земеделските производители да реализират продукцията си на местните пазари поради близостта на курортните селища. Опазване на горските площи за добив на трюфели и лечебни растения с 10% (в средносрочен план);
- Разработване на системи за ранно предупреждение което ще намали загубата на продукция с 10-15% (в краткосрочен план);
- Изготвяне на общинска стратегия за устойчиво развитие на селското стопанство на Царево, изразена в подобряване количеството на добивите, изграждане и разширяване на преработвателните предприятия свързани със земеделието. Увеличаване с до 5% стойността на продукцията и брутната добавена стойност, което ще доведе до ръст на възнагражденията в сектора (краткосрочен и средносрочен план);
- Предложения за участие в програми и сдружения които са свързани със застраховане по схемите за директни плащания и създаване на условия за взаимопомощ между производителите под формата на сдружения и браншови обединения под формата на земеделски клъстери (в средносрочен и краткосрочен план);
- Изготвяне на план за използване на общински пасища и мери поради липса на такъв за последните 5 години (в краткосрочен план);
- Изготвяне на план за използване на акваторията на Черно море и количествата риба които се добиват на територията на община Царево (в краткосрочен план);
- Създаване на условия за изграждане и провеждане на фермерски пазари веднъж в седмицата в туристическите селища по време на активния сезон и стимулиране за откриване на магазини за био-продукти със сезонен характер

под формата на преместваеми постройки от дърво в курортните населени места поради възможностите за търсене от страна на туристите (в краткосрочен и средносрочен план).

Заинтересовани страни: страните които имат интерес от такива дейности и мероприятия са не само община Царево а и държавния публичен сектор представен от всички министерства и ведомства, дирекции и агенции които имат отношение към сектор селско стопанство и аквакултури. От друга страна важна е ролята на НПО и браншовите организации и камари и тяхната отговорност е важна за ефективното прилагане и изпълнение на предложените мерки. Затова те трябва да са обществено отговорни и ангажирани с подпомагане за успешното изпълнение на плана за действие за борба с изменянето на климата и неговите последици за сектор селско стопанство и аквакултури на територията на община Царево и Черноморското крайбрежие. Не на последно място важна е и комуникацията с научните институции и изследователи, които могат да предложат иновативни методи от задълбочените познания за справяне с проблемите и последиците от глобалното затопляне. От своя страна регионалните и местни власти трябва да изиграят ролята на посредник между министерствата, производителите и потребителите.

9.2. Сектор „Биоразнообразие“

Биоразнообразието на община Царево е огромно и уникално за страната. Естествената растителност попада в няколко отделни фитогеографски области. Влиянието на Черно море е в основата за видовия характер на биоразнообразието в общината. Разпространени са предимно топлолюбиви видове. По поречието на река Велека и всички по-малки реки, които се вливат в морето са развити уникални лонгозни гори. Ендемичните видове за страната в територията на Царево се намират в Странджа и са: източен бук, източен горун, благул, цер, странджанска зеленика, колхидско бясно дърво, зайча сянка, лавровишня и др. Много разпространени и със стопанско значение са смокинята, бадемът, хинал, дафинов лист и др.

Изменението на климата оказва голямо влияние върху хабитатите на растителни и животински видове на територията на община Царево и нейното **биоразнообразие**. Глобалното затопляне и проблемите които поставя са изразени в загуба на биологично разнообразие и промяна в естествените обитания според НАТУРА 2000, в допълнение на това влияе и за промяна в биохимията на ландшафтите. Това намалява добива на земеделска продукция и редуцира броя на животните в стопанствата. Също така се оказва и негативно влияние и върху естествените обитания на аквакултури и миграцията и риба във водните басейни. В обобщение можем да посочим, че климатичните изменения влияят по следния начин за биоразнообразието на община Царево и прилежащите и територии:

- Изчезване на видове и намаляване на генетичното разнообразие в равнинния и полу-планинския пояс;
- Поява на нови инвазивни видове;
- Благоприятно въздействие върху видовете които се нуждаят от по-сух климат и по-високи температури;
- Нарушаване на жизнения цикъл и фонологичните фази на растителните видове и по конкретно на тези със стопанско и битово значение;
- Нарушаване в жизнения цикъл на дивите и селскостопанските животни;
- Въздействие върху екосистемните услуги на територията на община Царево.

Стратегическите и оперативни цели и дейности за общината свързани с опазването на екологичното разнообразие на крайбрежието на Черно море и община Царево е много важно за организмовия свят, екосистемите, здравето на населението и развитието на туризма. Една от най-важните задачи пред общината е решаването на проблеми свързани с оптимизирането на отношенията между човека и морето, което може да се постигне само с правилната общинска екологична политика. Конкретните действия на екологичната политика трябва да бъдат в следните направления:

1. *Подобряване степента на управление на екосистемите, което трябва да включва:*

- Интегриране на всички дейности по опазване на биоразнообразието със законодателната и правна основа на стратегическото планиране и прилагане на нормативната база. Разработване и прилагане на стратегия за устойчиво развитие и опазване на биологичното разнообразие и аквакултурите на морето. Включване в рамките на стратегията на приложими мерки за справяне с промените в биоразнообразието които са породени от климатичните промени. Оценяване на възможностите от развитие на нови видове със стопанско значение. Двата документа могат да се разработят като част от Стратегия за екологичната инфраструктура и биоразнообразие в които да се предвижда операционализиране на процедурите по изготвяне на ОВОС/СЕО. Това ще подобри мониторинга и познанията свързани с промените в екосистемите и биоразнообразието. Изработването на такива стратегически правилници за управление трябва да се прилага и в курортните селища за възпиране на унищожаването на естествени дюни, лонгозни гори и девствени плажове с уникална флора и фауна;
- Създаване на статистическа база от данни и периодичен отчет за състоянието на екологията и биоразнообразието на Черноморското крайбрежие и природен парк Странджа (препоръчително веднъж на 1 или 2 години). Създаване на общински комисии които да следят пряко за опазването на биологичното разнообразие и околната среда с представители поне 1 служител в кметствата в прилежащите села, които да се събират няколко пъти в годината за отчитане на предприетите мерки и отчитане на установените нарушения. Отчет на

съставените актове и приходите от наказателни постановления, сумата от които да се инвестира в опазването на морето и природата на община Царево.

2. *Подобряването на системата от знания и умения и предоставяне на базите от данни които община Царево трябва да събира са важни за следните мероприятия:*

- Създаване на достъп до базите от данни за анализ и външна оценка от страна на министерства, научна общност, НПО и инвеститорите;
- Насърчаване на научни изследвания за бъдещето на община Царево за новия програмен период. Разработване на информационни системи за научни изследвания, насочени към практически дейности за подобряване състоянието на биоразнообразието и превенцията от нарушения причинени от климатичните промени;
- Използване на знанията на местни жители за традиционните местообитания и отглежданите видове;
- Използване на доброволчески кампании свързани с опазване на биоразнообразието изразени в залесяване, изграждане на хранилки за животни и птици, почистване на морето и морското крайбрежие и др.;
- Организиране на обучения сред учениците и възрастни за развитието на екосистемите. Организиране на разяснителни кампании в публичния и частен сектор за значението на климатичните промени за развитието на биоразнообразието в общината.

3. *Обособяване и разширяване на площи за опазване и защита на биологичното разнообразие, хабитатите и аквакултурите в община Царево в периода 2021-2027, трябва да включва:*

- Възстановяване и увеличаване на размера на територии от Странджа и черноморското крайбрежие, които са застрашени от антропогенна намеса с основна цел опазване или създаване на местообитания за традиционни за района растителни животински видове. Намаляване на фрагментацията между защитени територии и земеделски площи чрез определяне на „червени линии“ които ограничават загубата на биоразнообразие и аквакултури и риба. Прилагане на програми за опазване и възстановяване на разнообразието от диви и лечебни растения, диви животни и аквакултури.

4. *Подобряването на устойчивостта на системата в община Царево към различни видове натиск трябва да се основава на:*

- Редуциране на замърсяванията чрез заустване на реки и изливане на отпадни води в морето от битовата дейност и туристически обекти. Оценка на капацитета на природните компоненти спрямо екологичния отпечатък на жителите, туристите и възможностите за поносимост от страна на екосистемите. Прилагане на система за мониторинг и изготвяне

на ОВОС за всяко от селата в общината. Засилване на екологичния контрол в курортните селища;

- Възстановяване на растителни видове и ландшафти унищожени от антропогенна намеса, включително плажни пясъчни дюни устия на реки които се вливат в морето. Възстановяване на изсечените горски площи в парк Странджа .

5. *Устойчивото развитие на екосистемите и биоразнообразието в община Царево за новия ГПРО задължително трябва да включва:*

- Прилагане и стимулиране на генетични ресурси които се приспособяват на промените в средата, интегриране между естествените местообитания и селското стопанство. Възстановяване на нарушени екосистеми и подобряване на достъпа до екосистемните услуги;
- Регулации в строителството по морското крайбрежие и прекъсване на унищожаването на специфични екосистеми свързани с морския бряг;
- Създаване на регистър за количествата уловена риба и потребление на морските ресурси с цел създаване на квоти за улов на риба според размера на пазара и стопанското приложение;
- Създаване на туристически атракции свързани с опазване на биоразнообразието изразени в залесяване, изграждане на условия за гнездения на птици, почистване и всякакви други дейности свързани с опазването на околната среда в рамките на екологичния и селски туризъм.

За опазване на биоразнообразието за новият планов период 2021-2027г. общината в Царево трябва да предприеме следните **приоритетни действия**, в средносрочен и краткосрочен хоризонт:

- Разработване на стратегии и планове за опазване и развитие на екосистемите и биологичното разнообразие на територията на община Царево(в краткосрочен план);
- Осъществяване на контрол на добивите на риба за промишлени и потребителски цели (в краткосрочен план)
- Интегриране на стратегиите със законовата рамка на Република България (в краткосрочен план);
- Създаване на интеграция и съвместимост между събирането на данни за състоянието на биоразнообразието и заинтересованите лица, публични институции или научни учреждения (в краткосрочен план);
- Предоставяне на данните за обществено ползване (в кратко и средносрочен план);

- Насърчаване и привличане на научната област за системни научни изследвания за биоразнообразието и неговата трансформация под натиска на климатичните промени (в краткосрочен план);
- Събиране на традиции и обичаи за опазване на екосистемите от местното население (в краткосрочен и средносрочен план);
- Създаване на доброволчески кампании за опазване на биоразнообразието и събиране на данни (в краткосрочен и средносрочен план);
- Стимулиране на информационни и образователни кампании(в краткосрочен и средносрочен план);
- Определяне на границите на защитени територии и „червени линии“ за предотвратяване на загубата на биологично разнообразие (в краткосрочен и средносрочен план);
- Създаване на местни програми свързани с опазването на околната среда (в средносрочен план);
- Оценка на поносимостта към екологичните промени на екосистемите в Странджа и крайбрежните зони на Черно море (в краткосрочен и средносрочен план);
- Прилагане на мониторинг и ОВОС за контрол над измененията в местообитанията и биоразнообразието на черноморското крайбрежие (в краткосрочен и средносрочен план);
- Изготвяне на планове за пасищата и мерите за животновъдство и планове за добив на дървесина (в краткосрочен план);
- Изготвяне на планове за устойчиво развитие на черноморското крайбрежие (в краткосрочен план);
- Изготвяне на планове за опазване на биологичното разнообразие на територията на селищата със статут на курорти (в краткосрочен план);
- Изготвяне на подробен анализ за състоянието на природен парк Странджа и мерки за опазването на биоразнообразието (в средносрочен план);
- Изготвяне на план за развитие на устойчиво земеделие на територията на селата които са предимно аграрен икономически профил (в кратко и средносрочен план).

Заинтересовани страни: към територията на община Царево могат да бъдат всички Административни държавни структури, които имат отношение по тези проблеми и всички държавни органи които са пряко свързани с биологичното разнообразие на Република България, област Бургас, Югоизточен регион и община Царево. Научните институции и академичните среди които имат възможност и капацитет да извършват теренни изследвания и мониторинг за количеството, качеството и изменението на биоразнообразието и неговите съставни части. Участие на НПО и гражданските сдружения и инициативи по опазване на околната среда. Засилване на интересите на

бизнеса предвид туристическия характер на икономиката на общината, неговите асоциации и организиране на кампании за поддържане и опазване на биологичното разнообразие на територията на община Царево и създаване на условия за устойчив туризъм и развитие на нови туристически услуги и атракции които да съчетават морето, лонгозните гори и историческите обекти на планината Странджа.

9.3. Сектор „Гори“

Горите са основен уловител на въглероден двуокис (CO₂) и са от изключително важно значение за абсорбирането на въглерод чрез процеса на фотосинтеза. Горите осигуряват многобройни екосистемни услуги, които са съществени за качеството на живот на хората. Въпреки изсичането на горите в страната, множеството горски пожари и патогени, които влияят негативно на горския фонд в страната, все още България има солидни запаси от горски територии, които са важни за развитието на страната. Съгласно геоботаническото райониране на България, територията на община Царево се отнася към Евксинската провинция на Европейската широколистна горска област. Горските територии в община Царево заемат (76,72 %) с преобладаващи широколистни и иглолистни видове. Известна част от видовете нямат готовност за адаптация към повишаване на температурите и сушата и към новите климатични условия. Климатичните наблюдения и данни в България, ясно показват тенденция на увеличаване на температурите през последните десетилетия, което оказва влияние върху състоянието на горите. Негативно въздействие върху горите оказват и продължителните засушавания, които са характерни през последните няколко години и водят до по-висока смъртност в горските масиви. Продължителното засушаване и затопляне води и до увеличаването на риска от пожари. Територията на община Царево попада в зона от средна степен на риск от възникване на горски пожари. Виж фиг. 1 съгласно Доклад по проект RD 50-130/03.10.2016 на МЗХ

Карта по степен на риска от горски пожари по административни области в България.

Методиката на изчисление на „индекса за горски пожари“ се основава на броя регистрирани пожари и изгорелите площи по области. На базата на индекса са създадени карти в ГИС на ниво административни области в страната. С цел предотвратяване възникването на горски пожари на територията на община Царево е необходимо прилагането на навременни мерки, които се изразяват в: 1) провеждане на изследвания, анализи и оценка на състоянието на горските екосистеми и въздействието на изменението на климата; 2) изготвянето на стратегически документи за анализ на риска от горски пожари за община Царево; 3) изграждане на общинска система за ранно откриване, реакция и превенция на горски пожари; 4) укрепване на съществуващия горски ресурс чрез залесяване с цел подобряване на защитните функции на горите по отношение на водите и почвите. Предизвикателство за община Царево представлява и добива на дървесина за битови и промишлени нужди. Антропогенното въздействие, развитието на туризма и урбанизационните процеси, които протичат в крайбрежните територии на община Царево оказват значително влияние върху растителната покривка.

Необходимо е община Царево за периода на реализиране на ПИРО 2021-2027 да предприеме следните **стратегически цели и оперативни дейности** за опазване на горския фонд:

1. *Задълбочаване на осведомеността за количеството и качеството на горския фонд на територията на общината и прилежащите села които трябва да се изразява основно в:*
 - Създаване на ГИС бази от данни за количеството, площите и качеството на горския фонд. Научни изследвания за екосистемите и видовете в горите в региона. Развитие на развойна дейност свързана със смекчаване на ефектите от климатичните промени които засягат горските площи на Царево.
 - Провеждане на научни изследвания и моделиране за процесите на адаптация и възможностите за развитие на горските екосистеми. Продължаване на изследванията на генофонда и генотипната изменчивост и пригодността към новите климатични условия за силно уязвими видове дървета, разработване на модели на риска, например от ветровали, пожари, увреждане от патогени. Провеждане на изследвания, анализи и оценка на микро- и макроравнини на данните от мониторинга на горските екосистеми; оценка на ефекта от промяната на дървесните ресурси. Проследяване на количествата на добив на дървесина с цел превенция от браконьерство.

2. Подобряването и защитата на горските ресурси в община Царево трябва да се концентрира около:

- Рекултивация на силно увредени територии на горски масиви и подобряване на защитните функции на гората чрез възстановяване на екосистемите. Опазване на повърхностните и подземни води и почвите необходими за съществуване на горите на Царево. Поддръжка и създаване на нови полезащитни горски пояси в земеделските земи и свързване на изолираните гори в равнините чрез създаване на горски коридори. Създаване на плантации от широколистни видове с кратка ротация за производство на биомаса и подобряване на почвените качества. Търсена на нови механизми за набавяне на капиталови ресурси и помощи за използване на стари земеделски земи които са пустеещи в създаване на нови горски площи;
- Следва да се положат усилия за поддържане на биоразнообразието и генетичния фонд на горските територии с основна цел запазване на устойчивостта на горите. Те може да се изразява в увеличаване на видовете и структурното многообразие и ограничаване на събирането и експлоатацията. Опазване на места с най-голямо биоразнообразие в така наречените „стари гори“. Определяне на реликти и ендемични видове които са подложени на сериозен риск от изчезване поради влошаване в качеството на хабитатите породено от климатичните промени. Поради това следва да се положат усилия за тяхното опазване и да се ограничи възможностите за навлизане на инвазивни видове и патогени.
- Подобряване управлението на горските ресурси на община Царево трябва да включва задължително: система за ранно откриване и превенция на горски пожари, изграждане на система за дългосрочен мониторинг на природните нарушения, изпълнение на общинска инвентаризация на горите, интегриране в нови информационни системи в Националната информационна система за горските ресурси.

3. Подобряването на условията за устойчиво ползване и развитие на горските ресурси на територията на община Царево трябва да включва:

- Намаляване на добивите на дървесина за сметка на залесяване с нови площи от традиционни за района дървесни видове;
- Намаляване на използването на дървесина за изграждане на строителни обекти и жилищно строителство и стимулиране използването на нови рециклирани материали;

- Редуциране на нерегламентираното добиване на дървесина за битови нужди от страна на населението;
- Залесяване на толкова хектара дървесина колкото са добити от концесионерите за съответната година;
- Подобряване на потенциала за устойчиво и екологосъобразно използване на дървесната биомаса за производство на енергия (създаване на програма за насърчаване инсталирането на съвременни системи за производство на енергия и топлина, разработване на стратегия за горската биомаса).

Приоритетни действия: планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които отговорните органи следва да предприемат в краткосрочен план:

- Изготвяне на „План за ползване на дървесина от общинския горски фонд“,
- Стимулиране на научни изследвания и дейности за облекчаване на климатичните въздействия;
- Стартиране на научна програма която да подпомага адаптирането към глобалното затопляне на горските площи;
- Разработване на модели за негативни последици от екстремални климатични явления като: ураганни ветрове, смерчове, градушки, засушавания и др.;
- Изграждане на общинска система за ранно откриване, реакция и превенция на горски пожари и други природни бедствия;

Заинтересовани страни: в община Царево включват представители от общественния сектор, министерствата и техните органи, които имат отговорности по отношение на горския сектор. Заинтересованите страни от частния сектор на територия на общината са горските предприятия и тези свързани с дървообработване. Собствениците на земя също са важни участници в процеса по устойчиво управление на горите. Важен фактор за справяне с климатичните последици и техните проявления в горите имат и научноизследователските институти, свързани със сектора, неправителствените организации и местните власти, които също играят важна роля на посредник при провеждането на политики за регионално развитие на местно ниво.

9.4. Сектор „Води“

Глобалното затопляне и природните бедствия неизбежно оказват влияние и върху количеството и качеството на водите, което може да доведе до проблеми с водоснабдяването. Водните ресурси от територията на община Царево принадлежат към Черноморски водосборен басейн с административно управление на водите от

Басейнова Дирекция „Черноморски район“. Крайбрежните морски води представляват отделна категория повърхностни води. По –големи реки, които преминават през територията на общината са р. Караагач , р. Велека и р. Резовска. При продължителни поройни валежи или при обилно снеготопене съществува опасност от наводнение на терените, които са в близост до реките. През последните години се наблюдава забележимо затопляне и засушаване в района на община Царево.

Стратегически и оперативни цели и дейности

- Засилване на контрола върху всички водни площи (реки, язовири и микроязовири) публична общинска собственост или такива отдадени на концесия поради нарастващия риск от безводие, суша и замърсяване на водите като алтернативен резервен източник на питейни води и такива за битови нужди. Синхронизиране с планове за управление на речните басейни и на риска от наводнения Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН). Тези документи за стратегическо планиране са насочени към широк кръг заинтересовани страни - общество, бизнес (промишленост и други потребители на вода) и общини, чрез дейности за информиране и консултиране и активно участие.
- Контролът над водните ресурси е важен и за превенцията от наводнения;
- Засилване контрола и мониторинга върху състоянието на водните ресурси и тяхното използване, създаване на ГИС база данни с общодостъпна информация;
- Подобряване на осведомеността на населението с изменението на климата; включване на адаптацията към изменението на климата в учебните програми за начално и средно образование; подготовка и провеждане на обучения за държавната администрация и ВиК операторите.

Приоритетни действия: планът за действие идентифицира следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план:

- Информираност и публичност на адаптацията към изменението на климата (краткосрочен план);
- контролът и мониторингът върху състоянието на водните ресурси и тяхното използване, свързани с адаптацията към изменението на климата (средносрочен план);
- Създаване обществено достъпна ГИС база данни (средносрочен план);

Заинтересовани страни: включват министерства и басейнови дирекции. Академичните среди и научно-изследователските институти играят основна роля, заедно с гражданското общество и управлението на национално и местно ниво. Изготвянето на **ПИРО 2021-2027 г.** за община Царево е съобразено с програмите и мерки в планове за управление на речните басейни и с програмите от мерки в планове за управление на риска от наводнения към басейновите дирекции, както и осигурява съгласуваност с всички други приложими планове и програми в областта на опазването на околната среда или адаптацията към изменението на климата, разработени на национално, областно или общинско ниво.

9.5. Сектор „Туризм“

Пространствено териториалната концентрация на дейностите свързани с туризъм зависи изключително от времето и мястото. Климатичните промени влияят върху сезонните видове туризъм в България. Сектора на туризма е много зависим от климатичните изменения и пред него се появяват нови краткосрочни и дългосрочни рискове. Повишението на температурите може да окаже изменения в продължителността на туристическите сезони и да засили интереса към инвестиции в община Царево предвид доминацията на сектор туризъм в икономическия профил на голяма част от населените места които попадат в пределите на общината.

Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват увеличаване на броя на туристи през месеците май, септември и октомври, по-дълъг среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдих на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и рекреационни ресурси, затруднен достъп до туристическите дестинации в Странджа и огромен недостиг на вода. Увеличеното потребление води до проблеми свързани с екологията и качеството на водите и въздуха. Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг сезон с високи температури и междинни сезони и развитие на нови туристически продукти. По-малко разходи за отопление през зимния сезон, намаляване на разходите за енергия и топла вода през летния сезон в местата за настаняване и повишаване на тези за охлаждане и климатизация през активния сезон.

Негативното развитие на природните компоненти влияе пряко и върху условията за **туризъм** в община Царево, която разчита основно на морския, познавателен и културен туризъм за развитие на своята икономика и за формиране на доходи сред населението. Характерно за общината е добива на риба и аквакултури от морето което може да се измени от възможно покачване на нивото на морето или промяна в потоците на миграция и размножаване на рибните съобщества и водорасли резултат от промяната в солеността на световния океан и повишената температура на водата. Отделно характерно за Странджа са естествените находища на трюфелови гъби което представлява интерес за туристите и икономиката на общината. Развитието на такъв

тип гъби е благоприятно от изменението на климата и почвените условия в Странджа, което създава предпоставки общината да има възможност да се превърне във водеща за страната в производство и продажба на тази култура. На второ място за развитието на туризма в общината е важно да имаме достатъчно води през летните месеци за битови нужди, което ще се окаже съществен проблем при повишаване на температурите и намаляване на валежите през лятото и пролетта и засилване на антропогенния натиск следствие от туризма. Повишаването на средните температури и удължаването на туристическия сезон ще доведе до по-голямо потребление на вода. От събитията през последните години стана ясно, че именно това е най-големият проблем пред които е поставено цялото черноморско крайбрежие.

На второ място се застрашава и живота на туристите, повишава се риска от топлинен удар. Засилва се развитието и на бактериални инфекции които засягат стомашно-чревния тракт на хората. На последно място климатичните аномалии и екстремални явления могат да причинят наводнения и свлачища които също застрашават живота на местното население и туристите. Следователно можем да обобщим, че затоплянето на климата има както позитивно така и негативно влияние върху сектор туризъм на община Царево. Затова е необходимо общинската администрация да предприеме важни мерки и да си постави ясни цели след осъзнаването на проблема които оставят климатичните промени

Стратегическите и оперативни цели и дейности за развитие на туризма в община Царево се изразяват в няколко стратегически области:

1. Включване на адаптацията към изменението на климата в разработването на политиките и нормативните актове на общината които следват следната смислова подреденост:

- Разработване на стратегия за развитие на устойчив и екологичен туризъм в съответствие с изменението на климата и „Националната стратегия за адаптация и план за действие за туризма“;
- Създаване на адекватна и удобна за представителите на този бранш административна тежест за прилагане на програми и рамки за застраховане на материално техническата база и туристите. Засилване на екологичния контрол над туристическите обекти и обектите за подслон и хранене. Създаване на механизми за подпомагане на екологичен туризъм на територията на община Царево;
- Създаване на отчет и програма за управление на водоснабдяването на курортните селища и всички населени места на територията на общината;
- Подобряване на туристическия брандинг на община с малък риск за здравето на туристите от климатичните промени. Предоставяне на чиста околна среда за развитие на рекреационния туризъм;

- Предлагање на мерки за ограничавање изливането на отпадни води в морето и реките от туристически обекти за хранене и подслон.

2. Подобряване на познанията, управлението на риска и адаптацията към изменението на климата от страна на туристическия сектор. Следва да се обърне внимание на следните проблеми:

- Повишаване на осведомеността в представителите на отрасъла на територията на община Царево за изменението на климата и проблемите които поражда;
- Разработване на програми за подпомагане на морския и познавателния туризъм в случаите на проявления от екстремалния климат които могат да унищожат туристически ресурси и инфраструктура;
- Прилагане на програми за изследване на климатичните промени и тяхното влияние върху морето и горите за развитието на туризма в община Царево;
- Разработване на показатели свързани с туризма, чувствителни към изменението на климата които да са релевантни за туристическия сектор, като например екологичен отпечатък на един турист, или списък на рисковете за здравето на туристите от климатичните промени;
- Разпространение на публикации за състоянието на туризма в общината и разработване на система за мониторинг и оценка на туристическите ресурси в община Царево.

3. Изграждането на капацитет за управление на устойчив на климатичните промени туризъм в община Царево за адаптация на този сектор трябва да включва следните оперативни дейности:

- Препоръчва се създаване на регионална и локална оценка за степента на адаптивност на сектор Туризъм към климатичните промени и интегрирането и в стратегическите документи за развитие на община Царево;
- Разработване на система от инструменти и индикатори за адаптивния капацитет на заведенията за настаняване, концесиите на плажовете и всички обекти свързани с туризма на територията на общината;
- Въвеждане на финансови стимули за повишаване капацитета на заинтересованите страни които намаляват екологичния отпечатък и отделянето на въглеродни емисии. Прилагане на специални програми като: курсове в колежите и университетите със специалност Туризъм; подобряване на координацията, информираността и комуникацията между отговорните правителствени и обществени институции.

4. Конкретните действия които община Царево трябва да предприеме при изпълнение на ППРО за периода 2021-2027г. са:

- Разработване и прилагане от страна на общината на списък от мерки за адаптация на туризма към климатичните промени с ясна дефиниция на възможностите и заплахите към туристическите услуги и туристите;

- Разработване на нови дестинации, изграждане на еко пътеки в Странджа и по черноморското крайбрежие, обособяване на места за отдих, къмпинг и рекреационен туризъм. Прекратяване на незаконното къмпингуване, палене на огън извън обособените места и прекратяване на дейността на обекти които замърсяват въздуха ;
- Идентифициране и развитие на нови туристически услуги и атракции, породени от глобалното затопляне;
- Дефиниране на предложения за използване на нови технологии, които намаляват вредното въздействие на туризма към околната среда и водите в туристическите обекти;
- Стимулиране и намаляване на данъчната тежест за обекти свързани с туризма, които имат енергийна и екологична ефективност която е по-висока от тази на другите;
- Разработване на управленски програми за използване на туристическите ресурси и условията на климатични промени, глобално затопляне и екстремални климатични явления.

Приоритетни действия за развитието на туризма в общината: предложени план за действие за устойчиво развитие на туризма в условията на глобално затопляне се концентрира в следните приоритетни действия, които общинската администрация в Царево, следва да предприеме в краткосрочен и средносрочен план. За постигане на целите общината трябва да се опита да изпълни следните действия:

- Ангажиране на широк кръг от хора и всички предприемачи свързани с туристическия бранш за разпространение на знания по отношение на адаптацията към изменението на климата, за достигне до туристите и браншовите организации в областта на туризма по Българското черноморско крайбрежие (в краткосрочен план);
- Предложения за показатели за мониторинг за въздействието на климата върху морския туризъм, които имат отношение към климатичните промени (в краткосрочен и средносрочен план);
- Провеждане на обучения за повишаване на знанията за климатичните промени и тяхното въздействие върху климата и микро климата на община Царево (в краткосрочен и средносрочен план);
- Стремеж към развитие на екологичния, горския, познавателния и селския туризъм предвид икономическия, природен и социален профил на общината (в средносрочен план);
- Привличане на доброволци за изграждане на екопътеки и създаване на местни инициативни групи които да се занимават с поддържане на традициите които са важни за културния туризъм (в средносрочен план);

- Създаване на организации за периодично почистване на защитени местности и девствени плажове по черноморското крайбрежие (в краткосрочен и средносрочен план);
- Изграждане на места за отдих по бреговата ивица които предпазват от пряката слънчева светлина по време на летните месеци (в средносрочен план).

Заинтересовани страни: в този процес могат да участват съответните министерства и техните органи които са отговорни за политиките и регламентите в областта на туризма. частния сектор, браншовите асоциации и предприемачи в областта на туризма, също са ключов участник. Не на последно място, роля имат и организациите за управление на туристическите райони, научноизследователските институти и местното население което има важна роля за развитието на морския туризъм в община Царево.

9.6. Сектор „Човешко здраве“

Изменението на климата неименуемо оказва влияние и върху **човешкото здраве** и качеството на живот. Възрастовата структура на населението в община Царево е изключително проблемна. Това в най-голяма степен се отнася до населените места извън крайбрежната зона. Застаряването на населението и повишаване на температурите подлага на риск населението на възраст над 65 г. и това с хронични заболявания. Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността на сърдечно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболеваемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии. Екстремните метеорологични явления и пожарите повишават нивата на смъртност, и болести свързани с водите и храните, те могат да доведат до посттравматично стресово разстройство а промяната във валежите и състава на водите могат да причинят, бактериални инфекции и диария.

Стратегически и оперативни цели и дейности: ситуацията в общината налага действия и оперативни цели насочени в следните стратегически области:

1. *Подобряването на методите за управление и адаптация към климатичните промени на човешкия организъм трябва да съчетава:*

- Подобряване качеството на здравната система и превенция от създаване за условия на риск от пандемии и паразитни болести поради повишаване на температурите и влажността;
- Разработване на национални, регионални и общински планове за действие на сектор Здравеопазване според изискванията и промените от климатичните промени;
- Програми за контрол на хроничните заболявания, преглед и актуализиране на стандартите, нормите, плановите и политиките на община Царево;

- Изграждане на административен, инфраструктурен, комуникационен, финансови технически капацитет на общината;
- Разработване, актуализиране и разпространение на каталог на добрите здравни практики;
- Приоритизиране на нуждите от инфраструктура и технологично оборудване за опазване на здравето на населението в община Царево.
- Изграждане на професионален капацитет изразен в провеждане на тематични семинари и обучение на лекарите, фармацевтите и стоматолозите които изпълняват своята практика на територията на общината и прилежащите села;
- Актуализиране на стандартите за медицинско лечение, свързани с изменението на климата.

2. Изграждане на база от знания и осведоменост за опасностите от глобалното затопляне трябва да се концентрират в:

- Развиване на общественото образование и осведоменост относно адаптацията към изменението на климата. Препоръчва се изработване от РЗИ кодекс за лично поведение на гражданите при опасни явления, свързани с изменението на климата;
- Развитие система за мониторинг, събиране на данни и ранно предупреждение за превенция на населението на общината;
- Разработване на база от научни изследвания относно изменението на климата и човешкото здраве - оценка за уязвимостта на здравето на населението в общината;

3. Процесите на адаптиране на външната среда в община Царево имат отношение за намаляване на негативното въздействие на климатичните промени върху човешкото здраве. Адаптацията трябва да се изпълни по следните критерии:

- Разработване на общинска концепция с насоки за приспособяване на обществената среда към изменението на климата изразено в промяна и използване на устойчиви на атмосферните влияния конструкции, материали, инструменти;
- Друг аспект засяга изграждането и поддръжка на обществени места със защитна архитектура и ландшафтен дизайн срещу екстремни метеорологични явления;
- Изграждане на социално капацитет и разработване на общинска програма за профилактичен контрол на здравния статус и осигуряване на съответно лечение;
- Актуализиране на регистъра на социалните групи в община Царево, които са уязвими към изменението на климата и разработване на програма за работа с тези групи.

Приоритетни действия: планът за действие на община Царево предвиден за новия период се идентифицира със следните приоритетни действия, които следва да бъдат предприети в краткосрочен план:

- Разработване на стратегия и план за действие за изменението на климата и човешкото здраве за община Царево;
- Актуализиране на нормите, плановете, политиките и други общински документи, които имат отношение към изменението на климата и човешкото здраве;
- Преглед на нуждите на инфраструктурата и технологичното оборудване, свързани с изменението на климата в здравния сектор;
- Изграждане на център за спешна медицинска помощ и закупуване на линейка за предоставяне на първа помощ на лица, които страдат от високо кръвно налягане, диабет, атеросклероза и други заболявания и такива които са изложени на риск от топлинни удари и влошаване на здравния статус в резултат от горещото време;
- Разработване на тематични информационни материали за изменението на климата и последиците за човешкото здраве;
- Прилагане и актуализиране на стандарти за медицинско лечение, свързано с последиците от изменението на климата;

Заинтересовани страни: страните, които имат интерес от тези дейности са община Царево и нейните жители. Министерството на Здравеопазването и НЗОК. Регионалните здравни инспекции също трябва внимателно да упражняват мониторинг и контрол на тези събития с основна цел по ранна превенция и редуциране на риска. Професионалните медицински сдружения и научно-изследователските институти, свързани със сектора, също са много важни. Водещата неправителствена организация на Червения кръст също се превръща във важен участник.

Рисковите зони в община Царево могат да се разделят на няколко основни групи, които са породени от различните проявления на климатичните промени:

- рискови зони, породени от екстремални валежи и градушки, мълнии - наводнения, свлачища, кални потоци, развитие на патогени в екосистемите, развитие на патогени по растенията и животните в земеделието, унищожаване на земеделска продукция, унищожаване на транспортна инфраструктура;
- рискови зони от ураганни ветрове, прашни и снежни бури, смерчове - горски площи, падане на покриви в населени места, счупване на дървета от вятъра, нанасяне на щети върху инфраструктура късане на далекопроводи за ел. захранване, нанасяне на щети върху паркове и зелени площи, нанасяне на щети върху административни сгради;

- рискови зони, породени от топлинни вълни- горски пожари, намаляване на добивите от земеделска продукция, риск със водоснабдяването, риск от здравословни проблеми.

Поради климатичните промени и затоплянето в България се наблюдават тенденции за увеличаване честотата на екстремални климатични явления и аномалии, доказателство за това са чести интензивни валежи, които водят до наводнения, свлачища и влошаване качеството на питейните води. Периодите на продължителни засушавания през летните месеци на годината могат да предизвикат пожари, унищожаване на горски площи, намаляване на земеделската продукция, изчерпване на водните ресурси на общината и др.

9.7. Запазване на екологичния комфорт в урбанизираните територии

Урбанизацията е дългосрочен процес, който се характеризира както с увеличаване на населението, което живее в градовете, така и с разширяване на градските зони. Процесът на урбанизация на даден регион има отчетливи ефекти върху икономиката и екологичното състояние. Урбанизацията е едно от негативните въздействия, която заема незначителна част от общата територия на община Царево. Урбанизираните територии в заемат 2.36 % от територията на общината. Сред тях с най-висок дял са жилищните терени, следвани от терени за курортни дейности и вилни територии. В границите на общината има два града и единадесет села. Състоянието на околната среда в община Царево е пряко свързано с урбанизацията на територията, развитието на туризма, използването на ресурсите ѝ, развитието на промишлеността, дейности в селското и горското стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води. Измененията в климата и екстремалните климатични явление неизбежно указват макар и на места по-малко влияние върху урбанизираните територии. Тези събития могат да увредят инфраструктурата, да нарушат услугите в секторите, на водоснабдяването, електропреносната мрежа и условията за развитие на туризъм.

Прилагането на стратегически документи за превенция и управление на климатичните промени и изменението на климата са важна съставна част от **ПИРО 2021-2027 г.** за бъдещото развитие на общината. Изготвянето на стратегии и прилагането на план за действие, води до намаляване на риска и по -лесно справяне с бедствия, аварии и екологични катастрофи. Едни от най-важните мерки за запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии са:

- ✓ извършването на периодичен мониторинг и контрол върху състоянието на околната среда и нейните компоненти (въздух, води, почви, биоразнообразие и др.);
- ✓ създаването на база данни с цел информираност и проследяване на промените в екологичното състояние в урбанизираните територии и

навременното вземане на решения за действия;
✓ подобряване на сътрудничеството между националните, областните и местните власти;
✓ разработването на финансови, социални и политики за управление на риска с оглед адаптацията към изменението на климата (АИК);
✓ включване на АИК в политиките за регионално и градско развитие, включително жилищно и друго строителство;
✓ подобряване комуникацията със заинтересованите страни относно адаптирането към изменението на климата.

9.8. Ресурсна осигуреност

Навременното и добре планирано приспособяване към изменението на климата и екстремалните климатични явления е много по-ефективно и евтино в икономическо и човешко отношение. Мерките трябва да се прилагат сега, преди да настъпят най-тежките последици от нестабилността на климата. Не е достатъчно решенията за справяне с промените в климата да се взимат на национално ниво, затова е необходимо повишаване на ролята на местната власт в провеждането на политика и прилагането на навременни мерки. Трябва да се засили загрижеността на общинско ниво за последиците от изменението на климата с цел справянето с проблеми като, наводнения, замърсяване на въздуха и водите, недостига на питейна вода и унищожаване на зелените площи и екосистеми. Мерките, които се прилагат за територията на цялата страна се ограничават до изготвянето на стратегически документи на национално ниво и по-малко на общинско ниво, което е крайно недостатъчно за да се предотвратят последствията от изменението на климата и екстремните климатични явления в природата. Разработените стратегии и планове за действие, представляват добър инструмент за договаряне на бъдещата интеграция на мерките за адаптиране към изменението на климата във финансирането от ЕС след 2020 г. За периода 2021-2027 г. голямо влияние ще има приетата с Решение № 621 от 25.10.2019 г. на Министерски съвет Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България. Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г.

Освен прилагането на стратегически документи е нужно използването на публични и частни ресурси от община Царево с цел преодоляване на последствията от изменението на климата. Ролята на държавния бюджет и бюджетите на местните

общини е да съфинансиран европейски и международни източници и да финансират самостоятелно мерки. Основните публични средства, които могат да се използват са: БФП от ЕСИФ, ОП, която може да се използва за въздействието на екстремните метеорологични явления е **Оперативна Програма за околна среда за програмен период 2021г.-2027 г. Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за програмен период 2021-2027 г.** ще предложи възможности за финансиране. Сътрудничество на община Царево с Министерство на околната среда и водите (МОСВ); Министерство на земеделието храните и горите (МЗХГ) Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), използването на нисколихвени заеми, финансови инструменти и национални източници (държавен и общински бюджет) За периода **2021-2027 г.** от 20 до 25 % от бюджета на ЕС ще се използва за действия, свързани с изменението на климата, включително адаптация. Също така се предвижда увеличаване на финансирането по програмата LIFE на ЕС за околната среда и действията, свързани с климата. Привличане на частни инвестиции и по-широко прилагане на финансови инструменти чрез международните финансови институции (ЕИБ, ЕБРВ и Световна банка).

10. Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО .

Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

Основна задача на наблюдението и оценката на публичните политики и програми е да се следят и измерват постигането на техните цели и на ефективността им в хода на тяхната реализация. В резултат могат да се направят своевременни корекции в начина на изпълнение на политиките и програмите. Текущата оценка и наблюдение имат особено важна роля при дългосрочните политики и програми, които се реализират в няколко фази. Осъществяването на всяка следваща фаза може да се предшества от наблюдение и оценка на дейностите и резултатите от предшестващите етапи.

Понятието „оценка на публични политики и програми” е използвано в смисъл на преценка на публичните политики и програми въз основа на техните резултати, въздействието им и потребностите, които са предназначени да удовлетворят. Тя се осъществява в съответствие с определени критерии и стандарти по отношение на тяхната адекватност, ефикасност, ефективност, устойчивост, справедливост и др. Оценката се базира на специално събрана и анализирана информация.

Наблюдението и оценката се основават на един обобщен модел на разработване и осъществяване на публични политики и програми, който представя съотношението

между поставените цели, вложените ресурси, извършените действия, постигнатите резултати и създадените продукти.

Наблюдението и оценката на публични политики и програми са инструменти на доброто управление при упражняването на политическа, икономическа и административна власт, като:

- създават **прозрачност** - процедурите, институциите и информацията са директно достъпни за заинтересованите страни и обществеността, като предоставят достатъчно информация, за да бъдат разбирани, наблюдавани и оценявани публичните политики и програми. Прозрачната система на управление има ясни процедури за публично вземане на решения и отворени канали за общуване между заинтересованите страни и обществените служители;
- осигуряват **отчетност** – те предоставят информация в каква степен политиката/програмата постигат своите цели, доколко рационално са използвани публичните ресурси, какви са обществените въздействия и т.н.;
- гарантират **отговорност** на управлението - необходимо е институциите постоянно да се опитват да отчитат интересите на всички целеви групи и заинтересовани правомощия, да вземат мерки при критика или изисквания, поставени от гражданите, както и да поемат отговорност за грешки и некомпетентност;
- подобряват **качеството** на изпълнението на публичните политики и програми, както и на постигнатите резултати, създаваните продукти и предоставяните услуги. Подобрява се и се развива капацитетът на реализиращите политиките и програмите институции, организации и техните мрежи;
- създават механизми за **участие** – заинтересованите страни получават възможност да участват във вземането на решения по отношение на оценката и промените при реализацията на публичните политики и програми - пряко или опосредено от легитимните институции, които представляват техните интереси;
- представляват инструмент за постигане на **съгласие** - доброто управление отчита и съгласува различните интереси, за да постигне широко съгласие по това кое е в интерес за общността и там, където е възможно – да се постигне съгласие по политиките и процедурите за осъществяването на програмите. В процеса на мониторинга и оценяването на публичните политики и програми заинтересованите страни получава възможност за влияние върху тях;
- допринасят за **ефективността и ефикасността** на политиките/програмите и изграждането на стратегическа визия – институциите постигат резултати, които отговарят на обществените нужди, като използват наличните ресурси по най-добрия начин.

Смисълът на наблюдението и оценката на публичните политики и програми е да се прецени дали е възможно да се повиши качеството на живота, благосъстоянието и възможностите за просперитет на населението на общината.

Основните принципи при осъществяването на оценката на показатели са следните:

- получаване на надеждна и обективна информация от организации, които представляват публични интереси и са независими (финасово и организационно) от институциите, отговорни за реализацията на оценяваните политики и програми;
- създаване на предпоставки за обществен контрол върху реализацията на политиките/програмите и техните резултати - публична отчетност, отговорност и прозрачност на дейностите и резултатите от извършваната оценка;
- предоставяне на възможности за промяна на оценяваните политики и програми въз основа на извършените независими оценки и анализи.

Използваният метод за разработване на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО е т.н. **SMART** – акроним от английски думи за определяне на ясни цели, чрез които да се очакват и конкретни резултати.

- **S** (Specific) – целта трябва да е специфична;
- **M** (Measurable) – целта трябва да е измерима;
- **A** (Achievable) – целта трябва да е постижима;
- **R** (Realistic) – целта трябва да е реалистична;
- **T** (Timely) – целта трябва да има някакъв срок.

Типът на индикатора, който ще се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. Индикаторите за продукт могат да измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект – включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Основната дейност по наблюдението на изпълнението на ПИРО Царево е изготвянето на **ежегодни доклади**, които се публикуват на страницата на общината. Те служат за изготвяне на **междинен доклад и окончателен доклад** за изпълнение, които също се публикуват на страницата на общината, а също така и като основа за актуализация. Докладите се изготвят от общинската администрация.

Междинният доклад следва да се изготви до края на 2024 година, а **окончателният** – до края на 2028 година. Докладите се обсъждат и приемат от общинския съвет.

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез създаване на екип за разработване на годишните доклади.

Окончателният доклад включва последваща оценка за изпълнението на плана:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

За създаване на аналитичната част на ПИРО са използвани основно данните на НСИ, Дирекция Бюро по труда, ИСУН 2020, както и такива от общината и те служат като базови стойности за следващите 7 години. Източниците на информация за изпълнението на ПИРО Царево следва да бъдат избрани по същия начин - независими и надеждни.

10.1. Индикатори за продукт

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

10.2. Индикатори за резултати

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното,

икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

РАБОТЕН ВАРИАНТ